

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 1517 4° (LN 1511 4° copy 3)

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 1517 4° (LN 1511 4° copy 3)

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 1517 4° (LN 1511 4° copy 3)

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 1517 4° (LN 1511 4° copy 3)

DA BOX

No 1517.

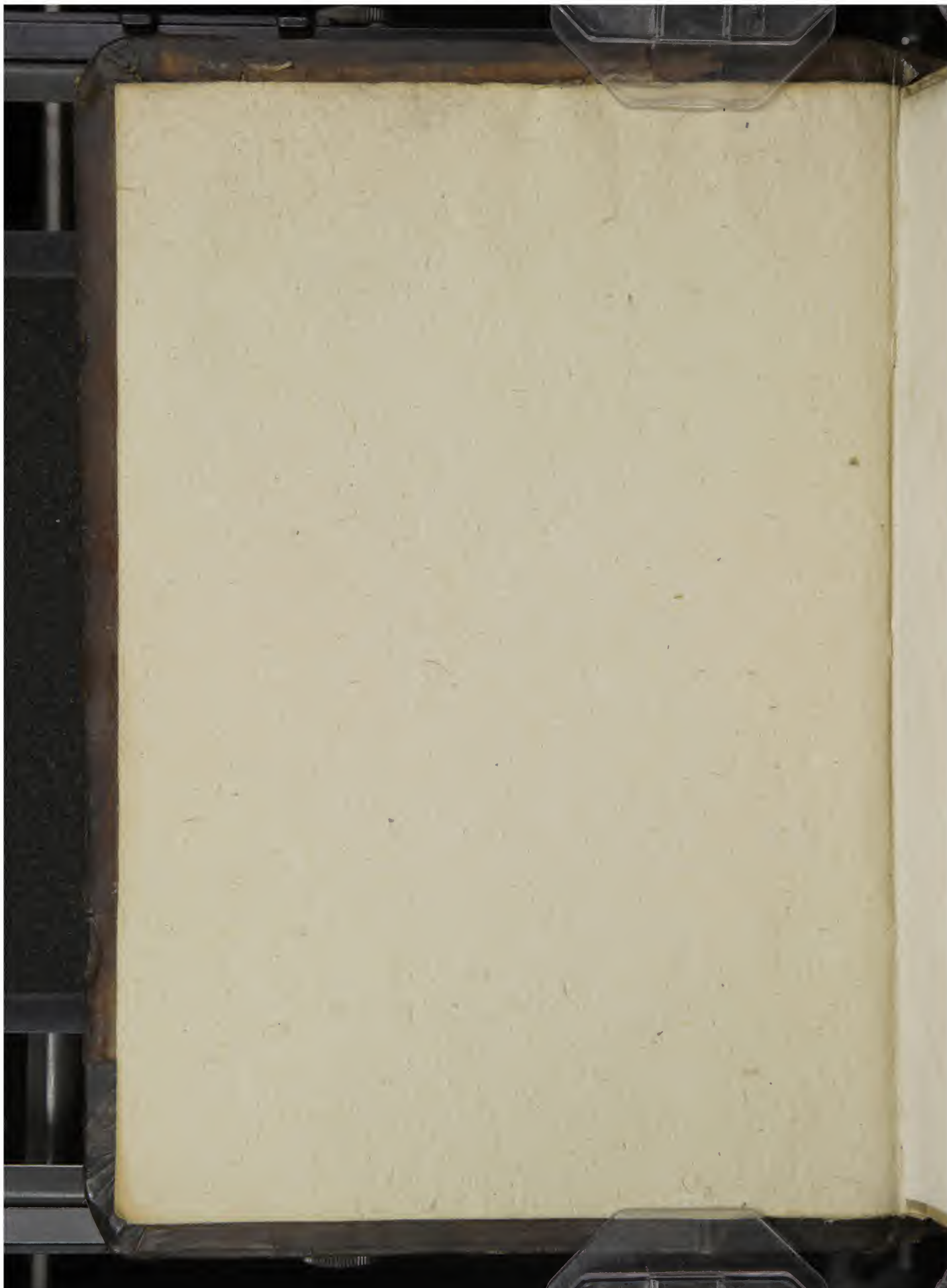

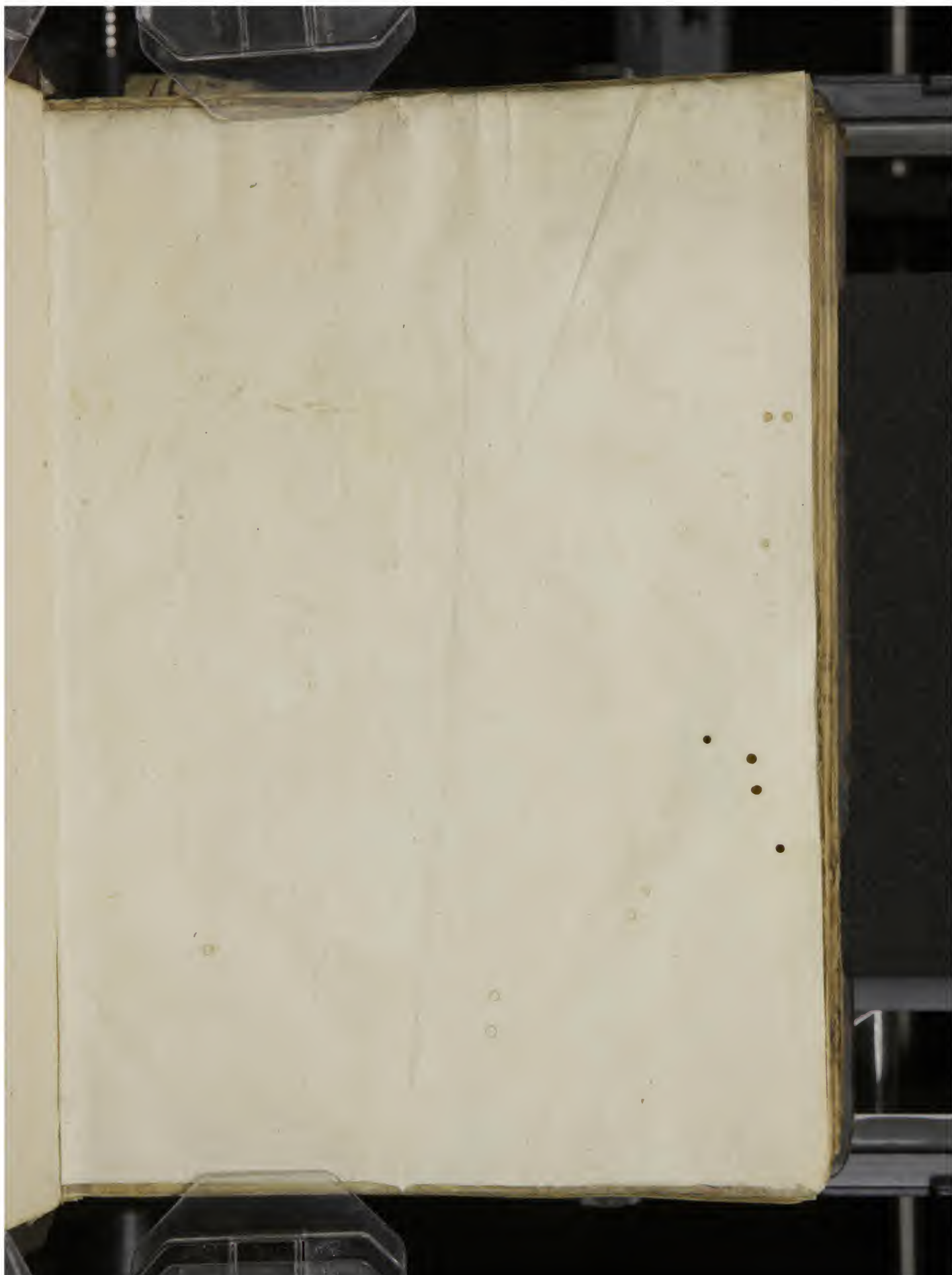
BOX

LN 1511 in 2
LN 1512 in 2
LN 1505 in 2
LN 1507 in 2
LN 1510 in 2

**Henrick Smids
tredie Ertegaard / orde-
lige oc flutelige tilhobe sam-**

let aff de beste och lerdiste Lagers Bø-
ger / indeholdendis nogre skøne oc vds-
ualde Lagedoms støcker som gaffn-
lige ere for atskillige Slugdomme
som Henneskenne vederfaris
och hende kunde offuer det
gandske Legomne fra
Hoffuedet och til
spøderne.

Met Kongelig frihed i fem Aar ingen
denne Bog efter ath Trøcke / vnder
Kongeltg straff efter Originalens inde-
hold. Anno M D L vii.

*Inde-
lig
L. Young*

= LN 1511
ex 2

Christiernus Morsianus Doctor i
Lægekaanst oc Professor i Københavns
Vniuersitet til den Christen Læser.

Daffuer ieg aff Kongelig Maestæt Dor Kæ-
rlste Naadigste Herris Gynectigheds bes-
falning offuerseet oc offuerlest denne Bog/
som Erlig mand Hendrick Smid/ Borger
i Malmø/ haffuer vddragit aff larde Mød-
z Bøger i lægedoms Kaanst / oc end aff de
visite oc forstandeligste.

Saadanne Bøger vdi huad Tungemaal de bliffue
vdprentede / da ere de icke der behoff / som de haffue man-
ge larde Mød i lægedoms Kaanst oc mange Apotecker /
som i andre Land/ besynderlige i Franckerige oc Valland/
der som huer Kjøbsted haffuer sine Doctoris oc Apoteker.
Icke er helder lægedoms Kaanst saa ringe / at hun staar
til at laris oc begribis vdi en liden Bog / Saa kand hun
icke helder fuldkommelige laris paa try eller fire Aars tid.

Thi lige som Gud haffuer skabt oc skickit alt an-
det gaat ved bogelige Kaanst til Menniskens nytte och
gaffn / saa haffuer hand oc saa skabt oc skickit lægedoms
Kaanst/ oc forseet oc forskickit dem/ så skulle lære oc bruge
Lægedom/ haff alle dem/ som det haffue behoff/ som Je-
sus Syrach scriffuer. Cap: 38. Oc lige som Paulus sig-
ger/ at der icke vduellis mange Mectige och stiborne til
det hellige predicke Embede / saa vduellis der icke helder
mange rige oc Mectige/ men fattige oc ringe Personer til
Lægekaanst / huor met huert Menniske kand tienst paa
sit legoms vegne / som det tienst met Euangelii predicken
paa Stelens vegne.

Som ieg oc saa maa bekende och bestaa met Sandhed
oc al tacknemmelighed/ at Gud almectigste aff sin euis for-
slun oc godhed/ haffuer vdualt mig/ oc ladet mig opføde oc
fremholde /

Faartalen.

fremholde / først indenlands i Scholen / vid mine here och
salige forælders flittighed / vdi al min Barndoms oc spr
ste Vngdoms tid / Siden haffuer fremdragit mig vden
lands ved fremmede hielp / frem oc tilbage i Tyskland /
francckerige oc Valland / vdi de beste Scholer oc Vniuers
siteter / mere end vdi fire och situe Aar / som den fromme
Edel mand Peder Dye / der nogle aar vaar vden lands
met mig / oc andre flere baade aff Adelen oc almyis folck
de andre Aaringe vel vittterligt er.

Thi der vil stunder / vandring / Studering / ia mps
de och arbejde til vdi lagedoms kaanst / ath haffue idelig
omgengelse met lærde Mend / ath lære oc kende Vter och
anden Lagedom / som Gud lader opuope aff Jorden
Mennicken til gaffn oc gode / ath see mange døde Mennic
kers legommer opkeris led fra led / oc lære der aff disse
dre at kende it Mennisks skickelse induortis / oc vid huad
Lagedom der behoff gøris til huilcken sted i Menniskens
legomme som findis at haffue nogen brøst oc breck i sig.

De end vil teg dette siige vore vnge Mend oc Stu
denter / saa mange som oc saa ere vdualde aff Gud at stu
dere oc bruge lagedoms kaanst til it exempel oc efterstun /
At det sieste Vniuersitet / der teg studerede vdi / aff Guds
Naadis hielp / ved naffn Humpolier / ligendis vdi franc
kerige tu hundrede mile offuen faar Parijs / er den ypperste
høye Schole vdi lagedoms kaanst / som findis vdi Chri
stenheden. Der stedis ingen Bessekremmer met deris
Knapsack at giffue sig vd for det / som de aldrig lærde. Ga
der er saa stor oc merkelig tilseelse met Lagedom oc lages
doms kaanst / at ingen maa fordrifte sig til / at giffue no
gen / nogen induortis Lagedom / vden de ere saa fremkom
ne i lagedoms Visdom och forfarensed / ath de ere bleffne
Doctors oc der til betrode oc kende gode der faar / aff de
aller ypperste oc lærdeste Mend i Lagekaanst / som der
mange findis.

A ii Quo

Faartalen.

Huo der ellers fordrister sig der til / da bliffuer hand
paagreben och settis paa ith Afsen och driffuis aff Staden
met raadne Eg och anden wreilighed / met aarloff sagt /
som mand kaster paa hannem / saa lenge til hand met stor
haanshed kommer igennem Byen / oc maa forsee sig. Saa-
dan fluttig tilstun er der paa ferde / som andre flere her vdi
Riget / de der haffue varit och studerit vel bitterligt er.

Der faar siger ieg / ere icke saadanne smaa Bøger
behoff vdi de Land och Steder / som ere aff Gud saa rige
lige och saa rundelige forset met larde Mend i lagedoms
Kaanst. Men her i disse Riger som icke ere saa mange lar-
de Mend i lagedoms Kaanst / oc ey helder saa mange Apo-
teker / kand denne Bog vere nyttelig och gaffnlig for den
menige Mand. Thi her ere mange atskillige och store
Slugdommer i disse Land / som lægedoms hielp gøris be-
hoff til / och her døe alle Aar mange bort / for brøst oc for-
sømmelsis skyld / som end i flere Aar kunde leffue / om de
finge hielp vdi tide.

Her findis mange raad i denne Bog / for atskillige
Sluger / huo der kunde fange det som der tilhør. Och eff-
terdi at disse Rigers leylighed sig saa begiffuer / at her kun-
de icke mange Doctores i Lagekaanst nare sig / baade for
vnderholdings skyld / oc Lagekaanstens foractelsis skyld /
som er stor i disse Riger / frem for andersteds / da er det vel
giort at lade saadanne smaa Bøger vdgaa paa Danke /
som mangen mand kand saa hielp aff / Om hand den vil
rettelige bruge. Ja det er io tusindemaal bedre at haffue oc
bruge saadanne Bøger / som ere offuerseet aff larde Mend
end at tilstede hine Empiricos / som mand saa kalder / eller
Bisselager at komme i Riget / som dog tit och ofte skæer
met den menige mands skade oc fordeiffuelse.

De giffue dem vd / som for er sagt / for det som de
aldrig haffue lert / oc der met tage Guld oc PENDINGE / for
de for

Faartalen.

de forderffue folck oc sla mange ihjel/helder vdi at dem
pe atskillige siugdomme en tid lang/ och legge mange ned
tilhobe/ indtil de haffue Pendingene borte/ oc faate saa der
ris vey / saa bliffuer det langt verre met den siuge end det
vaar til for. Saadant er klatlige skeet saar open oc saa her
i Røbenhaffn tit och offte / naar inand haffuer tilsted saa
danne bedregere at handle met de siuge.

Och naar sandhed skal sigis/ da er det deris fortlens
te løn/ som icke nende at h kaaste paa lerde Personer i La
gekaanst/ alligeuel at de ere Rige oc kunde det saa vel be
komme som vdi andre Land / der huer Herre som rig er
eller nogit formaar/haffuer sin Doctorem/som hand giff
uer aarlig løn der faare / at h hand skal vere redbon naar
som hannem gøris for sig oc sine hans hielp behoff/som oc
saa alle rige Herre Claaster haffue deris Doctores / som
de bruge vdi Lagekaanst.

Here Christen lasere gø: dig wmage och lass det
ppvdiit. Capittel. i Jesu Sprachis Bog/ och mange an
dre steder vdi den Helligescriptte / om den Guds gaffue /
som kaldis Lagekaanst/huor aff du kand vide / huad det
er for en Guds store forførnelse och Wenniskens skade.

at h forsmaa oc foracte / forhaane oc fortale La
gedomskaanst och hendis rette brug. Her

met dig Gud besalendis. Scress.

utt i Røbenhaffn den 17.

dag Nouembri som

vaar S: Martini

dag. Anno

1556.

A

iii

Erlig

Faartalen.

Erlig oc Helbyrdig Mand Antho-
nius Bryske til Tansig / Danmarcks Ri-

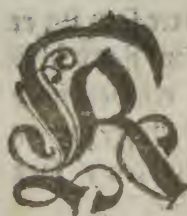
gis Cantzeler / yncker teg Hentick Smid i Malung / Naag

de och Fred aff Gud vor fader / och aff vor Herre

Jesu Christo / Disligiste min ydmypge vil-

ge ttaniske aff min fattige for-

mue/nu och altid.

Ere Anthontius Bryske Cantzeler Herre oc
Ven. Vi lase i den første Mose Bogs för-
ste Capittel. At der Gud vor kere Himmel-
ske fader hafde skabt allis vor første fader
Adam / effter sit eget Billede. Da gjorde
hand hannem til en Herre offuer alle Crea-
tur / vere sig vdt Gassult / paa Jorden och alle som vaare
vnder Himmelen. Hand begassuede hannem oc met en høy
oc vsigelig Visdom oc forstand / vdt det naturlige skel och
vidskaff / saa at hand offuergick alle andre Creatur / aff
huileklt forstand / hand saa och viste / alle Planeters och
Stiernernis løb och deris betyding och bemerckelse, Sam-
meledis alle diure/viters/dyrebare Stenis dyder oc krafft
Saa at hand / och de som leffde vdt den første verdens al-
der / vaare simpel oc enfoldige menniske / oc icke saa tred-
ske som denne siste verdens alders Børn ere. De viste
huad de skulde bruge oc icke bruge til deris mad oc dreck /
de lode dem oc nøye / met søye oc ringe mad oc dreck / oc
leffde visseligen foruden Bødd / Rødd / fisk / oc Vin / oc anden
saadan offuerflødig foraring / oc naade alleniste Traernis
fruct / oc Rødder aff Jorden / och drucke vand. Thi vana
det / Ebble / Parer / oc Rødder / vaare den tid fast bedre och
sundere / end alle vore Apotekeri nu ere. Der faare vaare
de gam-

Paartalen.

De gamle forfadre icke tit siuge / oc de leffde lunge i man-
ge Aar. Men for syndens skyld / bleffue alle ting forderff-
uede aff vandet vdi Syndfloden.

Men der menisken foractede deris Gud oc skabere /
oc begynte at leffue i frodzeri oc i Dffuerflødighed / baa-
de i mad oc dryck / oc hulde de her til mere end til arbejde
Siden ere der komne mange wtalige och atskillige Siugs-
domme. Saa at der tagis (som Iesus Syrach oc S: Au-
gustinus siger) mange flere aff dage aff frodzeri oc Dru-
ckenkaff / end der i hiels las met Suerd / Thi lige som vort
leffnit er / saa er oc vort endeligt. Oc der som vi hulde off-
ret skickelige vdi vor yngdom / da ginge det off oc bedre vdi
Alderdommen. Derfaare skulle de som lunge ville leffue oc
bliffue gamle her i Verden / gøre alt deris flit der til vdi
deris yngdom / at de leffue skickelige och Edruelige. Vdi
alderdommen kand mand vel see / huorledis Yngdommen
er forærit. Derfaare skulle alle vdi yngdommen holdis
til arbejde / oc icke til frodzeri oc Druckenckaff / eller til an-
den løfsactighed. Oc huer bør at skicke sig saa / at hand
kand indlegge priff och are / baade faat Gud oc Gennit-
sken / skader oc Moder skulle giffue Gud rengskaff der faa-
re / om de lade deris Syn misbruge deris Yngdom / och
leffue vdi synd / oc holde dem icke vdi Guds fryt / oc læ-
re dem at gøre det som Guds ord befaler dem / der som de
saaledis optucktis oc latis / da giffuer Gud den Gudfryc-
tige yngdom ith karst oc helderligt alderdom / saa som vi
mange steder finde screffuit vdi den hellige Schrift.

Ære Anthonte Herre oc Ven / De loukøne Mend
haffue ith almindeligt ordsprock oc tale vdi brug / huilcket
saa lyder. Aff onde seder ere komne gode Louer / det er /
fordi at mand haffuer leffuit wiffuiskelig oc ilde / oc gjort
det som ont oc wtildøeligt haffuer varit / der faare ere paa-
fundne oc skickede gode Louer oc paalegninger / til de ondes

A

itt

straff.

Faartalen.

straff. Saaledis er det oc sket med denne kaastelig oc dyrebare lægedoms Raanst. Dot oc Slugdom hassue vart en aarsage her til / at lægedoms Raanst er optenckt och paasundet / met huijcken at huer kunde hielpe sig / som wi klarlige finde bescreffuit om den dyrebare Læge Hippocrate. At den tid der vaar en stor och suar Pestelentze vdi Greckerland / aff huijcken mange døde. Da optenckte oc paasant hand en subtilig lægedoms Raanst / met huijcken mange bleffue hulpne oc komne til derts helbrede oc sundhed igen. Dog vaar det en besynderlig Guds naade oc obenbaring. I det at hand ville icke at hans ypperste Creatur oc skabning her paa Jorden / som er Menniken / skulde aldelis forderffuis oc ødeleggis. Huad er dyrebarere her paa Jorden end Menniken / som skabt er efter Guds eget Billede / oc er begaffuit met Skel / Vittighed oc forstand / hues Billede och skabning Guds eniste Søn / vor Herre Iesus Christus (der hand kom her ned aff hans Majestatis Trone) anammede / oc fødte aff Gømfu Maria / oc omgicks her i Verden met oss / icke vdi nogens Englis lignelse / men vdi Mennikens lignelse och nature. At denne dyrebare lægedoms Raanst er obenbart aff Gud / see wi klarlige vdi det gamle Testamente. Der som Gud gaff Jøderne tilkende / huad Diur de skulde bruge / oc icke bruge til derts mad / paa det de skulde icke falde i nogen Slugdom om de ode aff dem. Sammeledis oc saa her vdaß / at Gud sende sin Engel Raphahelam til den unge Tobiam / oc lod siige hannem / at hand skulde tage Galden / Lessueten oc Hiertet aff en fisk / oc skulde bruge det til hueris Slugdom oc breck. Thi loffuts oc prißis lægedoms Raast høpelig aff Iesu Syrach i de yppvdi Capit. Ii. Ia vor Herre Iesus Christus hassuet Ielssue loffuit hende / der hand vaar her paa Jorden / som wi kunde see i de hellige Euangelister.

Kere

Paartalen.

Hære her Lantzeler. Wi finde sereffult / at hulleken
 Stad som er begaffuit met en Christelig och from Øff-
 rigshed / met gode Sognesherrer eller Predickere / som ret-
 telig lære oc vnderuise Almuen vdi Guds Ord. Sam-
 meledis och met fromme och lærde Scholmestere / som
 rettelig lære oc optuckte de unge Børn vdi Guds fryt /
 vdi bogelige Raanstier oc gode seder. Disligiste och met
 gode lærde oc trofaste Læger oc Jorodemodre / som kunde
 hjælpe den menige mand vdi deris Siugdom trang oc nød /
 den Stad er løcksalig oc saare vel forset. Disse første
 trende / som ere / Christelig Øffrigshed / gode Sognesher-
 rer / eller Predickere / och fromme oc lærde Scholmestere /
 haffue wi nu Gud ske loff / mesteparten vdi alle Steder
 her vdi Riget / Men lærde oc trofaste Læger oc Joremo-
 dre fattis her vdi mange Steder / Och vdi deris sted haff
 wi forløbne Runcke / Runder / wlerde Priester / forderffue-
 de Røbmend / gamle Kerlinger / ia Sudere oc Smeder /
 Trolkarle oc Trolkoner / oc andet saadāt orkeløst folk /
 som icke ville arbejde oc søge deris føde næring oc biating
 met det de aff rette skulle / men ville helder gaa orkeløffe /
 oc føde sig met det de haffue icke lert / som er lagedoms
 Raanst / oc vide icke huad dygd oc krafft Lagedomē haffuer
 met sig / om hand er aff varin eller aff kolder nature. Saa-
 danne næsenise self gjorde Læger / kunde oc see vdi den sin-
 gis vand / huor mange Gisse Soen skal faa / och huor
 mange Ralffue Roen er met. Men huorledis mand skal see
 den siugis vand / oc der om rettelig dømme / vil teg yder-
 mere handle / naar Gud vil / at teg lader min Bog vdgaa
 paa Prenten / hulleken teg oc saa haffuer fordanckit. Huor-
 ledis Wenniskens vand skal rettelige bescre och der paa
 dømme. Disse bedragere och forderffuelige Wenniske /
 naar som de haffue lest eller lert it stöcke eller thū vdi laged-
 oms Raanst / met det samme vnderstaa de dem at hjælpe

B

hure

Faartalen.

Huer mand / i huad som helst **Sot** oc **Slugdom** mand **haff**
uer. De handle oc gøre lige som den **Skomagere** der **haff**
uer icke vden itz par **Lester** / och vil gøre **Sko** offuer dem
som skulle tiene til huer mands **fødder**. De stiele **liffuit** /
Helbreden / gotz och **pendinge** fra mangen mand. **Thi**
vaare det nytteligt / at **Pfftrigheden** vdi huer **Købsted** **haff**
de her act oppaa / oc lode ingen bruge **lagedoms** **Kaanst** vdi
deris **Steder** / sø: end hand **haffde** verit for: hør aff **Lage**
doms **Doctoris** vdi **Københaffns** **høpe** **Schole** / oc **haffde**
deris **breff** oc **scriffuelse** met sig / at maatte bruge sin **Kaanst**
her vdi **Riget** hvor hand komine. **Thi** at en ret **Lage** bør
at hielpe naturen / oc icke **forderffue** hende.

Kere her **Lantzeler**. Paa det at saadan **vandrus**
gelse vdi den **dyrebare** **lagedoms** **Kaanst** / och den **menige**
fingts **forderffuelse** maatie **affleggis** och **borttagis** / och
de **fattige** siuge som met **Slugdom** ere **beladne** / kunde
hielpis vdi deris **nød** och **trang** / om de ingen **god** ret
forstandig **Lage** kunde **bekomme** (Men der som hand
hand **bekomint** / da raader ieg alle oc huer **serdelis** at de
ingelunde **foracte** hannem) Nu **haffuer** ieg atter aff en **bes**
spenderlig **Guds** **naade** oc **bistand** / met stor **flittighed** och
wimage igennem **vandret** (lige som ieg och gjorde **Anno**
M D xl vi. der ieg **tilsammen** **leste** min **Vitegaard** som
vid **Prenten** er **vdgaait**) de gamle **dise** oc **forfarne** **Lagers**
Bøger / och **haffuer** **tilsammen** **lest** och **opsanckit** de **beste**
Orter / **Rødder** och **Blomster** / och andre saadanne som ieg
vdi dem kunde **finde** / huilcke som **Wend** / **Quinder** och
Børn kunde **tiene** som met **nogen** **Sot** och **Slugdom** er
beladen. De **haffuer** ieg **glozt** och **plantet** aff disse en an
den ny **Gaue** eller **Vitegaard** **fast** **anderleuvs** **sticket** end de
andre **intne** **tuende** **Vitegaarde** **haffue** **verit**. Den **første**
haffue

Faartalen.

Haffde ieg tilsammen lest for de vnge Børn sem til Schole
gaa / och den er vdgaaet vdi Prienten Anno **M D xx.**
Och den anden min Vitegaard er Prientet sem her offuen
fore staar / huilcken och nu vdi menige mandz hender er /
oc den er saare nøttelig til denne min tredie Vitegaard som
ieg acter nu nest Guds hielp at lade vdgaa paa Prienten.

Kere her Cantzeler Herre oc bespynderlig gode Ven.
Ieg haffuer tit och ofte met mig selfue betenckt och
offuerueigt / den store velgerning / are och dygd / som
mig aff eders Velbyrdighed nogle Aar forledne vdi
Vittenberg er hendt och vedersaren (och serdelis den tid
ieg der rettede det **Ny Testamente** som først paa vort
danske Tungemaal prientedis och vdgick) huilcken vel-
gerning ieg to gerne vilde findis villige ath forskyldte effter
min fattige fornuet / met Guld / Sølv eller PENDINGE
hand ieg det icke gøre. Der saare tilscriffuer och skencker
ieg eders Velbyrdighed denne min tredie Vitegaards Bog
oc arbejde / huilcken ieg vil nu lade vdgaa vnder eders
Velbyrdigheds navn oc beskermelse / paa det ath menige
Danmarckis indbyggere kunde dis lettere och bedre
hielp sig i deris tilfaldendis Slingdom och Kranckhed.
Oc beder ieg der saare gandske ydmygelige ath eders Vel-
byrdighed vilde dette mit arbejde paa denne tid for en
venlig skenck och gaffue til tacke anamme / och der som
den almæctigste Gud vnder mig liffuut / Velbreden och
skunder / da vil ieg ocsaa skicke andre Bøger til eders
Velbyrdigheds hender / som ieg oc haffuer dragit tilsam-
men / oc paa vort danske Tungmaal vdsat / och bespynder-
lig en Taffle eller Register offuer vor danske Bibel /

B ii

indehol

Faartalen.

indeholdendis de merckeligste Hoffuit Artickle aff den hel-
lige scrifte/som menniskan ere trostelige/gaffnige/oc bñ at
vidis. Disligiste de merckeligste Hennihtis/Steders naffu
och gerninger som den hellige Bibel indeholder och oimtal.
Disligiste vil teg oc skicke til eders velbyrdigheds hender/
en Chronica som teg tilsammen dragit haffuer aff lærde
Hendz Bøger/indeholdendis de merckeligste Hænd och
derts gerninger som nogit merckeligt gjort haffue fra Ver-
dens begyndelse oc indtil dette Aar/ dere sig Aandelige el-
ler Verdslige/som ere Patriarcher/Propheter/Kepser/
Konger/ypperste Prester/Leuiter/Phariseer/falske Pro-
pheter/Doctores/Hestere/Poeter/Philosophi/Dra-
tores/Historie Scriffuere/Loukøne Hænd/Trolkarle/
Paffuer/Bisper/Priester/sadie/Concillii/Secter/ket-
tere/Huncke Ddens paafindere oc stickete &c. Her met
eders velbyrdighed den euige Gud nu oc altid besalendis/
hand styrcke/ luse oc beholde eders velbyrdighed vdi
hans Sønns vor Herris Jesu Christi be-
kendelse Amen. Scressuit i Mal-
mø den 11. dag Januarii
Anno M D L v.

Hoffuit

Tafelen.

Hoffuettuerck som kommer aff Blodet.	i. Cap:
Hoffuettuerck aff Cholera.	ii. Cap:
Hoffuettuerck aff Phlegmate.	iii. Cap:
Hoffuettuerck aff Melancholia.	iiii. Cap:
Hoffuettuerck aff Veder oc Suselse.	v. Cap:
Hoffuettuerck aff Solsens hede.	vi. Cap:
Hoffuettuerck aff Kuld och kalt Veder.	vii. Cap:
Hoffuettuerck Lethargia kaldet.	viii. Cap:
Om Stummeforh.	ix. Cap:
Haar Raseri oc Vildelse.	x. Cap:
Haar Hoffuettuerck Schetemia ac Vertigo / oc er den naar som mand sutinlet oc Jorden løber omkring.	xi. Cap:
Hoffuettuerck som kommer aff Haffuen.	xii. Cap:
En almindelig skick och Regimente / som skal holdis aff alle som plauts met Hoffuettuerck.	xiii. Cap:
Om mand kand icke Hoffue.	xiiii. Cap:
Om nogen røris aff Poplefie.	xv. Cap:
Haar Krampe.	xvi. Cap:
Naar som Hunden vorder Kroget.	xvii. Cap:
Om Druckenkaft	xviii. Cap:
Haar den faldendesot.	xix. Cap:
Kommer nogen fra sine sind oc bliffaer Vilter.	xx. Cap:
Om Haarit vdsalder.	xxi. Cap:
Huorledis mand skal kōme Haar til at boye.	xxii. Cap:
Haar Dem som affader Haar.	xxiii. Cap:
Haar at fordriffue.	xxiiii. Cap:
Haar itz Bullit och Skuffuett Hoffuett.	xxv. Cap:
Luff och Snedder at fordriffue.	xxvi. Cap:
Oyernis breek.	xxvii. Cap:
Haar Døffuelse.	xxviii. Cap:
Haar øruettuerck.	xxix. Cap:
Om noget er faldet vdi øerne.	xxx. Cap:
Haar øernis suselse.	xxxi. Cap:

B

iii

Haar

Tafelen.

Haar Snue oc Hoffuedens spydelse.	xxvli. Cap:
Om Nafen Bløet.	xxvlli. Cap:
Om Lucitelse.	xxvliii. Cap:
Haar Nasebyld/oc det onde kød som voper i hende.	xxvix. Cap:
Haar Ansietens wrensch.	xxvxi. Cap:
Om mundens Stugdomme.	xxvxi. Cap:
Haar Tanduerck.	xxvxi. Cap:
Om Tenderne ere løse.	xxvxi. Cap:
Haar Om som ere i Tenderne.	xl. Cap:
Guorledis Tenderne skulle gøres hvide.	xli. Cap:
Om Tenderis kød et bullet.	xlii. Cap:
Haar Bulde paa Tungen.	xliii. Cap:
Haar en ond Aande.	xliiii. Cap:
Haar den Byld som voper i halsen.	xlv. Cap:
Om Drøbelen.	xlvi. Cap:
Om nogen Heeffet.	xlvii. Cap:
Om mand spytter Blod.	xlviii. Cap:
Haar Hoste.	xlix. Cap:
Haar en stæckt oc trang Aande.	l. Cap:
Om nogen spyet eller spytter rødder.	li. Cap:
Haar Brystens Bylder som voper i siden.	lii. Cap:
Haar Lungens Byld Peripneumonia kaldet.	liii. Cap:
Haar Suindesoth/Prists kal.	liiii. Cap:
Haar hiertens Ve oc Sting.	lv. Cap:
Haar Daanelse oc Besummelse.	lvi. Cap:
Haar Dansmeectighed.	lvii. Cap:
Haar Strubens onde Complexie.	lviii. Cap:
Haar Haffuesot som kommer aff wnaturlig hed vedske.	lix. Cap:
Haar Haffuesot aff kold vedske.	lx. Cap:
Haar Demmelse til maden aff Lagerne fastidium cibi kaldet.	lxi. Cap:
Haar den wnaturlige Løst oc Begering til mad/aff somme Hundeløst kaldet.	lxii. Cap:
	Haar

Tafflen.

Haar Törst.

Haar Kæbelse.

Haar Gickelse.

Quo som haaffuer for Vermelise i Haaffuen / och byder sig
megit / oc kand icke Spy.

Om spælse aff Lagerne Vomitus kaldet.

Om nogen vil Spy.

Quo ledis Haaffuen skal strickis effter mând haaffuer spyt

Naar som Haaffuen er hoaffuen eller opblest.

Haar en bullen Haaffue.

Haar Haaffuesot aff Cholera.

Haar Lessuereus Hede.

Om Lessuereus er forkølet.

Haar Lessuereus forskoppelse.

Om Lessuereus er bullen.

Haar Blodsfot som kommer fra Lessuereus.

Haar Vattersot.

For de Gulesot Ictericia aff Lagerne kaldet.

Haar Hiltens Stugdom.

Haar Tarmenits vred Colica och Aliaca passio kaldet.

Om Stolegang oc Løsen.

Haar Blodsfot.

For Bugløb Linteria aff Lagerne kaldet.

For den Bugløb Diarrhea kaldet.

For Bagtarmens vred kaldet aff Lagerne Chenasmon /
kaldis oc aff somme paa vort Danske Tungemaal

hareke.

Haar Spolorm i Bug oc Tarme / Lumbrici aff Lagerne
kallede.

Om de Aarer som sidde bag vdi Artzen Hemoroides kal-
lede.

Haar de Gylde aarers flydelse.

lyxii. Cap:

lyxii. Cap:

lyv. Cap:

lyvi. Cap:

lyvii. Cap:

lyviii. Cap:

lyix. Cap:

lyx. Cap:

lyxi. Cap:

lyxii. Cap:

lyxiii. Cap:

lyxiv. Cap:

lyxv. Cap:

lyxvi. Cap:

lyxvii. Cap:

lyxviii. Cap:

lyxix. Cap:

lyxx. Cap:

lyxxi. Cap:

lyxxii. Cap:

lyxxiii. Cap:

lyxxiv. Cap:

lyxxv. Cap:

lyxxvi. Cap:

lyxxvii. Cap:

lyxxviii. Cap:

lyxxix. Cap:

lyxxx. Cap:

lyxxxi. Cap:

lyxxxii. Cap:

lyxxxiii. Cap:

lyxxxiv. Cap:

lyxxxv. Cap:

lyxxxvi. Cap:

lyxxxvii. Cap:

lyxxxviii. Cap:

lyxxxix. Cap:

lyxxxx. Cap:

Tafflen.

Haar de Splder eller Vaarter som Doye paa Endelarmen	
fficus kalder.	pc. Cap:
Om Bagtarmen vdgaa.	pci. Cap:
Haar Pyernis breek.	pcii. Cap:
Haar Pyernis breek	pciii. Cap:
Haar Lendeuerck	pciiii. Cap:
Haar Pyernis oc Blarens sten	pcv. Cap:
Haar Kaaldepte	pcvi. Cap:
Om mand kand icke pisse	pcvii. Cap:
Om mand pisser om naten i Sengen	pcviii. Cap:
Om nogen ideltig pisser och vidsken et wfordyult / eller et	pcix. Cap:
lige som Rødde	pcx. Cap:
Om nogen pisser Blod	pcxi. Cap:
Om mand misser sin Mandhed	pcxii. Cap:
Huorledts wkyphed skal betagis oc fordyult	pcxiii. Cap:
Om menniskens Nature och Sad gaar fra nogen imod	pcxiv. Cap:
sin villie	pcxv. Cap:
Om den lønlige Lem et bullen eller saar	pcxvi. Cap:
Haar Dodagel oc ledemodernis Slugdom	pcxvii. Cap:
Haar Icke oc Verck	pcxviii. Cap:
Haar Paacker	pcxix. Cap:
Haar Ringorm	pcxx. Cap:
Haar Skab	pcxxi. Cap:
Haar Vaarter	pcxxii. Cap:
Haar Spedalskesot	pcxxiii. Cap:
Om nogen brender sig	pcxxiv. Cap:
Haar den kaaldestuge Effimera kalder	pcxxv. Cap:
Haar den hede brendendis Kaaldestuge Lausom eller Sin	pcxxvi. Cap:
tillus aff Lagerne kaledet	pcxxvii. Cap:
Haar den daglige Kaaldestuge	pcxxviii. Cap:
Haar den tredie dags Kaaldestuge	pcxxix. Cap:
Haar den fjerde dags Kaaldestuge	pcxxx. Cap:

Ende paa denne Taffle.

DEn alsommeetigste euige Gud haffuer
met besynderlig slit skabt oc gjort Mennis-
kens Hoffuit trint oc tilsammen set det met
stercke ben/ saa atth det lettelige iche kand
saa nogen skade/ och aff thi haande ting er
det gjort/ som ere/ Haathullerne. Guden/ & p
det/ den hinde som kaldes Læser/ Hiernepaden/ de inderste
hinder/ Hiernens garn/ det vnderste ben som Hiernen vdi
ligger. Gud haffuer oc set det aller pffuerst paa Mennis-
sket/ paa det at alle lemmer skulle stedze haffue act oc øyen op
til Hoffuedet. Aff Hoffuedet kommer vdi alle lemmer (igen-
nem lifsens aar Merui kallede) følelse/ syn/ Hørelse/ smar-
gelse/ tagelse oc rørelse/ fore vdi Hoffuedit ere de almindelig
sind/ Betenckelse oc fantesie/ bag vdi Hoffuedit hukommels-
sen/ alt dette seer mand klatlige vdi de figurer som giorde oc
prentede ere om menniskens legems skickelighed act. Her
vil teg nu begynde / spst om de finger oc breck som Hoff-
uedit er anrørendis.

Om atskillig Hoffueduerck
oc Siugdommer.

Det i. Capittel.

Hoffuedens pine oc verck/ kommer aff mange haande
atskillige ting/ som ere disse/ aff Blodet/ aff Chole-
ra/ aff Phlegma/ aff Melancholia/ aff veder/ stun-
dem oc aff Solsens store hede och brønne/ eller oc aff kuld.
Stundem kommer hand oc aff lemmerner/ som er aff Maff-
uen/ aff Moderen ect.

Paa det at mand kand disbedre vide oc offuerueye/
aff huad Complixte oc verke Hoffueduercken kommer/ da

L

skal

Hoffueduerck

skal mand vide at Hoffuedit delis vdi fire parter. Saare vdi
Hoffuedet regeret Blodet / vdi den høyre side / Cholera /
vdi den venstre Melancholia / oc bag i Hoffuedet Phlegma.

Hoffueduerck aff Blodet.

Kommer Hoffuedens pine och Dreck aff Blodet / da
er vercken saare i Hoffuedet met hede / Pynene ere røde /
Aarterne i Tindingerne ere store och fulde / røre dem saare
megit / Pulsen er stor / rører sig fast / hans vand er røt oc
tyekt / oc haffuer almindelige løsen i liffuit / alle lemmer ere
tunge / oc mundens spøt er sød / disse ere Blodsens tegn.

Lagedom.

Paa den side som heden oc pinen mest oc størst er /
skal mand lade sta Hoffuit aaren (Cephalica aff Lagerne
kaller) haff Tommelfingeren / om tiden / regeit och alder
ten / saa sig skæke vil.

Oleum Rosarum
Acetum
aqua Rosarum,

Siden skal mand tage lit Rosenolle / Edieke / oc Ros
semvand / och blende disse vel tilsammen / her skal mand
vaadgøre en linet klud / eller ren Hør / oc den legge paa sic
den der som pinen staar.

Oleum Rosarum
Populeon.

Eller tag Rosenolle / oc den singrelse Populeon / lige
megit aff huer / brug disse som her føre er sagt.

Farina Borden
Camphora.
Oleum Menupharis

Tag rent Bygmel it lodt / Campher it quintin / Olie
aff Aakandeblomster / ii. lodt / rør disse vel tilsammen / oc
handle der met lige som føre er sagt.

Succus Portulace

Panden och Tindingerne smurde met osen aff Por
tulace vrt / leker heden saare vil.

Om du

Om du kantt icke faa och bekomme nogen aff soy
sagde lægedommer/ da brug en aff disse efftersølgendis.
Tag Nellespø aff røde Neller / stød det til puluer/ och
bles lit aff dette spø igennem en Gaaspen op i Næsen/da
bløder Næsen vden al fare eller pine.

Røclike i Næsen stungen/ oc Næsen vduortis sac: Chillefoliam
telte klaat/ kommer hende til at bløde.

Om mand paa den sted vaare/ som mand icke kun-
de faa naagen aff foresagde lægedomme/ oc der icke naegē
Bartskere vaare som kunde aarlade/ och mand ville ned-
drage blodet aff Hoffuedit/ da skal mand saledis handle/
mand skal tage tu stærcke bond/ oc binde met de offuen saar
kneene vel hart til/ oc lade dem være saledis til bundne/
saa lunge mand kand læse en Ave Maria vd til enden/ oc
ey lenger/ saa skulle de opløffes vdi gen/ och atter til bin-
dis lige som førre/ dette skal saledis brugis fierde parten aff
en time. Siden skal mand lige saledis binde begge arme
offuen saare albuerne/ oc lige saledis det met handle som
sagt er/ saledis kand mand neddrage all blodet aff hoffue-
det. Her met skal handles skickeligen oc viseligen/ saa at
mand lader det icke bliffue forlunge tilbundet til lige/ paa
det at leimnerne icke skulle faa naagen skade der aff.

En Regel.

Merck oc/ at i denne och vdi de andre Hoffuudens
siugdommer skal mand vel til see/ at den siuge haffuer god
Stolegang/ haffuer hand hannem icke/ da gøf hannem
den met de Lægedommer som løsen oc Stolegang gøf/
eller giff hannem denne Purgatz.

Purgatz.

L ii

Denne

Hoffueduerck

Rhabarbarum
Esala
Sinziden

Denne Lægedom gøt god Stolegang. Tag Rhabarbarum itz quintin. Esulam, Ingese, aff huert itz halt quintin / giff den siuge det met en drick lunctit Vin eller met øll.

Det ii. Capittel.

Hoffueduerck aff Cholera.

Stundem saar mand Hoffueduerck oc pine aff den vedcke Cholera / det er / aff hed oc tzi Complexie oc det kand forfaris aff disse tegen.

Tegen.

Den siugis Næse er hed / oc gøt hannem ont aff hede / hans Mund er besk / tungen er stor oc tzi / tzi ster saare / hans vand er gult oc klart / oc er gulactigt vnder ansiet / hans øren suse eller pibe gerne / hand soffuer søye / er wrolig oc slas vdi søffnen / Pulsarterne ere smaa / pinen oc stin gene ere mest vdi den høyre side. Hand tzi icke snyde sin Næse / Thi der kommer ingen vedcke aff hende / saar den store offuerfløide hede øyld / oc hand skal saaledis hielpes.

Lægedom

Hand skal giffue den siuge afften oc morgen en drick firole Syrup blendet met Endiuuevand.

Syrupus
Diolarum
Aqua Endiuue

Haffuer mand icke Syrupen / da maa mand giffue den siuge afften oc morgen en drick saadet kilde Vand / som noget er kplet igen.

Digestinum
Syrupus Diolarum
Aqua Endiuue
Verbene

Giff den siuge vdi vi. eller vii. dage firole Syrup / fuer gang iiii. lodt / met Endiuue och Jernurte vand aff huert iiii. lodt.

Pillule sine quibus

Naar som mand dette forsaede bruger haffuer / da skal mand giffue den siuge om afftenen och om midnatztide / itz quintin aff de Piller Sine quibus esse nolo.

Purgatz.

Om

Om mand icke kand faa forescreffne Piller/da maa
mand bruge vdi deris sted aarle om morgenen/en time før
end Solen gaar op denne Lægedom.

Purgatis

Tag Electuarium gjort aff Rosen Dess lth lodt/
blent den met tiit. lodt Endiute vand/drick denne Læge-
dom paa en tid.

Electuarium
Rosarum

Eller giff hannem Electuarium aff Blommer lth
lod/ met Endiute vand som sagt er.

Diaprunis
aqua Endiute

Men om saa vaare/ at den siuge forskrøbelig och
aff siugdom forsotet vaare/ da skal Mand allensie gissue
hannem helten aff forescreffne lægedom eller purgatz.

Guorledis pinen stilles oc sacres

Tag Rosenuand/ wepbiede vand/ Ranelis vris
vand oc lit god Edicke/blent disse tilsammen/vaadgør her
vdi en linklud/ leg den paa steden der som pinen staar.

Aqua Rosarum
Plantaginis
Prunelle aretum

Lectpge oc Rosen saadne vdi vand oc lit Edicke/lin
klude her vdi vode gjorde/ oc lincklede paa steden lagde/
der som vercken oc pinen staar/ stiller oc sacrer hende.

Lactuca Ro'sa

Tag det huið aff tu Eg/oc liden Rosenuand/et
disse tilsammen/ vaadgør her i en linet klud eller och ren
Hør/brug det som sagt er.

Albumen euf
aqua Rosarum

Lad aff rage hoarit/ smør Gossuedit met Quinde
melck som gissuer ith vngt dreng Barn at di

Lac mulieris

Tag Rosen/ Amur/ Cammilleblommer/ siud disse
i vand/ set den siugis spøder och been her vdi/ klaa oc gnid

Rosa

Metetotum

dem vel nedat/da obnis Suedehullene/ oc den onde vedskæ
vddragis/ oc naar som mand røderne aff dette vand vdda-
ger/ skulle de dyppis vdi kalt vā/ oc den siuge skal nedleg-
gis til huile vdi en seng. Mand maa oc vaadgør tuen

Hamenalia

linede klude vdi Rosen ollie/ eller vdi stolt ollie som met
Edicke blendede ere/ oc faa den siuge en aff dem i huer sin
haand/ da vddragis den onde hede.

Eleum Rosarum
Eleum Dielaurum

L iii

Eller

hoffueduerck

Folia vitis
Folia Salicis
Flores Menupharis
Rasa

Eller mand maa tage Bladene aff vintre / Pilseloff
Aakande blomstet / Rosen / oc sinde disse vdi vand / her med
skal Hoffuedit / begge Arme / been oc foder naar det er lte
lincket / thots ghelpet oc saare vel saar denne Hoffueduerck.

En Regel.

Om den sunge sagde Snuffue da skal der inted kalt
eller vedskactigt brugis til hans Hoffuit. Den sunge skal
icke heller dricke nogen Vin / vden saa er / at hand met vat
blendet er. Byguand oc hues som koler skal hand bruge.
Hand skal oc iblant met holde tich stoecke Sucker Landie
vdi sin mund. Eller och Electuarium aff Kussebet / hand
skal icke heller æde salt mad / Hons maa hand æde / och
bruge lit Edicke vdi sin mand / hand skal ingen hede i reie
bruge / mand skal oc vel see til / at hand haffuer god Stoles
gang / som oc offuen saare sagt er.

Det iii. Capittel.

hoffueduerck aff Phlegmate.

ER vercken aff den vedske Phlegma / det er / aff held
och vaad vedske / det kand mand vide oc forsare aff
disse tegn. Tegen.

Den sungs Hoffued er kalt oc tunar / serdelte vdi
Tindingerne / och vercken er bag vdi Hoffuedit / der kem
mer ingen vedske aff hans Nase / nyser offte / och noget
hans vand det er hult oc blegt / Pulsarerne de ere store / oc
de sla langsomme / oc hand er hult oc blegt vdi et ansie
te / ledemoderne oc lemmene de ere tunge / oc haffuer gte
ne / haffuer icke stor ro / oc hand skal saaledis hulpe.

Lægedom.

Giff den sunge vdi tre eller fire dage narle om morgenen
hærgang tre lod Opinel compositum / blendet met fennikel
vand.

Opinel compositum
L. 17. 17.

aff Cholera

liii.

vand/eller met vand huor vdi fentickel oc Anis saadne ere. *Syrupus ad pro*

eller giff hamnem Halurte Syrup/ blendet met isen
vand huor vdi Salute/eller Meytan saadne ere.

Purgatz

Siden rense oc purgere Hossuedit met isen quintin aff
Pilules Cochus/eller met Aureis/eller Pilulis de Hierax
eller de Agarico/ saa store at de gaa sein paa isen quintin/
oc aff disse skal mand tage til sig om affteyem/ eller om
midnatztid.

eller mand maa bruge vdi disse Piller stet/ denne
Purgatz/ och den skal mand tage til sig aarte om mages
nen/ oc der saa paa faste vdi sin thner.

Tag Diacarthaum isen lodt/ sønderør den vel met
fire eller sex lodt Berthonie vand/ dyck saa det vd met en
dyck.

Maar som Hossuedit saaledis er renset/ tag saa vild
Meytan/ Polleye/ Ingesefer/ Peber/ Bertram/ aff huet
isen lodt/ stud disse vdi hal tredie potte god Vin/ indtil tre
die delen indsaaden er/ tag huer dag aff samme Vin vdi din
mund/ oc klucke och squalse her met/ dette saaledis bru
git/ det drager megen vedske ned aff Hossuedet/ och besker
mer Hiernen for mange atskillige siugdommer.

Vand maa oc sinde steden der som vereck er stoer
met Cominmilleblommers Dlie/ haffuer mand tecke eli
en/ da brug dette efftersølgendis. Tag Cominmilleblom
mer toire eller ferske tho Egge skaler fulde/ stud disse vdi
Vin oc vand tilsammen blende/ indtil det er indsaadt paa
helten/ kryft det saa igemen en klud/ lad saa store isen stoecke
sinde der vdi som isen Gaase Eg/ stud det saa igen indtil
Vinen oc vandet indsaadne ere/ sinde steden der som vere
ker stoer met denne Smigelse.

L liii

Den

Hoffueduerck

Zingiber conditum

Den siuge maa bruge sylter Ingeset.

Corianderum

Coriander skulle berets.

Den siuge maa oc bruge Coriander som ere beredde/
huilcke saaledis skulle berets/ Tag Coriander leg dem dag
oc nat vdi god sterck Edicke / lad saa Edicken her aff och
lad Corianderne tørre igen. Den siugts Hoffued oc maff/
ue styrckis her aff/ och den onde vedske som aff Hassuen
vdi Hoffuedet opfar fortaris.

Om mand kand icke saa forscressne lagedomme / da
giff den siuge aarle om morgenen denne lagedom / och lad
hannem der paa faste vdi iiii. eller v. timer.

Aqua vite
Crocus
maris
Aqua Buglosse

Tag Brendevin ith halt lod/ Saffran saa tungt som
en huid veyer/ Huskateblommer it halt quintin/ vand brent
aff Dytungis vrt/ it lod/ om du kant det saa/ lad det saa
staa dag oc nat/ da forenis det sig til sammen/ denne lagedom
oc dyck vermermer Hassuen/ oc opfar vdi Hoffuedet
oc tører hternens vedske/ Huor aff Hoffueduercken komer.

Cinnamomum

Om Hoffuedet forstoppet vaare / saa atz der ingen
vedske vdslyder aff Nasen/ da tag it lod Canelebarck/ ad
lit her aff iolant met/ eller stød den til puluer/ seep her aff
paa ith seepke brød/ som spire er vaadgiort vdi Vin / ad
det/ da forgaar forstoppelsen oc slimen / som forstoppelsen
kommer vdaß.

Maistrana

Grøn oc fersk Meyran/ lit tillsammans gnedet imel/
lem henderne/ oc vdi Nasen stungen/ neddrager aff Hoffue/
det all ond vedske.

Radix Beta

Eller tag en fersk Bederod / saa long sam halandet
ledemod aff en finger / banck eller stød den lille ende lit /

sting

aff Phlegmate.

b.

Ring den saa op i Nafen / lad den side der vdi helten aff stier /
de parten aff en time / da vdrags all ond vedske aff Hoff-
uedet.

Nase Puluer.

Tag strø aff klinte som veye vdi Korn / gøt det til *Sternutamentum*
Puluer / lad her aff vdi Nafen / det renser Hoffuedet saare *Semen*
vel. *Bezanie*

Dette puluer vdi Nafen lat renser Hoffuedet saare vel. *Castorium aqua*
Tag Vatter karse tør hannem vdi luften / och icke imod cun
Holen / stød hannem til puluer / lad her aff vdi Nafen / mand
maa och vel tørre hannem vdi en bage De / naat som
brødet er vdraget.

Bertram til puluer stød / oc vdi Nafen lat renser och Peretfrum
saare vel.

Den stugis Hoffued skal oc heldts vermt / thi skal
Hand lade gøte sig en daabelt Hufue sticket met Bomuld /
oc Hand skal lade strø dette efftersølgendis puluer vdi blant
Bomulden naat som Hufuen syts.

Tag Chamilleblommer / Meyran / Neglicker / *Chamemilla*
Buskater / Buskateblommer / Paradisekorn / Kanele. *Maiorana*
barck / disse vdrer styrcke Hoffuedet oc fortarer den offuer. *Sariopheli*
flødige vedske. *Nup mirestica*
Macis
Grana paradise
Cinnamomum

It Vand atz klucke met.

Saluie søden vdi Vin / och det met klucket / vdrager *Salvia*
megen ond vedske aff Hoffuedet. De huer morgen aff sam-
me Vin en god drick drucket / oc der vdi lat lit Dyrungis *Aqua Bugile*
vris vand / det fortarer vel den vedske Phlegma.

Denne lagedom renser oc Hoffuedet saare vel / oc vdr-
drager Phlegmam.

Tag vild Meyran och Isop siud dem i Vin / vermt *Origanum*
gør om morgenen en drick her aff / oc holt den vdi munden *Prilopus*
och klucke her met.

L

v

Eller

Hoffueduerck

Senapium

Eller tag Senip støt til puluer / blende hanneim mee
Høld / eller mee saadet Honniguand / verm det saa / och
brug det som offuen fore sagt er.

Det er saare gaat / at mand gnider Hoffuedet vel mee
verme linklyde / da bliffuer den Phlegmatiske vedske tynd
oc flyder dis lettere / Hoffuedet skal oc vel klaas.

Det iiii. Capittel.

Hoffueduerck aff Me- lancholia

Den Hoffueduerck som kommer aff Melancholia /
det er aff kulde oc tørhed / kand kendis oc forfaris
aff disse tegn.

Tegen.

Den siuge er tungsindig / oc hassuer dybe tancker /
oc forfardelige drømme / er fiedse saargesuld oc bedrøffuit /
hand kand icke soffue / hans vand er klart oc tyndt / eller
oc sarffuet som Bly / och er bleg vnder Ansigtet / Pulsen
er liden oc slax langsommelig / huo som denne Hoffueduerck
hassuer / hand skal saaledis hielpis.

Lagedom.

Oremel compositum
Aqua Buglosse
Syrupus Boraginis
Syrupus Scolorpendere
Syrupus Iunio terre

Giff den siuge huer morgen iiii. lod Oremel compositum / mee vand hent aff Oretungis vrt.

Eller giff den siuge Borase Syrup / Oretungis Syrup / oc Iordstegls vris Syrup / mee vand aff Oretungis vrt / eller aff Oretungis vrt.

Eller

aff Melancholia.

vi.

Eller gøi hannem denne Syrup.

Tag Sene/Engelsøde/Floler/tyrre Blommer/aff Sene Polipodium
 Huert ii. lod Rhabarbarum it halt lod/ Rebule/ hal andet
 lod/ siud disse vdi iii. pund fersket kildewan ind til tredie de.
 len ind søden er/ kryst det saa igennem en klud/ lad der i
 fire lod rent skummet Honnig/ siud det saa til en Syrup/
 giff den siuge ofte her aff/ huer gang iii. skeder fulde/ met
 iii. skeder fulde aff vand huer vdi Thimus och Spetht.
 mum saadne ere.

Purgatz.

Gøi hannem siden disse Piller/ hullcke som fordriff
 ue all gammel Hoffuuduerck.

Tag Aloe recotini/ Mastix/ aff huert it halt lod /
 Robeber it quintin. siud disse smaa/ oc blende dem vel til.
 sammen met Galurte oeff/ eller met Vin och gøi Piller
 her aff/ huer saa stor som iii. Erter/ her aff giff den siuge
 morgen och aften huer gang iii.

Pilule de lapide Lazuli/ eller Pilule de lapide Arme/
 no/ eller de fumoterre/ disse ere oc gode for denne Hoffued/
 uerck.

Wind maa och vel giffue den siuge vdi forseressne
 Pillers sted/ try quintin ellet it lod Dyasene. Eller mand
 maa gi hie hannem it halt lod eller try quintin Dyachar/
 tamin/ vil skider ressiue vdi Borrashurtis vand.

Hand maa och smøre den siugis Hoffuud met Olie
 aff Chamilleblommer/ Eller met Nauterolie.

Dette Puluer stórcker Haffuch/ Hoffuudt/ oc alle
 lemmen. om mand giffuer den siuge her aff morgen oc aften/
 ten/ huer gang saa megit som en søre Valnød.

Tag

Cinnamomum
Zinziber
Cubeba
Rosandrum
Sassafras
Crocus

aff Melancholia

Tag Canelebarck/ Ingefer /aff huert tu lodt/ Lo-
bebet it lodt/ Coriander/ Neglicker/ aff huert it quintun /
Saffran itz halt quinti / stød disse til puluer / tag saa her
til itz halt pund got rent hult Sucker/brug det som sagt er.

Welck veldt met Eg/ om morgenen den druckit /
styrcker den slugis nature saare vel.

Bad.

Den siuge maa oc vel iblant met bade vdi karbad
beret met vand huor vdi fentickel oc Haffre næger saadne
ere/ men hand skal icke bade for sit eller forlænge. Oc om
den siuge icke suedis stray lit effter at hand i saadant Bad
kommer/ da skal hand gaa aff badet/ Thi at saadant bad
tiener hannem da icke. Och effter hand haffuer badet/ skal
hand holde sig varm/ oc fly al den mad som køler oc tører.

Det v. Capittel.

Hoffueduerck aff veder oc luselle.

Ex causa ventosa kalder.

Aff disse tegen kand denne Hoffueduerck forfaris.
Den siuge Høret siedze nogit buldre oc susse faar
hans øren/ oc foruendis fra en sted til den anden
Lægedom.

Den siugis hofuit skal mand vel vride oc gride met
varme linede klude. Mand skal och flege Eunig oc Salt
tilsammen vdi en pande/ oc siden legge det vdi en linet po-
se oc legge hannem saa darim paa Hoffuedit. Men gøris
det behaab / at mand skal bruge hedete Lægedommet /
du

aff Peber. vii.

da skal mand tage Rosmarin/ Meyran/ Rude/ Lauer/ ^{Rosmarinus}
 ber oc Eneber/ ligemeget aff huert/ disse skulle stødís och ^{Maiorana}
 leggis i en línét pose/ den skal mand legge paa Hoffuedet. ^{Ruta}
 Eller mand maa siude forscreffne vrter i Vand/ och ^{Bacca lauri} Grana Juniperi

bedgøre her vdi linklude/ oc dem saa verne paa Hoffuedet
 legge.

Eller mand maa lade røgen och dampen aff samme
 vrter gaa op til den sted der som pinen er/ oc den saaledis
 bade och røge.

Simpelse.

Hand maa oc singre Hoffuedet met Olie aff Cha. ^{Oleum Chamæ}
 millesblomster/ Eller met Olie aff Dil. ^{millium} / Eller met Lillie ^{Oleum Anethi}
 Olie. Eller mengde dem alle til sammen/ oc brug dem som ^{Oleum Lili}
 sagt er.

Om fore sagde lægedommer seke hjælp ville/ da tag ^{Oleum de Ruta}
 Olie aff Rude/ Olie aff Spica/ Olie aff Sibera/ ^{de Spica}
 ge dem til sammen/ och singre Hoffuedet der met. Men om ^{de Castores,}
 mand tager lidet stød Peber/ eller Senip/ oc blendet han
 nem i forsagde Olier/ da bliffue de stærckete/ oc verne dis
 bedre.

Det er oc saare gaar/ at den siuge opdrager i Hoffue. ^{Aqua Mellis}
 det igennem Na sen/ vandbrent aff Honnig/ osen aff Mey. ^{Succus Maiorane}
 ran oc fennicke oess/ huor i lidet stød puluer aff Huskater ^{Succus Feniculi}
 eller aff Aloes tra er blendet vdi. ^{Rup Mascuta}
Aloes

Den merckelige oc vellerde læge Rasis siger/ at Oli. ^{Oleum Chaiorant}
 en aff Meyran ofte i Nasen opdragen/ borttager all Hoff-
 uedens derck oc pine.

Disse Piller ere gode for den Hoffueduerck som kom. Piller.
 mer aff kuld/ oc for Prentis suselse/ oc for den onde damp
 som aff Hoffuen op i Hoffuedet far/ de rense Hoffuedet oc
 styrcke

Hoffueduerck aff Solens hede.

spicke det saare vel / her aff skal mand giffue den sluge tih
quintin / eller hal andet quintin oc de skulle saaledis gø-
ris.

Aloes

Castip

Colocynthis

Mirabolani citrini

Rebule

Tag Aloes / Castip / Colocynthis / Scamonea / aff
huert tih. quintin / Mirabolani citrini. Rebule tih
quintin aff huert / gø Piller her aff met osen aff Scartola.

Det vi. Capittel.

Hoffueduerck aff Sol- sens hede.

Den lægedom som offuen saare screffuit staar om
Hoffueduerck aff Cholera / den skal och brugis for denne
Hoffueduerck som kommer aff Solens hede och brønne.

Det vii. Capittel.

Hoffueduerck som kommer aff kuld oc kalt veder.

Til denne Hoffueduerck brugis alle de lægedommer /
som brugis til den Hoffueduerck som kommer aff Phleg-
mate / lige som offuen saare screffuit staar.

Det viii. Capittel.

Det

Hoffueduerck Iethar

gia kaldet.

Der er en siugdom bag vdi Hoffuedit Le-
thargia kaldit aff Lægerne / huilcken gamle
Weniste gerne mest saa / so ere aff kaald oc
vedskeactige nature / eller de som bo i kaalde
vedskeactige land. Oc denne siugdom kendis
vid disse Tegen. Vnder den siuge saargrovt bag i Hoff-
uedit / falder eller slaes der paa / da mistet hand sin syn skel
oc forstand / oc ved intet huud hancen vederfaris.

Lægedom.

Huo denne breek haffuer / hans Hoffuit skal rensis oc
purgaris met Syrupus de Stecade / oc met Piller Cochie.

Syrupus de Stecade

Pilule Cochie

Eller mand maa bruge saar denne Hoffueduerck /
de Lægedomme som offuenfaare staa om den Hoffued-
uerck som kommer aff kuld. Eller oc nogre aff de som teg
end her effect sette vil.

Det ix. Capittel om Slumme tot

Den siugdom / at mand ligger oc slummer / lige
som mand soffuede / oc soffuer dog intet / den
saar oc gammell folck aldermest / oc den
kommer alminelike gerne aff megen kuld oc
vedske / Thi den naturlige varme er vige-
bort fra dem. Vid disse Tegen kendis den
ne siugdom / Den siuge haffuer stedse stor hede / och den
kommer fra en Byld som er bag i Hoffuedit / hans vand
er blegt oc trykt / oc hand ligger oc slummer lige som hand
soffue / hand soffuer dog intet / for den store verck oc pine som
hand i Hoffuedit haffuer / oc naar som mand tal eller raaber
til hancen / da suarer han intet / om hand end nogit suarer /
haffuer

Tegen

Stumme loc.

haffuer hand det strap glemt/ oc ved icke huad hand suas
rede eller sagde/ men slummer strap igen/ och hand vender
sig bort oc igen/ oc legger stundem Hoffsredt ned til fode-
stuelen/ den siuge skal saaledis hielpts.

Lægedom.

Sternutatoria

Hellebarus albus

Piller.

Bezania

Sinapium

Maiorana

Hand skal komme den siuge til at pruste eller Nyse
offte/ met den huide Nyse vrt oc Deber til puluer støt.

Eller kom hannem til at pruste met Klinte frø som
voget vdi Koynt.

Eller met Sennep smaat stødt til puluer.

Eller stød Meyran/ sting den op i Næsen/ brug det
offte/ lige som oc offuenfaare sagd er.

Hand skal och tage vand/ Edicke/ och Salt/ disse
skulle blendts oc vermis/ her vdi skal voddgøris en viden
klud/ met den skal mand offte gnide och vride den siugts
fødder vnderneden/ oc hans hender inden vdi.

Haffuer den siuge icke god Stolegang/ da gøz hannem
den/ met en aff de Tappe så løsen oc Stolegag gøre. Den
siuge skal leggis vdi en liusser sted/ och mand skal stedze
snacke met hannem/ paa det at hand skal icke soffue/ men
bliffue vaagendis.

Haffuer den siuge icke forneggen stor hede/ da maa
hand bade oc suedts/ paa det at vedken oc den wrene hede
kunde mindskts. Den siugts Hoffsuit skal touis met vand
huor vdi Chamilleblomster/ Dil/ Rosen/ sercke eller tørt
re/ oc Malurt / saadne ere / men mand skal tage en søye
ting aff forsagde viter/ paa det at vandet bliffuer icke for-
sterckt/ Hoffsuedt saaledis touit styrckts saare vel.

Hand maa oc giffue den siuge en aff disse Electua-
rlis/ som ere Dyalanga/ eller oc Dyaplrirs cum Musco.

Men er den siugts vand røt/ och hans Puls slar
langfommelige/ da er siugen aff hede/ oc da skal mand giff-
ue hannem

Chamemilla

Anetum

Rasa

Asintgium

Dyalanga

Dyaplrirs

Slumme sot

se.

ue hannem kolde Lægedommet / lig som Rosen Zucker / *Saccharum*
 eller fiolezucker etc. Hand skal oc brende menniske haar *Rosarum*
 for hans Næse. *Violarum*

Petrus Hispanus vdi den Bog Thesaurus Pau-
 perum kaldit siger / sammeledis oc den Læge karat. Om
 mand binder hofuedet aff en afftenbacke vdi en sortet
 klud / oc binder det siden vnder it menniskes høyre arm da
 soffuer det icke for end det borttagis igen.

Denne Lægedom holder en vel vaagendis.

Stud Rude i god Edicke vdi it dubbelte kar / bint saa *Ruta*
 Ruden vdi en liden linklud / oc leg hende saa vdi Edicken *Acetum*
 igen / och naae som du wilt holde nogen vagendis / da stryg
 met samme linklud den siugis Tyndinger / Næsebor / oc
 offuer hans open / da vaagner hand strax oc soffuer icke.

Det samme gør oc god sterck Edicke / om den holles *Acetum*
 saar Næsen / oc lueten der aff far op i hofuedet / oc setlestis
 om mand vadgør en fier vdi Edicken / oc svinger hende op
 vdi Næsen saa at hand pruster eller nyser der aff.

Pollepe vdi Edicke lagt / oc for Næsen huldtt / gør *Pulegium*
 det samme.

Det x. Capittel

saar Raserie oc vildelse.

Om hofuedens siuge Phrenesis

kaldtt / det er / Raserie oc vildelse.

Denne Hofuedens breeck oc siugdom Phrenesis aff
 Lægerne kaldit / er den huileken vit. Rasert eller
 vildelse kaldit paa vort Danske Tungemaal / och
 hand kommer aff en hed Bpld som voper saare vdi Hjer-
 nens hinde / huileken stundem kommer aff den mad dreck
 som oc aff saare hed nature / oc vedskelig brugis / oc *Ass-*
 uen

Om Hoffuituerck

uen kand icke fordyffue eller fortære hannem / men ligger
oc røder vdi Haffuen oc opfar vdi Hoffuedit / huor aff
Hoffuedit oc Hiernen / bliffuer fkrøbelig. Stundem kom-
mer faadan fuidom aff Hiernens eller Leffuerens hede
blod / huiltket som vdi Hiernen opfar. Stundem kommer
hand oc aff den Choleriske hede vedfæ / som er vdi Hiern-
nen. Stundem kommer hand oc aff Hiernens hede blod /
som vdi Hiernen opfar. Oc aff disse Tegen kand hand
forfaris.

Tegen.

Den fuides Mund er induortis tørt / oc hans Tun-
ge er fott / Anfietet røt / defligfte meste parten aff Ma sen /
hans vand er grønt / oc kand icke foffue / pulfaretne de ere
fulde oc fla haftelige / och om hand end foffuer da vorder
hand vilter / oc fætter fig vnderlig / taler ftedze, och kand
icke vere rolig oc stille vdi en fied. Somme ere brede, trette
och flas ftedze / Somme de ere glade och fuinge eller quede
fiedze Somme de grade / oc faudane vnderlige och forfede-
lige tegen feer mand paa dem.

Lagedom.

Huo fom denne fuidom Haffuer / hand fkal ftrag
met det første thiden tre dage lade fla Hoffuit Aaren / hand
fkal och ladis ftrag faare vdi hans pande. Eller mand
fkal fette i hans Tindinger Egler fom tagne ere vdi ferske
Spær / oc om de ville icke henge vid oc byde eller fæ / da fkal
mand tho Tindingene met Vin / faa henge de ftrag vid.

Den fuidge fkal leggis vdi it mørckt Herbere oc mand
fkal Haffue god tilfyn til hannem / oc inted tale eller fnacke
met hannem / oc mand fkal inted gifue hannem at ade el-
ler at dricke vden allenifte bryd fom bløt er vdi Mandele
Milck / eller i faadet aff de røre Blommer / fō met Sucker
tilrede ere. Hand fkal och dricke Byguand. Och hans
Hoffuit fkal thots met vand huor vdi Pile Aff faadne
ere.

Prisana
Selia Saleis

Frenelis kalbit

Ro

ere. Siden skal mand tage Rosen olie / Edicke / och Dsen
 aff Böncke / lige saa megit som Edicken er / disse skulle
 blendis vel tilsammen / her met skal mand singre panden oc
 Tindingerne.

Oleum Rosarum
 Acetum
 Succus assemis

Om den siuge kand icke soffue / da bop hans Hoff
 uit tilbage den stund hand end fastendis er / oc lad vdi hans
 Nase met en Pen stiole olie som blendet er met Quindes
 melck / her aff Druster hand eller snpser. De naar som
 hand soffue vil / da skal der strpis omkring hans seng Ro
 sen eller Zillier / saa saar hand søffn nest Guds hielp.

Handel Melck ædt / gør den siuge megit gaar / och
 al mad som hedmer skal hand fly oc icke bruge.

Denne siuge kommer oc gerne effter at nogen haaffuer
 leget nogen stund siug / oc den kand mand saaledis forfare /
 den siugis vand er rye / blegt oc wfarffuit / hans øyen de
 løbe omkring hid oc did / oc hād er wstadig / oc plocker om
 kring sig met hēderne / lige som hand hagde nogit at plocke

Lad aff rage den siugis haar oc tag saa Deberrod
 stød hende smaa oc gør plaster her aff / och leg det mod na
 sen paa den siugis Hoffuit / och om morgenen naar som
 mand det afftager / da findis der en hinde paa Hoffuedit /
 tag den bort / oc tho saa Hoffuidit met Edicke / oc nedleg si
 den den siuge til ro oc huile / den anden afften der effter / gø
 lige saadant it ferck plaster / oc handle der met lige som met
 det første / dette skal saaledis brugis indtil den siuge saar
 bedre vdi gen.

Eller mand skal strap at mand fornemmer nogen saar
 denne siuge / tage Natzkade / Husfløg / oc Edicke / och disse
 tilsamen støde / her vdi skulle linklude vaade gøris / oc bin
 dis om den siugis Hoffued. Man skal och komme den siu
 ge til at h pruste eller at nyse / met de lagedomme som gø
 at nyse / om huilcke offuen saare sagt er. Eller mand ma
 lade vdi Nasen nyseurt och Campher saa stgt til puluer.

Solutum
 Barbaeouis
 Acetum

Belleborus albus
 Camphora

D ii

Men

Hoffuiderck

Men haffuer nogen hafft denne siugdom nogen fund/
da skal inand tage vngt hñs / och vdrage induollerne aff
dem / oc dem saa binde paa den siugis pande / oc dette skal
offte fornyes met andre hñs.

Den mand tager en verm suine Haffue saa verm som
hand aff Suinit kommer / oc binder hannem om den siugis
Hoffued / det hjælper och saare vel.

Vox blendit met Terpentin oc quindemack / oc off-
uen paa hoffsuedet lagt / vddrager den onde vedske aff hoffs-
uedet.

*Lera
Terrebinthyna
Lac Gulleris*

Det xi. Capittel.

Sothomla oc vertigo / er och en Hoffu-
uerck / oc kendis aff disse Tegen / huo den-
ne hoffuuerck haffuer suinlet saare / han-
nem siunes ath iorden løbet omkring met
hannem / haffuer ont vdi pygene / oc siunes
hannem at det flyge **Wgg** saar pygene / oc
den siuge skal saaledis hjælpes.

Lagedom.

Tag Aloes citrini it lod / Haffue it quintin / gør
Piller her aff huet saa stor som en søte Bøn / aff disse skal
inand giffue den siuge sem om afftenen.

Der efter giff hannem Diamargariton / eller Di-
aplrin / eller Diaanthos / disse Electuaria siørcke Hoff-
uedet oc Haffuen. Hand skal oc smøre den siugis Hoff-
uist met Camilleblomsters olie / eller met den smørelse Di-
althea kallet.

Bethonte tiurt / oc til puluer støt / her aff en mor-
genen oc afftenen støt paa it siørcke lisd hulckit sem sø-
er vaad gjort vdi Vin oc ad / det styrcker Hiernen / oc kom-
mer hannem til latie igen.

Åfrel saaden i band / oc paa panden vdi tindingerne lagt
verme

*Aloes citrini
Haffue*

*Diamargariton
Diaplrin
Diaanthos*

*elium Chamomille
Dialthea*

Bethonica

Confolium

bermer Hossuedet oc Hiernen.

Aff Blodet

Men er denne Hossuedens suimmelse aff Blodsens
offuerflodighed/da skal Hossuet aaren hoss Tommelsfinge-
ren ladis/vden saa er at yngdomend/ alderen/eller tiden
det forbiuder.

Men kommer hun aff naagen anden vedske/ hult-
cket mand see oc forfare kand aff den slugis vand/da skal
hand hollis met mad oc dricke/ som sig det bpr.

Hossuedens Suimelse kommer och skundem aff det
forte forbrende blod/eller aff andet ont blod/och gaminelt
folck vederfatis det mest/ oc de kunde nøyre hielptis/ thi de
alindelige gierne bliffue røde.

Aff Haffuen.

Hossuedens Suimmelse kommer och aff den onde luert
och veder som aff Haffuen op vdi Hossuedet til Hiernen
far oc loper omkring hannem.

Och naar som saadan Hossuedens Suimelse her aff
kommer/ da skal mand giffue den sluge om afftenen naar
hand vil sig nedlegge til søffns iii. Pilulas Cochias/ her
met skal hans Haffue rensis/ siden skal mand giffne han
nem ont morgen oc om afftenen Diamargariton/eller en
aff de andre Electuaria som offuensaaere scressne staa / her
aff styrckes Hossuedet och Hiernen.

Kommer Hossuedens Suimmelse aff offuerflødig kold
vedske / da rens den slugis Haffue met try quintin Di-
acartam. Oc paa den femte dag der effter giff hannem om
afftenen naar hand vil sig nedlegge til søffns sem Pilu-
las de Hierapicra. Hand skal och sette den slugis sødder
vdi varint vand i hulleket Chamilleblommer/eller Spi-
canardus saadne ere/ hans Hossued skal holles varint/ da
vermes Hiernen och Suimelsen forgaar.

Tag Lobeber/ Hupkateblommer/ Polleye/ ligemeget
D itt aff huere

Pilule Cochie

Diamargariton

Diacartanum

Pilule de Hieras
pica

Chamomilla

Spicanardus

Lubega

Chactis

Pulegium

Hoffueduerck

aff huert / sið dem til puluer / blende dem met Sucker / ad
der aff morgen oc afften.

Cabebo

Tag hal andet lod Cobeber støtte til puluer / oc try
lod Suckercandie oc smaat sið / blende disse til sammen /
Her aff skal mand tage om morgen fastendis saa megit
som der kand ligge paa en firehuid / dette skal vel tyggis i
munden / oc den siund mand det saa tygger. skal mand hol-
de munden och nasen vel tet til / saa at luften kand fare op
i Hoffuedet / Her aff styrckis Hoffuedet oc Hiernen saare vel.

Luminans

Tag Spisekommen oc leg hannem vdi tre dage och
netter i god sticck Edicke / lad saa Edicken der aff och tpe
Spisekommenet igen / her aff morgen oc afften tygd / och
det saa nogen siund vdi munden huldet / for end det ned-
siunkis / stercker Hoffuedet oc Hiernen saare vel.

**Luminans
Grana Pedalis
Pulegium**

Tag aff forscressne Spisekommen som saaledis berede
er / Peontekerner / Pollepe / lige megit aff huert / sið disse
til puluer / sleg saa Hiernen aff it Svin / oc sið aff for sagde
puluer der paa / oc giff den siuge tui eller sem gange her aff at
ade / det vermer Hiernen / oc den offuerflødtige vedke tpeis.

Tag aff forscressne Spisekommen oc Diaber ligeme-
git aff huert / brug det lige som offuen saare sagt er.

**Luminans
Piper
Cerefolium**

Hafftegrøn om morgenen oc afftenen tpe edne / tpe
Hiernen / om mand ideltige bruger dem.

Opentba crispa

Kaal berede aff Rørel / oc den adt styrcker Hiernē saare vel.

Kruse mynte saaden i øll / oc der aff om morgenen oc om
afftenen en druck drucket forre lunchit giort / er och god for
Hoffuedens suinelse

Det xii. Capittel.

Hoffuiduerck som kommer aff Massuen
eller aff de anore Lemmer.

Kommer Hoffuedu. rcken aff Massuen. det kand mand
her aff

her aff vride och forfare. Den siuge haffuer ont om kring
 afflen/oc vdi Maffuen / kommer hand aff Quindfolcs
 kis Hodet / da fornemmer Quinden bred och sting vdi
 samme sted. Haffuer mand sting och ont i den høye side /
 nedre hof de smaa Rebber/da kōmer hand fra Lessueren.
 Er der sting vdi den venstre side / da kommer hand fra
 Ryterne oc Hiltten / til denne Hoffueduerck skulle brugis
 de Lagedomme som teg end her effter sette vil / naar som
 teg kommer til samme lemmers sted.

Det xiii. Capittel

En almindelig skick och siagemen-

te / som skal holles aff alle som plauers
 met Hoffueduerck.

En som Hoffueduerck haffuer aff off-
 uerflødtghed blod/ciler oc aff den ved-
 ske Cholera / hand skal icke ade saltet
 eller tøget kød / men vnge høns / Byg-
 uelling / Hamdelemelck / och mad som
 bereis aff de tørre Blommer maa hand
 ade disligiste oc Eblemos aff sure Eble

giort / kaal giort aff Lectyge / maa hand oc ade / men in-
 gen Melck skal hand bruge / hans drick skal vere tynt øll
 eller oc Bøguand, den mad som køler oc tører tien han-
 nem best.

Men er Hoffueduercken aff kaald vedske /da skal den
 siuge icke dricke nogen Vin vdi de første tre dage / end dog
 at Vinen styrcker den natuclige hede / oc vederqueger han-
 nem men i denne siugdom er hand forsterck och hedmer for
 saare Hoffuedens / Hiernens / och seneris naturlige krafft.

¶ Den som Hoffueduerck haffuer / vere
 sig vdi huor aff hand vere kand / hand skal ade

D iii

lidet

Hoffuicuerck

Och de ting huilcke som lettelige forðøffuis och den
 mad som opfar vdi Hoffuedit skal hand icke bruge /
 lige som disse gøre / Rødløg / Purløg / Gutgeløg / Erther /
 Bønner / Roer / Rabusekaal / rødt rødt / Salt fisk / Senep /
 oc alt andet det som suarlige forðøffuis eller fortæris vdi
 Haffuen. Hand skal icke heller soffue om dagen / och ey
 heller om afftenen strax efter maaltid / men vdi det minste
 tho timer efter afftens maaltid / hand skal ey heller om
 afftenen handle eller gøre noget / huor aff Hoffuedit kand
 besuaris / oc ey strax efter maaltid / studere / scriffue specu-
 lere / eller offueruepe dybe sager oc ting

Det xiii. Capittel

Om niand kand icke soffue.

Sit och offte hender det sig saa / at mand
 kand icke soffue / huilcket kommer stundem
 aff Hiernens hedines røttel / Stundem aff
 den røde Cholera / som er hed oc tørt. Stun-
 dem aff den sorte Cholera / som er kold oc
 tørt / oc et opfaren vdi Hoffuedit / oc saadant
 vederfarts gerne Melancholici. Stundem aff store hede som
 kommer aff den salte vedske. Stundem aff sorg oc modgang.

Tegen.

Om mand icke soffue kand far sorg och modgang /
 kand her aff forfaris / den singis farffue foruandlis / bliff-
 uer trangbryst / oc haffuer en tørt hede.

Kommer det aff den røde Cholera / da saar hans
 hud en rødactig farffue / och den Cholera kommer
 aff megen veer. Huo som denne breck haffuer / hannem skal
 mand giffue Byguand at dricke / oc Syrupus aff Alakande
 blomster.

Kommer

Røde Cholera

Stifana
 Syrupus
 Menuphar

Kommer denne vee aff den sorte Cholera/ da er Sorte Cholera
hans hud farffuit som Bly/ hand haffuer stor angst/ sorg
oc suare tancker.

Kommer denne vee aff den salte Phlegma/ da er Salte Phlegma
hand lad oc tungferdig. Aff megen vee bliffuer Denne
sker lade oc tungferdig/ fordi at ledemoderis vedske for
eris/ huor aff de skulle haffue deris styrcke oc krafft/ och
den one vedske som vdi Haffuen er/ opfar vdi Haffuedit.

Kommer denne vee aff Cholera/ da skal mand sinde Viola
fioler/ eller Lectye/ eller Lectye frø vdi vand/ her met Lactuca
skal den siugis Hossuit thois.

Eller mand maa siugie den siugis Hossuit met quins
de Melck.

Lac mulieris

Eller giff den siuge om affteuen naar hand vil leg
ge sig til søffns Dillefrø siøt til puluer met en drick Vin
at dricke.

Semina

Anetfi

Alun nogen stund vdi Munden hollet/ neddrager me
gen ond vedske aff Hossuedit/ och naar som mand Alunet
aff Munden tager/ da skal Munden thois met fersk vand.
Alt hues som hedmer skal icke brugis.

Alumen

Kommer deeten aff hede/ da skal mand giffue den siu
ge at dricke vand eller Melck huor vdi hutt/ elle sort Val
me frø saaden er. Eller mand maa giffue hannem Val
mue frø at æde.

Aff hede

Semina

Papaneris

Eller mand maa tage en god haab aff den sorte
Valinuers frø/ och frøde det vel met nogit luncke vand/
saa at det bliffuer tyckt som Melck/ her vdi skal mand
voddgøre en lincd klud tho alne lang/ oc bred som en haand/
den skal vinds omkring den siugis Hossuit/ om Tin
dingerne och Panden/ da skal Hossuedit/ och den siuge
saar søffn oc rolighed. Oc om den siuge op voger om midt

D v

nats

Om mand hånd teke

natztid / da daadgør samme linnede klud igen / vint hannem
om Hoffuedt som før.

Syrupne
Diolarum

Om den siuge teke kand gaa til Stole / da giff
hannem om afftenen naar som hand vil sig nedlegge til
søffne it lod stole Syrup / met thu lod varmt vand / der
vdi vel sønder gneit / men lad det køles igen før end du
hannem det giffuer.

Den siuge skal saaledis nedleggis vdi sengen / saa at
herttet ligger vel høgt / oc skal holdis vel varm. Oc mand
skal giffue hannem om morgenen Erthe saad huor vdi in-
rhet sit eller salt er kommet / oc her paa skal hand faste vdi
Sex Timer. Men om saa skeer at hand Blissuer saare
vannectig oc maciløs / da maa mand giffue hannem lit
at øde oc at dricke.

Om mand teke haffuer stole Syrup / da maa mand gøre
re hannem løsen oc stolgang met andre lagedomine som let
stolgang gøre / huilcke bescreffne staa vdi det Capittel / om
Stolgang at gøre. Saaledes skal den onde vedske som
vdi hoffuedet opfar rensis / da saar den siuge søffn.

Camomilla
angelicorum

Anden dag her effter / naar den siuge vil legge sig ned til
søffns / da skal mand sette hans sødder oc been vdi varmt
vand huor vdi Camomilleblommer oc Amur ere saadne / de
skulle oc gnides och klaars vel nedat / och naar som hand
tager benene aff dette vand / da skulle de Døppers vdi kalt
vand / saaledis kand mand den onde hede neden vddrage /
saa at den siuge kand komme til rolig søffn.

Mand skal och handle skickelige oc viselige met den
siuge / oc teke hoffuedet formeget køle / paa det / at den naa-
turlige hede teke aldelis vdsloches oc forgaar / oc stor skade
der aff kunde komme.

Om

Om saadan veet aff tpe complexie kommer / da skal Tpe complexie
mand giffue de ting som kple / lige som Byguand oc Byg
uelling gøre.

Hand maa och vaadgøre en lined klud vdi vand Lactuca
huor vdi Lectyge saaden er / bindt hancum om Hoffuedit
lige som offuer saare sagt er.

Eller mand maa giffue de sluge Rosen Sucker.

Sacharum
Rosarum
Lectuca
Papauer

Kaal aff Lectyge gjort oc den æd / hulper oc saate vel
Valmuer saadne vdi Hælek / oc siden Byegryn saad-
ne vdi samme Hælek och den æd gør rolig søffn. Denne
velling eller grød / maa oc vel reds met spise Risengryn
eller met Haffregryn / eller oc met reffuit huede Brød.

Huo som offte oc idelige megit drømmer oc om hand
er aff hed nature / da skal hand Bare lads / eller hand
skal iblant met lad sette Roper och skal bruge Lectyge vdi
sin mad. Men er hand aff kaald nature da skal hand iens-
tis met en aff de lægedommet som gøre løfning oc Stoles
gang.

Denne Lægedom gør god rolig søffn / om den bindes
paa panden oc vdi Tindingerne / Tag Vidbende som
voper paa toden / lidet Salt oc Edicke / siød disse tilsam-
men / oc brug det som sagt er.

Debetaterrisfrie

Bethonie paa Hoffuedit lagt gør søffn.

Betonica

Det xv. Capittel.

Om nogen rpris aff Poplefie.

Denne sygdom er aff tunde haande slau. Denes
ne kaldis aff Lagerne Appoplegia / det er den
store Poplefie / oc er naar som menisket nedfalder
hasteige oc mistet sit maal / oc icke rper nog aff sine le-
mer / oc föl icke helder at mand tager paa hanc / oc cyf-
drager sin aand vdi eller ind / oc huo so saaledis blifuer rper
hjelpe

Røris nogen

Hilpits røye / men dør alintindigen glerne. Denne siug-
dom foruandles vel stundem inden forretime timer vdi den
lille Popleste Paralisis aff Lagerne kaldet. Oc huo som
vorder røyt aff den store Popleste hand skal icke tordis for-
end ly. timer ere forløble / thi det skeer tit at de som røris
saa til liffs igen / inden saarsagde timer.

Den lille Popleste Paralisis aff Lagerne kaldet /
kendis saaledis fra den store Popleste / den siuge mistet sit
mahl / sølles / oc lemmernes rørelse / oc ligger icke saa død
som offuen saare sagd er. Och naar sam hans Mund op-
brydis / da er der megen hvid skum der inde / oc hassuer en
suar aande / oc om mand taler til hannem da glemmer hand
det strax. Stundem røris alleniste en side. Stundem en lem
eller ledemod.

Tegen.

Aff disse Tegen kand mand forfare / at en skal vor-
de røyt / om mand tit oc offte hassuer bugløb / vden nogen
merckelig sag / oc Hoffuedet er tungt oc suimler meget / och
det synis for øynene at vere mplet.

Det kand komme aff mange orsager at en røris aff Po-
pleste. Stundem aff hastighed och fortørnelse. Stundem
aff kuld. Stundem aff mad och drick / och frandzert / aff
huilcken megen slim eller blod voper / huilcket Hiertet be-
løber / Arterne oc lemmernes tilstoppe / huor aff de wrolige
bliffue / saa røris da mennisket.

Stundem røris en / fordi at hand hassuer verit
saare meget wkyk / huor aff Warren induortis vdi
benene forkøles och forsuinder. Alle lemmer foruermes
aff Warren / och hassue aff hannem deris styrcke och
krafte. Thi sker derstundem at en dør vdi sin seng Hoff
sin Husfru / hende witterligt / thi at Warren vdi bene-
ne er bortsaonden / eller forkølet / al hans krafft oc mact er
forsuundet

forsuundet / saa at hand det icke spiler / oc dper saa.

Det er skeet vdi sandhed / at en Læge fant en død
liggendis vdi en seng / huilcken som i en lang tid hadde
leffuit saare vdkypkelig / hand opskar hannem / och vdtog
hans Rygben / da fantz der ingen Hare vdi / men vaar
all forsunden / for hues skyld hand vaar bleffuen død.

Stundum røres oc en der aff / naar nogre legemens
Aarer / paa Venene Arterne eller Halsen haffue vertt sprun-
der hugne / oc er icke rettelig tilsammen legte igen der fore
kand icke det naturlige blod oc vedske haffue sin rette gong
til och fra Hiertet / thi røres den suge eller oc dper. Dette
kand mand lettelige see och forsare vdi it Røt som mit til-
stoppt er / ladis der noget vdi / da kand det icke løbe der
igenhem. Lige saaledis skeer det och / naar som nogen lem
kand icke saa sin naturlige varme fra Hiertet / da røres det
oc forsunder / køles oc tilsammen krømpis / thi de Aarer oc
Sener som skulle komne ledemodet til hielp / de ere for-
lede / och haffue ingen mact.

Stundem røres ic ledemod eller lem allene / Stundem
helten aff Legemet / lige som naar Tungen røres / oc mand
icke kand tale. Stundem røres en hand / Stundem ic been
eller fod. Saadan breck och singdom kommer stundem aff
stor glæde / aff sorg och modgang / aff madens oc drikens
offuerflødighed oc traadzeri / aff stor oc suart arbeide / aff
Barekøshed / aff lade / forsættelse / aff vansmectelse / aff hter-
tens idelige slæfse eller rørselse / aff det offuerflødige blod /
aff Phlegmate / aff Cholera rubra / och aff offuerflødig
Melancholia. Denne singdom kommer giene almindelig
aff en

Horis nogen.

aff en eller tuende souneffinde sager / thi der gaar tuende gaar
 ter fra Hiernen ned igennem Rygbenet ved vdi benene
 eller vdi spødderne / vdi gennem den ene / gaar den natur-
 lige varme / oc vdi gennem den anden kulden och naar en
 aff disse eller oc begge tilstoppes oc haffue icke deris rette
 gang til den lem som de skulle gaa til / da foruissnes det /
 saa at mennsken kand det icke røre eller bruge. Den Læ-
 ge Auicenna siger / At den stund den naturlige varme och
 krafft icke rører naagen lem / da kand det icke bruges oc
 gøre hues det skulde gøre. Oc men saa er / at denne siuge-
 dom oc breck / kommer aff Arernis forstoppelse som gaa
 fra Hiernen igennem Rygbenet / thi er det nødtværligt at
 mand giffuer grandgiffuelige art der paa aff huad sag siue
 gen kommen er / da kand mand desbedre komme den siuge
 til hielp med Lagedom som det sig bsz.

Paa det / at mand kand desbedre forfare / Huor aff den-
 ne siugdom kommen er / skal mand saaledis handle med den
 siuge. Mand skal stitelige oc grandgiffuelige forfare aff
 den siuge. Huad saar it embede hand øffuer oc bruger haff-
 uer / sz end siugen hanneim tog / om hand haffuer verit en
 Smed / Tymmermand / Skomagere / om hand haffuer
 gaaet aarckeløss / om hand haffuer verit saare megit wkyt
 och huad hans mad almindelig haffuer verit / varm eller
 kold / om hand haffuer verit / hastig / ted eller forfardit.
 Her aff kand forfars om den naturlige varme er gaalt fra
 Hiertet op til Hiernen / eller om hand er nedfalden fra Hiern-
 en / oc haffuer tilluct oc forstoppet de Aarer som førte om
 sagd er.

Lagedom.

Kommer denne siuge och breck aff legemens offuer-
 flødtige vedske / da skal den fordriffuets med Lagedommer
 som saadan vedske kand forfære styrcke oc varme legemet /
 och

och det skal saaledes ske.

Tag Lauendel/ Orcken Salute/ Rod:bbels-vit /
Enebet / aff huert en haand fuld / Sienderu:re patter aff
en paat / god klar Rink den / lidet mere end en paat / lad
dem vdi en stor Tinkande som offuen til / vdi ret er / set
hende vdi en kedel met vand / oc lad det saa vel tilfsammen
stude / her met skal mand guide och vride de lemmer som
røide ere tho gonge om dagen / her aff skal den siuge och
dricke morgen och afften / huert gang sag megis som der
kand gaa vdi en Eggeskal.

Hand maa och purgere den siuge met isq quintin
eller lidet mere Heralogodion.

Zanendula
Saluta inscirtalis
Herba paralicis
Grana Juniperi
Aqua vite vinum

Heralogodion

Bunduand.

Den siuge skal offte holde vdi sin mund aff demie
effterfølgendis dreck och met den klucke eller skualpe.

Tag Peber/ Bertram/ Senip/ Bebergel/ Inge-
fer/ Pollepe/ aff huert thu lod / smaa støt / siud dem vdi
tho paatter Vin/ indtil tredie delen indsaaden er.

Diber
Peretrum
Senapium
Castoreum
Zingiber
Pulegius

Aff Blodet.

Kommer denne siuge aff det offuerslødige blod / da
lad sla en Aare. Er den høyre side røit / da lad hannen
paa den venstre side / Er den venstre side røit / da lad han-
nen paa den høyre Arm.

Bad.

Siden skal den siuge bade vdi karbad met vand / hvor
diffe vter ere saadne vdi Tag Salute/ Seuenboin/ Rose-
marin/ Wynte/ Arfue Bethante/ Chamilleblominer /
Gordhumle/ Lauerber/ aff huert en haand fuld / brug disse
som sagt er.

Salvia
Sabina
Rosmarin
Mentha
Morusus gallena
Betonica
Chamomilla
Operticon
Bacca lauri

Stør end den siuge indgaar vdi foresagde Bad / skal
mand giffue hannen isq quintin god Theragelse met en Theriacal
dreck

Carls nogen

Castoreum
Lauendula

Dyck datin Vin vdi hulcken Bissetgel oc Lauendel saad-
ne ere.

Der effter naar som den siuge saaledis baet haffuer/
da giff hannem i sffer om dagen aff denne effterspølgendis
Røgedom saaledis tilgiort.

Salvia Imperialis
Lauendula

Tag Picken Saluie / Lauenda / aff huert tre hend-
der fulde / leg disse vdi blødt vdi siorten dage vdt hal tredie
paant god huld Rinskeruin / brent siden vand her aff in
Balmomarie / om mand teke haffuer saadant Redskaff /
da skal dette siudis vdi en Tinkande vdi en kædel som
offuen saare spøe sagt er.

Røris det hele legeme.

Om det hele legeme røris / saa at den siuge det iche
spøer at mand tager paa sine lemmer / da skal hand saaledis
stelpis. Hand skal badis vdi det karbad som offuen saare
screffuit staar oc tilsamme bad skal och brugis gode gloen-
dis kamperstene / och de skulle leggis besynderlig vdi en
kædel eller vdi uth andet kar / oc paa samme gloendis Ste-
ne / skal mand lade aff derte effterspølgendis saaledis tilgiort.

Crana Juniperi
Lapus barbatug
Origanum

Tag Eneber / Luussebrands vdt Vild Meyran Tost
eller Rong kaldit / aff huert tre hender fulde. Vt. paater
Rinskeruin / siud disse vdi en Tinkande vdi en kædel som
offuen saare spøe sagt er / her skal mand lade paa de gloendis
Stene / saa at den siuge vel kand suedis / och lad hannem
saaledis bade det lengste hand kand tollit / derte bad gø-
den siuge megit gaat / Lemmerne forueris igen. De naar
som hand kommer aff badet / skal mand nederlegge han-
nem vdi en seng / och hølle vel paa hannem / saa at hand
kunde suedis igen / och skal voeris vel saar kuld / och naar
som hand saaledis nogen stund haffuer ligt och hans leger-
me er bleffat sturt / da skulle hans lemmer vel gnid-
met Lauendele vand eller met Vin huor vdi Lauendel
och

Aqua Lauendula

aff Poplefie. xbit.

Lauendel och Saluie faadne ere / Saaledts skal den siuge
huert dag tre gonge bade vdi ni samfelde dage / om hand er
ellers saa sterck / at hand kand det tolle oc fordrage. Den
singis lemmer skulle och singres tre gonge om dagen med
Lissebons olie huor vdi Sebergel saaden er / til liii. lod olie. *Oleum Castore.*
skal tagis itz lod Sebergel.

Den Olie som kallis *Oleum Philosophorum* / er *Oleum Philosophorum*
saare god for den breck oc siuge.

Røris en lem.

Røris en lem eller ledemod alleniste / Vere sig paa
haand eller fod / det skal saaledts hielpis.

Siud Saluie i en potte / eller vdi itz andet kar / holt *Salua*
ledemodet der offuer (offuen til vel ter stoppet) saa at sual-
men der aff kand vel komme til samme lem / saa hedi som
hand hedeft tolle kand / saa atz det bliffuer igennem varmt
och vel suedis.

Siden tag Brendeuin itz halt pund / Saluie oc Ru- *Salua*
de aff huert en hal haand fuld smaat skaaret / siud disse vdi *Ruta*
en Tinkande i en Kadel lige som offuen saare sorte sagt er /
om Vinen siuder formeget ind / saa lad mere der paa och
lad det siude igen / siden skal det gemmis vdi itz Kruss vel
til stoppet / och naar som mand vil her aff bruge / da skal
det vermis / och saa linklude det vdi vaadgøris / met dem
skal mand vel gnide och vride samme lem imod en god Gld
det hedeft som den siuge det tolle kand. Naar som dette saa
skeet er / da skal mand tage Olie aff Chamilleblommer *Oleum Chamor*
oc Brendeuin ligemeget aff huert / her i skal en klud vaad- *mille*
gøris som er saa stor at hand kand tecke oc skule lemmen / *Aqua vite*
oc den skal vinds omkring lemmen / oc saa der paa it stec-
ke aff te sort haar skind / dette skal brugis morgen oc aften
vdi pũff. dage.

Been / Arm / eller Kna.

Om itz Been / Arm / eller Kna røris / da skal mand
lade suares

1111 Røris nogen aff Poplefie.

Iade fore sagde vider i en ballig oc sette ledemodet der vdi /
oc ballen skal vel tette trint omkring / paa det / at ledemo-
det kand vel vrantsig / och naar som vander kjøles / skal
mand kaste der vdi goendis kamperfiene / som och føre
sagde er.

Apel eller Lend.

Om Apel eller Lend røris / da skal mand gøre en
linpose en hal aln bred oc lang / oc lege hannem vdi fore-
sagde vter oc dem siude / leg dem offte paa ledemodet vel
varme / naar som lemmen saaledis badet oc forvarmet er /
singr hannem saa met de Smørelse som offuenfaare staar /
oc samme Lem skal stedze holdis varm.

Røris Tungen.

Bliffuer nogens Tunge rørt / och den siuge mister
maalt / da leg vnder hans Tunge lidet Confect Anacar-
dine / da tal den siuge igen.

Confectio Anacardi-
dine

Piller gjorde aff Bebergel / Salute / oc Honig / lag-
de vnder den siugis Tunge / komme den siuge til at tale igen.

Castoreum
Salvia

Piller aff Oppoponaco / saaledis brugede / gøre det
samme.

Opel
Pilule de Oppopo-
naco

De som ere røide aff Poplefie / skulle stedze oc lide-
lige bruge vdi deris mad och dricke / Saffran / Caneles
barck / Dyrungis vte oc blomster.

Crocus
Cinnamomum
Buglossa

Den høplerde Lage Cornelius Celsus siger / om
nogen røris aff Poplefie paa alle lemmer / och hand lader
sitop sla en Aare / da kommer den siuge til sin helbrede oc
sund / vdi igen / eller och dør.

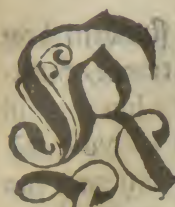
Hender.

Om nogens Hender røse / da skal hand tho dem i
kalt vand vdi hullekt Salute nogen stund haffuer lagt /
och lade dem røris aff dem self.

Det xvi. Capitel.

Saar Rampe.

Rampe

Rampe er Seneris tilfammen dragelse/ eller
oc deris vdsireckelse. De dette kommer stund
dem aff ledemodernis tomhed/ eller oc off der
ris fuldhed/ stundem aff kuld/ off suart at
beyde/ aff seig modgang oc vdsprede. De
denne sulge er aff herre haande slou. Den
første kaldis Amhostenus/ oc hun er naar som de Aare
oc Sener som fore til sidde/ bliffue lange/ och de sem bag
sidde/ tilfammen dragis/ oc bliffue forstackede. Den and
den kaldis Prohostenus/ och hun er naar som de Aare
eller Sener som bag side bliffue forlange/ oc de som faare
side forstackede. Den tredje kaldis Tetthaus/ oc hun er
naar som Aarerne eller Senerne haade bag oc faare tilfams
men dragis oc de bliffue forstackede/ saa at den siuge kand
icke røre sig/ huercken til den høyre eller venstre side. De
den Kranpe som kommer aff tomhed er den verste.

Lægedom.

Köner den siuge aff Aarernis fuldhed/ da rens oc pur
ger den siuge/ so du her offuefore om Poplecie høit haaffuer.

Der effter tag Bertrum/ Euphorbium/ Peber och Perethrum
Lauerolie aff huert itz quintin/ gør her aff en Smørelse/
smør her med Rafflen/ Aarerne vdi stindingerne/ oc Puls/
aarerne paa begge Arme.

Har du maa oc vel offfue den siuge aarle om morge
nen it quintin Theragelse. Det gør den siuge megit gaar
at inäd legger bag i hans narke en linpose met varmt salt.

Du magd gør en Røg op i Nasen aff Aloe tra/ saag
dan Røg hjælper alle Aarter och Sener vnderlige.

Om Aarerne eller Senerne smørre met en aff disse
smørelse/ som ere Dialthea/ Marciaton/ Arogon/ Oleum
vulpinum/ de hjælpe oc saare vel.

Det rbiii. Capittel.

Naar munde vorder krogen kalle Lagerne Tortura oris.

E II

Hunden

Krøgis Munden

Munden eller Kindbenene bliffue oc stundem krogede/saa at de gaa afflaue/oc saadant gø: Krampe/ huile ket Arterne eller Senerne tilfammen draget/ lige som ish støcke Lar tilfammen krumpis naat som det holdis mod en ild. Stundem kommer det aff Poplefie/ och naat saa skeet/ da skal der mer handlis lig som sagt er om Poplefie. Men kommer det aff Krampe/ da skal der mer handlis som om Krampe sagt er.

Salvia
Bethonica
Maris galline
Origanum
Oleum vulpinum
Oleum Costinum

Tag Salvia/ Bethonie/ Arffue/ vild Meyran/ find disse vdi vand/ leg oc bad nacken vel her mer. Naar som det er skeet/ smør saa nacken met Olie Vulpino/ eller met Olie Costino. Hand maa och lade vdi den stugis Nase ish aff de puluer som om Hoffuedens sutinelse scressne staa.

Det xviij. Capittel.

om Druckenscaff.

S

omme Henniske saa och saadan breck i Hoffuedit lige som de vore druckne/ oc det te kommer aff den onde vfordssuclig ved ske som i Hoffuedit opfar omkring Hieren. Somme der aff/ at haffue gaatt i hed Solskin. Somme oc der aff/ at de haffue ralet eller raabet megit/ huor aff Hieren bliffuer skæbelig/ oc naat so de dricke en søye iting/ da er det stray vdi deris Hoffuit. Somme ere aff naturen saa skæbelige/ at der som de komme vdi en varm Stue/ huor som andre side oc raabe eller quade/ saa saa de stray om i Hoffuedit/ oc ere lige som de vadre druckne/ oc huor som saadan breck haffuer hand skal saaledis hielpis.

Lægedom

Oleum Rosarum
Violarum

Er saadan Druckenscaff aff hed nature/ da smør hans Hoffuit oc Tindinger met Rosenolie/ Stole Olie/ eller

eller met ofen aff Byncke / eller blende dem tilfammen. *Succus artēses*
 Siden skal mand giffue den siuge at dricke / siæt Val. *misie*
 muesfø / blendet met Rosenuand / saa at det er sem en Ajelik
 Her effter skal den siuge sette sine spødder vdi varmt vand
 huor vdi Chamilleblommer och Amur saadne ere / och de *Camemillas*
 skulle gnidts vel vnderneden met Salt oc en vlden klud / *Heliotum*
 och siden skulle de smyris met Aioleolie saa drægis ved skē *Oleum violarum*
 nedden aff Hoffuedet. Mand skal oc komme den siuge til at
 gaa til Stols met de ting som gøre lidet løfning oc Stols
 gang.

Det xiv. Capittel.

Haar den Faldendesot.

Denne Sot och siugdom er aff trende haande
 slau, Den første kallis Epilepsia / Huo den Epilepsia
 haaffuer / hand følger inted om for end hand
 nedfalder / oc naar hand nedfalden er da frea-
 re Gunden paa hannem / huilcket aff Hiere-
 nens forstoppelse kommer.

Den anden kaldts Analepsia / och den kendts saale. *Analepsia*
 ledts / den siuge følger noget som gnaffuer vdi hans Haff-
 ue / oc noget som sufer saar hans ører / oc effter at hand er
 nedfalden da spyr hand / och denne kommer aff den onde
 vedske som er vdi Haffuens Aarer och Dener / huilcken
 som opfar vdi Hoffuedet / tilløcker och faarstopper Hiere-
 nens Aarer.

Den tredie kaldts Catalepsia / och den kommer *Catalepsia*
 aff den vedske som vdi lemmerne faarholdts. Och for end
 hand nedfalder / følger hand noget som løber igennem lede-
 modene ind vdi Hoffuedet / som Galenus siger om sin
 scriffuere / huilcken stedse fælde noget naar som siugen han-
 nem tagz som løb aff den ene fod oc op vdi hans Hoffued /
 thi lod hand binde samme fod hart met it bond.

E iii

Denne

Den Faldendesot.

Quindfolck

Denne siugdum kommer oc stundem aff Tarmene
oc du gøi hand sig wren som nedfalden er.

Quindfolck faa oc offte denne siugdum / aff den w-
rene vedske som vdi Hoderen er / och saadant vedskatis
mest Runder som vdi xlostier indgiffne ere. Men denne
siugdum er dog mere hess Handkøn end hess Quindekøn
och er gerne languatig til døde dag / men hun er ick for-
lig paa liffens vegne. Men det skæer vel stundem at hun
tager nogre aff dage vdi det første naar mand hende fear.
Denne siugdum saargaar offte paa Handkøn / naar som
de først beuare sig met noget Quindfolck oc legemens løst
bedriffue / oc forlader denne siuge vnge Quind folck / naar
som de først faa deris Tid oc legemlig Blomstier.

Tegen.

Aff disse Tegen kand forfaris / at en skal soa den
Faldendesot / eller Pepleste / eller vildelse / naar som mand
soffuer / och da siuntis at der falder noget tungt paa hans
nem / oc kryfter hannem saare / huilcket wi paa vort Tun-
gemaal kalde / at Haren rider hannem.

Om den siuge kand hielpis.

Vilt du forfare oc vide om den siuge som den fal-
dendesot haffuer kand hielpis eller ey / da tag en Syaal
sling met hinde vdi hans øren / sølet hand der / da kand
hand hielpes / men sølet hand der ick / da kand hand ic-
ke hielpis.

Den høylerde Lage Gilbertus siger / at naar som
nogen denne siugdum først faar oc net falder / da skal mand
stray lade sla en Aare paa den siuge / huilcken Aare mand
vil / oc saa giffue den siuge it lodt aff samme vdladne blod
met it bløt Eg at dricke / det skal hielpe saare vel saar
denne siugdum.

Eller

Den Faldendesot.

rp

Eller naar som mennisket første gang nedfalder / skal
mand strax ihjelsla en Hund oc vdtage Galden / oc giffue *Sel Lantio*
den siuge den at dricke / da faar hand denne siuge ick mere.

Om denne siuge aff *Massuen* kommer / da kom den
siuge til at spy / met en aff de *Lagedomine* som gør at spy /
som her effter findis vdi det Capittel om at gøre at spy.

Denne er en krafftelig *Lagedom* naar denne sot /
som offte forsoget er.

Tog *Sebergel* / *Spesglas* / *Drage blod* / *ligemegit* *Lafstoreum*
aff huer / skød disse til puluer / giff den siuge her aff huer *Antemenum*
dag it quintin met en dyck varm Vin / och dette skal bliu *Sanguis Dra-*
gts ind til den siuge bliffuer helbred igen. *conis*

Eller tog en frø / sker hende op at ryssen / vdtog *Erar Kane*
Leffueren / oc vint it kaalblad om hende / brent hende til
puluer vdi en ny lerpotte / giff den siuge aff hende at dric-
ke met en dyck Vin / dette skal och brugis indtil den siuge
faar bedre.

Eller mand maa giffue den siuge ret god *Thera* / *Theriac*
gelse met en dyck varm Vin at dricke / huer vdi *Sebergel* *Lafstoreum*
saaden er / denne er oc en forsoget *Lagedom*.

Diacastoreum er oc en vis oc forsoget *Lagedom* / om *Diacastoreum*
mand giffuer den siuge her aff tre gonge om vgen vdi det
minste / oc huer gong it quintin.

Ectuarium Diaanthos / eller *Dianusci* / bruge *Dioantles*
de som sagd er / de ere oc gode for denne breek oc siuge. *Dianusci*

Er det en mandz persone som haaffuer denne siugdom / *Lor Lupi*
da gdi Giersted aff en *Ulsue* til puluer / och giff den siuge
her aff it quintin til lige. Er der it *Quindis* persone / da
sk il mand tage Giersted aff en *Ulsinde* / och giffue hende
her aff som sagd er.

Ulsue khd tøret vdi en *Sager Den* / oc sipt til pul *Caro Lupi*
uer oc det den siuge giffue som offuen saare sagt er / helper
oc saare vel naar denne siugdom.

E llll

Huo

Den Faldendesot.

Huo som denne siugdom haffuer / hand skal bare it belte
gloxt aff Vlffkind paa sin bare krop / det hielper vnderlige.

Oppoponax
Castoreum
Sanguis Draconis
Antimonium

Tag den Gummi Oppoponax / Viberigel / Dra-
geblod / Spisklas / Algemeit aff huert / siød disse til puluer /
oc giff den siuge her aff met Vin som sagt er / huert gang it
quintin / met denne Lægedom ere oc mange hulpne.

Caput vtri morisui

Tag Hoffsuitpanden aff en død mands persone / sæt
hende vdi en hed Sageroen oc brent hende indtil hun bliff-
uer aldelis hvid / siød hende saa til puluer / tag saa aff sam-
me puluer it quintin / oc tre Peoniers stene oc smaa siøtte /
giff den siuge det at dricke met en varm drick Vin.

Grana Peonie

Ruta

De som haffue denne siugdom / de skulle stedze och
idelige lucte til Rude / det hielper dem megit.

Coagulum leporis

Dioscoridis Lage siger / at Løbet aff en Hare drues
ket / er gaar faar denne siugdom.

Laffdreum
Ruta

Naar som nogen nedfalden er / da skal mand blæse
op i den slugts Næse Viberigel oc Rude siøtte til puluer /
da staar den siuge strax op igen.

Azafetida

Det samme gø: er det Gummi Azafetida om det
leggis paa Elper / oc lader tøgen op gaa i den slugts nase.

Aff dette puluer vdi Næsen ladt / beskermer Men-
niskken faar denne breck.

Piper
Ruta
Sinapium
Staphisagria
Nigella
Sal armoniacum
Radix Peonie

Tag Peber it quintin / tō: Rude Senup / aff huert
halt andet quintin / Luseurt / Nigellam / aff huert it halt
lodt / Sal Armoniacum it halt quintin / gø: disse til pul-
uer / brug het aff som sagt er.

Den Lage Macer siger / at roden aff Peonier om
halfen bunden at vare god faar denne siuge.

Den Lage Galenus siger / at hand haffuer bundet
rodē aff Peonie om it Barts hals otte Aar gammilt som
haffde denne siugdom / det stod strax op oc vaar helbreder.
Siden forspøgte hand pdermere denne Rodz krafft oc dygd /
oc tog samme rod aff Bartsens hals igen / da nedfaldt det
strax /

stray siden bant hand samme rod om Barnsens hals igen/
da opstod der stray igen.

Tag Hulurt ii. lodt det Summt Euphorbium oc
Bibergel aff huert it quintin / stød disse til puluer / oc siud
dem i Lisseboms Olie / her met skal den siugts Rygben
smpris fra Hoffuedit oc saa nedat

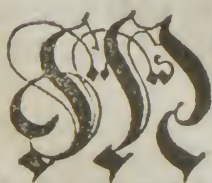
Aristologia
Euphorbium
Castoreum
Oleum oleagarum

Ordinat.

Huo som den faldendesot haffuer / hand skal icke gaa
vd aff sit huff naar som det er taagit vader / oc ey helder
naar som stor hede er / eller oc stor kuld. Hand skal oc br-
ge den inad som snarlig oc lettelig forpøffuis eller fortaris
i Haffuen / lige som disse effterfølgendis / Høns / Haner /
fmaa fule / vnge krid / grisse & ød / Erthe saad met brød /
Eggesubbe / hand skal inced bruge som surt er / oc ey hel-
der Quideløg eller anden Løg / hand skal oc dricke spie / oc
ferdelis effter Maaltid / och ingen fireck drick. Effter
maaltid skal hand æde Quert / eller oc aff Electuario som
aff Quert er gjort da nedtrøckis den onde vedske som vdi
Haffuen er / saa at hand icke opfar vdi Hoffuedit. Hand
skal oc vel tilse at hand kand vel lade sit vand fra sig / och
haffue god Stolegang / hand skal icke soffue om dagen oc
ey helder gaa ørkeløs / men iblant met lidet arbejde. Hand
skal ey helder haffue stor omhu / oc ey være fornegit sørge-
fulde.

Det xx. Capittel.

Kommer nogen fra siue sind oc bliffer vilter.

Anta / kaldis aff Lægerne Vildelse / oc er
den siugdom som haffuer sin verelse vdt
Hiernens første rom aff den onde vedske
som der inde forsamlit er. Och samme
siugdom kommer stundem aff Hoffues-
dens onde Complexie. Stundem aff ond

E b

mad oc

Vildelse

mad oc dricke/ aff hullecke vdi Gaffuen forsamles en ond
offuerflødig veske som op vdi hofuedet far. Stundem oc
der aff at en er hed/ oc dricker hasteligen det som kalt er
Stundem aff den mad som hedmer oc fornegede peberit er
oc aff Guldølge/ huor aff vedcken forbrændis. Stundem
kommer denne siugdom aff vduertis ting/ som er/ Om
naagen bydis aff en galen Hund. Stundem aff v surd oc
forgiftig veder. Stundem aff siot sorg och modgang/ aff
megen studerelse/ aff megen Væet/ aff megen faste. Stun-
dem aff nogen flydelse/ som icke haffuer sin rette gang/ li-
ge som det skeer naar som Quindfolck icke haffue deris
Tid oc blomsters rette flydelse. Stundem der aff/ at mand
haffuer icke god stogang/ men det ligger och i ønder/ och
saa opfar vdi hofuedet/ Stundem oc aff det offuerflødi-
ge blod.

Aff Blodet

Kommer denne siugdom aff Blodet/ det kand mand
saaledis forfare/ hand talet stedse dantzet/ springet/ siun-
get/ oc er glad/ mener at hand er rig oc haffuer megit getz
oc at al Verden høier hānem til/ hand høier gerne Trom-
pe/ Harpe/ oc andre subtilige lege/ hans Pule er siot/ oc
slat fast/ hans vand er tyeckt oc røt.

Aff Cholera.

Kommer denne siugdom aff den røde Cholera/ det
er/ aff det forbrænde tørre blod/ da kiffuis oc trættes den
siuge gerne/ raaber oc skrier/ oc slar sig sulff/ oc andre som
ere hof hānem/ oc er megit vstyrtz/ hans Pule er liden/
oc slat hastelige/ hans vand er røt oc skønt/ hans com-
plecte/ er varm oc tørt.

Aff kuld oc tørhed.

Kommer denne siugdom aff kuld oc tørhed/ da er hand
altid

altid bedrøffuit/ grader stedze/ rædis faar huer mand/ naar
som hand seer Riss eller Straa / siunts hannem at det er
Hugorner oc Taasser/ och hand vil gerne vere i den sted
møget er/ oc knytter sine hender tilsammen/ oc rædis at
mand vil tage noget aff dem/ hand gæler oc siunder som
en Hane/ eller klucker som en Hønne/ siunder gøer hand
som en Gurd/ er stedze ræd at hand vil gribe och fange
hannem/ hans vand er hult oc skønt med en kress faruit
som Bly.

Aff Phlegmate.

Er denne siugdom aff Phlegma/ da siunts den siu
ge at hand er vdi it vand/ oc soffuer gerne/ tal och paakale
der Dieffuelen/ oc denne siugdom kommer aff kaald for
fuldet vedke/ som sig vgt Hiernen forsamlet haffuer/ hans
vand er hult oc blegt/ oc Pulsaaren flat langsommelig.

Aff Sorg.

Haffuer nogen faait denne siugdom aff sorg oc drøffuel
se/ da skal mand tale och handle venlige och kærlige med
hannem/ glæde hannem oc loffue hannem megit gaar. Er
det en mandz persone/ da skal mand sette hof hannem
smucke oc suøtllige Quindsolek/ och loffue hannem it aff
dem/ her aff siellis hand til freidz. Er det it Quindekøn/
da skal hun glædis med mend/ mand skal loffue hende en aff
dem/ her aff vederquegis hun/ oc kommer til sit skal igen.
Oc huo som denne siugdom haffuer med hancin skal mand
saaledis handle.

Hand skal giffue hannem den mad som køler oc
lettelige fordrøffuts och fortærts/ vngt Grissædd/ vnge
Høns/ serke Eg. Ingen sterck driick skal mād giffue hancin
Haffuer hand icke god stolegang/ da skal mād giffue hancin
om

Bildelse.

Delule
Lochie

om affteenen naar hand vil sig nedlegge til søffns it quins
tin Pilulas Cochias / de rense den siugls Hoffued / den
siuge skal oc leggis vdi en kolder fied / saa at varet kand
blæse paa hannem. Haffuer den siuge megit blod vdi sig /
da skal mand lade den mellemste Aare som sidder faare vdi
hans pande / och paa den siette dag der efter skal Hoffued
Aaren ladis / paa begge hender hof Tømmelfingrene.

Denne drick tiener saare vel til dem som denne siug-
dom haffuer.

Bordeum
Epiriza
Plantage

Tag it lidet kaalsad fult aff Byg / Sker / søde tit. lodt
Beybræde en haand fuld / siud disse vdi tre pletter først vand /
si det igennem en klud / oc lad det køles / och giff saa den
siuge her aff at dricke.

Chamomilla
Verbena

Den siugls Hoffued skal och thoes met vand hvor i
Lammilleblommer oc Hernurt saadne ere.

Aff Phlegmate.

Er denne siugdom aff Phlegma / eller aff offuerflø-
dig kuld / da giff den siuge den mad som hannem verne
kand / och lad hannem holde sig varm / rens och purgere
hannem saaledis.

Purgatz.

Folia Sene
Saccharum
Aqua vite
Aqua Buglosse
Dinans

Tag Seneblad (maa stotte til puluer it halt lod.
Sucker it lodt / god Brendevin en Eggeskal fuld / vand
aff Dyrungis vrt / lige saa megit / sammeledis och god
Kinsker Vin / Erthesaad som inted Salt eller fæt i kom-
met er / saa megit som alt dette fornesfnde er / rør disse vel
tillsammen / och giff den siuge her aff aarle om morgenen
fastendis / føre lidet varmt gloor.

Delule Lochie

Den tredte dag der efter om affteenen naar sø den siuge vil
sig nedlegge til ro oc huile / da giff hanne Pilulas Cochias
it quints / den siuge skal leggis paa den fied sø inted vader
kand

kand komme til hannem. Et det om Vinteren/ da lad hannem bliffue vdi Stuen dag och nat. Men er det om Sommeren/ da gø: en god ild vdi hans herberge oc kammer aff Eneber riss/ som barerne end side paa/ det gø: den sluge saare gaat. Den slugis mad oc drick skal reds met Saffran/ gamle Hønner oc Duer vel saadne tiene hannem saare vel/ de giffue stor krafft oc verne.

Haffuer den siuge stor hede vdi sit Hoffuit/ da leg dette paa hans Pande oc vdi hans Tindinger.

Tag Hussløg/ Rosen blad/ ligemegit aff huert/ stød oc blend disse met Quindemelck/ brug dette som sagt er/ her aff kplis blodet/ oc pinen mindskes.

Barba Iouis

Folia Rosarum

Lac mulieris

Hand maa tage en sort Hønne oc fleck hende vdi thu/ oc bindt hende saa darin om den siugis Hoffuit.

Hand maa oc giffue den siuge afften oc morgen aff denne drick en god drick at dricke.

Tag Saffran/ Canelebarck/ aff huer it halt quintin/ stød dem smaa/ och bint dem vdi en klud/ heng hannem vdi en paatte Vin/ huor vdi it lodt god Brendevin er lagt.

Crocus

Cinnamomum

Dette efftersølgendis stycker Hoffuedet oc Hieren saare vel om det brugis vdi maden.

Tag Saffran it quintin/ Canelebarck it halt lodt/ Neglecker it halt quintin. Sucker thu lodt.

Crocus

Cinnamomum

Cariopheli

Ein mand giffuer den sluge Peonie kerner smaa stötte til puluer met Vin at dricke/ da kommer den siuge til sig igen.

Saccharum

Crana Peonia

Aff Cholera.

Naar som denne siugdom kommer aff den affuerstødige sorte Cholera/ hun er den alsmærste/ Thi den Materia gaat til Hiltten oc Hiernen/ och Huo som denne Siugdom haffuer/ hand haffuer ingen ro huerekin dag eller nat/ hand taler met sig self/ lige som det talde nogen met

Vildelse

met hannem / oc almindelig gerne plagis hand aff den on-
de Aand / oc hand kand saaledis hielpis / vden saa er at
Bud hannem bespenderlige straffe vil.

Purgatz.

Tag Seneblad it halt lodt smalt stgt til puluer /
god Brendevin saa megit som der kand gaa vdi tho / Eg-
gekaler / oc tre gange saa megit anden god Vin / ror den
vel tilsamnen / oc giff den siuge her aff vdi tre morgen sa-
flendis.

Folia Sene
Aqua vite

Poliopodeum
Fumus terre
Lapis Lazuli

Eller mand maa giffue den siuge Brendevin met
anden vin som sagt er / huor vdi Engelsode / Jordisg / eller
den sten lapis Lazuli vdi legit haffuer / disse rense oc pur-
gere den sorte Choleram / oc Melancholiam / oc naar som
disse vedsker saaledis ere vddressne / da rensis Bilen / och
Hiernen kommer til laame igen / oc de vnderlige tancker oc
fantasier forsuinde.

Gallen Hund.

Er nogen bleffuen vilter der aff at hand er biden
aff en gallen Hund / da skal mand giffue den suget er / god
Theragelse / oc sammeledis Saart der met smurt oc saa
aff denne Smgrelse der paa legge.

Theriac

Chentha
Benziana
Oculi Caneri
Belas armenus
aqua Rosarum

Tag Mynte / Entzian / Kressuere ppen / Bols-
us Armeus / ligemegit aff huert / disse skulle blendis mee
Theragelse oc Rosenuand oc paa Saart legats.
Blissuer nogen vilter oc kommer fra sine sind oc for-
stand / aff Hoffuedens suare fantesie / saa at hans skel sind
oc vid ere atsprede / den skal mand saaledis hielpe

Laug den siuge vdi it indrekt Herberge / saa at hand
seer icke dagen / tag saa en stor Gulla eller Backen / sæt
det mod veggens saa at det heller / saa at huad der vdi kom-
mer / kand strax springe vdi igen / tag saa it Løffuekar el-
ler Handfad som haffuer en liden kaaber hane / heng same-
me Løffuekar høpt offuen for Gulluen / oc fylt samme
Løffue

Haar om det vdsalder xxiii.

Løffuekar fuld off vario/ brid Hanen lit op/ saa at den ene
taaer effter den anden kand drøppe ned paa Bølluen eller
paa Beckenet/ oc springer vd igen oc naar som det saale-
dis nedløber/ saa ligger den siuge oc tencker der paa huad
det monne være/ oc kommer saa til sig igen/ oc naar som
vander vddrøppet er/ skal Løffuekarit opfyldis igen/ och
der met handlis som før.

Er nogen vilter oc kommen fra sine sind/ oc mand
icke deed eller forfare kand huor aff det kommit er / och
om det er en mands Persone / da tag Lungen aff en
Buck/ fleck hannem vdi tha/ och bint hannem saa darin
om Hossuedit. Er det en quindis Persone/ da tag Lun-
gen aff it Kid/ oc brug den som sagt er.

Eller fleck en sort Hønne mit at ryggen/ bint hende
saa bram om Hossuedit.

Det xxi. Capittel

Om haar det vdsalder.

F Alder nogen haar aff Hossuedit / da brent Duin og *Femur columbari*
til aske/ oc gø: en lud her aff oc tho Hossuedit her met
dette er it forspøgt skøcke/ siger de Læge Petrus Hispanus.

Eller tag Egelpøff / oc mellem barken aff Ege træ / *Folia querni*
sind disse i lud eller i vand/ oc tho Hossuedit offte her met/
oc lad det tørtis aff sig self.

Hossuitkel at fordriffae.

Hand skal offte tho Hossuedit met vand eller met lud
huor Rattoferpødder saadne etc.

Radices Galus

Eller tag Huedekled / lad der paa siuendis her vand /
oc lad det saa staa dag oc nat/ si det saa igennem en klud/
oc lad der lit Edicke vdi/ her met tho Hossuedit offte.

Tag smaa firper. brent dem til Aske/ oc gø: lud her *Lula ranarum*
aff/ oc tho Hossuedit offte der met.

Malurt oc Abroþ saadne i lud eller i vand/ Hossuedit *Aspenthium*
her met thoet/ holder haarit paa Hossuedit saa at det icke *Abrotium*
vdsalder.

Haarit

*Succia alii
Pedera arborea
Abrotanum*

Haar om det aff falder.

Haarid smurt met osen aff Guld og gø: det samme.
Vedbende som voper op til træ och Abiød vdi lud
saadne / oc Hossuedet her met thoet gø: det samme.

Det xxii. Capittel.

Quorledis mand skal komme Haar til at vope.

Denne Smørelse kommer Haarid til at vope /
huor som mand det haffue vil / om steden der
met smøres / om afftenen naar som mand vil
sig nedlegge til søffne / och steden skal føre
vel gndis met en groff linet klud.

Olium Rosarum

Tag Rosen olie oc lad hende vdi en Mortere som
er glozt aff Bly / vrid oc gnd hende vel met en Stempel
som oc saa er glozt aff Bly / her met smør steden / och om
morgen skal steden vel thois met varmt vand.

Salpe

Om Mulduarper siudis vdi vand / oc Hossuedit
smørts met det fede som der aff siudis / kommer haarit til
at vope.

Anguilla

Denne Smørelse gø: langt oc so: Haar om steden
her met smørts.

*Apungli Gallinae
cea et Anserinna
vel*

Tag en ferck Egel / siud hannem vdi vand / tag
saa det fede som aff Egelen saadet er / sammeledis hønse
ister och Gaase ister / ligemegit aff huert / Hønis helten
saa megit / siud disse oc gø: her aff en Smørelse / brug hen-
de som sagd er.

Lapua barbatua

Longe lussis vdt saaden vdi vand eller i lud / Hoss-
uedet der met thoet kommer Haarit til at vope.

Spicanardus

Spicanardi vdt vdi lud saaden / Hossuedet her met
thoet kommer Haarit til at vope oc at sidde fast saa at det
icke vdsalder.

Det xxiii. Capittel.

Haar Om som aff adit Haar.

Dette

Haar at faardiffue

xxv.

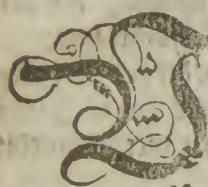
Dette gøt gult oc langt skønt Haar / och fordriff
uet Dinen som Haartid aff ader / om Hossuedet
het met thoes.

Sind Fenum grecum vdi vand oc tho Hossuedet her met
Senap sinna stot / oc met humugblendet / Hossuedet
her met sinart / fordriffuer ormen som haartid aff ader.

Fenum grecum
Senapium

Det xxiij. Capitel.

Haar at fordriffue

Alt du fordriffue Haar saa at det skal
ke vge igen / da gøt denne Simplelse.

Tag wslucter Alek us lodi / Aupig
mentum u halt lodi / sind dem i Edicke
oc lad der siden nogit vop vdi oc gøt her

aff en Simplelse / gnd oc vrid steden vel met denne Simp
relse der som Haartid sidder som du fordriffue vilt / saa at
steden vel suider / brug dette saaledis tre gonge / der effter
gack i en Sadstue at da kant vel suedis / da kant du vddra
ge det Haar som du vilt vddrage vden all pine / smøt saa
steden igen der som Haartene ere vddraghe / mer osen aff
Vedbende som vopet op til na.

Calp blua
Burisigmentum
Aietum

Succus Hedre ars
Bore

Det xxv. Capitel.

Haar it bullit oc skurffuit Hossued.

ER Hossuedet bullet eller skurffuit / da lad affrage Haa
ret saa at Hossuedet bløder / Tag saa røck flød aff
sød Melck / smøt oc gnd Hossuedet vel her met aff
ten oc morgen / tho saa Hossuedet huer tredie dag met god
varin lud / saa at Hossuedet vel vermits / lad siden køld
lud i nacken oc skøt Hossuedet vel / oc lad der saa tørt / der
effter smøt det igen lige som søre / der skal saaledis brugis
i tre vger / da lagis det i huer skurffuit oc bullit det er.

Om nogens Hossued hadde verit lagt / oc der vøste

ff

pa

Gullit hoffsued.

Oleum lini

paa det huide skaab, oc mand reds at det skulle vdsles oc opbyrdes igen / da skal mand smørre Hoffsuedit met lino-
lie / saa bliffuer huden slet oc fast / oc opbyrdes icke igen.

Emula campana

Tag holtzurt och siud den i god sterck Edicke / si
oc kryst det siden igennem en klud / oc til huer fire lod aff
sæme Edicke saaledis saaden / skal mād tage it halt pund
Svine ister / oc tu lod Vinsten smaat siør til puluer / oc it
lod Quicksilff / disse skulle blendis til sammen / och her
aff skal gøres en Smørrelse / her met skal hoffsuedet smøres.

Spungia porcina

Tartarum

Argentum vis-
uum

Calus

Atteost saaden vdt Diss / oc Hoffsuedet her met isas-
et / laget saare vel. Mand maa och tage her til Svine
Ister / och gør her aff en Smørrelse och her met Hoffsuedit
smøre.

Calp blus

Auripigmentum

Tag vdsucter Kalk il. pund / Auripigmentum ci-
trium. il. lodt / lad her paa vit. pund Vand / siud disse til-
sammen / siug en feit her vdi / gaar det laane aff seiren /
da er det nock saadet / si det saa igennem en klud / is-
heden her met da falde de onde Haar vdsiden smørre Hoffs-
uedit met denne Smørrelse.

Mel

Spungia Por-
cina et Anserina

Tag honnig / Svine Ister / Gaase Ister / aff huer
fire lod gør her aff en Smørrelse / oc siug hende sem sagt
er / denne smørrelse kommer haardt vel til at voge.

Spungia porcina
Helleborus albus
Sulphur
Alumen

Tag rent aff klarit Svine Ister it halt pund / lad
der vdi fire Eg / oc en god hand fuld aff Salt / set det saa
paa ilden indtil Egene bleffue aldelis suorte / tag det saa
fra ilden och lad det køles / rør der i fire smaa Ryscurts
poser som vdi krammen sal fundis / Suogel tu lodt / Alun
ich halt lodt smaa siør / smør Hoffsuedet her met da lagts
det inden en stæcket tid.

Mel

Spungia porcina
Sulphur

Grana Juneperi

Strido eris

Tag Honnig / Svine Ister / Suoel / Enebet / vdsaltet
Smør / Spansegrønt / Brendevin / aff huer it lodt / gør
her aff en Smørrelse / smør Hoffsuedet her met.

Tag

Luff oc gnedder at fordriffue.

xxvi.

Tag Edicke / Linolie / eller Liffchons Olie / sort
Sebe / aff huert en sked fuld / Peber it quintin smaa stöt /
rør disse tilsammen / oc brug det som sagt er / det fordriff
uer Lusene.

Acetum
Oleum lini
Sapo
Piper

Tag huid Sebe / Luscurt / Suine Ister oc lidet Quick
spiff / gør her aff en smijelse / oc brug den som sagt er.

Sapo alba
Staphisagria
Pungia porcina
Argentum viuum

Naar som vnge och smaa Børns Hoffsued vdslogne
ere / da tho dem rent met øll eller kaauente / saa stöp det paa
Vinsten smaa stöt til puluer.

Tartarum

Eller stöd huid Lelle rod met Honnig / oc leg her aff
paa Hoffsuedet.

Radix lilii
cyel

Naar som knaarter oc knuder opløse paa Hoffsuedet /
da tho Hoffsuedet offte met Edicke huor vdi Chamille
blommer saadne ere.

Chamemilla

Tag Honnig / Huluet / oc Spansgrønt / ligemegit aff
huert / tag ocsaa her til ligemegit Suine Ister som det an
det er / gør her aff en smijelse.

orel
Arestologia
Pinde eris

Det xxvi. Capittel.

Luff oc Gnedder at fordriffue.

Lag Sebe / Suine Ister / Luscurt / smaa stöt /
aff huert fire lod / linolie try lod / Quickspliff
som død det er met fastendis røge / it hals lod /
gør her aff en smijelse / denne smijelse lager
det bulne hoffsuet / oc døder lusene allesteder
paa legemet.

Sapo
Pungia porcina
Staphisagria
Oleum lini
Argentum viuum

Tag Luscurt / Alun / linolie / gør her aff en smijelse /
smør Hoffsuedet der mer.

Staphisagria
Blumen
Oleum lini

Stöd Aloes til puluer / blende den met Edicke / smør
Hoffsuedet der met / da dō Lusene tindre en pæcket tid.

Aloes
Oleum oliuarum
Lera

Tag Liffchons olie try lod / Vdō it hals lod / Quick
spiff it lod / gør her aff en smijelse / brug den som sagt er.

Argentum viuum

A ii Dm

Luff oc Gnedder

Om mand tager it lincd Bendel bret som halff anden finger, oc smør det met denne forscreffne smørrelse / oc tincer det inde paa sin bare krop / da fly lufene fra hannem.

Hoffuit aff røtter blende til puluer, oc san me puluer blende met Svine Ister / Hoffuedet her met smurt / fordriffuer baade luff oc gnedder.

Succus carthage

Roden aff dansk Safran stot oc oesen vdkrist / och met den oess Hoffuedit eller klæder smurt / døder luff och gnedder / oc saa fladluff.

Ruta

Aspyntheum

Helieborus albus

Dactylus

Diapysagria

Tag Rude / Malurt / huld Myseurt / Lauerber / Lusseurt / ligemegit aff huert / stød disse smaa / gøt her aff en smørrelse met Svine Ister / eller bint disse vdt en linklud / oc siud dem vdt lud / oc brug det som sagt er.

Succus allii

Hoffuedet smurt met oesen aff huideleg / døder baade luff oc gnedder.

Agrimonia

Agrimonia saaden i lud / hoffuedet der met thoet / døder baade luff oc gnedder.

Alumen

Lauendula

Alun smelt vdt vand / oc Hoffuedet her met thoet / gøt det samme.

Senapium

Lauendel saaden vdt lud eller vand / Hoffuedet her met thoet / gøt det samme.

Senap stot til puluer, oc blendet met hunnig / Hoffuedet her met smurt / gøt det samme.

Den linklud som Guldsmederne bruge / naar som de naaget forgilde / thien saare vil saar luff oc setlesus for slas luff naar som de side vdt øyerne om mand gnider fiden som de side paa met it stöck aff samme linklud / met it lidet stöcke / kunde tiue menneske hjælpes met / aar oc dag er samme linklud lige god.

Argentum vltan

Alum laurini

Abrothbanum

Crisolium

Acetum

Quicksaff blendet met Lauerolte / Hoffuedit her met smurt døder Luff oc Gnedder.

Abrod oc Røuel saadne vdt lud / oc der siden nogen Edicke vdt ladit / Hoffuedit her met thoet gøt det samme.

Fortæ

Paartalen.

Døynerne ere glorde aff sin hinder/den ene er omkring den anden, lige så der er omkring en Løg/samme hinder kalles paa Latine aff Lægerne/ Corna/ Contineria/ Dura/ Sclereticæ Secundina/ Aranea/ Retina/ Och mellem samme hinder ere trende vedker/ kallede Cristallinus vitreus/ Albugeneus Vdi disse hinder oc Vedker/ Komme adskillige siugdom oc breck/ Thi Øynerne ere til bundne hiernen/ med mange Aarer oc sener/ igennem hulleke Aandsens siin gaar i øynerne/ Oc at øynerne faa breck/ kommer almindelig gerne aff de fire Complextes/ Hvilcke aff Hiernen nedfalle vdi øynerne. De faa oc stunden breck aff vduoris ting/ lige som aff støf vader/ Røg &c.

Ordinantz oc skick som holles skal aff dem som Øyneris breck haffue.

De som haffue ont i derts øyen/ de skulle icke gaa enod skarp veder eller vind/ de skulle ey heller vere vdi dampige stuer/ och ey heller bae vdi suedbad/ och ey heller bluge naagit varmt til derts øyen/ De skulle icke heller æde/ lög/ huide lög/ Senap/ Peberrod/ Rødder/ ost/ och ey heller den mad som meget saltet er/ de skulle icke soffue efter middag/ icke see mod Solen/ oc ey dricke dem durckne/ oc de skulle fly all stradzseri/ de skulle ey græde/ oc de vel docte faar hastighd oc fortønnelse/ de skulle ey heller lide faar stor hanger/ aff alt dette saarescreffne faa øynerne stor skade oc breck. De som øyneris breck haffue/ de skulle ofte æde fenicke frø/ och efter inaltid Coriander frø/ som er berit oc tilgiort som det bør at vere.

Det xxvii. Capittel.

Øyneris breck aff Bloder.

ff iii

Om

Faar onde øyen.

Om øyenis breck oc brøst kommer aff blodet / det kaud
mand saaledis forfare oc vide / øyenis Aarer ere røde / op-
bleste oc balne / oc det som aff dem vdtinder er saate wtene
oc Aarerne vdt Tindingerne de gøre hannem ont. Och
huo som denne breck hæffuer / hånd skal lade sla sin Hoff-
ued Aaare / paa samme side der som pinen mest er.

Øyenis breck aff Cholera.

Kommer øyenis breck aff Cholera / da klø de saare /
och den siuge siuntis at mand svinger vdi dem med noale /
oc hæffuer stor pine / de ere røde oc fulde aff hede / oc disse
tuende haande slaus øyenis breck / de hælps fuldnit met
en haande slaus Lagedomme.

Lagedom.

Den siuges Hoffued skal renfis met Pillulis de He-
raptica. Den første afften skal mand tage v. Pillule til
sig / den anden afften vti. och den tredie ix. Pillule Cochie
ere oc gode faar denne breck / men mand skal icke tage mer
til sig end tre til lige aff dem paa en tid. Pillule sine qui-
bus esse nolle. Eller Pillule lucis. Disse Pillule ere oc gode
for samme breck / de rense Hiernen oc styrcke sinnen.

Hede vdi øyene.

Denne er en god Lagedom faar onde øyen som he-
de i er oc den maa mand bruge om mand er paa nogen sied
der so mand icke kand beköme anden Lagedo. oc er denne.

Den siuge skal dricke en god drick ferst kildvand /
oc siden der paa faste vdi fire timer.

Eller tag det huide aff it fust Eg / sla det saa lange
ind til du kant sette it liden halmstaa ossuer ende der vdt /
saa at det icke falder omkring / holt saa karit huor i det lude
de aff Eggt er. paa den ene side / su och klare det vne der
fra / oc blende det met Quindemelck som affuer it Drengs
barn at di oc mit liden fust vand / for dan vel til samreij
vaadgør her i en linklud / oc kryst den lit vdt / leg hannē eff-
uer

Pillule de Heras
ptera

Pillule Cochie

Pillule sine quibus
Pillule lucis

Albumen Dui

Lac mulieris

uer øynene / indtil hand tøres / her aff lekes heden stray /
saa forgaar pinen oc vercken / her aff skal och strygis om
afftenen naar mand vil sig nedlegge til søffns nogit i øyene
inet en feir / oc saa skal linkluden vaadgør is oc leggis paa
dem lige som førre.

Hoffued oc øynerck til lige.

Haffuer nogen stor suar Hoffued oc øynerck til lige /
met hannem skal mand saaledis handle. Mand skal sette
den singis Ben eller fødder vdi en Balge met varmt vand
indtil knæene / oc dem vel tet omkring tette met klæder /
saa at den singe hand vel betints och suedis / Benene och
fødderne skulle vel klædes nedat den stund hand saaledis i
vandet sidder / oc naar som de tagis aff vandet oc ere bleff
ne lit tørre / skulle de sesis i kald vand offuer Anckelkoden
oc stray vddragis igen / der effter skal den singe nedleggis
vdi en seng / oc fødderne skulle ligge bare vde saar klæder
ne. Mand skal oc tage det hvide aff. Egget / først killeuad
oc Edicke / disse skulle slas oc tøres vel til sammen her vdi
skal vaadgør is en linklud / laag som en spand / oc bred
som en hand / den skolt du legge i nacken / den linklud sø
offuen før om talet er / hanne skalt du legge offuer øynerne
dette skal saaledis singis tre gange om dagen / Morgen /
Middag / oc om afftenen / oc huerfunde skal den singe tyg
ge paa it stöcke Bertrå / eller paa naageni Senup / oc huer
gang hand dette saaledis singes haffuer / skal han kysse sin
mund met vand oc Edicke ufsamle blendet / her aff dragis
heden ned aff. Hoffuedet oc aff øynerne vdi munden / oc for
gaar / oc denne er en forsøck kampf oc lagedom.

Rødde vdi øynerne.

Om der bleffue vdi gen nogen rødde i øynerne / da tag
aff det vād som drøpper aff vinder naar som skeris i Tor
maand / oc tredtedelen saa megit aff det hvide aff Egget.
før oc sla disse vel til sammen / lad saa her aff vdi øynerne

f

lii

Blod

Albumen Dui
Equa fontis
Acetum

Dereffrum
Senaptum

Aqua vitis

Albumen Dui

Faar onde pyene

Blod vdi pyene
Om der baare nogt Blod vdi pyene / Der sig kom
met off stød / flau / eller aff andet.

Sanguis Columbe Tag en yng Due / sting hende vnder vingen met en
Naal oc lad aff samme varmme Blod som aff Duen
kommer vdi pyene / brug dette i ho eller tre gange / da faar
du bedre.

Succus verbene Eller tag Wsen aff Jernurt / oc aff Walurt / ligemes
Succus Absynthij gte aff huert / waad gte en linct klud her vdi / leg hannem
offuer pyene.

Rosa Eliet mand maa stude Rosen oc ferum grecum vdi
Fenum grecum vand / oc her vdi waad gte en linct klud / oc bruge hannem
som sagt er.

Succus Paritarie Bomuld waad gloet vdi Wsen aff S: Peders vrt /
oc offuer pyene lagt / forvskuer der leffrede Blod.

Denne Smørelse er saare god til de pyen som blod
er i om den leggis offuer pyene.

Cera Tag Voy. iiii. lodt / Spisekommen stopt til puluer
Leminum fem lod / Campher it quintin / smelt dem tilsammen oc gte
Lamphora her aff en Smørelse.

Om pyene haffuelange verit røde aff blodit.

Aloe Succotrine Tag Aloe Succotrine saa megit som xx. Bygkom
kund veye / leg det paa en ild oc lad det smeltis / siden lad
dampen eller tpgen her aff opfare vdi pyene.

Hand maa oc om mand icke haffuer Campher / tage
Voy oc Spisekommen / oc smelte dem tilsammen / oc bru
ge det saa som tilfoen sagt er.

Folia Rosarum Eller tag røde Rosenblad / Salute / Rude / Chelido
Salvia nte fenickel / oc lit Salt / brend her aff vand / lad saa aff
Ruta samme vand om morgenen oc om afftenen en taar eller i ho
Chelidonia vdi pyene.
Fenicalus

Sal Eller mand maa tage Rude vand / Jernurt vand / oc
Aqua Rite Rosen
Derebene

Rosen vand / oc blende dem tilsammen / oc dem bruge som sagt er.

Om mand voze paa den siid saa at mand kunde icke bekomme och saa nogre aff forcreffue Lagedommer / da maa mand tage Icten som siidder inde vdi Eggeblommer / oc her aff vdi ørene lade affien oc morgen.

Eller mand maa tage huid Brendesten eller hult Raff Karaffe saa stort som en Æt smaat støt til puluer / oc lade det vdi it halt lodt Regen vand / oc brug det som sagt er.

Dyneuerck aff flegma.

Huo som hassuer ont i øynerne aff Phlegma / det er aff kaald vedske / kand mand forfare aff disse tegen. Hans Hoffsuit er fuid aff vedske / øynerne rinde / oc flyder / oc ørerne susse / hand kand oc stund. m ey vil høre / oc soffuer bedre end den som øynerne hassuer aff hede / det flyder aff ha is øyen en sey slinactig vedske / de bage icke heller saa saare til sammen / som de gøre paa den som ont i dem hassuer aff hede / de ere ey heller saa meget røde. Huo som saadan breek hassuer hand skal saaledis hjælpes.

Lægedom oc purgatz.

Hand skal giffue de sluge aarle om morgenen paa det lau at klaacken er ved try / Diachartanum try quintin / Diachartanum oc lade hannem saa gaa inde vdi Husit at spassere bort och igen i t ho eller tre timer / da saar hand løfning oc stolgong / oc den onde slin och vedske som er vdi Hassuen huor aff Hoffsuedet er forkølet vdi duffis.

Hand skal oc lade vdi den siugis Nase nogre aff de Lagedommer som komme hannem til at nyse eller at prusse / om huilcke offuensaaere screffuit staar. De om de icke ville hjælpe / da maa mand købe vdi Apoteken Nasalia / oc Nasalia ringe aff dem vdi Nasen aarle om morgenen.

Eller mand maallade vdi den siugis Nase tre eller fire taare aff Bede oeff / da obnes Naseborne / oc den onde vedske vdflyder.

¶ D Øren

Succus Bete

Naar onde open

Open som rinde.

Din nogens open stedze rinde oc ere fulde aff vand, da skulle de saaledis hielpts.

Mastix
 Thui album
 Bals
 Dragantum

Tag Mastix / Røgelse / Bals / och den Gummi Dragantum / litemegit aff huert / stød disse til puluer / och blent dem met det huide aff Eg / oc sdi. plaaster her aff / oc leg det vdi Tindingerne hest øerne.

Naar denne breck maa mand oc vel lade sette Kopper bag paa halsen / men der skal ingen hul hugis paa steden met aare Jernit.

Thui
 Dentatiles
 Aloes
 Camphora
 Vinones

Eller tag Thuiam som er beredt vdi Apotecken / och Blodsten / aff huert it halt quintin / Aloes / it halt quintin / Campher / Perler / aff huert trediedelen aff it quintin / stød disse til it rent puluer / oc blent dem met Rosen vand / stryg her aff vdi øene. Oc om mand lader dette forstreffne puluer vdi vand huor vdi huert Røgelse saader er / da stiller det allehaande slau øyens flydelse / om der aff lades i øene.

Olibanum

Om mand binder dette effterfølgendis saate vdi panden / da stiller det Hiernens oc øyens flydelse.

Myrrha
 Lurninum
 Thui alba
 Aloes
 Mastix
 Bals
 Armonicum
 Crocus
 Argentum

Tag Myrrhe / Spisekommen / huert Røgelse / Aloes / Mastix / Bals / den Gummi Armonicum aff huert it lodt / Saffran it halt lodt / stød disse til puluer / oc blent dem met det haide aff Egget.

Eller lad en Guldsmid sløcke it støcke Sølfv ofte vdi god klar Vin / oc tho ofte øene her met / saa stillis saadan øernis flydelse.

Folia Hedera
 Mel
 Rura

Eller tag it eller thu Vedbende blad / smid Honig paa dem / oc frø saa paa Honiget. Rude stød til puluer / oc leg dem offuer øernis ledemod da stillis rindelsen inden saa dage.

Folia arboris Juss
 glandis

Eller tag Blad aff Valnøde træ / oc leg dem vdi kalt vand / oc om afftenen naar som mand vil sig nedlegge til søffns da skal mand røste vandet aff samme blad / oc legge dem

dem offuer de rindende øyen indtil de tørtis / och naar som
de ere bleffne tørre / da skal mand legge andre saadanne Val
nøde blad paa steden igen / da vddragis heden / och øyene
bliffue klare.

Eller mand maa lade sette Kopper paa Bygget offuen
saare Patterne.

Eller mand maa skære den siuge vdi hans ørelepper
met it Aaretern / oc der saa paa legge det hude aff it Eg.

Aff Melancholia.

Kommer øyernis breck oc bygst aff Melancholia / det
er / off kaald oc tørt nature / da er Blodet fort / oc der bope
Bylder oc kertler paa øyernis ledemoder / oc huo som saa
dan bygst oc breck hælpe vil / hand skal viselig oc skickelig
der med handle saaledis.

La gæddem.

Hand skal opløffe den siugis øyernis ledemoder / och
aff skære Bylden eller kertelen / oc naar som saa skær er /
da skal mād sige Bolas oc Aleopaticum / aff huet it quin
tin / smaat stør til puluer / oc siør der aff vdi saart / och
binde saa steden til met en linklud / som førre bod gjort er
vdi Vårin Vin / oc huer dag skal saart saaledis forbindis
en gang da lægis det inden en stærket tid / om den siuge
ellers er rolig oc stille. Men om der bliffuer noget aff ker
telen igensidendis effter at det er lagt / da skal der paa leg
gis it plaaster aff den simprielse. Diaquilon gjort. Huo som
saadan breck haffuer hand skal icke dricke Vin / eller nogen
andet stærck drick / och ey heller det som formeget køler /
hand skal ade kød aff vnge øyen / oc vnge hønse.

Starblind

Haffuer naagen saart den øyernis breck at hand er
bleffuen starblind kand her aff forfaris. Den siugis øy
ere skøre och klare / saa at mand nøffue kand see at de
haffue naagen Breck / Men den siuge seer føle eller
oc tæter met dem / Om hand end naaght seer / da siunis

Bolas
Aleopaticum

Diaquilon

Faar onde øpen.

Hannem det at være daabelt / denne breek oc brøst forøger sig dag fra dag / oc det Quindfolck / som haffuer it kalt beskageigt hoffsuit saa almindelig gerne denne breek / oc serdels om de miste deris Tid oc Blomstier før end dem bry met rite at miste det.

Lagedom.

Pilule de Hierap
pica

Eheriaca

Huo som denne breek haffuer hand skal saaledis hiel-
pes. Føist skal mand rense hans Hoffsuit met Pillen de
Hierapira / eller och met nogle aff de andre som her offuen
faare spire sagd er. Der effter tag it quinnu ret god The-
tagelse / sponder gind hende vdi god klar Vin / lad her aff
vdi øpene tho gonge om dagen.

Hinde offuer øpene.

Doper der nogen hinde offuer øpene / oc mand haff-
uer icke lenge hafft den / men er nylig vopen / da fordriff-
uis den met Lagedom paa somme / men bliffuer hun gain-
mil och røck / da kand hun icke hielpts met Lagedom.
Men der er nogle Lager til som kunde den subtilige och
kaanstelig aff skere.

Lagedom.

Føist skal Hoffuedet rensis saa som offuensaaere sagd
er / sammeledis skulle de badis och røgte met dette effter
følgendis bad.

Chamemilla
melilotum
Chelidonia

Tag Chamemilleblomer / Amur / Chelidonia blad /
slud dem vdi vand / lad saa dampen och røgen her aff naar
som de ere saadne gaa op vdi øpene / her aff blødis hinden.
Siden lad aff dette effterfølgendis puluer vdi øpene saale-
dis bered.

Succarum Lana
die
Salgemme
Sennam grecum

Tag Sucker Landie / Salgemme / brende Eggerskaler
Ilgemegit aff huert / gø dem til it subtiligt puluer / oc brug
det som sagd er. Hand skal oc lade met en spøpte saadan
som Bøskerne bruge / i øpene / vand huor vdi fennum gre-
cum saaden er / oc siden met Quindemelek blendet.

Eller

Eller tag huid Raaberrøg/ Sucker Candie/ Rosen vand/ det huide aff it hart saadet Eg/ lad dem tilsammen oc kryft det saa tgenneim en sterck lined klud / lad her aff om morgenen/ middag oc om afftenen lidet i Øyenne.

Dette er it dyrebare øyne vand/ faar dumme oc mørcke øyen/ faar Hael/ och for den hinde som offuer øynerne doyer om Høffuedit føre tensis som offuen faare føre sage er/ oc om mand siden om morgenen och om afftenen lader det aff vdi øynerne/ oc det skal saaledis gøres oc berreis.

Tag Muskater/ Neglicker/ Galiga/ Ingefer/ Aloë/ Thutia som beret er vdi Apotecken/ aff huert it quintin/ Lampher it halt quintin/ stød dem til puluer. och lad her paa en halff potte aff den beste huide Vin/ som mād kand bekomme oc saa vdi it Glas/ oc set det mod Solen vdi fiornten dage eller oc lenger/ rørt det omkring en gang eller toffe huert dag/ si saa Vinnen her fra oc gem hannem oc brug hannem som sagt er.

Mus Chrestica
Sariophili
Galanga
Aloe
Zingiber
Thutia
Lamphe: a

It andet faar domme oc mørcke øyen.

Tag Ofen aff semtike/ aff Rude/ aff Helidonia/ aff Eustrasia/ aff huert flere lodt/ Aloes/ Thutia/ den Gummi Sarcocolla aff huert it lodt. Galden aff en Kapone/ Hane oc Høns it/ halt lode aff alle disse/ Muskater/ Neglicker/ Safran/ aff huert it quintin/ Sucker Candie halander lodt/ lad dem alle vdi it Glas kolue som mand brender vand met/ oc brent vand her aff/ om mand tager Lessarten aff en Bed/ her til da bliffue samme øyne vand dis bedre/ her aff skal ladis vdi øyene lige som offuen faare sagt er.

Succus Feniculi
Ruta
Helidonie
Euphrasie
Aloes
Thutia
Sarcocolla
Fel Lapone
Mus Muscate
Sariophili
Crocus

Bulne øyen.

Lie øynerne bulne/ da tag huid Raaberrøg/ Alun/ aff huert it halt lode/ Spansgreent it quintin Lampher Sucker

Faar onde øpen

Sucker Candie / aff huert ir halt quintin / stud dem vdi en porre god ringker Vin vdi en kande / som skal fettis vdi en kædel eller Gryde met vand / naar som det saadet er / skal det aff klaris oc gemmis vdi et rat Glas / brug her som offuen faare sagt er.

Blegner i øpene

Voper der nogen Blegn i øpene / da tag rent Papir brent det vdi et rent Messing becken / da bliffuer her aff en Dlic / smør her aff paa Blegnen.

Eller tag nyt rent Lært brent det paa et rent Suerd / eller paa en ren Øpe / saa findis her oc en Dlic / brug den som sagt er.

Grand vdi øpene.

Er noght grand eller støff blift eller kommet vdi øpene / da skal den som det vedræffer et legge sig ned paa Ryggen / oc lade vdi øpet tre eller fire korn aff Skarlagis vris frø / oc til løcke øpene / da løbe samme frø omkring øpet / oc vdtage met dem den wrenhed som vdi dem er.

Seimen Horumie

Det xxviii. Capittel.

Faar Døffuelse.

Daffuer nogen breck och brøst paa sin hørelse / saa at hand bliffuer døff oc kand icke vel høre / da skal mand forfare aff den sluge / om hand saadan breck lenge haffuer hafft / haffuer hand lenge hafft den / da kand hand icke vel hjælpis / oc serdelis om samme Azenniske er gainmilt / men et det vngt / och haffuer icke lenge hafft den breck / da kand det hjælpis.

Huor aff Døffuelse kommer.

At nogen vorder døff oc misser sin hørelse kommer aff at skellige ting. Stundem voper Bylder eller Blegner vdi øerne. Stundem falder der nogen vedske faar. dem Stundem kryber der Dym i dem. Stundem aff induortis væder som

som inde løckts vdi dem / siunger oc pber det inde / oc lar
der som det inde baare Vandmøller eller Slaacker. Och
saadanne breek kōmer Stundem aff Hiernen / oc aff Hoff-
uens onde damp som op vdi Hoffuedit far.

Ordinantz.

De som breek paa Hørselen haffue / skulle icke bruge
hed oc dampactig mad / oc ey helder offte bade / oc de skulle
inred bruge til deris øyen det som kalt er / oc fly frodzert oc
Druckenscaff / de skulle icke helder ligge høyt met deris
Hoffair.

Merck her / at om nogen lader sla sin Hoffultaare i
uø ont Tegen / hand bliffuer døff.

Lagedom.

Huo som breek paa sin hørelse haffuer / hand skal saa
ledis hielpis. F. øst skal den siugis hoffsuit renses oc purge-
ris met Piller Lochte / eller met Hicraptera / eller oc met
nogre aff de andre som offuen faare om iolit er.

Der effter skal mand tage Chamilleblommer / 2 at
te øst / Hop / Meyran / Rosemarin / aff huert en handfuld /
Salt tho hender fulde / desse skulle siugdis i vand vdi en ler-
pote vnder lucter saad / siden skal mand sette en Trat
paa samme lerpote met en lang pipe / oc til tecke lerpote
ten vel offuen til / oc lade den damp oc røg op fare i Hoff-
uedet eller øret / oc det saaledis røge oc bade / oc naar som
dette sker er / da skal mād lade i øret aff dette effterfølgedis.

Tag Gussløge oeff / Quindemelck / huid Vin / aff
huert it lod / huid Rysert / Hebergel / Bertram / Salpe-
ter / aff huert it quimin / disse skulle siugdis til puluer / oc saa
blendis tilfāmē siden skal det staa til sāmen en dag oc nat /
der effter skal det siis igennē en klud / och brugts sō sagt er.

Hand skal oc tage siø aff klint / Deber / Rysert oc
siøde dem til puluer / oc lade her aff i slaen / oc kōme den

sluge

Pillule Cochie
Pillule de Hieraz
piera

Chamemilla
Malua
Hysopus
Miorana
Rosmarinu
Sal

Succus Semper
vnie

Lac Mulieris

Vinum
Helleborus albus
Castoreum
Vpreshium
Sal Nitri

Semen Thzanis
Piber

Helleborus

oc Døffuelse

stuge til at nysse eller at prusse / oc hand skal holde Nasen
vel tat til / saa at der kand intet komme aff hende / saa ob-
nes pret igen / oc der ere mange hulpe met denne Lagede.

Aloes

Euphorbium

Eller smelt Aloes vdi Vin eller vdi Vand / oc drøp
her aff vdi pterne / mand skal oc komme den stuge til at nys-
se met lider Euphorbium / som oc førte sagde er.

Aloes

Mastic

Seminis

Rute

Senapium

Erocus

Barisophili

Mel

Luminaum

Oleum Amygdalarum

amaram

Heliborus albus

Lafforeum

Denne er oc en god forspøgt Lagedom met huslecken
mange ere hulpe / oc haffue faact deris hørse igen.

Tag Aloes it quintin / Mastic / Rudefrø / Senap /
Saffran Neglicker aff huert it halt quintin / vel rent skum
met Honnig saa megit som mand her til behøffuer / her vdi
skal haadgøris en vale aff Bomuld / och hand skal stingis
vdi pret.

Eller tag Splisekommen / Olie aff de briske Man-
dele / aff huert it halt ledt / hvid Rysert holander quintin /
Bebergel try quintin / Vinedicke / saa megen sem her til
behøff gøris / disse skulle blendis tilsammen / her aff skal
ladis vdi pret tre eller fire taare / oc denne er oc en forspøgt
Lagedom.

Succus

Barbe Jouis

Lepe

Oleum Oleum

Zinzeber

Lac Mulieris

Succus Rute

Olium Junipere

Eller tag Husløge Diss / ofen aff Rødløg / Lisse-
bons Olie / lidet smaa støt Ingefær / oc Quindemelck /
blende disse tilsammen / oc lad her aff vdi pret.

Ofen aff Rude blendit met Spinepiss / oc vdi pret
ladt hælper oc saare vel.

Enebære Olie vdi pret ladt / hælper oc saare vel saar
døffuelse.

Succus Hedere ar-

boree

Fel Reportis

Bacce Lauri

Olium Lilie

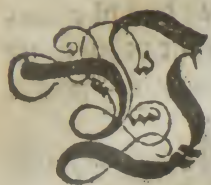
Ofen aff Vedbende som vøper op til træ / blendit
met Hare Galde / oc vdi pret ladt hælper oc saare vel.

Lauerber støtte til puluer oc saadne vdi Lette Olie /
her aff vdi pret ladt / det hedeeste mand tolle kand / hælper
oc faar døffuelse.

Naar som Hoffuedet renset eller purgeret er / maa mand
sette en Roppe paa pret / oc der met vddrage den onde vedske.
Det

Det xxix Capittel.

þren berck som kommer aff hede / aff kuld /
eller aff nogen Byld.

Di þerne kommer offte brøst oc breck
stundem aff hede / stundem aff kuld / och
stundem aff blod / stundem aff nogen
byld som der inde vøger.

Aff hede.

Kommer saadan brøst och breck aff hoffuedens och
hiernens hede / da haffuer den siuge stedse och idelige pine
vdi þret / oc hand er rød vnder sit Ansigt / oc den skal saa
hielpis.

Lagedom.

Tag Rosen olie / och lidet Vinedicke / blende dem
vel tilsammen / lad her aff vdi þerne / mand skal oc leg
ge en varm pose offuer þerne vdi hulleken Chamille
blommer oc Amur ligge.

Oleum Rosarum
Acetum Vini
Chammomilla
Melilotum

Eller mand maa siude Kattcoft vdi vand / och lade
nogen stot olie der vdi / oc saa her aff gøre plaaster / och
det offuer þerne legge.

Calua
Oleum Soluarum

Eller Tag Osen aff Husløg / Rosenolie oc Quins
demelek / blend disse tilsammen / daadgø. Bomuld her vdi
oc leg den offuer þerne.

Succus Semper
Vine
Oleum Rosarum
Lac mulieris

Aff kuld.

Men kommer saadan brøst och breck aff kuld / da
hielp den siuge saaledis.

Lepe
Oleum Lucis

Tag en Rødløg vdhul den / och lad der vdi Ole
stort aff Rødder / tilløck hullit igen / och fleg saa samme
Løg vdi hed Ake kryft siden Osen der aff igennem en
linklud / lad den i þerne / det hielper saare vel

Byld vdi þret.

Vøger der nogen Byld indvøris vdi þret / och der
vil icke gaa hul paa hanne aff sig self. Da tag det Sal Ar

G

monia

Er nogit i pæerne.

*Sat Armoniacum
Succus Lepi
mel*

moniacum / Dsen aff Rødtg / och Honig / blende disse alle
sammen / lad her aff i pæerne / da gaar der hul paa hannem.
Røde vdi pæet.

*Mirra
Lys Album*

Om der rinder eller flyder røde aff pæet / Da skal
mand tage Myrra / hult Rødg / oc stød dem til puluer
och her paa Vin ladet / naar som det haffuer nogen stund
staad / skal det krystes igennem en linnedklud / och saa her
aff lades i pæet tho eller tre taare.

*Arestolochia ros-
tunda
mel
Anisum
mel*

Hulur saaden i vand oc Honig / her aff i pæet lat / ren-
ser oc lager bulden.

Anis stød til puluer / och blendit med Rosen olie / her
aff i pæet lad / lægger hies der inde bullit eller saargtort er.

Succus Lupule

Dsen aff Huinle lidet luncit gjort / och i pæet lat /
renser oc lager pæernes Bylder.

*mel
Ficus
Furcia Littia
Butprunt*

Om nogen Byld voxte vduoris paa pæet eller haff pæet.

Tag Honig / figen / Guedemel / oc Smør / gø her
aff en smørrelse / leg her aff paa steden.

*Ficus
Passule
mel
Apungia porcina*

Eller tag figen / Rosiner / kernene vdtagne / Honig / Sul-
ne Ister / gø her aff en smørrelse / leg aff den paa bulde /
oc denne smørrelse bløder oc modgør allehonde slaus bulder

Det xxx Capittel.

Om noget er faldet eller krøbit i pæerne.

Det skeer oc stundem at nogit falder eller kryber i
pæerne / och gø da mennesket stor pine / bider och
killer hannem idelige / Er det nogen Dim eller
Sten / det kand mand see i pæet om mand holder det mod
Solen.

*Semen Spesciant
Lera*

Lagedom.
Er der nogen Dim eller loppe i pæet / da tag Bul-
mesep oc vox / gø her aff itz luss / tend det / oc lad røgen
der aff opfare i pæet / da giffuer det som der inde er / sig vd /
være sig Dim eller loppe.

Walea

Maleurte Of i præret lat døder Dime / oc driffuer hanne vd
 Olie aff de beske Handele / oc Aleopaticum tilsam
 men blende / och i præret lat / døder Dimen.

Rudsteg stot til puluer / oc met Edicke blendet / och
 vdi præret lat / døder Dimen.

Guld Opseurt stot met Edicke / oc i præret lat / døder Dime.
 Marubium i Vin saaden / oc i præret lat / døder Dimen /
 oc kommer hannem til at hand giffuer sig vd / saa at hand
 kand vdtags.

Er der nogen Loppe eller Luff krøbet i præret / da gø
 en vege aff Bomuld oc sting hannem i præret / ville de icke
 krøbe der i / da vaadgø samme vege i Terpentlin / oc sting
 hanne i præret igen / oc røp den bort oc igen / da henge de ved
 same vege / saaledis kand Sten vddragis som der i faldet er

Er der Sten / Træ / eller andet faldet i præret / da smør
 trint omkring præret met den smørretse som kaldis Dialthea
 eller met den som kaldis Marcaton / siden skal mand lade
 i Jase huld Opseurt / oc holde hende vel ret til saa at hand
 kand nysle eller puuste / da vdsalder det som i præret er.

Er der Dim i præret / da maa mand holde is støcke Sur
 dep op til præret / da giffuer Dimen sig frem och vil ade aff
 Surdepen / oc da kand hand vdtags met en Tang.

Men om saa skede / at forscereffne lægedomme ville
 icke hielp / da skal mand den vddrage met is subtilige
 redskaff / som Sadskerne der til bespynderlig haffue.

Det xxxi. Capititel.

Faar præmis fusel.

Adet sufer oc piber for præterne / det kommer aff bæ
 der som sig i Hoffuedet forsamlet haffuer aff Phleg
 ma / oc den stuge skal saaledis hielpis.

Lægedom.

G

u

Dur

Succus aspruttes
 Aleua Amigdalap
 rum amarum
 Aleopaticum

Sennie Rute
 Acetum

Belleborus albus

Marubium

Viguns

Colum

Terebintina

Dialthea

Marcaton

Belleborus albus

Fermentum

Faar p̃ernis Hulelse

Pilule Cochis
Aureis
Fetide
Hierapiera

Oleum de Ruta
de Cassie
Oleum de Spica

Caloram
Ruta
Absynthium
Chamomilla
Opilofum

Fraxinus

Purgere oc rense den siugts Hoffuit met it̃ quin-
tin Pilulis Cochis / eller Aureis / eller met fetide /
eller met Hierapiera. Och naar som Hoffuedet rens-
et er / da skal mand dricke vdi fire eller fem dage fastendis /
huergang sex lodt fenickel vand / oc der paa faste vdi tre
eller fire timer. Oc naar som dette saaledis sket oc fuldt
kommet er / da skal mand baadgøre en Dege vdi Rude-
olie / eller vdi Olie aff Bebergel / eller vdi Olie Spica /
til disse Olier skal mand oc tage Wsen aff Rødløg / oc den
met Olien blander / oc slinge saa Dege vdi p̃re.

Hand skal oc ofte om morgenen fastendis nedbøpe
Hoffuedet oc holde p̃ret offuer en Paatte met vand huor
vdi Meyran / Rude / Balurt / Chammilleblommer / och
Amur som saadne ere / oc her met skal mand handle lige som
offuen faare om Døffuelse sagt er. Det er oc gaar / at̃
mand hopper oc springer op oc ned paa det ene been / paa
den side som pinen mest er / it̃ aff saadan hoppelse ned-
falder det som faar p̃ret er.

Och denne efftersølgendis kaans̃t ere och mange
hulpsne / som s̃p̃e mange pendinge haffue kostet paa Læge-
dom.

Tag it̃ Handfad eller Løukat som haffuer en lit-
den kaaberhane / och opsp̃ld samme Løukat met varme
vand / brid hanen lit op / saa at̃ en taar effter den anden
kand drøppe der vdi / holt Hoffuedet her vnder / och lad det
varme vand drøppe ned vdi nacken / oc naar som vandet
vddrøppet er / seld saa Løukat igen / oc brug dette ofte.

Eller boi it̃ hul paa it̃ Asketræ vdi Maymaaned /
oc sat en Pibe der vdi / oc der vnder it̃ kar / och lad det
saa staa vdi fem eller sex dage / saa drøpper der it̃ vand
vdi / tag samme vand / och lad det vdi en Gryde eller Leer-
paatte / varm det / holt p̃ret det offuer / saa at̃ røgen oc dam-
pen kand gaa vdi p̃ret / s̃p̃e saa en vege aff it̃ Røcke aff
en Huomp

en Suamp som Badskere bruge / Daadgh: hannein i sama
me vand / oc tho pret her met vel induortis.

Somme faa och denne breck om Sommeren aff stor
hede / de skulle saaledis hielpis

Tag Olie gjort aff Hampestø oc Quindemelck blent *Oleum Canabe*
dem til sammen / oc lad der aff vdi pret.

Ordinantz.

Huo som hiernis suselse haffuer / hand skal holde sig
met mad oc dricke sparsommelig / den stund hand end sa
stendis er / skal hand arbejde lidt oc røre sit legeme / hand
skal oc bade / saa at hand vel kand suedis / tit oc offte Ny
se eller pruste / hand skal icke æde Rødløp / Guldøg / Er
tjer / Bønner / Roer / oc ey helder dricke Vin / eller anden
sterck drick.

Det xxxii. Capittel.

faar Snue oc Hoffuedens flydelse.

S Ra Hiernen kommer trende flod / Den første flyder
igennē Næsen oc kaldis *Coriza*. Den anden igennē *Coriza*
Halsen / oc nedflyder paa Lungen oc i Bystet / oc de
kaldis *Catarrus*. Den tredje flyder ned vdi munden och *Catarrus*
vdi Struben / och kaldis *Branchus*. Stundem kommer *Branchus*
saadan breck aff hed vedske oc damp som i Hoffuedet op
far / huor aff hiernens vedske flyder. Stundem kommer de
aff hiernens skrøbelighed / som icke kand holde vedsken hoff
sig. Fordi at Hiernen er en blød flydendis materie. Stun
dem kommer den oc aff vøder och aff tidens leylighed / aff
hulcke hiernens vedske atskillis / oc det kand mand her aff
uercke / at den mere flyder en tid end en anden. Stundem
kommer den aff mad oc dricke / oc aff fraadzeri. Stundem
der aff at mand soffuer efter medag. Stundem aff alder /
thi gammelt folck faa saadan breck mere end det unge
folck / och dem kand mand icke vel hielp. Stundem aff

G

iii

Bad /

Paar Snue.

Bad / naar som mand aff Badet vdgaaer vdi kulden met
balt hoffsuet. Stundem kommer den aff Blodet

Lagedom.

Kommer denne breek aff Blodet / da lad sla Less-
uerdaeren / och renss hoffsuedet met negre aff de Piller om
huilcke du offte offuenfaare hoer haaffuer.

Pellule de Cinoglossa

De Piller som gøres aff Cinoglossa brugede / de
fille allehaande slaus hoffsuedens flydelse.

Agus album

Huit Røggelse saa stort som tre Erther nogen stund i
mundten holdet / och saa helt nedseckit / tørrer saare vel
hiernens vedste.

Aff kuld.

Theriac
Oleum laurina
Chamomilla

Kommer denne breek aff kuld / da giff den siuge tigh
halt quintin Theragelse met en drick Regnuand / oc smør
hans pande met Lauerolie / eller Chamomilleblommers-
olie / eller oc met Dialthea.

Semina Nigella

Nigellefrø bundet i en linned klud / oc ideligen der til
luctet / stycker oc renser hiernen vnderlig.

Basilicon

Basilicon adt / eller och Ofen aff den vdi Aasen
opdragen renser hoffsuedens forstoppelse oc fordriuffuer snue.

Lumenum
Bacca Lauri

Spisekommen oc Lauerber støtte til puluer / oc dem
lagde vdi en linned pose gjort aff smaat lare / och den paa
hoffsuedet lagd fordriuffuer Snue.

Semina Ruta

Rudefrø støt til puluer / och opdraget vdi Aasen /
renser hoffsuedet / oc fordriuffuer Snue.

Semina Lin

Høfrø lagd paa gløer / och her aff en Røg gjort op
vdi Aasen / gør det samme.

Pulegium

Dollepe saaden vdi Vin / och den druckes fordriuff-
uer Snue.

Paartalen.

Næsen er tigh subtilt Aandsens redskaff / igennem
huilcken mand forfarer huad god eller ond luct haaffuer.

Det

Det er oc lth redskaff / igennem huilckit hietnen renfis aff
den offuerflødige vedske som omkring hannem er kommee
fra de andre lemmer. Næsen faar oc stundem atskillige dyck
oc stugdommer / om huilcke ieg her nu handle vil

Det xxxiii. Capittel.

Om Næsen bløet.

Det kommer aff at skillige ting at Næsen bløet
Stundem aff hofuedens offuerflødige Blod /
huilcket naturen vddriffer. Stundem oc i no
gen siuge naar som den sig foruanle vil / oc da
skal hun icke stilles / vden saa pæde / at hun
forfaare bløet / saa at den siuge bleffue saate vanmeettig oc
skrøbelig der aff. Stundem kommer blodet fra Lessueren /
och da haffuer den siuge ont vdi den høgre side. Stundem
kommer det fra Miltten / oc da er blodet almindelig gerne
suortactigt / oc den siuge haffuer ont vdi den venstre side.
Aucenna siger / at hues Næse tit oc offte bløet / et befrø
tendis at samme menniske faar Watersoth eller oc Lessuer
soth. Næsens bløese komme sig huor aff den komme kand
da skal hun stilles i tide / paa det at der skal icke komme
verre aff / huilcke saaledis ske skal.

Lagedom.

Forst skal mand giffue act der paa aff huilcken Næ
sebor blodet kommer. Kommer det aff den høgre / da lad
hoffuit Aaren paa den høgre Haand haff Commelfinger
ren. Kommer det aff den venstre / da lad Milt Aaren paa
samme side haff den lille finger / oc bint saa offuen for knæ
ene met et sterckt bond / da giffuer blodet sig ned i benene /
oc den siugis lønlige lem skal hengis i kalt vand huilckit
som bledit er met Edicke. Eller voddghz en linklud i edicke

G

iii

och

Resen om den blæer

de vint den der omkring. Er det ick Outdekøen/ da leg den faare paa hendis lønlige sted/ eller vint den omkring hendis Bryst/ mand skal oc vinde en omkring om Panden/ oc en om halsen vaadgørde vdi forsagde vand oc Edicke/ oc naar som de ere tøre/ da vaadgør dem igen/ och brug dem som sagt er. Kommer det fra Lessueren eller fra Wiltten/ da leg oc en klud der offuer/ oc giff den som blæer denne dyck saaledis tilgiort.

Bolas
aqua Rosarum
aqua Plantaginis

Tag Bolas ick quintin/ tho oc smelt den vdi Rosen vand eller vdi Veybreff vand/ os giff hamnem den.

Tesia eum

Eller tag aff de Eggeskaler/ som Kyllinge haffue leget vdi/ om mand kand faa dem/ da ere de best/ kand mand icke da tag andre Eggeskaler/ oc stød dem til puluer lad her aff vdi Nafen/ da stillis hun.

Ortica greca

Argimonia

Eller gør en vege aff de smaa Ederneller/ oc sting den vdi Nafen/ och faa faa den som blæer vdi sin haand. Argimonie met rod oc ale/ da stillis hun.

Radices Vitice et Rute

Solia Sambuci

Chentha
Acetum

Bursa pastoris

Eller tag Mellerpødder/ oc Rødderne aff Rude/ tho dem rene/ och heng dem om halsen paa den som blæer.

Hylde løff eller blad sturde oc til puluer støtte/ oc vdi Nafen lat stiller hendis bløelse.

Eller stød Mynte met Edicke/ oc lad den som blæer lucte der til.

Vaadgør en vege i Wsen aff Hønsbane / sting den i Nafen/ mand skal oc faa den som blæer samme vdi sin haand at holde indtil hun vermits/ mand skal oc binde aff den om hans hals oc paa hans Puls da stillis hun.

Paa den side som Blodet vdløber/ bint den finger som sider nest den lille finger hart/ faa at hand hoffnis/ da stillis blodet.

Tag

Tag en Bøn som er it Aar gammel / fleck den Sabi
mit vdi thu / holt den saar Næsen / eller stød den til puluer
oc sting der aff op vdi Næsen.

Tag en varm Suine Lort / helst aff dem som gaa Stercus
vdi Hæcken / blint den vdi en linnedklud / holt hannem op Dorst
vnder Næsen / er den icke varm / da vrem den / det hjælper.

Tag brent Leet aff en gammel bager Den / eller aff Argilla combusta
en Aren / stød det smaat / och blende det met Edicke / och
gør her aff en deyr / oc sting her aff op vdi Næsen.

Leg den som bløer vdi en kaald Keldere / oc vdsør
hannem aff alle sine klader / tag saa tho Ramperstene / och
leg dem vdi en Bal met kalt vand / och om Næsen bløer
paa den høyre side / da leg en aff samme stene paa Læffue-
ren vdi den høyre side / kommer blodet aff den venstre Næ-
seboer / da leg Stenen offuer Hylten / paa den venstre side.

Doctor Hieronimus Bunsuick scriffuer / haa ledt
at hand vaar en tid kaldet til en / hues Næse offuermaade
blødde / saa at ingen kunde stille hende / oc der vaar intet
andet for haanden end døden / oc det vaar om vinteren om
S. Jorrens dags tid der dette skede. Da tog samme
Doctor Hieronimus it Hengelagen oc gjorde det vaar it
kalt vand / och vant samme vaade Lagen omkring hans
krop som saa blødde / oc nedlagde hannem saa vdi it Tru /
oc øste kalt vand paa hannem indtil alt hans Blod bleff
kalt oc leffret / Siden vant hand hannem vdi it luncke
Hengelagen / oc lagde hannem saa ned vdi en luncet seng /
oc lit der effter lagde hand hannem vdi en varmere / oc lod
saa holde paa hannem met tiden / to mere oc mere / saalen-
ge indtil hand kom til sin naturlige vernie igen / saaledis
stillede hand blodet / och den suge kom til sig igen / leffde
Siden

Om Luctelse

siden mangen god dag.

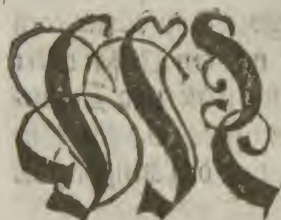
Merck her / Om nogen er besengt met Pestelente /
oc hans Nase bløer och vil icke stilles / da er det dødzens
viffe tegn.

Ordinantz.

Naar som nogens Nase bløer / da skal hand løse Bel-
ted aff sig / sammeledis oc kladerne opløse / hand skal icke
helder helde eller bukke ned met sit Hoffuit / men skal sidde
ret offuer ende / oc alt hues som røt er skal tagis fra hand
nem / vere sig Hengeklader / Sperlagen / eller andet.

Det xxxiii. Capittel.

Om Luctelse.

Ennicken faar oc stundem breek vdi
Nasen oc paa sin luctelse / saa at det
føyer eller oc aldelis inted lucter / huilc
ket som kommer aff Stjernens onde
Complexie / som varm oc kold er /
Men almindelig gerne floppis him
aff kuld. Stundem oc aff den vedske Cholera / naar som
den faar megen opfart vdi Hoffuedet / oc da stunnis den su-
ge at h alt hies hand tager vdi sin mund at h det er beset.
Stundem kommer oc saadan breek aff slau eller aff fald.
Huo denne breek haffuer / hand skal saaledis hielpis.

Lægedom.

Kommer saadan brøst oc breek aff nogen vedske / da
skal den sugis Hoffuit rensis / met nogen aff de Lægedoms-
mer om huilcke offre offuen faare sagt er. Hand skal oc las-
de vdi den sugis Nase aff dette effersølgendis puluer.

Tag Nigellestrø / hvid Nyse ver / hvid Ingefer / Pe-
ber / ligemeget aff huert.

Diminutio Nigelle
Helieborus albus
Zingiber
Peper

Det xxxv. Capittel.

Naar Nase Byld / oc det onde kød som vøyer i hende.

Der

Faar Ræse Syld xxxviii.

Er vover stundem vdi Næsen en Syld /
eller et støcke kpd aff Lagerne kaldet
Polippus / huetket kpd stundem er rgt /
stundem hui / och henger induortis vdi
Næseborernis. Een / det henger oc stundem
ned paa Lagerne. Stundem giffuer

det sig op vdi det hul igennem huetket Aanden aff Næsen
vdi Struben gaar / oc det bliffuer stundem saa stort at mād
kand see det vdi halsen hof Dæbelen / oc huo som denne
breck haffuer / hand haffuer stor plau oc pine der aff oc ser
deltis naar som østen / eller vesten vder blæser. oc alminde
lig gerne er samme kpd blpt. sielden hert / och det tilløcker
Næsen / saa at Aanden kand icke haffue sin rette gang / och
giffuer en ond luet fra sig / oc det lægis met stor nød. Sad
skerne de vide best huorledis de her met handle oc omgaa
skulle / end dog vil ieg her om oc noget scriffue.

Lagedom.

Spst skal samme kpd vddragis met en Tang / och
affskeris met en Rakekniff. Siden skal mand tage trind
Hulurt / Aleopaticum / vslucter Ralck oc støde dem til pul
uer / dem met Hontig blende / oc en vege her vdi vandgpre /
oc den vdi Næsen stinge.

Haar den onde luet. Tag Kalnes oc Myrre / lte
megit aff huert / stød dem til puluer och bles her aff op vdi
Næsen.

Tag vctril oc Spansgrønt / ligemegit aff huert / oc
stød disse til puluer / styg her aff i Næsen som for sagt er.
Kistel.

Om der vover nogen Kistel hof Næsen. da tag Slint
aff suine Tarme / brent det til puluer / lad her aff vdi saaril
da legis det oc denne skal vere en viss Lagedom.

Syld.

Vdi Afsietet eller hof Næsen vover stundem en haard
trind

Arefolochia
rotunda
Aleopaticum
Calix vna
Calamus aromaticus
Myrrh

Faar Anstetens Wrenhed

trin Byld / oc er fuldner lig en baarte / oc den er blegactig /
oc vercker saare / och bliffuer samme Byld omfiet til en
Krefft / oc kaldis aff Lægerne Moli me tangere / och den
skal saaledis hielpis.

Lamphera
Unguentum album
Succus plantaginis
Thutia

Tag Lampher / Unguentum album / aff huert sep
lod Veybreff see rhu lod / Thutia som er bered / lidet mere
end en halff Sylden veyer / blent disse tilfammen / oc smør
steden her med. Gadskerne vide och best hnoledis her med
handlis skal.

Det xxxvi Capittel

Faar Anstetens Wrenhed.

Ig flumts gaar at vare / at leg och nogt
scriffuer om Anstetens Wrenhed / och om
røde Blegner som der vdi boye / faar at
skillige sagers skyld / end dog at saadan
breck er ingen siuge / men dog kommer
der ofte megit ont aff.

Lægedom.

Naar som mand fanger røde Blegner paa Anstet
eller oc anden hudens Wrenhed / da skal mand afften och
mojgen smør steden med ofen aff Arons vrt / huileken aff
somme kaldis Wunckesantz / mand skal och vaadgøre en
lined klud i samme oes oc legge den paa steden.

Succus Aronis

Tartarum

Eller tag Vinsten / stød hamme til puluer / oc bint han
nem i en lined klud / heng hamme saa i en vedskactig Kels
dere / oc set ith kar der vnder / da drøpper der ith vand aff
kluden / stryg aff samme vand paa den wrene sted / da vor
der huden hvid oc skøn / men see vel til / at der kommer tes
ke aff samme vand vdi dine øyen.

Aqua Vitis

Anstet smurt med det Vand som drøpper aff Vintree
naar som de pærlis / det fordriffuer al Anstetens Wrenhed.

Det

Det samme gør och Dsen aff de Valske Roer/ om *Sarna Bionle*
Ansictet offte simpis her met.

Je kosteligt vand for Ansictens røde blegner/ oc faar
hudens wrenhed/ oc det skal saaledis gøres.

Tag Sedemelck halandet pund / Krummen aff tho *lac Caprauni*
eller tre varme Guedelessue eller aff varmine Semler/ det
huide aff sex Eg/ Campher it halt lodt/ Dsen aff sex *Albumen oua*
trinates Ebler / blent disse forsgde vel tilsammen/ tag *Camphora*
saa aff beryge Veybress/ hack dem smaa/ och brent aff alt *Litrum*
forsgde itz vand/ oc naar som det brent er/ tag saa atter en *Plantago*
god haab Veybrede smaa hack dem och lad dem i det vand
som brent er/ oc brent det end en gang/ met en facter ild/
lad det siden vdi itz Glas vel tet tilstoppet / och sæt det
mod Solen vdi femten dage eller lenger/ oc naar som mand
her aff bruge vil / skal mand gøre en linet klud vaad vdi
samme vand/ oc den paa steden lagt/ da bliffuer Ansictet
skønt oc klart.

Eller tag Akande vand/ blent det met Dyeblod / *Aqua Nenypharia*
oc lit Campher / och brent her aff itz vand/ brug det som *Sanguis Lauri*
sagt er. *Camphora*

Dette gør oc en skøn ren oc klar hud / oc renser An-
sictet om det her met thois.

Brent Horte horn vdi en Degel til itz hult puluer/ *Corua Cerui*
blent det met vand brent aff Bønneblomster. *Aqua floris Faba-
rum*

Eller tag det huide aff Eg sønder sla det vel/ och *Albumen oua*
Gummi Arabici/ Dragantum/ Amiedam/ eller Stiffuel *Gummi arabici*
se/ Blisult/ ligemegle aff huert/ gør her aff/ smaa kager *Dragantum*
och lad dem tørris/ och naar som du vilt bruge nogen aff *Amidum*
dem/ da leg den vdi rosen Vand/ riss eller gnid dem vel søn- *Cerusa*
der der vdi/ oc tho saa Ansictet met samme vand/ oc lad *aqua Rosarum*
det tørris aff sig kliff / der efter skal Ansictet gnidis met
Guedeckled.

Her

Paar reffne Læber.

Her vil leg oc bescriffue en kaastelig smæltse faar de
 Quindfolck som haaffue ih wrene Ansiet/huileket Ansiet
 tet renser/ fordriffuer tønckerne oc gør det klart/saa at de
 stedze stunis at vere vne/ paa det at de skulle icke foractis
 eller forsmants aff deris Husbonder/ oc misie deris rettig
 hed/oc den skulle de lade gøre vdi Appteken/saaledis.

Recipe Ceruse/ frumiente Lib. 1. Buene vinctas li.
 Margaritarum Cristalli combusti Coralli albi. Ana vincta
 semis/ Nitri albi/ drag li. Marmoris gypsi/et temperen
 tur cum aqua Rosarum/et aromatisetur cum musco.

Luminum

Spisekoinnen sket til puluer och blendet met Vines
 dicke/Ansietet der met ihoet/ fordriffuer alle haande Ansiet
 tens wrenshed.

Sulphur
 Tulsalbm
 Myrrha
 Camphora

Ellet tag Suogel ih halt lodt/ hult Røggelse ih
 lodt/ Myrrhe ih qualtin/ Campher ih halt qualtin/ Rødd
 dem til puluer/oc lad det vdi vitt. lodt Rosenmand oc rø
 dem vel tilsammen/Her met skal Ansietet smides afften och
 morgen/oc siden skal det affthots met Rindende vand

Bullet Rindend.

Lepé
 Radices lili albi
 Diuini Rosarum

Om Rindbenene ere bulne vdsstagne oc skabbede/
 Da tag Røddlg/oc hvid Lillierod/ aff huert ligemegit/
 steg disse vdi hed Aske/oc gør dem siden rene/oc kryst dem
 igennem en linnedklud/ blend det som ydkrystet er met Ros
 senolie/ smid her aff paa steden.

Det xxxvi. Capittel.

Om mundens Singsdomme,

Her efter vil leg scriffue och lare om mundens suge
 dommer oc breek/ huileken som er smagellens oc tas
 lens redskaff.

Paar reffne Læber.

Læberne de reffne offte baade offuen oc naden/oc det kō
 mer

met aff en hved vedste som i dem flyder. Stundem voper
der en roe paa dem / lige som paa en Byld / och huo som
heer aff breck haffuer / hand skal saaledis hielpis.

Lagedom.

Hand skal sette Kopper hog vdi nacken / oc saaledis
drage vedsten fra Læberne / oc Læberne skulle smøris met
Rosenolie / eller met firole olie / oc siden lægis met Rosen
olie oc Blihuitt tilsammen blendet.

Eller mand maa tage den singrælse Ungentum album
kalder / oc blende den met lit Campher / oc der met Læber-
ne smørie. Men er der nogen Rødder eller anden vrenghed
vdi Læberne / da skal mand smelte lit Alun vdi Veybress
band oc der lit varmt gøse / oc steden der met rho / och der
effter smørie dem.

Eller mand maa blende Veybress band oc Byguand
tilsammen oc steden der met rho.

Thuria blendet met Eggrolie oc steden der met sinurt Thuria
læger oc faare vel.

Eller tag Hudekled oc heste haar / aff huer en Haand
fuld / brent den til puluer vdi en Jernsked / och gøse der far
aff en singrælse met Hontz / singræ steden her met.

Tag Gallas / Blihuitt / aff huer thi lodt / den Gum-
mi Dragantum Amedani eller Stiffuelse / aff huer thi lodt /
blent den met Høuse Hiet / oc gøse her aff en singrælse.

Læberne smurde met Enebreolie / læget oc faare vel.

Hand maa oc rho steden met vand eller met Vin. Vlior
vdi Saluie saaden / oc siden legge der paa aff denne singræ-
relse / saaledis til gløst.

Tag Spliff atade / Myrrhe Ingese / stot den til pul-
uer / oc gøse her aff en singrælse met nyt vøse / Hontz oc olie /
smøse her aff paa en klud / brug den som først er.

Eller tag Bucke Celle / Horte Celle / Gøase Hiet /
Herper / Terpentim / oc Vøse / gøse her aff en singrælse.

Denne er en god singrælse for tæfne læber / heder eller føder.

Oleum Rosarum
Violorum
Cerusa
Ungentum album
Camphora

Blumen
Aqua plantaginis

Aqua Plantaginis
Aqua Hordie

Furfures
Citrini
Crines equi

Gallas
Cerusa
Dragantum
Amirum

Oleum Juniperi
Largirum Ars
genti
Myrrhe
Zinzeber

Lepum Bircichum
Cerinum

Paar Tandenerck

*Deleum
Mastip
Bingeb
Oleum Rosarum
Pinguendo gal
liacea*

Tag hult Røgelse / Mastip / aff huere ihu lod /
hult Angese it quinin / Rød dem til puluer / Rosen olie /
Høise Ister oc dop / aff huere ihu lod / gøt her aff en smø
relse.

Det xxxviii Capittel

Paar Tandenerck.

Enderne ere aff Ben / oc de lide pine igen
nem de Aarer som vdi dem gaa / oc saadan
pine kommer aff atskillige ting. stundem aff
Glemens offuerfløide bedcke som vdi dem
fipder. stundem aff hede / oc stundem aff kuld.
Tegen.

Aff hede

Kommer Tendeuercken aff hede / da kand mand eff
disse Tegen vide oc forfare / den siuge haffuer suare sting
verck eller pine vdi dem / oc om hand holder noget det som
kalt er vdi munden / da slumts hantem at det gøt gaar.

Aff kuld

Men kommer hand aff kuld / da er pinen eller ver
cken icke saa stor / Ansiet / Tenderis kød oc kindben /
ere hoffne oc opbleste.

Aff chasson

Tendeuerck kommer oc stundem aff Hassuen / aff
den onde røg oc damp som vdi dem sar / oc aff disse Tegen
kand det forfars. Om pinen oc vercken formindskis eller
sactis den stund mand er fastendis / eller om den forpøis
oc bliffuer støre effter mand ade haffuer.

Ordinantz.

De som Tendeuerck haffue / de skulle icke æde fl
gen / Dadelen / raa Eble eller Perer / Belck / oc ey helder
bruge det som surt er / oc icke helder bide paa det som hart
er ey spp / om morgenen den stund de fastendis ere / skulle
de iho deris mund / oc gnide / Tenderne vel met Salue /
eller met skaler aff Pommeranser / met Neglicker oc Hu
skateblommer. De huo som Tendeuerck haffuer hand skal
saaledis hielps.

f. 111

Paar Tanduerck.

r.ii.

Forst skal mand giffue acet der paa aff huilcken ved-
ske den kommer siden skal vedske fordriffuets met Pillar/
Purgatz/ Aareladelse oc Koppesettelse/ saaledis skal pi-
nen met det forste stillis (Thi de som her aff plavis haff-
ue sandelig søye glade) oc siden met disse lægedommer.

Lagedom.

Aff hede

Kommer Tanduercken aff hede/ da skal den slugts
Kindben smoris met Rosenolie/ eller met Populeus si-
telse/ oc hand skal holde vdi sin mund Enduite Diss/ eller
Portulace vritus Diss.

Oleum Rosarum
Dilgentum Popu-
leonis
Succus Enduite
Succus Portulace

Eller siud Rosen/ Ratoeste rødder oc Gallas i vand
holt her aff vdi munden.

Rosa
Radix Calae
Gallas
Camphora

Campher smelter i vand/ eller oc saaden vdi Edicke
her aff vdi munden holdet stiller vercken oc pinen.

Eller mand maa siude Sulmeuris rod i Rosenmand/
oc her aff vdi munden holde.

Radix Spesquiant

Slaantorne rødder vdi Vin saaden/ och den i mun-
den holdet/ stiller oc saare vel Tanduerck.

Radix prunesp
uestris

Naar som Tenderis pine oc verck kommer aff kuld/
kand mand forfare aff disse Tegen/ den slugts mund er
stedse vaad oc fuld aff vedske/ och den siuge skal saaledis
hjelpe/ hand skal rensis eller purgeris met Pillulis Tho.
chis/ eller met nogen aff de andre lægedommer som pur-
gere/ om huilcke offuenfaare ofte sagt er. Der effter skal
mand smøre kindbenit met Olie aff Chamilleblander/
eller Olie aff Mastix/ hand skal oc holde i sin mund aff
disse effterfølgendis lægedomme.

Aff kuld

Pilule Cochie

Oleum Chamoc-
milum
Oleum Casticium

Tag Bertram/ Mynthe och Rude/ ligetregt aff
huert/ siud disse i Vin/ holt her aff vatme vdi munden.

Pyrettrum
Mentha

Eller siud Saluie oc Bertram vdi Vin/ holt her aff
vatme vdi munden.

Ruta
Vinum
Salvia

Denne lægedom stiller pinen oc vercken/ em her aff
leggis paa Tenderne der som pinen staar.

Peregrinum

B

Tag.

Faar Tanduerck.

Piper
Castoreum
Myrrida
Asafetida
Radix Aceri

Castoreum

Sinzeber
Zedaira
Ppethrum
Sampson
Pentaphylon
Ruta
Salvia
Betonica
Cornu Cerui
Theriac

Radices prae
Ppethrum
Sinzeber
Staphisagria
Piper
Cacis
Galanga
Oleum de Spica

Allum

Folium Ebuli

Tag. Peber / Sibirgel / Myrrhe / den Gummi
Asafetida / ligemegit aff huert / sið disse til puluer / och
blent dem met Honig / oc handle der met som sagt er.

En mand legger paa den onde Tand / ic siðcke aff
de gule Lillie rødder som voge vdi vand / stiller oc pinen.

At siðcke Sibirgel paa Tanden lagt / gø det samme.
Denne er oc en forsøgt lægedom.

Tag Ingifer / Zedaser / Bertram Neglicker / fem
fingeris vrt / Rude / Saluie / Bethonie / Giorte horn smaat
filet / aff huert ic lod / siud disse vdi hvid Vin ind paa hel
ten / si det siden igesnem en lincd klud / oc naar som mand
vil holde her aff i munden / da skal mand tage lidet The
ragelse her til / da stiller pinen oc vercken visselig.

Eller tag Nelderødder tho dem rene ic lodt / Bertram
ic quintin / Ingifer ic hale quintin / siud disse i Vin / hole
her aff i munden / oc leg same rødder vduortis paa kindbenit
Eller tag Lusfurt / lang oc trind Deper / ligemegit aff huert
Buckateblommer / Galiga / helten saa megit / sið disse til
puluer / oc blent dem met Vin / oc giud Tenderne her met.

En vege vaadgiort vdi Olie aff spica / och den paa
Tanden lagt / stiller pinen oc vercken.

Tag en Huidelød och skal den ren / sið den lidet i en
Bortere / saa at hand bliffuer dectactig / bint den paa ar
men ved haanden paa den samme side som vercken och pi
nen er / dog saa at den icke rørr Busen / leg en Valnødes
skal offuer løgen saa at hand breder sig icke formeget vd /
lad den saaledis ligge en nat / da voger en Blegn eller
Bleret der vnder / brøstter den icke aff sig self / saa siing hul
paa den / da stillis Tanduercken / oc om du vilt at der skal
flyde megen vedske aff den / da leg det paa ih blad aff den
vrt Sommer hild kaldet / och neduent det laane / da flyder
den / men vil du til lage Blegnen / da vent den slemme side
aff samme blad ned til Blegnen / da lags den snart.

En

Om disse forfættne lægedomme ville icke icke hjælpe/ da
skal mand giffue act oc grandgiffuelige vel tilsee/ om pinen
oc vercken er i Tanden/ eller i Aarerne/ er den i Tanden
da skal den vdbrydis / men er den i Aarerne och Tanden
vdbrydis/ da hielper det intet.

Het vil ieg sette nogre lægedomme met huelleke mand
kand vdbryde den onde Tand for vden Jern/ oc de skal
le gøris vdi Apotecken saaledis. Recipe piretri/ Colo-
quintide / Corticis radicis capparis / Corticis radicis
Mori/ Almezcon / Arsenice citrini/ Lactis Epule/ itea
antur cum aceto/ et fient per tres dies / deinde prociantur
super ea Bedelli Ase/ ana. Par. et fiant troiscet / lad her
aff i blait met paa den onde Tand / da falder hand vd /
oc see vel til at du icke røper nogre aff de gode Tender met
denne lægedom/ eller falde vd.

Eller du maat lade gøre denne lægedom i Apotecken/
oc om mand lader her aff i Tanden da falder hand vd /
vden al pine.
Recipe Baurat. Corti. Mori. ana. partes equales / Arse-
nici citrini/ partes. ii. confice cum melle.

Det xxxix Capitel.

Om Tenderne ere løse.

Acetum squilliticum i munden holdet stadsefter Ten-
derne oc kommer dem til at side fast.

Tag Gallas tu lod/ Myrthe it lod/ Egebarck
it lodt Blaa lillterod it halt lodt/ stud disse vdi Edicke/ oc
holt her aff i munden/ da bliffue de fast sidendis.

Brent Alun blendit met Hontg oc Edicke/ Tenderne
her met gnedne/ kommer dem til at sidde fast.

Bertram oc Rø gelse saadnet i Edicke/ oc den i mun-
den holdet/ hielper oc saare vel.

Luseurt oc hvid Nysseurt i Edicke saadnet / oc aff den
vdi munden holdet, kommer dem til at side fast.

Acetum squil-
liticum
Galla
Myrtha
Cortex querus
Ireos
Alumen cambus
sum
Mel
Acetum
Myrthrum
Thus album
Staphisagria
Helleborus albus
Acetum

Paar Tandenerck

Det xl. Capittel.

faar Din som er vdi Tenderne.

Di Tenderne voyer och Din aff den
onde fule vedske som vdi dem flyder/
Thi skal mand vedske rense oc fordriff
ue/met en aff de Lægedommer som ren-
se oc purgere/om huilcke du offuen faare
offte hør haaffuer/naar som saa skeet er da skal mand brue
ge nogen aff disse Lægedomme.

Lægedom.

Virde eris
egel

Tag Spansgrønt ith quintin/Hontg ith lodt/blend
dem tilsammen/sinø her aff paa Tanden som Dinen
vdi er/da dør hand stray.

Aloes
Seminis Hysquis
am
Oleum Hysquis
am

Aloes støt til puluer/oc vdi Tenderne lat/døder ormen
Tag Bulnefrø/eller olie aff Bulnefrø blend dem
met Vop/och gør heraff ith liuff/tend det/och lad røgen
her aff gaa paa Tanden/holt her vnder it Becken eller
Mullu met vand/da falder Dinen der vdi.

Det xli. Capittel.

Quorledis Tenderne skulle gøres hude.

Pomphelix
Dprethrum
Tartarum

Ag hvid Pomis sten ith lodt Bertram/
blaa Lillierod/huid Vinsten/aff huere ith
halt lodt/stød dem til puluer/oc gnid eller
vrid Tenderne her met.

Harmer
De sepie
Ceraillum
gemina

Tag hvid Malmersten/fiskeben/
huid Korkelsten/Sal gemme/brent Salt/
ligemegit aff huert/stød disse til puluer/oc gnid Tenderne
her met huere morgen/siden tho munden met blanck Vin
huor Kanelebarck saaden er.

En linedklud vaadglost i den Edicke Acetum squillit
icum

Om Tenderis kôd oc bulber. *pliii*

Item kaldet) Tenderne her met gnedne / gôr dem hulde / *Acetum squallitica*
oc kommer dem til at sidde fast / och gôr en god vellucten-
dis aande.

Tag Skedevand / och blend det met ferst Vand / saa *Aqua fortis*
ath skarpheden aff det noget fortagis / stryg her aff met en
fiet paa Tenderne / oc gnid dem / det istter vel met en bl-
den klud / da bliffue de hulde.

Stôd fiskeben oc *Mastix* tilsâmen / och gnid Ten *Es sepie*
derne her vdi. *Majis*

Det *plii*. Capittel.

Om Tenderis kôd oc bulber.

En Tenderis kôd bulber / da giff act der paa
om det er aff blodet / eller aff nogen anden ved-
ske / kommer det aff blodet / da lad sette i op-
per bag paa skulderne. Kommer det aff nogen
vedske / da vddrag hende met disse lagedom.

Lagedom.

Slud Bertram i Vin holt her aff i munden det hedes *Pyrettrum*
ste du taale kand / oc spôr det saa vdi / och tag mere igen i
munden / da vddragis den onde vedske.

Tag Tormentille rod / Rosen / aff huer it lod / siud *Tormentilla*
dem i Vin / oc holt her aff i munden. *Rosa*

Slud Fernurt vdi Vin / oc haalt der aff i munden. *Verbena*

Er Tenderis kôd hart och hoffsue / da tag Melde *Radices vrtice*
redder it lod / Angefer it halt quintin / Bertram it quintin / *Singel er*
stod dem til puluer / oc siud dem i Vin / holt her aff i mun- *Pyrettrum*
den. *Aresolochia*

Tag Hulure / Alun / aff huer it lodt / Gontig thu *Alumen*
lodt / gôr her aff en smørse / oc smør steden her met *Mel*

H iii Det

Saar bulde paa Tungen.

Det xliii. Capittel.

Saar Bulde paa Tungen.

S
Aar mand nogen Blegn eller Bulde paa sin Tunge da skal mand lade sla de tho Aarer som side vnder tungen / eller oc Hoffuitaaren hoff Tommelfingeren Le- phalica aff lægerne kaldet. Mand maa oc saar denne bryck lade sette Kopper vnder kindbenid.

Lagedom.

Tag Rosenuand / Edicke / ligemegit aff huert / Nat- skade Dess / helten saa megit / blent disse til sammen / holt her aff vdi munden / oc spøt det siden vd igen.

Naar som mand formercker at Bylden er mod / da skal mand holde i munden Electuatum giort aff Horber spønder gnedne met Edicke.

Eller mand skal holde vdi munden Rosen Høntg vel spønder gnedne met Vand oc Edicke.

Oc naat som Bylden saaledis vel tensit er / da tag Tormentille rod / Salute / Jordhumle / Slaantorne rod / aff huert it lod / siud dem i Vin / holt her aff i munden / da lagis hun siart.

Om Tungen hoffuen er / oc somme Høntiske ingen anden siugdom eller hede hassuer / da skal hand holde i sin mund denne efterfølgendis lægedom / och der met klucke op oc ned / da vddragis den onde vedske aff Hoffuedet och aff Tungen.

Tag Sal Armoniacum / Deber / Ingefer / Senup / Bertram / Luseurt / vild Heyran / ligemegit aff huert / siud dem i Vand / oc brug det som sagt er.

Eller tag Sal Armoniacum / Bertram / Luseurt / De- ber / Senup / ligemegit aff huert / siød dem til puluer och giød Tungen her met.

Aloe siød til puluer / oc met Vin oc Høntg blendet / och den i munden holdet sielper oc saate vel.

Gum-

Aqua Rosarum
 Acetum
 Succus Solatri

Diamorum.

Oel Rosarum

Radix Tormens-
 tille
 Salvia
 Hypericon
 Radices prune spli-
 uestris

Sal Armoniacum
 Piper
 Zinzeber
 Senapium
 Pyrethrum
 Staphisagria
 Organum

Sal Armoniacum
 Pyrethrum
 Staphisagria
 Piper
 Senapium
 Aloe

Paar en ond aande. xliii.

Summi Arabici vdi Vand smeltet oc paa Tungen
smurt hielper saare vel.

Om Tungen bliffuer lam.

Tungen bliffuer oc stundem lam oc forstiffuets/hulle-
ket her aff kommer / at de Aarer som hende i pre skulde /
ere skæbelige och forbløde / oc om saadant lenge Aarer och
bliffuer gaminelt / da kand hand icke hielpis. Och denne
breck kommer almindelig gerne aff blodens onde vedske /
huilcken som aff Hoffuedet nedfalder vdi Tungens Aarer
oc Gener. Huo som denne breck haffuer / hand skal hielpis
med de lageddomet som offuefaare om Popleste scressne staa.

Det xliiii. Capitel.

Paar en ond aande.

AT munden eller aanden lucter ilde / det kd
mer aff atskillige ting. Stundem aff Næ-
sens / Tenderitis / eller oc aff mundens
Svolder / som wrene oc fule ere. Huorledis
diffe skulle hielpis haffuer ieg sære her til
fori sagt. Stundem kommer saadan breck
aff Lungen / oc da haffuer den siuge en stackit aande / och
hoster megit. Stundem kommer hun fra Lessueten / oc da
haffuer den siuge stor hede / oc pine i den høyre side. Saadan
breck kommer oc ofte aff Waffuen / om den breck vil ieg
her efter handle. Men her vil ieg alleniste sette nogre La-
gedomme som gære en god velluctendis aande.

Lagedom.

Spist skal munden vel skollis med Vand och Edtke
tilsammen blende. Siden skal mand tygge Wastiv vel len-
ge / oc stedse vdslette vedken som kommer i munden / der
effter skal munden thoes igen med Vin huor i Anis oc Neg-
licker saadne ere.

Semie Huise
Sariophile

H llii Reg

Faar Gplo vdi halsen.

*Carisophylli
Alde*

Neglicket oc Alce træ tygde vdi munden / gpre en god Ande / oc det gandske Legomine velluctendis.

*Aromaticum Ros
sacum*

Aromaticum Rosam Gabriels vdi munden holder / gpr Anden velluctendis / och fordriffuer Tenderms onde luct.

*Dianthuscum dulce
Bouana*

Dianthuscum dulce vdi munden holder gpr det samme. Zedser nogen stund vdi munden holder / oc siden nedsluget / gpr en god Ande.

*Coriander
Fenum Grecum*

Coriander tygde / oc siden nedslugde gpr en god Ande. Fenum Grecum saaden vdi vand / oc munden hre met thoen / gpr det samme.

*Salvia
Oprrha*

Kommer saadan ond luct aff mundens wrenghed / da maa mand tho munden met Vin huor i Salute saaden et / oc siden skal mand holde nogen Sprche vdi Munden nogen stund / oc saa atter skylle Munden igen som fore / och der effter tage ith stpeke Galliga vdi Munden.

Galliga

Wentha crispa

Krusemynte saaden vdi Vin oc den drucket fordriffuer mundens onde luct / oc gpr en god Ande.

*Ruta
Becum*

Kommer mundens oc aandens onde luct der aff / oc mand haffuer adt Gudel pg / da skal mand ade Rude / och der paa dricke lit Edicke.

Her efterfølger om halsens oc

Byssens Diugdommet.

Faarta'en.

Weniskens Legomine delts aff Lægerne vdi trende deler. Den første er Hoffuedet / oc kaldis Venter superior / om huleket du her tilforn hørt haffuer. Den anden part kaldis Venter medius / och den gaar ned at Struben vdi Bysser vdi det garn som Lungen oc Hiertet / och de andre ting tilhenge. Den tredje part er det nederste garn / til huleket Lessuerten / Gassuen / Wiltet / Tarmene oc Blaren henge oc tilbundne ere.

Det

Faar Byld vdi halsen

rlv.

Det rlv. Capittel.

faar den Byld som vopet vdi Halsen
Squinanica kaldet

Knogens Hals eller Strube hofue saa at
hand kand intet nedfyncke eller fælde/
da hafter hand en Byld vdi halsen
hulken Lagene kalde Squinica.
Svunden kand mand den see vdi vortis/
oc det er it ont Tegen/ihv som saas
dan Bylder faar/dø almindelige gerne
het aff. Men seer mand den icke da er det disbedre. Och
samme Byld kommer aff blodens offuerflødige fyndelse/
eller aff Phlegmatis eller Cholere offuerflødige vedsker/
Om saa er/ kand du forfare aff de tegen som ieg tilforn
leit hafter om samme vedske

Kommer denne Byld aff blodet/da er den Slugis
legomme vel skicket/ hans Ansiet er røt/oc munden ind-
vortis vedskættig/ och svuntis hanneim at den vedske er lig
Vin vdi hans Hals/Aterne de ere fulde/hans vand er røt
oc nogit blegactigt.

Aff blodet

Kommer den aff Cholera/det er/ aff hed oc tørt ved-
ske/da er hans Ansiet røt oc blendet met gult/hafter stor
hede oc tørt/ oc i hans Hals opfar en sur vedske/ oc hans
vand er røt oc tynt/ oc den Lægedom som er aff hed natu-
re skal icke brugis til denne breek.

Aff Cholera

Kommer den aff Phlegma da er hand bleg vnder
Ansiet hafter icke stor pine/oc hans Tunge er stor och
blød/hans vand er hult oc blegactigt/oc hand hafter ont
saare vdi panden. Men kommer den aff den salte Phleg-
ma/da er det som vdi hans mund oc Hals er bekt/och er
lige som det vore saltet met Salt/oc hans Aande piber li-
ge som en Kelling.

Aff Phlegma

Denne breek oc stuge kommer icke aff Melancholia.

Faar Syld vdi halsen.

Lagedoin.

Denne Syld komme sig huor aff den komme kand/
Maar som mand den føler eller fornemmer/ skal mand strax
lade sla hofuit Aaren/ om alderen/ tegnet/ och tiden/ sig
saa sticke vil. Och den siugis Bug skal siugis met den
Vnguent Agrippe Simpelse Vnguentum Agrippe / saa kaldet i Apoteken.
Hand skal oc lade hannem nedsiuicke tē. eller p. Piller
Lochte. Den siuge skal och klucke met dette effterscreffne
vand/ oc det igen vdsprøite.

Opporicon
Ruta
Salua
Brunella

Tag Jordhumle/ Rude/ Salute/ Rals vrt/ off
huert en haandsuld/ siud dem vdi tre paatter ferst vand/
oc naar som det saader er/ si det igennem en klud/ oc lad t
det som er aff stet viis. lod Horbere Dess oc brug det som
sagt er.

Opiorum
Brunella
Salua

Eller den siuge skal offte klucke met Electuatio
giert aff Horbere Dess vel sendet gnedet vdi vand huor
i Rals vrt oc Salute saadne ere.

Ne

Om mand kand icke saa oc bekomme forsagde lages
dommer/ da maa mand vdi den sted bruge sōd Melck sō
vermet er/ her aff blødis oc moes Sylden.

Chorus diaboli
Alpizra
Saccarum

Eller den siuge maa klucke met vand huor vdi den
vrt Dissuels bid saaden er.

Eller mand maa tage/ Skersøde smaa skorne fire
lode/ Sucker thu lodt/ oc siud disse vdi ferst vand/ och det
bruge som sagt er. Hand skal oc gøre plaaster aff dette eff
terfølgendis oc det vduortis paa halsen varmt legge/ oc der
ere mange hulpne met samme plaaster.

Albani grecum
Stimian
Asspntseum
Facina hordie
mel

Tag Huid Hundelort smaa siot sex lodt/ Sytskom
men thu lodt ferst oc grøn Malurt til moes siot it lodt/
Bymel it lodt/ gør her aff en simpelse met Honig/ oc bru
ge hende som sagt er. Om mand saaledis met den siuge
handler/ da bedres det met hannem/ eller hand i ør oc paa
den femte dag.

Men

Faar Byld vdi halsen elvi.

Men k  mer denne Byld aff Cholera/da skal mand
 siude bladene aff K  tteost oc samme vris st   vdi vand/oc
 dem siden blende met fioli Dlie oc met Chamilleblom-
 mers Dlie/oc det saa varmt paa halsen legge.

*Folia Chalus
 Oleum violarum
 oleum Chamemille*

Eller mand m  a tage Byldeblad/r  de Kaalblad/ aff
 huert en haand fuld/dem smaa hacke/oc dem siude i Sm  r
 oc Honig/oc plaaster her aff g  re oc det paa halsen varmt
 legge/met denne Lagedom ere mange h  lpne.

*folia Sambuci
 Falsa Lambre*

D  ne er oc en god Lagedom met huilcken m  ge er h  lpne.

Tag en Sualerede met Straa fiere oc Jord oc alt
 hues i hannem er/sm  a st  d hannem oc siete det igennem
 i   grofft Saald/eller huor igennem du kant/g  r her aff en
 sm  rse met Suine Ister oc Honig/ sm  r her aff paa en
 klud oc vint hannem om halsen. Somme siude denne rede
 saaledis smaat st  t i vand/oc bruge hannem som sagt er.

Gernutt saaden vdi Vin oc her met klucket/h  lper saas
 re vel.

Eller tag K  tteost oc bede aff huert en haand fuld/siud
 dem i vand/st  d dem siden oc g  r her aff plaaster/brug det
 som sagt er.

*Chalus
 Stra*

Hand skal oc ofte g  ffue den siuge aff denne Lages-
 dom saaledis tilg  rt.

Tag Sker  de smaa skaaten/Anis/figen/Rost-
 ner/ aff huert thu lodt/siud dem vdi tre paatter vand/ her
 aff lagis halsen oc Bylden.

*Slydriza
 Anisum
 Larce
 Passule*

Althee rod oc Sker   i vand saadne / oc plaaster her
 aff g  rt oc om halsen vundet bl  der Bylden.

*Radix Alise
 Scutinia lina*

Naar som Bylden br  sten er/skal mand g  ffue den
 siuge Egeblommer aff bl  dsaadne Eg/och Byguelling
 orh ade/och Byguand at d  kke/her aff renfis och lagis
 Bylden.

Det

Om Drøbelen

Det xlv. Capittel

Om Drøbelen

S Drøbelen bliffuer stundem lang och nedfaldet paa Tungen/saa at mand kand icke tale/ oc ey helder drage sin aande huor aff mange quellis oc tagis aff dage/ vden saa er at de hielpis i tide. Oc denne breck kommer stundem aff kaald slimactig vedske/stundem aff det offuerflødighe blod.

Tegen och Lagedom.

Aff blodet

Kommer det aff blodet/da er Drøbelen rød lang och stor/Akerne saare i panden de ere oc store. Kommer denne breck her aff/da skal Hoffuutaaren Hoff Tommelsfingeren lads.

Kaald vedske

Men komer det aff kaald vedske/da brug denne lagedom.

Sal v'sam

Album greeum

Tag brent Salt/ oc hvid Hundelort som vel iør er/ stød dem til puluer/ och blent dem til sammen/ oc opløffe Drøbelen her met.

Ljus a' sam

Eller tag hult Røggelse/ leg det paa gløer/ lad røgen her aff opzaa igennem en Træt til Drøbelen/ met denne lagedom oc mange hulpne.

Alumen

Zinzeber

Pyrethrum

Senapium

Pyrethrum

Zinzeber

Vel

Sal

Mel

Acetum

P'per

Zinzeber

Pyrethrum

Alumen

Pyrethrum

Tag Alun it quintin/ Ingese/ Bertram/ aff huert trediedelen aff it quintin/ stød dem til puluer/ oc løff Drøbelen her met op.

Tag Senap/ Bertram/ Ingese/ ligemegit aff huert stød disse til puluer/ oc blende det met Honig/ holt her aff i munden oc spør det saa vd igen.

Tag Salt/ Honig oc Edicke/ lad disse liden siude til sammen/ kluck oc squalpe her met.

Tag Peber/ Ingese/ Bertram/ Tel. donte/ Muskatblomme/ Neglicker aff huert it hald quintin/ Rostet holffandit quintin. v' figen siud disse i Vin oc squalpe her met.

Slaan

Om nogen er heest.

rlvii.

Slaantorne blad saadne vdi Vin/ oc vdi munden hol-
det hielper saare vel.

Electuarium aff Horber giort/ hielper oc saare vel *Opamomum*
for denne breek/ om mand her vdi munden holder.

En let kaanst til at opløffte Drißbelen met naar som
hand er nedfalden/ Hand skal tage den siugis begge Pre-
lepper oc drage dem hart nedat/ met begge hender tillige/
da gaar hand op igen, dette er itz forspøgt oc forfarit siøcke.

Men om Drißbelen er saa ilde faren at hand skal aff-
skaris/ da skal hand icke affskaris forner Gommen/ men
mit vdi mellem/ naar som hand er affskaaren/ da skal den
siuge holde vdi sin mund hult Røggelse/ da lægis hand *Egus alban*
snart igen.

Det rlvii. Capittel.

Om nogen heess er.

Re mand vorder heess och saar breek paa
Røsten/ det kommer aff atskillige ting/
Stundem aff Halsens tighed/ Stundem aff
Lungens fistel/ och det Henniske som
her aff breek haffuer er maiffuer och tøj/
haffuer och sting saar Rysket. Stundem
aff offuerflødtig vedske som bladet et met stor hede/ Stun-
dem aff Blodet som fornegte er vdi Halsens Aaret/ huor
aff Struben bliffuer trang oc sneffuer/ om saa et kand mäd
forfare aff Blodsens offuerflødtige tegen. Om alle disse
vil teg her effter ydermete handle.

Ordinantz.

Quo som hese haffuer/ hand skal icke æde den mad
som hedmer/ oc ey helder den som met. Edicke redt er/ oc
ey helder æde eller dricke det som kalt er/ och ey æde Eble
eller Pæret/ hand skal holde sig varm/ om dagen skal
hand

Paar Hese.

Hand icke soffue / oc ey helder forme git Døge / hand skal ey
helder tale oc snakke forme git tillige / och ey helder taabe
høyt. Alt huad som søt er tiener vel vdi denne breek / saad
ne oc stegte Eble met Sucker / Rosiner / figen / Mandel-
melek / Sucker Candie / Skerspøde / oc andre ting som dis-
se lige ere / tiene saare vel vdi denne breek.

Lægedom.

Dassulo
Ficus
Liquiritia

Amigdal
Seminis Papauer-
ris
Seminis lini

Tag Rosiner / oc vdtag kernerne aff dem / figen /
Skerspøde / aff huert try quintin / siud dem vdi sex pund
ferst vand / indsiud det paa helten / lad saa lige saa mege
rent skummet Sucker her vdi / oc fire lodt Mandele smaa
støtte / hult Valmuefrø try quintin / Episth us halt lodt /
siud det saa at det bliffuer til it Electuarium / Her aff skal
mand tage til den siuge afften och morgen / huer gang
saa megit som en søye Valnød / da renste Bystet oc Her-
sen forgaar.

Dassule
Ficus
Cinnamomum
Sardophili
Sacharum

Eller. Tag Rosiner / oc vdtag stenene eller kerner-
ne / figen / Kanelebarck / Niglicker / Sucker / ligemegit
aff huert / siud disse vdi god Vin / her aff skal mand dricke
afften oc morgen / huer gang fire lodt / om saa er at mand
icke haffuer den Raalde siuge / Denne Lægedom renser
bystet oc fordriffuer Hesen.

Rac

Varin Melck afften oc morgen drucket / sielper och
saare vel faar Hese.

Oleum oliuarum
Vinum

Eller tag Liffbons Olie och lige saa megen Vin
derin dem / drick her aff om afftenen naar som du vilt dig
nedlegge til søffns / haffuer mand icke Olien / da maa mād
tage vdi den siud helten saa megit smør som Vinen er / oc
er denne en god forspøgt oc velforfaren Lægedom for Hese.

Ficus
Liquiritia
Anisum
Seminis Fenicule
Byssopus

Eller Tag figen / Skerspøde aff huert ih lodt / Anis /
Fenickelfrø / aff huert ih lodt / Isop en halff haand fuld /
siud disse vdi halff anden paatte vand indt trediedelen ind-
saaden er / lad saa her vdi rent skummet Honig eller Sucker /
cc 162

Om mand spøtter Blod. xlviij.

oc gø: her aff en Syrup/druck her aff afften oc morgen.

Eller tag Kamlebarck / Senap / aff huert ihu lodt / Cinnamoniā
Senapium
Pyrethrum
Bertram ihu lodt / siød dem til puluer / oc siød dem met Ho
nig / brug her aff afften oc morgen.

Det denne bonde Lagedom ere oc mange hulpne.
Steg en Roe vel vdi hed Aske / eller oc paa en Røst / skale Rapa
hende ren / och æd hende om afftenen naar som du dig vil
nedlegge til søffus / det hedeste du taalle kant / sammeledis
oc en om morgenen / tag saa en linklud vaadgør hannem
vdi kalt vand / oc kryst vandet aff hannem oc vint hannem
om halsen / verim saa en anden linedklud och vint hannem
der offuen paa.

Diarts simplicitis ihu quintin til sig tagen huer gang Viniris
morgen oc afften / er oc god for Hese.

Det xlviij. Capittel.

Om mand spøtter Blod.

At mand spøtter eller spyer Blod / er en farlig
siugdom / men dog skundem mere end skundem / for
di det kommer aff atskillige lemmet. Stundem
kommer det aff hofuedens offuerflødig Blod /
oc mand kand føle det huorledis det ned fyder / oc huo sou
denne breek vedterfatis / hans legome er røt oc er vel skicket
Aarterne de ere storre oc fulde / hans Nase bløer oc skundem.
Stundem kommer det der aff / at nogle Aarter i halsen ere
spønder biødne / aff stor suar Hoste / eller mand hassuer saas
re spyt / oc det er farligt / Stundem kommer det fra Lunge
det er oc farligt / thi her efftersølger almindelige døden. Oc
om denne breek her aff kōmer / kand forsatis aff disse tēgen.
Den stuge hassuer en Racket Aande / oc en suar Hoste / oc
Blodet som vdsøttes er skønt / och hassuer en hvid skum
paa sig.

Stundem kommer denne breek aff Bry
stens Aarter / det er oc farligt / men dog iche saa som det fra
Lungen Aff Bypstems Aarter

Om mand spytter blod.

Sra Lessueren

Aff Haffuen

Aff salb

Quindfolck

Lungen kommer. Stundem kommer denne breck fra Lessueren / da er blodet svart / den slugis anstet er rødt / oc hand haffuer ont i den høyre side. Stundem kommer denne breck aff Haffuen / da spyer den sluger offte / och det sein hand vdspyer haffuer atskillig farffue / det er crønt och bløndet met sort. Stundem komner det aff fald oc slau. eller mand haffuer løst nogit som tungt haffuer vert / aler mand haffuer raabt forhøyt. Stundem oc der aff / at mand haffuer haffte formeget legemlig sarkue met Quindfolck. Quindfolck spy oc offte blod / naat som de icke haffue deris rætt Tid.

At mand spytter blod / det komme sig huer off det komme kand / da er det stedse farligt / almindelig gemme s. a de som saa spy Quindfolck (Puffis aff lagene kaldet) och dō saa.

Ordinantz.

Huo som denne sluger oc breck haffuer / hand skal icke gaa formeget imod Solen / och icke helder s. ste forlenge / oc huad som surt oc besæt er skal hand icke bruge. hand skal oc fly frandzeri oc druckenscaff / hand skal och ey formeget soffue til lige / Øpns / Lam och Kalfsuckd maa hand æde.

Lagedom.

Den sluger skal saaledis hielpis. Hand skal giffue act oppaa aff huad lem saadant blod kommer / oc komme samme lem til hielp met lagedomme som der til høre / saaledis / om det kommer aff Lessueren / da skal mand lade Lessuaraaren paa den høyre haand. Kommer det aff Lungen / da skal mand lade Lungeaaren paa den venstre haand om tiden / tegenit oc alderensia saa skicke vil / oc siden skal mand giffue den sluger denne lagedom.

Lac Caprinum

Tag Bedemelek sløck ni gange aloendis Staal vdi hende giff den sluger her aff afften oc mergen at drikke.

Eiler

Om mand spatter blod.

elixir.

Eller giff den siuge afften oc morgen tpre Herber
stotte til puluer.

Eller tag Veybrede / Gønsctres / Gønsctane / ligeme
glt aff huert / siud dem i Regnuand / siød dem siden vel / cc
kryst dem saa igennem en lined klud / her aff skal mand
giffue den siuge at dricke tre gange om dagen / och siuds
gang en god drick.

Eller tag en fersker Suinelort aff en Barne / oc bint
hannem i en lined klud / oc leg hannem i en potte met varmt
vand / kryst hannem vel vd / oc giff den siuge det at dricke
fastendts / saa stillis blodet.

Om mand lægger dette plaaster paa den siugs bug
det hjælper oc saare vel.

Tag Bolas Armenus / Gummi Arabici / Mastix
huit Røgelse ligemegit aff huert / siød dem til puluer och
blent dem met Rosenuand oc det huide aff Egget.

Plantage

Proserpinata

Bursa Pastoris

Stercus porci

Bolas armenus

Gummi arabici

Mastix

Olibanum

Rosa Rosarum

Albumen oui

Gummi arabici

Sanguis Draconis

Tag Gummi Arabici / och Drageblod / ligemegit
aff huert / siød dem til puluer / giff den siuge her aff met
Rosenuand at dricke.

Huit Røgelse stot til puluer oc met Vin drucket / still
ler blodspylse.

Desen aff trusemynte met Vin drucket stiller blodspylse.

Eller mand maa giffue den siuge it quintin tillige aff
de smaa kager i Apoteken kallede Trocisci de spodio.

Eller Trocisci de Terrasigillata met vand aff Poz
tulake vrt brent.

Eller mand maa giffue den siuge it lodt aff Electus
atio dia papaueris.

Correllsten til puluer stotte och den siuge giffuet met
Regnuand stiller oc bloddspylse.

En velling gjort aff Stiuelse och Bedemelck / den
adt stiller oc blodspylse.

Olibanum

Succus Menthe

Trocisci de spodio

Trocisci de Terra

sigillata

Aqua Portulace

Dia papauer

Corallum

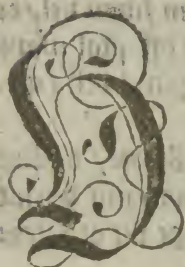
Anilum

3

Det

Det xliij. Capittel.

faar Hoste.

Det er intet andet / end en naturlig rørelse
hvilken som vdriffuer brystens offuerflø-
dighed / lige som Nasen vdriffuer Hoffue-
dens / oc denne breek kommer aff atskillige
ting. Stundem aff kuld / aff ont oc tørt vø-
der / aff stoff / aff den søffu som om dagen
sker / aff groff slimactig mad. Stundem aff
Hoffuedet. Stundem aff halsen. Stundem aff Lungens
spider / eller oc aff hendis forskoppelse. Stundem aff nogen
Byld som vøper i Byttet / Pleuresis aff Lagerne kaldet.
Stundem aff den hinde Diastragma / at den krumpis til
sammen / eller om der vøper nogen Byld paa hende. Stun-
dem aff Massuen. Stundem aff Laffueren. Stundem aff
Miltten. Aff hvilken sted denne breek kommer / kand saas
ledis forfaris.

Alff Hoffuedet

Kommer Hosten aff Hoffuedens flydelse / da følger
mand i halsen en skarp hed slimactig vedske som nedflyder
aff Hoffuedet / den siuge haffuer oc breek paa symen oc hø-
relsen / disligist oc hoffuituerck

Alff Massuen

Kommer Hosten aff Massuen / da haffuer den siuge
ont i harnem oc Massuen opstøder eller apfar / och bryder
sig megit / lige som hand vilde spy.

Alff Laffueren

Kommer Hosten aff Laffueren / da haffuer den siuge
ont vdi den høyre side.

Fra Miltten

Kommer Hosten fra Miltten / da haffuer den siuge ont
i den venstre side. vnder rebenerne.

Alff hede

Kommer hun aff hede / da er den singls strube eller
halff induortis megit tørt / oc gøz harnem ont / haffuer stor
tøst oc er trangbrysted / och naar som hand gaar vdi lueten
eller imod kalt vøder / da siunns harnem atz hans herte
beders

vederquegis/oc aff hede ting faar hand ont/hans vand er røt
 Din Hosten kommer aff vduoris ting/kand lettelig Aff vduoris ting
 forfaris aff den siuge/naar som mand spø: hannem at huad
 for it embede eller haandeuerck hand haffuer bruger.

Din Hosten kommer aff kuld/kand forfaris aff Aa: Aff kuls
 rens och tidens leylighed.

Bereck oc her/om nogen bliffuer hoffsuen/oc saar saa Høste met hessuelfo
 Høste/ det er dødzens tegen.

Den Høste som gammilt folck saa / och lenge haffe
 haffue/ hun fordriffuis icke lettelige / thi de saa almindelig
 gerne Suindesoth Pisis aff lagerne kaldet.

Ordinantz.

Huo som Høste haffuer hand skal inted æde det som Høste vil icke haffs
 surt eller megit fakter er/ ey helder viter eller nogen roa eller ue surt oc salt
 wmoder fruct/ eller nogen slimactig fiske/ oc ey æde formes
 git til lige/ hand skal ingen Vin effter maaltid dricke / och
 ey helder soffue om dagen/ kuld och vader skal hand fly/
 hand skal ey helder megit tale och snakke/ det hand dricker
 skal vere lunckit oc icke kalt / hand skal oc icke lenge vere
 fastendis/ oc hand skal indeholde sin aande det lengste det
 hannem mueligt er.

Lægedom.

Huo som Høste haffuer hand skal saaledis hielpis.

Kommer Hosten aff hede/ och om den siuge saa sterck Aff hede
 oc helbred er at hand kand aateladis/da skal hans Leuer
 aare ladis. Et hand icke saa sterck / da skal mand giffue
 vel act der paa/hueden vedsken kommer oc flyder/ oc sette
 Kopper paa samme sted/ och siden giffue den siuge aff disse
 lægedommer.

Giff den siuge Byguelling atz æde / Byguan met
 Skersøde suadet at dricke.

En Raal giort aff Lectyge/oc vel sedgiort met Smø: Lectuca
 den edt/fordriffuer Hosten vden al pine.

A

ii

Eller

Faar Hoste.

Syrupus Violari

Eller giff den siuge offte om dagen flol Syrup blens
det met Byguand/ eller met andet saadet vand/ denne dyck
styrcker de hede oc tørre Hierte/ sløcker tørsten/ køler blo
det/ oc sønderbyder Bylden/ oc gø? vel vd at spøtte.

Diamargaritum

Eller mand maa gissue den siuge afften oc morgen/
huergang itz quintin Diamargaritum met en god dyck
Byguand.

Aff kuld

Kommer Hosten aff kuld vedske oc er tør/ saa arh
mand kand inted vdsppøtte.

Repeto

Tag kattuere/ aff somme Martu kaldet/ saa me
gen som en god Valnøde er. stor til/ sket hende smaa och
spød hende vel/ tag oc her til ihu Eg/ och bag her off en
kage/ æd hende naar somhelst dig self løfter.

Oleum Olluarum

Eller tag Lissebons Olie oc Vin/ ligemegitt aff huert/
stud dem tilsammē vnder lucter spød/ giff den siuge her aff
afften oc morgen/ det hedeeste hand taalle kand/ och deme
Lagedom skal brugis vdi tre samfelde dage/ da sønderbr
dis skarnit oc flyder vden al fare. Samme lagedom er och
god faar Hese.

**Bufram
epel**

Om mand kand icke faa Lissebons Olie/ da maa
mand tage rent/ aff klarit smør/ oc Hontg/ oc den som sagt er
bruge.

Om den tørre Hoste kommer aff dampuren oc sey veds
ske som host Lungen och vdi Lungens tør sig forsamlet
haffuer oc vdi halsen opfar/ oc der ind sey bliffuer saa at de
kand icke vdsppøttis saa bliffuer her aff en Byld/ huilcken
som er saate farlig/ och naar som mand saadan Byld f
let och fornemmer/ da skal mand gissue god æt der paa
huor aff hand kommen er paa det at mand kand met Læ
gedom disbedre hannem hielp/ oc saa bruge aff disse effter
følgendis Lagedommer.

Es Hoste

faar den tørre Hoste oc for Brystens Bylder.
Vaadgø? itz hult linklæde vdi kalt vand/ kryst vandet
vel

vel aff hannem / och vint hannem om halsen / tag saa en anden linklud / verin den vel / och vint den tre eller fire gange om kring halsen / offuen oppaa den vaade klud / oc dette skal brugis / om morgenen / middagen / och om aftenen. Siden skal mand giffue den siuge afften oc morgen / oc saa offte som mand vil aff denne effterspølgendis lagedd den bløder Bylden / rummer Byrster / lager halsens saar oc gø: vel vd at spøtte.

Tag it Kaalsad fult aff rent Byg / sønder stød det / tolff figen ren tone i varmt vand / Rosiner / kernerne aff dem vdtagne otte lodt / fire potter ferste Kildevand / siud dem i en ny lerpotte vnder lucter saad ind: til en potte eller mere indsaadener / der effter sit det igennem en klud / lad saa det som aff siit er i en potte igen och tolff lod Sucker / lad det atter lidet siude igen / tag det saa fra Glden och lad det kølis / bliffuer det fornegit trekt / da lad mere vand der vdt / oc lad det siude lige som spøre.

Denne er och en god lægedom for den tøre Hofte / leker tøjsten læget halsens saar / oc mand maa bruge denne lægedom naar mand vil dricke aff den huor megit mand self vil.

Tag thu lodt Sucker siud dem i en potte ferste vand ind paa tredtelen / sit det igennem en linklud / oc lad det kølis.

Electuarium Dyappretum er saare god for den Hofte som kommer aff kaald vedske / den fordriffuer alle honde Byrsters / Hiltens och Lendernis siugdom / byrder siden / oc den beredis saaledis.

Tag Bertram sex lodt / Spicanardus / Anis / fenicel / Squinantum / aff huert halffandet lodt stød disse til puluer oc gø: her aff it Electuarium.

Eller mand maa tage Isop / Rosin / figen / aff huert en haand fuld / Skersøde tu lodt Anis / fenickelfrø / Melde / frø / aff huert it lodt / oc siude disse i vand / oc her aff skal

Hordeum
Carica
Ficus
Passule

Saccharum

Saccharum

Diappretum

Dyappretum
Spicanardis
Anisum

Feniculus
Squinantum
Isopopus
Dye passe

Ficus
Liquiritia
Syrinis Anise
Fenituli

A ill den

Faar Hoste

Diatris
Diapendion

den siuge dytke afften oc morgen. Hand skal oc giffue den siuge naar som hand aff denne lægedom druckit haffuer itz quintin *Diatris* / eller *Diapendion*.

Myrica

Om den siuge daglige nedsencker i sig it stöcke *Myrica* saaa stort som en Bön / hielper oc vel for denne Hoste.

Diatris simplicis

Eller mand maa tage *Dianthis simplicis* / Skersøde / Deber / aff huert it quintin / Sucker otte lodt / ggi her aff itz *Electuarium* / her aff skal den siuge offte ade. om morgenen oc om afftenen.

Loch sanum

Hand maa och giffue den siuge *Loch sanum et expectum* met vand huor i Skersøde saaden er.

Loch de Pino
Electuarium
Enule

Loch de Pino bruger er oc god faar denne breck.

It *Electuarium* gjort aff Holtzurt eller *S. Elline* rod / her aff til sig tagit hielper oc saare vel.

Olenm de lilio
De amigdalio
Butyrum casti

Hand maa oc smøre den siugis Bryst afften oc morgen met Lillie olie / eller met Handel olie / haffuer mand icke disse / da maa mand bruge vdt deris sted *Maymaand* smør som wsaltet er.

Saccharum penidiarum

faar den tørre Hoste som icke flyde vil maa mand giffue den siuge it lod Sucker *Penidiarum* til lige / oc haffuer den siuge icke god Stolgang / da skal mand gøre hannein Stolgang met de ting som Stolgang gøre / och den siuge skal bade i dette Bad saaledis til gjort.

It Bad.

Valeriana
melua
Stramen Avene

Tag try Bond aff it Kramfad / eller aff it Vinsfad / saaa at det ene er støre end det andet / bint det ene offuer det andet lige som det skulde henge offuer it bade kar / bint saaa same bond met en snor vnder loftet vdi en varm Stue / heng der reint omkring senge klader / dog saaa at de komme icke nermere Jorden end en fod er høyt til / set vnder same tecke en Stol met it hul / oc set den siuge paa samme Stol nøgne saaa at hand sidder ret offuer ende met sit Hoffsitt. Tag saaa *Valerianam* / Kateost / Haffrestraa / aff huert en haandfuld / sind

stud dem i en Kedel met vand vnder lucter saad / lad saa
dette i tuende kar eller Baller / set den ene vnder Stolen
met hullet / oc den anden for den siuge / saa at hand setter si-
ne foddere i hende / oc vandet skal vere saa hit som den siu-
ge det hedest taale kand / oc skal den siuge saaledis bade oc
suedis det lengste hand taale kand / oc naar som vandet off-
uer hullekit hand sidder bliffuer kalt / da skal mand kaste
i det gloendis stene. Oc om den siuge forskrøbelig oc for-
søket vaare / da skal hand icke forlunge saalidis bade / paa
det at hand icke bliffuer forsaare maelske / och naar som
hand saaledis haffuer badet oc suedt / skal hand nedleggis
i en seng i samme varme Stue / och skal saa bliffue liggen-
dis om natten / paa det at hand icke forkølis igen / oc naar
som hand saaledis ligger / kunde hand end da suedis igen /
det gjorde hannem saare gaar / dette bad skal brugis vdi
tre dage effter hin anden / oc da forgaar Hosten vden al pi-
ne oc fare. Oc om der staar nogen vedske i Hoffuedet som
icke vil flyde / da flyder hun aff dette bad. Thi maa sam-
me bad brugis til dem som nogen ond vedske i Hoffuedet
haffue som icke flyde vil. Den siuge skal ofte tygge paa
Bertram / eller paa Senup / oc dette vdspeotte igen. Och
om den siuge saa sterck er at hand det taale och fordrage

Pyrettrum
Senapium

Om Hosten icke vil flyde / da skal mand siude Eb, vil icke flyde
ble / Water / eller oc Roer / i vand i en Lerpotte / offuer sa-
me potte skal den siuge holde munden oben / saa at de damp
eller røg som aff samme saad gaar / kand komne i hannem
oc Hoffuedet kand vel suedis.

Eller mand maa gøre aff Suoel ty smaa luss / oc leg-
ge dem i en Lerpotte oc tende dem / oc vinde en Raabe eller
Kjørtel om Hoffuedet / oc holde saa munde oben offuer potte
I lutt oc lade

Paar en flacket Aande.

oc lade samme røg indgaa vdi Halsen/da løfntis Hosten om mand det bruger morgen oc afften.

chensga trispa

Kommer Hosten aff Lungen/da skal mand giffue den sluge at ade Hølgrodd giort aff Huedemel red met vand oc singr/ vdi huilcken mand skal lade lit Krusemynte sigt til puluer.

Eller mand maa tage itz lidet Kaalsad salt aff Huede/ oc tho Hannem ren/ oc der paa lade sem paatter serst vand/ oc lad det saa siude ind til trediedelert indsaaden er/ aff det te saad varmt drucket/ renser Lungen oc Lungens røp/ oc fordriffuer Hosten.

Aff Hossuedens
syndelsa

Kommer Hosten aff hossuedens eller aff nogen anden vedskis syndelse/ som vdi Brystet nedfalder/ da brug denne Lagedom.

Mel

Tag saameget Honig som itz Hønses Eg kand vere/ spondet gnid det vdi varmt vand/ och drick her aff morgen oc afften/ det hediske du taalle kant.

Raps

Eller mand maa siege en stor Røe blødd vdi hed Aske/ oc hende ade om morgenen oc om afftenen det hediske mād taalle kand.

Freos

Blaa Lillierod vdi Vin saaden/ oc aff hende om morgenen och om afftenen drucket renser Brystet/ och lang gøt Aanden.

Aff veder
Diacminum

Er Hosten aff veder/ da maa mand giffue den sluge Diacminum her aff størckis hofudet/ Haffuen oc Brystet/ oc Hosten forgaar.

Du skal oc her mercke/ at Hosten kommer alminde-
lig gerne aff kold vedske som falder ned paa Lungen the
tiene her til alle søde oc varme Lagedomme/ som gøre vel
at spotte oc opkaste.

Det I. Capittel.

Haar en flacket oc trang Aande.

Ac

Faar en stacket Aande xlviit.

Anogen er trangbrysted och haffuer en stacket Aande / det er aff Lungens siugdommer / oc den kommer almindelig gerne aff den slimactige vedske Phlegma Viscosum kaldet / huilcken som sig haffuer forsamlet vdi Lungen. Stundem kommer den aff Siue / eller aff anden Hoffuedens vedsker / som aff Hoffuedet nedfalder paa Lungen oc i Byrret / huor aff mand bliffuer trangbrystid oc faar en stacket Aande / och denne breck och siugdorn kaldes aff Lagerne Dyspnoeam. Men naar som Aanden suarlige inddrages kalde de Asthmain. Oc naar som de suarlige ind oc vdi dragis kalde de Dithopnoeam. For alle disse trende haande slaus vil ieg her effter sette gode Lægedomme. Och paa det at mand disbedre kand komme den leim tilhielp aff huilcket denne breck oc siugdorn aff Lungen / eller aff nogen anden leim kommer.

Tegen.

Aff disse tegen kand mand forfare huor aff denne breck oc siugdorn kommer. Kommer denne breck aff Lungens rørs forstoppelse / da bliffuer Aanden stacket inden faa dage / oc hand spier ont eller pine haff. Steden som forstoppet er / oc hand kand icke vel vdsprete.

Kommer den aff nogen vedske fra Hoffuedet / da drager den siuge sin Aande fast oc haffeltig.

Kommer den aff Lungens oc hiertens rør / da beffuer oc skelffuer Pulsaaren och Hiertet røstes vnderstundem / End dog at Pulsen almindelig gerne skelffuer och røstis paa dem som ere trangbrystige oc haffue en stacket Aande.

Kommer den aff nogens Bylds røde som vdi byrret er / och samme røde sig set haffuer vdi Lungens rør / det kand forfaris aff den sted som mand Bylden for folde.

Kommer den aff Lungen oc hendis induortis tørsed / da haffuer den siuge stor tørst / oc vdspreter inred.

Kommer den aff Lungens kolde Complex (huilcket som

Paar en Naeket Mand.

almindelig gerne vederfaris gamle **Weniske** da kommer
den langsommelig oc fordruffis inted.

Du skalt oc vide at denne Stuge oc breek fordruffis
snarlige paa de vage **Weniske** om de den nogen stund
haffue hofte/ oc noie hielpis de gamle,

Ordinantz.

Huo som denne breek haffuer hand skal sig saaledis
stikke oc holde/ hand skal haffue sin bolig oc verelse vdi en
tør sted langt fra vandet oc ved skattige steder hans Kam-
mer vdi huilcket hand sin seng haffuer/ skal oc vere tiut
oc icke ved skattigt/ hand skal oc haffue om Vinteren en god
korstens Ild for sig/ oc om Sommeren naar som det kalt
veder er/ det Bryd som hand skal æde/ skal vere lit saltet/
surt/ oc vel bagt/ oc om mand bager vdi det Ants oc fæ-
nicke/ se da er det disbidie. Men kager/ Paasteger/ och
alt andet hues saaledis bagt er/ skal hand icke æde/ och ey
helder det som opblaser oc veder/ lige som Erther/ Spæ-
ner/ Castanier &c. Gør. Velling som aff Risengryn
red er/ maa den suge bruge/ disligste Bønse Caponer/
Eg/ som tilredde ere met Rosinet/ figen/ Mandele/ Isop/
oc Saffran/ tien hannem saare vel. Hand maa oc æde den
fisk som skelff haffuer oc i ferske Sø tagen er/ hand skal
inted æde vden hand ret hungtig er/ oc ey formegit tillige/
Men dog maa hand æde mere om middagen end om affte-
nen/ hand maa oc dricke god klar Vin/ men søye tillige/
om dagen skal den suge icke soffue/ oc serdelis efter mid-
dag/ men vil hand soffue da skal hand sidde ret offuer ende
vdi en Stool/ hand skal oc vel tage sig vare for hastighed
Vrede oc forghnelse. Och om middags tide sør end hand
ader noget/ skal hand gaa oc spassere lit bort oc igen/ oc sig
saaledis røre/ men naar som middags maaltid sket er/ skal
hand aldelis vere stille/ hand skal och icke bade/ men skal
lade gnide sit Bryst vel met varme linlude.

Du skalt oc vide at Lagedom som tiene for Hofte/ de

Faar en flacket Aande xlxi.

ere oc gode for denne breck oc siugdom/end dog vil ieg her
sette nogen forsogte oc forfarne lagedome for denne breck.

Det Electuarium som kaldes vdi Apotecken Loch Loch de Pulmone
de Pulmone Vulpis/ hielper vnderlig for denne siugdom. Vulpis

Diapenidion/ disligste oc Diadragantii/ de ere oc gode. Diapenidion
Diadragantum

Hand maa oc giffue den siuge it quintin aff en tpr
Kessuelunge til puluer stot/ met flote Syrup. Pulmo
Vulpus
Syrupus
Diolarum

Denne Lagedom renser Bystet/ oc gør Aanden lang/
om mand tager aff hannem til sig om morgenen och den
skal saaledis gøtis.

Tag Marubium/ Stehrude/ Isop/ aff huert en haand Marubium
Capillus Veneris
Sissopus
Liquiritia
Dactali
Ficus
Se Anise et
Feniculi
fuld/ Skerspøde eller søt Tra/ Dadelen/ stenene vdtagne/
stigen/ Anis/ senickelsrø/ aff huert it lod / siud dem vdi
halff ander pund vand indtil fuldner helten indsaaden er/
oc brug det som sagt er.

Agerum saaden vdi vand eller Vin/ oc den drucket er Lentaurea
god for en flacket / Aande.

Denne er en god smørelse til dem som trangbystige ere
och haffue en flacket Aande / om mand siuger Bystet her
met afften oc morgen.

Tag Ole aff de søde Mandele fire lodt/ Maamaanids Oleum de Amida
lis dulcibus
smør som er waltet/ it lodt/ it Saffran oc Vop/ smelt
dem tilsammen oc gør her aff en blød smørelse. Butyrum Ajacis
Crocus

Eller mand maa smøre Bystet met den smørelse Dialthea
Dialthea kaldet.

Hand skal oc tage Chamilleblommer/ Pollete/ A- Chamomilla
Pulegium
Chelidonium
Sissopus
mur oc Isop/ ligemeget aff huert/ oc legge dem vdi en lth-
pose/ oc saa siude dem vdi vand/ och Bystet her met saa
varmt bade.

Holizurt eller S: Ellinrod i Vin saaden/ oc den drucket
er god for en flacket Aande/ men tager mand noget Suc- Enula campana
ker her til/ da er denne Lagedom disbedre.

Chamilleblommer saadne vdi Vin/ oc drucket er oc Chamomilla
god faar denne breck. Hum.

Om nogen spyer eller spötter rødde.

Huile spædet i Vin/oc druckit er oc god for denne breck.

Det li. Capittel.

Om nogen spyer eller spötter rødde.

Empira

Empira kaldis aff Lagerne den siugdom /
naar som mand spötter rødde. Och samme
siugdom oc breck kömer aff hofuedens ved-
skis flydelse/huileken som nedflyder i Lungē
och bliffuer til rødde. Denne breck kommer
oc stundem der aff / at lungens eller andre induortis Byl-
der ere sønder brødne/aff huileke rødden flyder i Lungens
byrst. Denne breck och siugdom komme sig huer aff den
komme kand / saa kand mand forfare och vide aff det som
her effterfølger / om den siuge staa til at hjælpis eller ey.

Naar som nogen spötter Blod/oc rødde er it ont tegn.

Haffuer nogen Suind/sot/oc megen skolgag oc kard icke
vel vdsptte røden / da er det bestemtendis at hand dør aff
samme siuge.

Om det som vdspttis /er grønt eller suort / oc luc-
ter ilde /da er det dødzens tegn.

Om den siuge icke haffuer nogen suar Aaaldefsiuge /
oc hans Legom er vel skickit/oc gider adt / oc det som vds-
pttis er hult oc klatt /da staa hand til at hjælpis.

Ydermere skal mand vide / at det offte skeer / at no-
gen grøff flegmatiske vedske setter sig i Lungen / om saa
er/det kand mand saaledis forfare / leg aff det som vdspt
er/paa gloendis gløder / giffuer det en ond-luct aff sig / da
er den siugdom aff Phlegmatis vedske. Eller mand kand
det och saaledis forfare och vide. Mand skal lade de siuge
spötte paa vand / oc om det nedfalter paa bonden / da er
det icke aff Phlgmate. Oc om den siuge bliffuer massuer
da er det icke helder. Lagedom.

Det gøris inted behoff at ieg her nogre besynderlige
Lagedom

Lagedom setter / thi de Lagedommer som tiene for Hoste /
de ere oc gode for denne siuge och breck. De den siuge skal
holde same skick oc Ordinärze som holdis aff dem so Hoste
haffuer. De om tiden tegnit oc alderen sig saa skicke vil skal
den siuge Aareladis. Siden skal mand giffue den siuge at
dricke Byguand blandet met Rosen Honig.

Ptisanæ
Mel Rosarum

Eller mand maa gøre en Syrup som her effter følger / oc
der aff giffue den siuge afften oc morgen / huer gang vi lodt.

Tag rem Byg en halff haandfuld / Stentude / en
haandfuld / kemlin grecum / thi lodt / figen / Rosiner / aff
huer fire lodt / siud disse vel vdi vand / oc sit dem siden igen
nem en klud / siden lad her vdi hale andet pund trent skum
met Honig / oc brug den som sagt er.

Herdeum
Lapille Veneris
Fenum grecum
Ficus
Dua passa

Den siugis Bryst skal oc smørre met nogen aff de
smørrelser om huilcke offuenfaare sagt er.

Electuarium
Aristologie

Thi Electuarium gloit aff Hulure / oc der aff ædt /
er oc god faar denne breck / om saa er at den siuge icke haff-
uer den Raalde siuge.

Det Iii. Capittel

Faar Brystens Bylder som voper vdi siden.

Pleurēsis er en hed Byld / huilcken stundem
kommer aff det hed blod som blandet er mee
Tholera / oc setter sig vdi den hinde som skul-
let Ribbene. Och denne siugdem er aff
tuende haande slau. Den ene kaldts Pleures-
sis vera / och den anden Pleuresis non vera.

Pleurēsis vera / den er induortis vdi hinden. Men Pleures-
sis non vera / den er vdi Ribbenetris kød / och gaar stundem
ned vnder den hinde Diaphragma kaldet. De seadan
Byld voper stundem paa den høyre och stundem paa den
venstre side / oc den som er vdi den venstre side / er verre end
den som er vdi den høyre / oc den hielpis bedre end den som
er vdi

Faar Bryllens Byld.

er vdi den venstre side. Saadan Bylder kommer oc vel
stundem aff de andre vdsker / som ere aff Phlegma /
aff Blodet / oc Melancholia / naar som de sette dem vdi
forsagde sted oc der raadne.

Tegen.

Denne Byld kendis aff disse tegn. Den suge haff-
uer stor hede / oc faar almindelig gerne den Raaldefuge /
hand haffuer oc suar pine oc sting i siden / oc stinger der in-
de lige som mand stunge der inde met en Naal / hand haff-
uer oc en siackket Aande oc stor Hoste / och disse ere den rette
Pleuresis tegn.

Men den Byld Pleuresis non vera / er icke saa ond
och farlig som den anden / och huod som den haffuer / hand
haffuer icke den Raaldefuge / oc icke helder saa stor hede /
som den anden.

Medicantz.

Guo som denne Byld haffuer hand skal intet kyd-
ede / och ey helder dricke nogen Vin / vden at hand er vel
blandet met vand. Men hand skal lade sig noye met Byg-
grød / Byguelling / Vandelemeck / fegte Ede / Rosiner /
Byguand / eller vand saadet met Sucker skal vere hans
dyck om hand haffuer den Raaldefuge / oc paa det at hand
kand disbedre vdsprøtte / da skal mand bruge de Lagedom-
mer til hannein huilcke som offuen faare om Hoste scereff-
ne staa.

Lagedom.

Guo som haffuer denne Byld Pleuresis aff Laged-
ne kadet / hand skal saaledis hielpis. Naar som mand for-
nemmer denne Byld / skal mand strax lade sla Medianein
eller Lessueraaren paa den singis arin tuert offuer paa den
anden side so pinen er. Oc om det sig saa sticke vil / at den
stuge det taale oc fordrage kand / skal hand inden saa dage
atter Aarcladis / paa den side som pinen vdi er. Siden
skal

skal der settis paa steden der soitt pinen er i Stenkras eller en Leerpaatte som neden til flet er / inet varmt vand / oc steden saaledis varme. De samme sted skal siden smørres afften och morgen met Olie aff Chamilleblommer / eller met den singrølse Dialthea oc met Riolie Olie. Och der effter skal mand legge dette Plaafter paa steden / saa ledis tilgiort.

Oleum Chamille
Dialthea
Oleum violarum

Tag Chamilleblommer / Bygnet aff huert en haandfuld / blant disse met Rosenolie / oc brug det som sagt er. Mand skal oc vel tilse at den siuge haaffuer god Stolegang / haaffuer hand iche / da skal mand gøre hancin den met de ting som god Stolegang gøre.

Flores Chamille
Farrina Roridie

Denne er oc en god Lagedom for samme breek.

Tag vand brent aff Genisteblommer / Scabiose vand / Cardebenedicte vand / ligemeget aff huert / her aff skal mand giffue den siuge huer morgen en passeløg drick / Steden huer som pinen staar / skal oc smørres Olie giort aff Genisteblomster.

aqua Geniste
Scabiose
Cardebenedicte

Eller mand maa tage Cardebenedicte vand vi. lodt / oc tho skeder fulde aff god hvid Vin / och da huide aff sekerke Hønsse Eg / och disse skulle røris vel tilfammen och vermis / oc saa skal den siuge det dricke.

aqua Cardebenedicte
Vinum
Albumen ovis

Eller mand maa tage Hestemøg som haaffre ade tho henderfulde / oc ith halt lodt Ingefær eller lit mere sipt til puluer / oc disse binde vdi en linedklud / och saa der til tage tre paatter god Vin / oc det saa siude indtil trediedelen indsaaden er / her aff skal mand giffue den siuge huer morgen en god drick lunket / siden skal hand udriggis i en Seng / oc vel hølles paa hannen saa at hand hand suedis / da bedris det met hannem.

Flauo
Liquiritia
Due passe
Se. Anise
Se. Feniculi
Hyssopus

Eller mand maa tage iij. figen / Skersøde eller Sot træ thn lod / Rosiner / Ants / fentckelstø / aff huert it lodt / Afop en hal haandfuld / disse skulle stæris i støcket oc siden siudis

1077 Faar Lungens Spld.

stadis vdt ofte paatter først vand indtil trediedelen indsaar den er / siden skal det sitz igennem en linskud / oc der saa Sucker vdt ladis / oc saa der opsiude igen / her aff skal den sluge ofte dricke.

Waltet Simph blendet met Honig / oc det ædt / er got for Rysstens Splder.

Pleuresis non vera.

Der kommer stundem sting i siden aff veder oc opblaselse / hulleken breek lagerne kalde Pleuresis non vera / eller Gendosa pleuresis / oc hno denne breek haffuer hand skal saaledis hielpls.

Lagedom.

Hand skal tage Skurpen aff isch stort trindt Rubrød och den skal stegis paa en Røst / och saa darin legges paa steden der som pinen staar.

Eller mand maa tage Hassre oc Salt / oc dem vdt en pande varme / oc legges dem saa varme i en lincd pose / och dem paa steden legges.

Eller mand maa gøre flaofter aff varm Honig / och det paa steden legges.

Eller mand maa tage Marubium / Rude / Isop / Meyran / Chamilleblommer / oc siude dem i vand / och dem legger paa steden den stund de varme ere.

Eller mand maa stede forsagde vrtet met Vin / och kryste dem saa teennem en klud / och giffue den suge her aff fastendis en god drick / oc siden skal hand der paa faste vdt iii. eller liii. timer.

Det liii. Capittel.

Faar Lungens Spld Peripleumos

isla kaldet.

Er vover vdt Lungen en hed Spld / aff Hæffues dens / eller aff anden dei skee flydeise oc allermest aff Phlegmatis ved ske / och denne Spld kaldes aff

Luena
Sal

ad

Marubium
Ruta
Isopopus
Mairana
Chamomilla

aff Lagerne Petipleumonia/oc aff disse Tegen kendis den.
Tegen.

Quo som hassuer denne Byld/hans Pulseare sider
dybt/oc hassuer en suar kaalde siuge/och naar hand drager
sin aande/sianis hannem at hand skal quelles/hans kind
ben de ere røde/oc spynerne hoffne/och hassuer pine bag i
herderne eller i mellem skulderne.

Om denne Byld staar til at hielpis eller ey/kand
mand saaledis forfare oc vide. Er denne Byld kommen
aff Pleuresis Byld/da dør samme menniske inden siu da
ge/eller hand faar Pittisim/det er Suindesot. Men om mād
seer i den siugis vand at h matertien rensis/ det er itz gaat
tegen. Er den siugis Tunge suort oc tpr/oc hand hassuer Onde tegen
løft til Vin/da dør hand.

Denne siuge oc breek fordriffits suarligen/och helst
paa gammelt folck/ith at Lungen røris stødze/och tager
icke gerne ved nogen Lagedom. Men dog skal den som
denne Byld hassuer holde/ den ordinantz som offuensare
seessne staar om den Byld Pleuresis/ oc sammeledis bru
ge de Lægedomme som brægis til samme Byld. Mand
mag oc vel her bruge sterckere Lægedomme end hine ere.

Lagedom.

faar denne Byld er denne en god Lægedom/ och
mand skal giffue den siuge aff den tesser om dagen.

Tag Isop/Agarimonte/Marubium/aff huert en halff
haand fuld/ Skersode/ halffander quintin/ rent skumint
Wontig itz pund/ Sucker it halt pund/ her aff skal gpris
en Sirup.

Isosopus
Agrimonea
Marubium
Liquiritia
Mel
Saccarum

Der efter skal mand legge dette plaaster paa steden.

Tag Fenum grecum oc Ophre ligemeget aff huert
siud disse i vand/oc brug dem som sagt er.

Fenum grecum
Se. Lini

Eller mand mād siude Kattest/oc den Kattest Al
tea kalder / sammeledis Bløine kløffits vrt vdt vand /

Malua
Altea
Orsina planta

R

oc siu

Faar Suindesoth.

oc siden skulle de vel stödis oc blendis met Smør och paa freden leggis.

Oleum de Spica

Eller mand maa smøre freden met olie aff Spica / sammeledis skal mand oc giffue den siuge aff sammeolie at dricke met Vin.

Om den siuge haffuer icke god Stolgang / da skal mand gøre hannem den met den Lagedom som Stolgang gøi.

Det liiti. Capittel.

Faar Suindesoth / Pufis kalder.

Den slugdom at mennisken borttörtis och forsuinder / lige som hand visnede bort / saa at der er intet mere igen end hud oc been / kaldis aff Lagerne Pufis. Och denne kommer aff en Byld som voper paa Lungen. Samme Byld voper stundem aff hede / stundem aff kuld / aff stor storm oc wueter. Stundem der aff at mand haffuer haffet sin bolig och verelse i de Berge som malen i er. Stundem voper den aff legomens offuerslödige vedske huilken vdriffuis skulde / oc icke vdriffuis. Stundem voper den aff Hoffuedens flydelse / som er aff blodzens / aff den salte Phlegma / aff Cholera / eller aff nogen induortis Byld / som sønderbrøden er / disse vedsker nedfalde oc drøppe paa Lungen / oc gør hende saar.

Tegen.

Denne slugdom kendis och forfaris aff disse tegen. Denne slugdom forfaris dag fra dag / io lengre och mere borttörtis oc forsuinder den siuge / hans haar de falde vdr / oc hoster / oc det som hand vdrspøttet / det er blegt / oc blant det met røt / lige som det laar i rød traad / oc naar som den siuge spøtter i et Becken eller i et andit kar met vand / da falder

da salder spottet ned paa bonden/ Eller om mand legger aff
 samme spott paa gloendis gløer / da luer den ilde. Den
 siuge kand icke helder ligge paa nogen side / hand haffuer
 oc pine i det venstre Ryf/oc bag i skulderne. Den vise oc
 høplerde luge Galepus siger / at hand kunde aldrig hielpe
 nogen som haffde denne siuge / men dog haffuer hand no-
 gen stund met lagedoms Raad holdet dem i lifue. Naar
 hies sag skyld de icke kunde hielpis er denne. Thi ingen
 Byld kand lages / vden saa er at hand er stille oc icke rø-
 ris / saaledis er det icke met Lungen / thi hun røris stedse
 Lungens Byld bliffuer almindelig gerne dyb oc til en fl-
 stel / der ere oc i samme sted mange store Aarer oc Hener /
 denne Byld kand ey helder rensis vden aleniste vid Hosten
 oc aff Hosten bliffuer Saart dag fra dag større oc større /
 oc om Hosten saargaar / da døer den siuge. Distigiste kand
 ey helder Lagedommen komme til Saart / saar saarens
 dybheds skyld. Hand kand ey helder vel saa oc bekomme
 nogen lagedom som tien til saadant Saar / Er lagedom-
 men aff hed natur / da forpøis den hede Kaaldesiuge / och
 der siuge Henniske døer der aff. Er hand aff kaald natur
 da kand hand icke komme ind oc om lagedommen er aff
 rø natur / da forterer hand legemet mere / hullekit som for-
 tiuert er. Er Lagedommen vedskactig / da forpøis rødden
 to mere oc mere.

Ordinantz.

Huo som denne siugdom haffuer / hand skal holde
 denne skick och Ordinantz. Hand skal haffue sin bolig och
 verelse vdi røre steder / langt fra vandet och dampactige
 steder / om Vinteren / distigiste och om Sommeren / naar
 som det er kalt / skal der gøris en god Ild aff rø ved vdi
 den siugis bolig eller Kammer / hand maa æde Ralsfuer
 kød Lammekød / unge Rø / oc Grisekød / distigiste vilde
 R ii fagle

Paar Suindelot

fugle/men de fugle som derts berelse paa vandet haffue/
aff dem skal hand inted vde. Hand maa och ade den
Erød oc velling som reis aff Byggryn/Risengryn / och
aff Huedemel. Hand maa och ade den Raal som Raagis
och beredis aff Spinas / Bede / Lectyge / aff Portulake
vrt / oc aff Borras. Hand maa oc ade figen / Handle /
Rosiner / Dadelen / oc blød saadne Eg. Alle de Vriter som
ere aff hed nature oc hedme / aff dem skal hand icke ade / oc
ey helder det som surt er. Hand maa och ade den fisk som
skal paa sig haffuer oc tagen er vdi fersk vand. Kressuere
som tagne ere vdi ferske Søer / ere serdelis gode vdi denne
siugdum. Hand maa oc bruge Honig oc Mjød / Men den
siugis almindelig dreck skal vere Byguand saadet met Ro-
siner. Om den siuge bliffuer forstet oc maciløs / da maa
hand drecke lit klar Vin. Den siuge skal ey helder ade for-
megit / oc ey helder lie formegit Hunger / oc hand skal steds
vere glad / oc ey sorgesuld oc bedrøffuit / saamegit som muel-
ligt er. Hand skal ey helder bruge nogen Lagedø som Lø-
sen oc Stolegang gøi / vden saa skede / at hand saare for-
stiffuer eller forstoppet bliffue. God Belck aff de Rør som
gaa der som god Gressgang er / er saare god vdi denne
breck oc siugdum.

Enddog mand hand icke fordriffue denne siugdum / all-
geuel skal mand den siuge opholde oc til hiep komme met
Lagedom / saaledis som her nu efftersølger.

Lagedom.

Lac capri

Saccarum rosarū

Diapensidou
Diaphysopum
Diacalamentum
Diaprasium
Diadragantum

Hand skal giffue den siuge huet morgen en god dreck ny
malcken Sedemelck / oc siden det paa nogit Rosen Sucker.

Den siuge maa oc bruge i blant met Diapensidton /
eller Diaphysopum / Diacalamentum / Diaprasium / eller
oc Diadragantum / huileken aff disse hand saa oc bekom-
me hand.

Denne er oc en god forspøgt Lagedom for denne breck
Tag.

Faar hiertens be oc Aing. lix.

Tag Quesurterod fire lodt stød hende smaa til pul- Pimpenella
uer/ och gør der aff it Electuarium met Zucker. aff denne
Electuario skal den siuge tage til sig it halt lod huer mor-
gen met sep lod vand som brent er aff Quesurterødder. Aqua Pimpenelle

Hand skal oc smøre den siugis Byst met olle gjort Oleum Amigdas
aff de søde Handele/ eller met wsalter Sapinaandz smør. larum
Butyrum Apati

Om den siuge haffuer den hede kaalde siuge/ da skal
hand icke bruge Vin eller Melck / men de Electuaria och
Siruper som her offuenfaare scressne staa/ oc dem skal mand
bruge met Endiule / eller met Lectye vand.

Om den siuge kand icke soffue/ da skal mand giffue Diapapauer
hannem Diapapauer/ eller oc Sirupus de Papauere. Sprupus de
Papauere

Om den siuge bliffuer saare forstiffuit och kand icke
gaa til Stols/ da skal mand giffue hannem firole Sirup / Sprupus violarū
met Cassia festula. Cassia Festula

Om den siuge er formeget løs i liffuet och gaar offte
til Stols/ da skal den sullis i tide/ met Trocisci de Spodio Trocisci de Spodio
oc dem skal mand giffue met Regnuand/ som Veybredestø
er saadet i eller den siuge dør.

Det lx. Capittel.

Faar Hiertens be oc Aing.

Hiertet det er skabt och gjort aff sterckt kød/
oc subtilige beuaret/ saa at det skal icke haff-
ue nogen nød aff de andre induortis lemmer
oc i det er liffens begyndelse oc ende/ oc det
er flettet met mange Arter oc Sener/ somme
ere i lengden/ som til sammen drage/ somme
i viddheden/ som vddriffue/ somme ere tuert/
til at beholde. Vdi Hiertet ere oc trende roim/ tu store/ oc it
lidet/ i hulleket liffens Aand sin begyndelse haffuer/ Puls
Arterne de komme oc fra Hiertet. Och menniskens herte
kand

Paar hiertens De oc Ating.

hand icke taale eller lide nogen stor eller lang siugdom.
Men det faar dog tit oc ofte bryst oc breck / aff den vedske
som sig forsalit haffuer i den hinde som gaar omkring hie-
ret / saa at det beffrer oc røstis / saa at menisket tækker at
det slar bryst oc igen / oc saadant vederfatis vel karske / sun-
de oc helbrede mennike / huilcket stundem skeer aff stor tid-
fle / oc sorg / oc stundem aff stor hastighed / aff stor hede / aff
Kaaldestuge / oc aff anden induoertis siugdd aff huilcke der
kommer suare sting til hiertit / saa at mand tækker at mand
skal dø der aff / stundem oc naar som nogen bidis aff nogle
forgifft Dru.

Lagedom.

Aff Cholera

Er den vedske som omkring hiertit er aff Cholera /
det er / aff offuerslødig hede / da beffrer oc røstis hiertet /
oc stycken forgaar / oc den siuge lider stor tørt / oc drager
aanden suarlige / oc huo denne breck haffuer hand skal saa-
ledis hjælpis. Hand skal lade den siugis Laffuereare / och
hannem siden giffue Cassiam fistulam met vand aff Bor-
rase vrt / eller met vand aff Dytungis vrt brent.

Cassia fistula
Aqua Boragenis
Aqua Buglosse

Aff Melancholia

Er den vedske blandet met det Melancholiske blod /
da beffrer oc røstis hiertit / men den siuge tørtier inred / oc de
skal saaledis hjælpis. Hand skal giffue den siuge aarle om
morgenen iij. quintin Diacarthanum / oc siden skal den siu-
ge gaa oc spadzere der paa nogen stund. Oc paa den tredie
dag der effter om afftenen naar som den siuge vil sig ned-
legge til søffns / skal mand giffue hannem vii. Piller de
Hierapiera / da rensis vedskæn fraa hiertet. Det gør den
siuge oc megit gaat / at hand bader i karbad / dog skal det
icke vere forhet / paa det at han skal icke daane eller besuime.

Pilule de Hieras
piera

Aff hed vedske

Hiertet lider oc stundem pine aff det onde blod oc hede
vedske /

Paar hertens De oc sting. ix.

bedske/oc da suedis den siuge megit/oc den siuge skal saas
ledis hielpis. Hand skal lade sla Hjiltaren paa den ven-
stre haand/oc saa giffue den siuge Rosen Zucker/ oc smø-
re hannem met Populeons smptelse oc met stroleolie.

Saccharum Ros-
arum
Onguentum
Populeons
Oleum Violarum

Eller tag en god fed Hønne oc død den/oc lad hende
ligge i to dage at hun bliffuer mør / tag saa fjerde parten
aff hende / och sud hende met vand i en Tinkande som
offuen til vel ter et/saa at ingen damp eller røg kand kom-
me aff hende/oc naar som den saaledis er saaden/skal mand
holde samme fjerde part for den siugs mund oc nase / aff
den luet styrckis hertet saare vel/mand skal och giffue den
siuge lidt aff saadet at iude. Men er den siuge forkølet /
da skal der lades lidt Kanelebarck vdi kanden til Hønset
naar det siudis / och denne kande skal staa i en kadel eller
Gryde met vand den stund at det saaledis siudis.

Er Hertens de och sting aff blodet / eller aff nogen
hed bedske/eller aff fald oc slau/ da skal mand giffue den
siuge Queferte vand/eller Borrasis vris vand.

Aque Pimpenelle
Aqua Borracinto

Eller mand maa smaa hacke Borrasis vris / och gøre
aff hende en kaal met smør / och den ade fastendis / och
denne kaal er serlestis god til dem som haffue faldet oc sla-
get dem / fordi den fordriffuer hertens de och sting / oc det
onde blod neder vdi vid stolegang.

Borrage

Saa ofte som nogen soler oc fornemmer hertens de
oc sting/da skal mand bruge Berresc blomsters Zucker /
eller mand maa siude hende vdi Vin. eller brænde vand aff
hende oc dricke det / thi hun styrcker hertet, och gør men-
nisket letfindig oc glad.

Saccharum Ber-
raginis

Kommer hertens de oc sting aff Haffuens bedske /
det kand mand her aff forsare / den siuge røber megit /
byrder sig ellet spyr oc haffuer Hoffsuitmarck / oc hand skal
saales

Aff Haffuen

Faar hiertens Ve oc sting.

Folia Sene

saaledis hielpts. Hand skal giffue den siuge afften oc morgen/huer gang ith halt lode Seneblad sigt til puluer/met luncet Erthesaad/ vdi hulcket inted feet eller Salt er kommet/ da rensis Hassuen oc den onde vedske vddrissuis. Oc om den siuge saa sterck er at haud det taale och fordrage kand/ da skal hand anden dagen her effter settis i ith karbad som tilred er met vand huor vdi Valeriana/ Katost/ oc Hassre staa saadne etc. Hand skal oc giffue den siuge Byguelling ath ade tilred met lit Safran/ her aff styckis Hiertet. Hand maa och komme den siuge til ath spy/ om hand det taale oc fordrage kand.

Valeriana
Walua
Strameu Auene

Aff tomhed

Hiertet lider och stundem ve oc sting aff legommens tomhed/ lige som skeer/ naat som mand hassuer formegen Løsen oc Stolegang/ eller megit spyer/ eller oc at Nasen formegit bløet/ at Quindfolckis formeget flyder/ aff megen Aare ladelse/ aff alle forfagde breck krenckis legomet/ bliffuer siugt/ oc den naturlige verne forgaar oc vdsloekis/ oc Hiertet saar her aff ve oc sting. Lige saaledis skeer det oc aff legommens offuerflødige fuldhed.

Aff Sued

Desligiste lider Hiertet oc ve oc sting/ naat som mand suedis/ oc kplis hastelige/ fordi at Suedeshullerne tillyckis/ oc den onde vedske bliffuer der inde/ och slaer til Hiertet.

Forferelse

Hiertet lider oc ve oc sting aff forferelse/ aff stor redzel/ aff hastig glade/ och saadant vedetfaris gammilt folck mest. Aff forferelse/ sorg/ och modgang/ giffuer Hiertet sig tilsammen. Men aff stor glade obnis Hiertet vit/ saa ath den naturlige verne viger fra det oc forkplis/ saa at mand gen dør aff stor glæde.

Aff glæde

Hiertet lider oc stundem ve oc pine/ aff de andie lemmers pine/ som giffue sig til Hiertet.

Aff tomhed

Lider Hiertet ve och sting aff legemens tomhed som offuen faare sagt er. Da skal den siugts Ansiet kplis met kalt vand/ och hans Nasebor skulle lit tilholdis/ oc hand skal

Faar Hiertens Ve oc Ring Ixi.

skal klaais omkring Haffuens mund eller indgang. Och om tomheden kommer aff de øffuerste lemmer / da skulle de nederste offte bindis met ith bond, oc stray opladis igen. Et den aff de nederste, da skulle de øffuerste tilbindis.

Denne er en god Lagedom for Hiertens ve oc sning / at mand bruger idelige Saffran vdi sin mad, och at mand Læge henger wistøt Saffran vdi sin druck / her aff verinis det Henniike som er forkølet / oc Hiertet styrckis.

Sienduin huor vdi nogit wistøt Saffran liget haff, Aqua vite uer / och aff den drucket / foruermet legommet och styrcker Hiertet.

Denne Lagedom styrcker det gandske Legomme oc Hiertet. Mand skal tage huer dag effter middag naar klokken er vid ith eller ihu / ith setst Eg / oc legge det hof en ild saa at det huide bliffuer lit hart / saa skal mand sla hul paa samme Eg / oc lade Blommen løbe der aff vdi it kar / och lade saa tilsamme Blomme en god skeedfuld aff Groppenbraadzsaad / och lit støt Saffran / och lit Salt / rør disse vel tilsammen / oc dricke den saa.

Om den som Hiertens ve oc sning haffuer / haffde stor Hoffueduerck / saa at hand men at hand skal bliffue fra sine sind / den skal saaledis hielpis. Den siuge skal bade lit vdi karbad / oc hans spødder skulle settis vdi varmt vand / och klaais vel nedat / och naar som de tagis aff det varme vand / skulle de døppis vdi kalt vand / siden skal den siuge nedleggis til ro / oc neden paa hans spødder skal inted leggis men de skulle ligge bare / saa giffuer sig den onde hede ned aff Hoffuedet. Mand skal oc iblant met sinøre den siugis Hoffuit met denne Lagedom.

Tag Rosenolie tu lodt edicke it lodt rør disse tilsamen / oc brug den som sagt er. Mand skal oc offte giffue den siuge Acetum nogit at æde huor aff hand kand styrckis / men føle tillige.

A D

Och

Faar Hertens Ve oc Ring.

De om det er en mandz persone, da skal hand ingen legom
lig samquem met Quinsolck haffue / Thi hand saar der
off stor skade.

Aff hede

Saccharum
Rosarum
Violarum
Nemupharis
aqua Acetose
Electum Rosarum
Nemupharis
aqua Rosarum

Aff kaalb oc
tør vedske

Crocus
Cinnamomum
Sariophila
Saccharum
aqua vite
aqua Buglosse

Diamusci
Diaplis
Diamargariton

Theriac
Metridatum
Mastix

Sariophila
Cinnamomum
Mastix
Securaria

Kommer Hertens ve oc ring off hede / da er den siu
gle Byst saare her / oc hand lider stor qvi / oc huo denne
breck haffuer hand skal saaledis hielpis. Vand skal tage
Rosen Sucker / stole Sucker / Akandeblomsters Sucker /
ligemegit aff huert / och blande dem tilsammen / met vand
off Surer brent / her aff skal mand giffue den siuge at dric
ke / mand skal och tage Rosenedicke / Akandeblomsters
Edicke / oc Rosen vand / ligemegit aff huert oc blende dem
tilsammen / her met skal den siugis Næse singus induoris.

Om Hertens ve oc ring kommer aff kuld och tør
vedske / oc den siuge haffuer iche den kaaldefiuge / men stor
redsel oc sorg / da skal denne Lægedom brugis.

Tag Safran / Rannelebarck / Neglicker / aff huert
ith quintin / Sucker fire lode / Brendevin ith lod / Dye
rungs drtis vand / ihu lod / huld Vin / ith halt lod / lad
disse vdi ith Glas / lad den saa staa nat och dag / her aff
skal mand giffue den siuge tre samfelde dage efter huer an
dre aarle om morgen / oc om afftenen at dricke / her aff siue
kis Hertter oc Warren vdi benene. Den siuge skal oc hol
de sig varm saa at hand iche forkølis.

Om mand giffue den siuge huer morgen ith quin
tin aff Electuario Diamusci / eller Diaplis eller Dia
margariton hielper saare vel for denne breck.

Om den siuge tager til sig en gang huer vge ith quin
tin Terragelse / eller och Metridatum / met Vin huer vdi
Mastix saaden er / hielper oc saare vel for Hertens ve oc
ring.

Eller mand maa tage Neglicker / Rannelebarck /
Muskeblommer Teder / ligemegit aff huert / her aff
maa mand giffue den siuge offte oc lit tillige.

En god

faar Daanelse oc besuimelse 121

En god oc vnderlig Lagedom faar alle haande Hiertens de oc sting

Tag Hiertet aff tith Suin / saa blodigt som det tagis For Port
aff Suinet / sting det fult aff Meglicker oc steg det / oc giff
siden den siuge her aff at ade / giff hannem her til Vin som
blandet er met Dyrungis vrtis vand at dricke.

Merck her oc / at alle diurs Hiertet ædne / ere gode
for denne breck.

Det Lutndsolck som ick hæffuer sin rette tid / men
er forstoppet / hun hæffuer ofte Hiertens de oc sting / Thi
vedcken giffuer sig op til Hiertet / oc hun bliffuer der aff al-
delis maciløs. Den beste Lagedom for denne breck er /
at hun lader sla en Aare paa den høyre fod neden for Anc-
keten / och at hun siden bruger de Lagedomme som kom-
me hendis tid til at flyde / saa faar hun bedre igen. Men
hielpis hun ick i tide / da følger her meget ont effter. Det
er hende oc saare nøtteligt oc got / at hun hæffuer legomlig
samquem met hendis kate Husbonde / och bedriffuer natu-
rens leg met hannem.

Det Ivi. Capittel.

faar Daanelse oc besuimelse.

Daanelse eller besuimelse kaldis aff Lages-
ne Sincopis / och det er ingen besynderlig
Siugdom for sig self / men den kommer aff
ædre siugdømers tilfald / oc gaar til. Hiertet
oc til den Aand som til oc fra Hiertet gaar /
huor aff menniskens leuens oprelse och
følelse faar gaar / oc saa Daane och besu-
imelse som de vaare døde / thi kalde Philosophi oc Lagerne
denne breck / den lille død / De der denne breck vederfaris Men-
nicken aff megen sued / och at mand bader for her / aff ond
forgiftig drick / oc aff affuerflødig mad oc dricke / oc saa der
aff at

Paar Daanelse och besuimelse.

aff at nogen bliffuer beden eller stungen aff nogen forgiffte ligt Diur. Stundem aff stor glade/eller forserdelse/ Stundem aff stor Hoffuuerck. Stundem aff Waffuens fult/hed / eller tomhed/ Stundem aff Moderens opstødelse / oc aff den onde luct oc stanck som opfar til Hiertet huor aff liffens Aand gøris siug.

Haffuer nogen hafft nogen stund Hiertens beuelse oc røstelse / oc samme menniske hastelig daaner eller besuimer/ oc bliffuer fort vnder Ansietet/ da dør same menniske.

Daaner nogen hastelig vden nogen obenbare aarsage/ oc samme daanelse varer lunge da dør den och.

Er nogen daanit eller besuimmit / da skal mand sta vnder hans ansiet kalt vaid som met Rosenuand blandet er / om mand det haffuer / mand skal oc met en skarpet lin klud/ eller oc met henderne / vel vride den siugis lemmer eller ledemoder met Salt oc Edicke tilsammen blande / oc mand skal raabe i den siugis øren oc neffne hans naffn.

Kommer daanelse eller besuimelsen aff osuetslødig kuld/da skal mandlade i den siugis Nase velluctendis lagedommer / lige som aff disse/ Neglicket/ Cubeber/ Paradisetra oc aff andre saadanne.

Men kommer daanelsen aff hede/ da skal mand lade Lampher/eller Sandel i Nasen.

Hand maa giffue den siuge en god drick Vin at dricke/der aff styrckis hiertit. Hand skal oc opbyde den siugis mund oc gnide hans Tunge vel met Vin oc Teragel se til sammen blandede. Hand skal oc komme den siuge til at Nyse/ met Nyseurt/ met Euphorbio/ met Peber/ eller met Sebergel/ Nyser eller prustet hand her aff / da bedrues det met den siuge / men om hand icke Nyser da dør hand

Naar som den siuge kommer til sin forstand igen och siugen hannem forladt haffuer / da skal mand fordriffue det

Aff kuld
Sariophek
Cubeba
Lingnam Aloe

Aff hede
Lampföra
Sandalum

Theriac
Helleborus albus
Euphorbium
Piper
Castoreum

det met Lagedom huor aff Daanelsen sin begyndelse haffuer.

Kommer Daanelsen aff Moderens opstødelse, da skal mand holde for Nafen/ alle hues som en sterck oc ond lue giffuer fra sig/ lige som disse Sibirgel/ Ala herida/ fiere aff Agerhøns.

Man skal oc vide/ at om nogen daanier eller besulmet for di at hand haffuer tagt nogen sterck Lagedom til sig som purgeter oc renser/ eller at hand haffuer suet formes git/ eller bløt/ eller aff megen Bugløb och Stolegang/ huor som her aff breck haffuer/ til den skal inted kate vand brugis/ men hand skal vere rolig oc stille/ mand giffue han nem at æde den mad som lettelig fortaris eller fordpus/ lige somt aff disse/ vinge Høns/ Kaponer/ Agerhøns/ Kalffuekød/ Lammekød/ vinge Kid/ oc aff saadet skal hand oc sube. Hand maa oc giffue den siuge god Vin at dricke/ eller oc vand aff gode Vrter brent er/ som styrcker oc krafft giffuer.

Det xviij. Capittel.

Faar Dansmectighed.

Denne Stuge kommer almindelig gerne efter ath naar som nogen haffuer hafft den Kaaldestuge/ eller oc nogen andet languatendis Stuge/ huor aff Benntket bliffuer/ forfotet/ dansmectig oc maetløse.

Itz got bad til dem som forfotede/ oc dansmectige ere bliffue vdi nogen sugdom/ oc til dem som Warren indvortis vdi betene/ eller oc Blodet i Aarnerne forderffult er aff kuld/ det styrcker alle Lemmer.

Tag Salue/ Rude/ Malurt/ Bethonte/ Mynthe/ rød Børcke/ Jordbereurt/ Nellerøder/ oc Nellerø/ Loe/ sticke/ Eneberriff/ paa hulleke bererne end stode/ aff huor en god

Salua
Ruta
Absinthium
Betonica
Mentha
Artsemisia
Fragaria
Ortica
Ribesium
Jussurue

faar Vansmeectighed.

*Sacc-laura
Sulphur*

en god haandsfuld / disse skulle hackis sinaa / oc leggis vdi
tuende linposet / oc her til skal mand tage it halt pund støt-
te Laurber oc it pund Suorl sinaa støtte / disse skulle siu
dis vdi vand oc den siuge oc forfotede skal bade vdi samme
vand vdi tre samfelde dage saskendis / det lengste hand tole
oc fosdrage kand.

Hand skal oc giffue de Siuge aff denne efftersølgens
dis Lagedom.

Aqua vite

Tag den beste Brendevin som mand kand faa oc be-
komme / støck it støcke gloendis Guld iij. gange vdi den
to offtere det skeer / to bedie er Brendevinnen sammeledis
oc Gulddet / lad saa vdi samme Brendevin it halt quin-
tin Safran / oc it quintin Ronlebarck / alt dette forscress-
ne skal lades vdi it Glas / oc gøris vel tre til / oc skal det
saaledis staa vdi fire dage / oc mād skal huer dag omkring
røre samme Glas met Vinen oc viterne ito eller tre gan-
ge / men huilcken dag naar som mand vil bruge aff sam-
me Vin / da skal Glassit icke omkring røris / men det skal
vere klart det som den siuge dricke skal.

*Erreus
Linnamonyum*

En anden Lagedom som oc vel styrcker det forfotede
oc vansmeectige Legomme.

Aqua vite

Tag aff den Brendevin som iij. gange er brent / leg
vdi hannem nogen Chelidontie / och lad hende staa vdi it
Glas vel tet tilstoppet vdi sex dage eller oc lenger / her aff
skal mand giffue den siuge afften oc morgen / huer gang
saa megit som der kand gaa vdi en halff Eggeskal / met
tøsser saa megen god hvid Vin.

*Aqua vite
Belleborus*

Denne Lagedom styrcker oc renser legomet saare vel
Tag Brendevin fire lodt hvid Myseurt smaat støt
it quintin / lad disse vdi it Bals oc lad det saa staa vdi
fioften dage vel tet tilstoppet / men huerdag skal det røris
bort oc igen / siden skal hand krystis igennem en hvid silk /
her aff skal den siuge giffue huer gang it halt lodt / met
it hvid god hvid Vin.

Eller

Eller mand maa tage Hierampierain it quintin/ och
legge den vdi Brendevin vdi it Glas lige som før sagt er
vdi xliii. dage/ siden skal mand giffue den siuge huer dag
fastendis tre taare alth dricke / off samme. Lægedom skal
mand oc lade lit vdi haanden/ oc opdrage den vdi Røsen /
saa at luften der aff kand komme op i Hossuedet.

Opetungis vrt saaden vdi Vin oc drucken/ styrcker
oc saare vel/ desligste gør oc det vand som aff hende bren-
dis

Gamle Hønner saadne vdi vand/ oc det vand druc-
ket morgen oc afften styrcker oc saare vel de som forfotede
ere.

Om disse Diurs fødder som ere Hørtespødder/ Raa-
spødder/ Tiure eller Dønspødder siudis i vand indtil kødet
falder fra benene/ oc om samme Rød siden tilredis med Rødt
Safran oc om den forfotede oc vansinectige ader aff sam-
me Rød/ da styrckis hand saare vel/ oc to eldre disse Diur
ere/ to bedre er derts fødders Rød.

It bad huilket saare vel styrcker forfotede Høn-
ske/ oc vddrager den onde hede.

Tag Porse/ Polele/ Galure/ Salure/ fenickel /
off huer en haandfuld/ leg disse vdi en linpose/ oc siud den
vdi vand/ oc lad den siuge sidde paa hant/ vdi badet.

Er nogen bleffuen Vansinectig oc mactløff vdi nogen
siuge som aff kuld kommen er. Da skal mand tage en
gammel Hønne oc siude hende vdi vand indtil kødet fol-
der fra benene/ saa skal den siuge ade aff samme Hønne oc
dricke off saadet. Men om saar vore at den siuge vaare saa
forfotet oc mactløs at hand gade tured adt / da skal sam-
me Hønne kød oc been stødis vdi en Mortere/ och siden
kryfts igenhem en sterck linkud saa skal mand lade vdi
det som vdkryftet er Ametvællert Stiffuelse/ oc siude det paa
Alden

Hierapiera

Buglossa

Virtus

Pulegium

Abstinere

Salvia Feniculorum

Amilum

Paar Vansmeectighed.

Alten igen saa at det bliffuer som en tynd velling/ oc steds
se skal det røris / paa det at det icke tilbrændis / her aff skal
mand giffue den siuge.

En anden for den samme breeck som aff kuld kommer
er. Tag en gammel Hønne eller en Due / vrid halsen son
der paa hende / oc lad hende henge met fiere oc alt (om det
er om Sommeren) i tre dage / er det om Vinteren da maa
hun vel lenger henge / siden skal hun skaaldis oc rengøris /
och naar som hun er rensit / skal der strøis liden Salt
paa hende / saaledis skal hun staa en dag eller rho / indtil
hun bliffuer vel mæt / der effter skal hun siudis i vand /
indtil kødet gaar fra benene / oc saa stødis i en Gorthere
som offuen saare sagt er / naar saa skeer er / skal hun atter
siudis igen oc mand skal lade noget Støt Saffran i saadit /
oc giffue den siuge det at suge.

Risengryn smaa støtte / och en velling aff dem gjort
met Melck / oc den ædt / styrcker saare vel.

En Raal gjort aff Persille oc saaden i fersk Graa-
penbraadsaad / oc den ædt styrcker oc saare vel.

Et nogen vansmeectig oc forfotet / saa at hand icke
taale eller fordrage kand nogle honde slags mad / da skal
den siuge den stund hand fastendis er dricke eller self di
Quindemelck / hietet och alle lemmer styrckis her aff vn-
derlig / oc gøi gaar blod.

Hand maa och tage en gammel Hønne oc naar som
hun er rensit som sig bøl / skal mand legge hende i en stor
Tinkande som offuen til vel tet er / oc lade vand paa den
oc it Glas Vin / disligste oc it halt quinten støt Saffran /
siden skal den settis i en Kædel eller Gryde met vand oc
siudis ind til kødet falder fra benene / her aff skal den siuge
æde oc dricke.

Om nogens lemmer vere sig Arm / Been / eller Fod
aff slugdom forkløet vaare / da skal mand tage en Driug
aff en

Locus

Faar Dansmectighed Irb

aff en Skeppe / eller oc liden mere. Haffre oc siude hannem
vdi fire porter vand oc i en paat Vin / oc det skal stedsse rø-
ris / paa det at det skal icke tilbrændis / naar som hand vel
saaden er / skal hand leggis i en linpose / lang och bred eff-
ter lemmens leylighed / och skal hand vindis om den lem
som forkølit er saa hed som den siuge hedst taale kand /
och dette skal brugis tre gange om dagen vdi tre samfelde
dage effter hin anden / da vermis lemmen igen vden al
fare oc skade.

Om Dansmectighed er kommen aff kuld.

Tag Kanelebarck it lodt / Muskatblommet it halt
lodt Lorander som ere beredde. Quersurterod / Neglecker /
røde Rosen / eller oc aff de huide / aff Huert it lodt Ingefer
it halt lod / stød disse til puluer oc blande dem met fire lodt
Sucker / her aff skal mand giffue den siuge atjude met it
stegt Eble / Men gidder hand icke adt / da skal mand giff
ue den siuge her aff met Vin at drikke.

Cinnamomum
Macis
Lorandrum
Pimpenella
Carlophili
Rosa Purpurea
Zinzeber

Høns eller oc andet ferst kød saadet met Blomsterne
aff Vortas det ædt stycker oc saate vel.

Flores Borragnis

Her effter følger alle de lemmers

siugdommer som ere vnder Panticulo oc

Diaphragma.

Faartalen.

Her til haffuer ieg handlet om menniskens legomts
øffuerste parter. Venter superior kaldit / oc om derts lem-
mers siugdomme. Her effter vil ieg handle och late om den
nederste siuge de merckeligste lemmers siugdommer oc den
part kaldis aff Lægerne Venter Inferior / oc vdi den sker
oc fuldkomnis den største / oc den anden digestie / och ieg
vil først begynde om Strubens røt / huilckit Hert aff Læ-
gerne kaldis / oc den er Passuens port eller indgang / och

L

Struben

vt Om Strubens onde Complexie.

Struben er lang og induoytis hyl lige som it røt/oc ufsam-
men paa aff uende Hindet /oc de nedgaa hoft Lungens i øt
oc i den kommer vnderftunden atskillige fygdomme och
breck /om hulleke ieg nu her nogre fette vil.

Det iiii. Capittel.

Om Strubens onde Complexie.

Struben lider ftunden induoytis breck aff
en ond Complexie / vden nogen wten ma-
rette eller anden vedfke / och naar fom faa
fkeer / da følger fomme mennefke ingen wten
vedfke paa Tungen eller vdi Strubens lige
som det fkeer naar fom mand haffuer Hife.

Stunden lider hand breck / aff nogen hed eller kaald ved-
fke fom nedf alder i hanneim aff Hoffuedet / eller aff nogen
anden fed / oc da følger mand i Struben megen wrenghed /
dftligifte paa Tungen. Huad for en vedfke det er / kand
mand forfare aff den fiuge / naar fom mand fper hanneim
at / huad for en smag hand i munden følger. Er hand fød /
da er det Phlegma. Er hand folt / da er det Phlegma fal-
fum. Er hand bef / da er det Cholera.

Er Strubens onde Complexie allene aff hede vden
nogen anden vedfke / da haffuer den fiuge for hede vdi hal-
fen / oc tøfter faare.

Er den aff kuld / kand letelig forfarte aff de Tegen
fom kuld mer fig haffuer / om hulleke offuen faare offre
føgt er. Quotledis mand met den fiuge handle fkal oc han-
nen. Hjelpe vil ieg her effter fctiffue det fom ieg handler om
Maffuens indgang.

Struben bliffuer oc ftunden fneffuer / faa at mand
kand icken vel fvelge eller nedftuncke / oc faadan breck kom-
mer ftunden aff Byld / eller aff noget andet fain doper
inde

inde i Struben. Stundem aff Goffuedens vedste / eller aff
Nesens blod / som nedfaldet vdi Struben. Stundem aff de
bylder som vore i Aaret eller Senerne / huor aff Struben
tilsammen dragis oc bliffuer snessuer / och huo som her aff
breck haffuer / hand skal saaledis hielpts.

Lagedom.

Tag Amur / katrost / Bercke / Fenum grecum / li
gemegit aff huert / siud dem i vand / och lad saa den verme
røg och damp her aff indgaa vdi halsen. Siden skal mand
sindre halse baade bag oc for met olie aff Chamillebloin
mer / eller met den Smørse. Dialthea / oc der saa paaleg
ge it plaaster aff Diaquillon / eller oc Cerotum de Hysopo.
Den siuge skal spists met mad som vermer / hand skal oc
nedsluge store spæcker kød / eller brød / oc drage Aanden ind
at sig.

Melilotum
Galua
Apium
Fenum grecum
Olium Cham
mille
Dialthea
Diaquillon
Cerotum de Hys
opo

Faartalen.

Du haffuer nu hørt aff Gassuens indgang / som er
Struben / nu vil teg oc nogit handle om Gassuen / som er
bunden til alle lemmers / lige som roden aff it træ til alle gre
ne. Gassuen hand er och alle lemmers tanere / met rette
maa hand kaldis alle andre lemmers madfader / thi at
hand anammer først til sig al føde / och vddeler den siden
iblant alle lemmers / lige som en madfader gør rid alle sine
tjenenere eller tynd. Gud haffuer gjort hannem met besyn
derlig flit. Først er hand trind / paa det at hand kand
disbedre til tessis anamme mad oc dricke / och haffue disbe
dre samquem met de andre lemmers. Hand er och gjort aff
sterck hud oc Sener / paa det / at hand disbedre kand besker
mis for bryst oc breck som hannē kunde vederfarts / oc sã
me Gassuens hud er induoris fuld aff kød / oc holder dis
bedre vermen / saa at hues der koiner i hannē kand disbedre
fortæris eller fordpues / hand lider dog iblåt met nød aff at
skellig breck oc siugdømer om huilcke teg nu her effter scriff
ue vil.

L

ii

Det

faar massue sot

Det lre Capittel.

faar massuesot som kommer aff vnaturlig hed vedske.

S

affuen lider stundem breck aff vnatur-
lig hed vedske/hvilcken der aff kommer/
at mand idelige bruger hed mad. stundem
oc der aff/at mand nogit ghi oc handler/
den stund inaden er end wfordpuit / eller
oc om der er vdt massuen den mad som
hand teke fortare eller fordpue kand/men ligger oc raadner
der vdt. Stundem och aff Solsens / eller anden vduortis
hede. Stundem lider hand breck aff de andre lemmer / lige
som aff Hiertet /aff Lessuereen/ oc aff sterck oc stor Kaal-
desuge.

Tegen.

Aff disse tegen kand denne massuens siugdom och
breck kendis oc forfaris. Den siuge massuer stor hede och
røst/ oc ingen hunger /aff de ting som hede aff naturen ere
faar hand ont /aff de kolde faar hand leskelse/ hand mass-
uer oc Hossuuerck/ oc Lessuereens store hede/disligiste oc
den Kaal desuge vdt atskillige tider/hans vand er røt / och
klart /oc Stolegangen tpi/legommens farffue er gulactig/
hans blod er siøge/ oc lucter ilde/ oc det er forstoppet vdt
Aarerne och huo denne breck massuer hand skal saaledis
hielpis.

Lagedom.

Tag rent Byg it halt pund / siud det vdt tre paatter
ferkt vand indtil stierdedelen ind saaden er / siu det igennem
en linklud /tag saa stentckelrøder/ Stenrude /aff huert thu
lodt / Dyrungis vrt/ Borases vrt/ aff huert itz lodt /
leg dem vdt fornessnde vand/ siud det atter ind paa stierde
parten siu det igennem en linklud lige/ som søre /der skal oc
vdi

Radices Feniculi
Capillus Veneris
Fualossa
Berrago

Faar Massuesot aff hed vedske. lxvii.

vdi ladis ii. eller iii. lod Sucker her aff skal mand giffue Saccharum
den siuge afften och morgen en passelig drick / her aff løsis
Massuens vedske. Oc siden skal den siuge rensis och pur-
geris met denne Lagedom.

Purgatz.

Tag Electuarium de Succo Rosarum iii. quintin / Electuarium de
Diaprumis lapatium i. quintin Cassia fistula extracta succo Rosarum
ii. quintin / Rosen Honig it lodt / Diapungis vitis vand / Diaprumis lapar-
Borrase vitis vand / aff huert iii. lodt / Giff den siuge hel- tium
ten her aff aarle om morgenen / oc lad hannem der paa sa- Cassia fistula
ste i v. eller vi. timmer / oc den anden del aff samme Pur- Del Rosarum
gatz skal mand giffue hannem om afftenen naar som den Aqua Buglosse
siuge vil sig nedlegge til søffns / och naar som hand tager Borriginis
denne Purgatz til sig vere sig morgen eller afften da skal
hand icke legge sig strax ned / men hand skal gaa oc spad-
sere bort och igen / om hand eller saa sterck er at hand det
gøre kand / da vddriffs vedsken lettelige.

Eller mand maa giffue den siuge tøsser om dagen Syrupus Acetosus
aff den Syrup som gøres aff Surer.

Eller mand maa giffue hannem aff Electuario Tri- Electuarium Tri-
asandali. asandali

Den siugis Massue skal oc smørts met Rosen olte / Oleum Rosarum
eller met Populeons Smørrelse. Unguentum Pop-
uleonis

Huo som denne breek Massuer oc om hand megen ved- Hierapricra
ske fornemmet i munden huilcken som ossuen vd vil / han-
nem skal mand giffue halffandet quintin Hierampicram met
Ertesaad / eller met Malurte vand / den siuge skal føle dric-
ke / oc ey soffue efter middagen / hand skal oc bruge Cort-
ander som ere beredde.

Hand maa giffue den siuge at ade Byguelling som
met Edicke er tilredt.

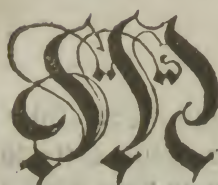
L iii

Det

Naar Massuesot aff kold vedske.

Det ix. Capittel.

Naar Massuesot aff kold vedske.

Massuen lider och stundem breek aff kold vedske / huilcke stundem kommer aff kuld / stundem aff kolder mad / stundem aff ørckeløshed / stundem aff Hoffuedens kolde flød som ned i Massuen falder / stundem oc aff Lessuerens / denne breek kendis aff disse Tegen.

Tegen.

Hand Massuer lit ont / oc følger kuld om kring Massuen / och kand icke fortere eller forðøffue maden / och ader hand det som kolt er / da gør det hannem ont / hans vand det er hult oc tynt / eller oc lit gult / er bleg vnder Ansigtet / Pulsaaren slar langsommelig / der opfat i hans hals och vdi hans mund en røg och vedske aff den mad som i hans Massue wfordøffuit er.

Ordinantz.

Huo som denne breek oc siugdom Massuer / hand skal bruge den mad som lettelig fortaris eller forðøffis och aff vatn Complexe er / lige som ere / Caponer / Øns / vngt Øpekød / Eg / Honig / Ingfer / Neglicker / Rånelebarck Galliga / Zedeler / Muskater. Den siuge skal icke æde fisk / ey heller Edicke / eller det som surt er / hand maa dricke god Vin / oc huo som denne Massuesotis breek och siuge Massuer / hand skal saaledis hjælpis.

Lagedom.

Øst skal mand rense oc purgere den siugis Massue saa at mand skal giffue hannem aarle om morgenen tre Piller de Hierasimplit.

Eller mand maa tage sjenickel rødder / Hercke rødder aff huer it lodt / Persilie frø / Herckefrø / aff huer it hald lodt /

Pille de Hieras
simplici

Radices Feneuli
Radices Apii
Semi. Petroselinii
Semi. Apii

Paar Massuesot aff kold vedske. lxviii.

lodt / disse skulle siudis i tho pottes ferst vand indtil fier-
dedelen indsaaden er / oc saa stes igennem en linklud / her
aff skal mand gissue den siuge en passelig drick at dricke /
denne Lagedom bløder och løser den kaalde vedske. Och
naar som den siuge haffuer taget til sig denne Lagedom.
Siden skal mand gissue hannem tre dage om afftenen naat
som hand vil legge sig ned til søffns / huer afften itz quins
tin aff de Piller Auree kaldet.

Pilule Auree

Och naar som Massuens onde oc kolde vedske for-
mindsket er / skal mand gissue den siuge aff dette Electua-
rio saaledis tilgjørt.

Tag Krusemynte try lodt sigt til puluer oc fire lodt Mensa crispa
Honig / gø her aff it Electuarium.

Eller mand maa siude Krusemynte i Vin och gissue
den siuge der aff at dricke.

Eller mand maa gissue den siuge Malurte Syrup /
eller Syrup aff Mynte / blandet met senickel vand.

Syrupus Absini-
thei
Syrupus de Men-
tha
Aqua Fenculi
Dialanga
Diaciminum
Diacinamonum
Diatrionpeperion
Massis

Hand maa oc vel gissue den siuge Dialangam. Dia-
ciminum / Diacinamonum eller Diatrionpeperion / huil-
ken aff disse Electuaris mand faa oc bekomme kand.

Om mand søder Massiv smaat oc strøer der aff paa
it stycke brød huilcket som spire bløt er i Vin / oc ader det
da styckets Massuen.

Eller mand maa gissue den siuge tillige saa megen
Brendeuin som der kand gaa i en halff Eggeskal met lit
Saffran.

Aqua vite
Crocus

Syltet Kalinus morgen oc afften adt renser oc styr-
ker Massuen.

Calomus aronias
ticus

Syltet Ingefær adt er oc god for samme bræk.

Sinzeber condetum
Ortica

En kaal glost aff vnge Jelder oc den ædt / vermer
Massuen oc forærer den onde vedske.

Hand maa bløde it stycke brød i Vin / oc der paa strø
L iiii Anis

Faar Massuelot.

Anisum
Anisum
Feniculum
Oleum de Spica
Oleum Chamomilla
Oleum Castitium
Oleum Chamomilla
Oleum Mentha
Feniculum
Ruta
Anetum
Maierana

Mup Cheristica
Sartophila

Castip
Lhus album
Menta
Abspntium

Zinziber
Galanga
Laccelaurs

Nuces Muscate
Sartopheli
Zinziber
Macis
Galanga
Calamus aromaticus
Cinnamomum
Se. Anise
Se. Feniculi
Lorandrum
Ceduarina

Ants oc det ade / her aff rensis oc styrckis Massuen.

Ants oc fenickel effier maaltid adr / styrcker Massuen.
Massuen hand skal oc vduortis singris / met Olie
aff Spica / eller met Chammomilleblommers Olie / eller
met Olie aff Mastip.

Hand skal oc tage Chammilleblommer / Pollepe /
Mynte / fenickel / Rude / Dil / Meyran / och dem siude i
Vin / oc legge dem vduortis paa Massuen.

Hand maa oc vel gøre en Simpelse aff forlagde vter
met Høuse Ater oc Vop / och Massuen skal her met smø-
tte.

Eller mand maa tage skurpen aff it trindt bagit Rubsød /
och verne hende paa en Røst / och strø paa skurpen nogen
Vin / saa at hun bliffuer lit blød / oc da gnide det vdi Aju-
skater och Neglicker støtte til puluer / och legge den saa
varm paa Massuen.

Eller tag Mastip / hult Røgelse aff huert ihu lod /
Mynte / Balurt / aff huert ihu quintin / stød disse til puluer /
oc gør her aff en Simpelse met Terpentin / smør her aff
paa ihu støcke Lær / oc leg det vduortis paa Massuen.

Eller mand maa tage Ingefer Galliga Lauerber /
ligemegit aff huert oc støde dem til puluer / oc lad dem vdi
ith Glas oc der paa lade god Stendevin / och lade det saa
staa vdi tre dage / vel tet tilstoppet / oc huer dag skal Glas-
sit en gang eller tøffer omkring røris / och siden skal mand
giffue den siuge her aff afften och morgen / huer gang en
skedfuld / her aff rensis Massuen aff kaald vedske.

Denne Lægedom styrcker den kaalde Massue saare
vel. Tag Muskater / Neglicker / Ingefer / aff huert ihu
halt lodt / Muskateblommer try quintin Galliga / Cal-
mus / kannelebarck / aff huert ihu quintin Ants / fenickel /
strø / aff huert it halt lodt / Cortander / som erte beredde try
quintin / stød alle disse til puluer / oc blande dem vel tilsam-
men

aff kaald bedcke **lxix.**

men met itz pund gaat Sucker/vaad gødt itz støcke Bzød Saccharum
vdt Vin/ och sif aff forscressne puluer paa samme bløtte
Bzød/ oc giff den siuge det at æde afften oc morgen.

Denne Lagedom styrcker Massuen/ fordissuer Sten/
oc gør vel at pisse/ om den siuge bruger den afften oc mor-
gen/ lige som om den anden her offuenfore sagt er.

Tag Krusemynte/ Muskatel/ Kammelebarck/ In-
geset/ Spisekommen/ Persillestø/ Fenickelstø/ Loesticke-
stø/ Veybredestø/ Neglicker/ ligemegit aff huert/ brug den
ne som sagt er.

Eller mand maa tage Ingesei try lodt/ Zedesei/ Cal-
mus/ Galiga/ aff huert itz lodt/ Neglicker try quintin A-
nis/ thu lode/ Skersøde thu lodt/ Rosematinis vrtis
Blomster/ aff huert itz lodt/ Lubebet itz halt lod/ disse skul-
le stødts til puluer/ oc blandts met otte lodt gaat Sucker
oc her aff skal brugts afften och morgen paa it støcke bløt
Bzød som førte sagt er/ och saa skal mand der paa faste i
tre eller fire timer. Hand maa oc vel/ om mand vil/ lade
paa forscressne Vrter tho paatter god Brienden i it Glas
oc lade det saa staa vdt storten dage/ vel tet tilstoppet/ men
samme Glas skal rørtis huert dag tre eller fire gange/ bort
oc igen/ da drager Brienden vrtens krafft til sig. Der
effter skal det siess vdt it andet Glas/ eller mand maa bren-
de den end en gang/ in Balneo Marie per Alembicum.

Eller mand maa tage Ingesei/ Neglicker/ Kamme-
lebarck/ Zedesei/ aff huert itz halt lodt/ Paradise Korn it
quintin/ Sucker thu lodt/ disse skulle stødts oc blandts til/
sammen. her aff maa mand giffue den siuge it quintin met
en dreck lunctet Vin/ eller hand maa gøre en Vinsube/ oc
lade vdt den aff forscressne Vrter

Abtud saaden vdt vin oc met Sucker/ oc den druc
ket vermer den kolde Massue.

L d

Betho

Centhafrisa
Nuces Muscate
Linamomum
Zinzeber
Luminum
Se. Petrosilini
Se. Feniculi
Se. Libystici
Se. Plantagenis
Sariophili
Zinzeber
Seduaria
Lalamus aromatis-
cus
Galanga
Sariopheli
Se. Anise
Liquiritia
Flores Roris maris
ni
Lubeba

Zinzeber
Sariopheli
Linamomum
Seduaria
Lardamoniunus
muis

Abrotfaun

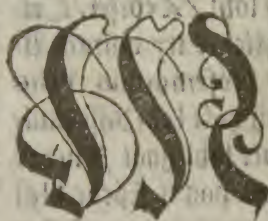
faar Vemmelse til Maad

Bethonise
Sariopheli
Sacharum
Basilicon
Matorana
Menthacrispa

Bethonise saaden vdi Vin met. nogre saa Neglicker
oc Sucker/oc den drucket vermer den kaalde Massue.
Basilicon saaden vdi Vin oc den drucket ggi det samme.
Meyran oc Ierusemynte saadne vdi Vin/oc den druc
ket vermer den kaalde Massue.

Det Iri. Capittel.

faar Vemmelse til maden aff Lagerne/
Fastidium cibi kaldet.

Massuen saar och stundem saadan
breck/saa at mand faar stor Vems
melse til maden/oc hader den/saa at
rind huercken gider seet eller luctet
den/oc saadant kommer der aff/at
Massuen er fuld aff Cholere/ eller
Phlegmatis grossue vedsker. Och aff disse regen kendis
denne breck. Tegen.

Den siuge tvisser saare/oc hans Tunge er tpr/oc
vedsker vdi munden er besk/stundem vdspper hand den
gule Galle/ och huo som her aff breck Massuer hand skal
saaledis hilpsis.

Lagedom.

ffirst skal mand rense/purgere oc vddrissue Cholere
vedske/saaledis som offuenfaare offte sagt er/De om den
som denne breck Massuer er fuld aff Blod/da skal Lessuer
aaten paa den hpyre arm ladis/Di mand skal lade den
siuge ade huad som helst hannem lofter at ade (paa det at
hand kand saa lost til mad) enddog at alle haande sloue
mad hannem icke tien/ och ere ret imod hans Singdom/
Hand skal oc lade nogre som karske oc sunde ere och gide
vel adt staa hof hannem/oc lade dem der gpre deris maal
tid/ paa det at den siuge kand saaledis laackis til maden.
Hand

Wnaturlig løst til mad. lxx.

Hand maa oc vel purgere oc rense den siuge/saa atz Purgatz
mand giffuer hannen it quintin Skideurt som er brent met Esula
en dyck Vin at dricke.

Denne Lagedom giffuer løst til mad/om den mad
døppis her vdi som mand æde vil.

Tag Brusemyntze/Kannelebarck/Peber/ligemegit *Mentha crispa*
aff huert/stød disse til puluer/oc blant dem met god sterck *Cinnamomum*
Edicke/oc brug den som sagt er. *Piper*

Eller mand maa tage Galliga/Zedese/oc stød dem til *Galanga*
puluer/oc lade her paa god Edicke/oc her vdi dørpe ma- *Seduaria*
den som mand æde vil.

Vor danske Nardistø/aff somme siu tider kaldet/ *Trifolium acutum*
saadet/vdi Vin/oc den druckes giffuer løst til mad.

Sirup gjort aff Ribes/oc aff den til sig tagit/sløcket *Syrupus de Ribes*
tørsten/oc giffuer løst til mad.

Det lxxi Capittel.

Haar den wnaturlige løst oc begering til mad/
aff somme Hundeløst kaldet. *Appetitus caninus*

Adens wnaturlig begerelse er aff trende haan-
de slau. Den første kaldis appetitus Cani-
nus. Den anden Bolismus / och den tredje
hames Sincopalis. Appetitus Caninus/ den
lignis vdi en Hund/ Eht lige som Hunden stedze oc idelig
haffuer løst til at æde / mere end hans nature fortare eller
fordøffue kand/lige saaledis skeer det oc stundem mer som
me Henniſke / to mere de æde / to mere begere de at æde /
at dette saa skeer det kommer aff en ond hede och sur ved-
ſke / hullcken som er vdi Haffuene munds indgang/huor
aff Haffuen siuntis stedze at vere tom. Saadant kom-
mer

Saar vnaturlig løst til mad.

mer oc stundem aff het vader disligiste oc aff stor suart ar-
beyde / oc aff megen dætt. Stundem kommer det aff Dm
som ere vdi Hassuen oc vdi Tarmene. Stundem oc aff
Hassuens mynds indgangs koldhed / huor aff hand til-
sammen kryfts / saa at det bliffuer intet i hannem / och her
aff forogts da den vnaturlige lyst / to mere oc mere. Huor
aff denne breek kommer / kand forfaris aff disse Tegen.

Tegen.

Aff hede

Kommer siugdom och breek aff hede / da tærster den
siuge saare / hand hassuer oc de andre Tegen som hede mee
sig hassuer / hand er maffuer / oc hans Stolegang er spie.

Aff kuld

Er denne breek oc siugdom aff kuld / da er hand løst
vdi liffuit oc gaar ofte til Stols / oc maden gaar och stun-
dem vfordpult eller vfortart fra hannem.

Aff Dm

Om denne breek kommer aff Dm / da hassuer hand
de tegen som de hassue som Dm i dem hassue / om huile
ke du end her effter skalt høre.

Och om mald kommer icke den siuge til hielp i tide
met Lægedom som der til høre / da gaar den bolismum i
Sincopalem / oc saa dør samme siuge.

Lægedom.

Aff hede

Kommer denne breek och siugdom aff hede / da skal
mand giffue den siuge groff mad at æde / lige som denne er
Bønner / salt fisk / Dye kød / haardsaadne Eg / vsurit
Brød / fødder oc induoler aff Dm / rødt oc tyck Vin maa
hand dricke / den siugis Hassue skal och vduoris smøis
met Roscholte.

Oleum Rosarum

Aff kuld

Men kommer denne breek och siugdom aff kuld / da
skal mand giffue den siuge fed mad ath æde / steckte Ges-
ten hannem vel / mand maa oc giffue hannē god klar Vin
at drick. Mand skal oc giffue den siuge aff disse Electuari /
huilcken aff dem mand kand faa och bekomme / som ere.

Diacala

Diacalamentum. Diaprasium/ alipta Muscata/ Pliris **Diacalamentum**
cum Musco/ Eller oc Splyet Ingiser. **Diaprasium**
Alipta Muscata

Haffuer den siuge nogen Phlegmatiske vedske vdi sig da skal mand giffue den siuge at æde Røddleg/ eller Gvideløg mer Salt/ Her aff fortæres Haffuens onde vedske/ fordi et Gvideløg god til dem som suatt arbejde gpre/ oc stedse kolder mad oc drick bruge.

Den Phlegmatiske vedske skal blødis met drick oc Lægedom huor vdi vor kronis Senghalim/ Polleie/ Anis oc fenickelfis saadine ere. De siden skal mand vedskem vddrissue met Hierapicra/ eller met andre Piller/ om huilcke offte offuen saate sagt er. De effter denne Purgatz skal den siugis Haffue styckis met Diaciminum.

Men kommer denne breek aff Melancholies eller aff Hiltens vedske/ da skulle de Lægedomme bruge/ huilcke saadanne vedsker fordrissue/ om huilcke offte føre sagt er oc ieg end her effter ydermere siige vil/ der som ieg handler om Hiltens breek oc siugdom.

Den anden madens wnaturlige begærelse kaldis aff Lagerne Bolismus/ oc den er intet andet/ end at alle lemmet lide hunger/ Haffuen aleniste vndertagit/ huilcken som intet begærer for sin offuerflødige suldheds skyld. Huo som denne breek haffuer/ hand skal rensis oc purgetis som føre sagt er/ oc mand skal giffue den siuge velluctens dis Lagedomme/ som giffue god luct aff dem.

Den tredie madens wnaturlig begærelse oc løst/ Syncopalis fames aff Lagerne kaldet/ Er en siugdom huilcken som er vdi Haffuens munde indgang/ oc naar som Haffuen tom oc vden mad er/ da daaner eller besuis mer den siuge/ oc det skeer for den store hedis skyld som er vdi Haffuens mund. Huo som denne breek haffuer/ hand skal hilpsis met de Lagedomme som offuen saate scressne staa om Daanelse eller bestuimnelse vdi det Lvi. Capittel.

Det

Naar Tørst.

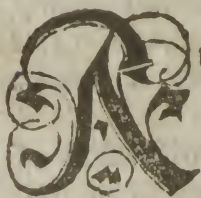
Denne Breck kaldes
Pica aff Lægerne

Det skeer oc stundem at somme Henniske haffue løst
til at ode Tæere/Keul/och andet saadant/oc saadant hæn-
der de fede Quindfolck ofte/helst naat som de ere blesne
siuglige oc haffue vndfangit foster/sordi at deris tid oc le-
gomlig Blomster stoppet er/Thi naat som hun vndfan-
get da stoppis det/ Men stundem skeer det vel/at de det
haffue/oc da er samme Quindfolck icke karke oc helbre-
de. De naat som deris tid saaledis forstoppet er/da opfar
der en ond vedske vdi Haffuen/ aff hulleken atskillig tørt
oc begærelse kommer til atskillig vnderlig ting.

Sitte

Det lxiij. Capittel.

Naar Tørst Sittis aff Lægerne kaldet

Thi Henniske lider stor tørst/det kom-
mer stundem aff Solsens store hede/oc der
aff at mand haffuer løbet eller gaat fast.
Stundem aff stort arbejde/stundem kom-
mer den aff hede och tør mad/eller at no-
gen bldis aff noget forgiftigt Dyr. Stun-
dem aff Haffuens hede Complexie/som plauts/aff Cho-
lera/eller aff Phlegmate salso/stundem aff andre lemmers
hede/som ere aff Scruben/Lessueren/Lungen/Hiertet/
eller aff Tarmerne. Stundem oc aff suart Bugløb/huor
aff vedskæn gaar fra lemmene.

Merck her at tørsten vdi sig self er ingen siugdom/
men er en begyndelse til andre siugdømmer. Fordi skal
mand stedze komme den lem til hielp met Lagedom/huor
aff tørsten kommer oc sin begyndelse haffuer.

Lagedom.

Disse Struper sløcke tørsten/om mand tager en skeed
fuld eller tho til sig. Strupus de Pomis/Strupus de Ri-
bes/Diaprunis Dytzachara siote Strup.

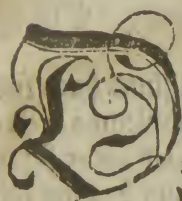
her ske

ferket vildeuand saadit met lit Edike/oc her aff om
morgenen den stund den siuge end fastendis er/tre eller fire
re skeder fulde giffne/sløcker tørsten saare vel.

Anis saaden vdi vand oc det drucket sløcker tørsten.

Det Irrii Capittel

Paar Rædse.

Enne siuge Structatto aff Lagerne kaldet/er intet andet end Massuens opbløst
de vader/hulcket som vdruffis aff milt
den / oc det kommer aff Massuens kolde
Complexte och onde vedste eller aff det
vader som er i Massuen / oc den siuge skal
holde denne Ordinantze. Ordinantze.

Den siuge skal fly allehaande vsaadne Viter oc
fruct/ hand skal icke helder ade Erther/Spinner/Roer/
Gvideløg/Rødløg/Pueløg/Redicke/ Costanier/och ey
helder Saktet eller røget Rød hand skal ey helder ade for
megte tillige. Lagedom.

Hand skal giffue den siuge aff denne Lagedom paa
tis støcke bød/som vdi Vin bløt er fastendis.

Tag Anis/ fenickel/ Danskommensrø/ Danneles
bark/ligemegte aff huert/ stød dem til puluer/och bland
dem met Sucker.

Semis Anise
Femcule
Larue
Cinnamomum

Eller mand maa giffue den siuge huer morgenen
fastendis/it quintin aff Electuario Dianisi/eller aff Diact
mino/eller oc Aromaticum resarum / oc siden maa hand
dricke lit Vin her paa.

Dianisum
Diaciminum
Aromaticum Ros
sarum

Hand maa giffue den siuge tis quintin Galliga støt
til puluer/met Vin/eller mand maa giffue hanneim it quint
tin Kannelebark støt til puluer lige som sagt er.

Salanga
Cinnamomum

Eller mand maa tage Laurber/ Anis/oc Danskom
men/

Bacce laure
Se. Anise
Se. Larus

Faar Kæbelle.

men/ ligemeget aff huer oc siude disse i Vin/oc aff samme Vin skal mand giffue den siuge huer morgen fire lodt.

Det er oc gaat at mand gør en linpose oc legger vdi hannen Chamilleblommer/Rude/Malurt/oc Meyran oc at mand den siuder i Vin/eller i gaat pl/oc bader Massuen der met vduortis/oc naar som det er skeit skal hand oc smøris met en aff disse eller huilcken aff dem mand kand faa oc bekomme/som ere/Lauer olie Malurte olie/Rude olie/eller met Spicanardi olie/Dlie aff Mastix/Dlie aff Allter/ere oc gode.

Det sker oc stundem at en ræber den stund hand end fastendis er. Oc det kommer aff den seye Phlegma/ eller aff anden ond vedske som i Massuen er/huad det er for en vedske/kand mand forfare aff den vedske som de siuge søle vdi munden/oc hand skal saaledis hielpis.

Hand skal giffue den siuge i tre eller fire dage/aarle om morgenen/ tho skæder fulde aff Malurte Syrup/ eller Syrup aff Mynthe. Siden skal den siugis Massue rensis met Piller Chochia/ eller met Electuario Diachartane. Det hielper oc saare vel for denne breek at mand bader oc singr Massuen vduortis som offuen fore sagt er. Massuen skal och siden styrckis met nogre aff de lagedommer som offuen fore scressne staa.

Men om saa skede at nogens Massue vaare saa fuld off wrenhed/saa at hand icke kunde taalle oc fordrage for scressne purgatz / da skal mand sette den siuge bag ind ith Lestere/oc saa giffue den siuge efter aftens maaltid/ lit aff Hierasimplici/eller oc nogre aff de Piller Elephagine kaldede.

Følter nogen ont i sin Massue den stund hand fastendis er / da maa hand bruge aff forlagde Piller / och der paa faste vdi tre eller fire timer.

Det

Chamemilla
Ruta
Absynthium
Majorana

Oleum laureni
Oleum Absynthii
Oleum Rute
Oleum de Spica
Oleum Capivi

Digestuum
Syrupus absynthii
Syrupus de Mynthe
Pillule Cochiae
Diachartanum

Hierasimplex
Pillule Elephagine

Faar hickelse.

Irxi.

Det Irxi. Capittel.

Faar Hickelse.

Singultus

Sickelse kaldes aff Lagerne Singultus / och er intet andet end Affluens naturlige rørelse oc vddruffuende krafft/hulleken som vil vddruffue det som hannem er skadeligt / lige som Hosten qd ved Lungen / oc saadant kommer aff Affluens tomhed/Stundem aff lang sot oc siugdom/stundem kommer den aff Blodsot / eller nogen anden bugens flydelse. Stundem der aff / at Affluen er opfyldt met offuerflødig mad oc druck. Stundem aff den offuerflødige vedske som i Affluen er forsamlet.

Onde Tegen.

Om nogen affuer spret / oc faar der effter Hickelse oc om den vil teke opholde eller forgaar det er dødens tegn. Om det vøper eller opløber nogen Byld paa den høyre eller venstre Øyel effter at mand affuer faalt Hickelsen / da dør det menniske inden en stackit tid. Saargøris nogen oc faar saa Hickelse / hand dør och. faar nogen Hickelse effter at mand affuer tagit nogen Purgatz eller Lagedom til sig / det er oc saare farligt.

Lagedom.

Kommer Hickelsen aff Affluens tomhed / da skal Aff Affluens mand giffue den siuge den mad som hannem styrcke kand / tomhed oc luttelig fordøffue eller fortarts / lige som er / blødsaad: ne Eg / Mandelenleck / Byguelling / Øhns / Raponer.

Hand skal siude en gammel Øhne i vand / oc vdi Bollina saadet skal ladis Muskatblommer itz quintin / Tannele: Cinnamomum barek it halt quintin / Afflip itz halt lode / den siuge skal Afflip ade aff kødet / oc sube aff saadet.

Hand maa och vel giffue den siuge itz quintin aff Electuarium Resumptiue.

¶

Item

Paar Hicckelse

Aff sulged

Zeduaris

Oleum de Aneto
Oleum Casticheo
Oleum Absinthii
Oleum de Castoreo

Hierapiera

Dianthum
Diacumum

Saccharum Ros
sarum
Diolarum
Diadragantum
Dianthargariton
Diacitoniton
Zinziber conditum

Semina aquilegia
macis
Croci

Anisum
Larut

Kommer Hicckelsen aff Haffuens fuldhed / da skal mand giffue den siuge den Lagedom huor aff hand kand spy / om hand ellers saa sterck er / at hand det taale oc for drage kand / oc hand skal idelige bruge Zedefet / oc holde sig sparsommelig met mad oc dreck. Hand maa tage Rosen kager oc Malurt / oc dem siude i Roduin / oc dem vduoris paa Haffuen legge / oc siden skal hand smgris met en aff disse Olier huilcken aff dem mand saa kand. Olte aff Dild / aff Haffty / aff Malurt / Olte aff Bidergel.

Kommer Hicckelsen aff Haffuens offuerflodige vedste / da skal mand rense oc purgere den siugis Haffue met Hierapiera / oc den skal mand giffue hannem aarle om morgenen den stund hand end fastendis er / och skal der paa faste vdi fire eller fem timer.

Electuarium Dianthi / eller Diacimini / huer gang te quintin giffuit den siuge / styrcker Haffuen saare vel / oc serlestis vdi denne breck.

Haffuer den siuge hede / da skal mand giffue hannem Rosen Zucker stole Zucker / eller och Diadragantum. Men haffuer hand icke hede / da maa mand giffue hannem Diamargariton / Diacitoniton. Eller oc syltet Angese.

Denne er en forsogt Lagedom for denne breck.

Tag Ackalepe frø / Huskateblommer / Safran / ligenegit aff huert / stød dem til puluer och giff den siuge her off te quintin met en dreck lunekit Vin / om hand haffuer icke hede / men haffuer hand hede / da giff hannem den met Rosenuand.

Ants eller Dansktdimen / brugt / ere gode for denne breck.

Naar allehonde slaus Hicckelse / mand skal inde holde aanden det lengste mand kand / oc det mueligt er / och mand skal komme den siuge til at nyse eller at pruste / och hand skal sig vel røre / oc lide tørt oc soffue lunge. Det gør hans

Hannein gaat at mand flar kalt vand vnder hans Ansiet/
oc at hand hastelig forþræis / eller forserder hannem / her
aff gissuer sig den naturlige hede til hietet oc styrcker det.

Det lxvi. Capittel.

Huo som hassuer stor Vemmelse i Hassuen och
byrder sig megte / oc kand icke spy.

Nausea

Før end leg noget scriffuer om Spysse / vil leg end
noget handle om den Hassuens breck som kaldis
Vemmelse / oc den er aff tuende honde slau. Den føy-
ste kaldis Nausea / oc den er Hassuens Vemmelse oc rø-
telse / komendis aff Hassuens onde vedske / eller oc aff
den vedske som er bleffuen i Hassuen igen effter at en hass-
uer spyt. Den anden Vemmelse / kaldis Subuersio / och er
den / at naar som der er noget nedre i Hassuen / oc mand
vil det offuen vd driffue / oc mand kand det icke gøre / fordi
det falder ned til bage igen i Hassuen.

Subuersio

Disse tuende Hassuens breck oc siugdommer kom-
me stundem der aff / at mand gaat ørckeløs oc inted arbej-
der eller sig røier. Stundem aff megen søffn. Stundem aff
madens oc drickens offuerflødighed / eller mand holder sig
vskickelig der med / saa at mand æder groff eller vsaaden
mad / oc siden der paa æder den mad huilcken som lettelig
fordøffuis ellet foræris / eller mäd æder noget / før end ma-
den foræritt er i Hassuen. Stundem der aff / at mand æder
den mad huilcken hand teke gidder at Stundē kōmer den
aff Hassuens eller aff de andre lemmers onde vedske / sō i
Hassue flyder. Oc det kand mäd forfare oc vide / aff maff-
uens pine oc sting / oc aff hās tørhed / aff tørske / aff hede aff
den

ad

it

den

Om nogen Spper

de wrolige søffen oc Driimne / oc aff Skuldernis pine. Oc om mand icke kommer den siuge tilhielp vdi tide / da bliffuer alt hans legomine fult aff winaturlig vedcke / hans Anstet oc been heffues / eller hand bliffuer Vattersotlig. Oc huo som denne breek haffuer hand skal saaledis hielpts.

Lægedom.

Den siuge skal hoide sig skickelig vdi alle ting som offuenssaare sagde ere. Siden skal hand rensis eller purgeris met en aff de Lagedomine som offuenssaare screffne staa / oc der effter skal Massuen styrckis met en aff disse effterfølgendis Lagedomine.

*Diambre
Dianisum
Diacitoniton
Linnamomum
Castip*

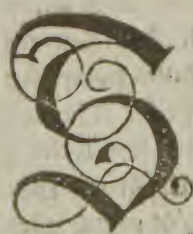
Hand maa giffue den siuge om morgenen fastendis it halt lodt Diambre / Dianisum / eller Diacitoniton / huilcken mand kand saa aff disse.

Eller mand maa tage krannelebarck oc Massip / it gemegit aff huert / oc siode dem tilsammen / her aff skal mand giffue den siuge offte.

Det lxxii. Capittel.

Om Sppelse / aff Lagerne
vomitus kaldet.

Vomitus

Omme Hennisckis Massue er saaledis aff nature skickit / at den lattelig vden al pine oc farlighed offuen vd kaster oc spyrer al Cholere oc Phlegmatis offuerføige onde vedcker / oc renser oc purgerer sig och alle østuerste lemmer saaledis. Saa at spyrer ijen loffues aff Lagerne / om den saa skeer en gang alle toffer huer Waaned / oc der saare skal icke forhindis mer nogen Lægedomine.

Men spper nogen idelige oc offte aff Massuens onde breek / da skal den hielpts met Lagedom / fordi at her aff forderffuis

ferderuts Stunen Munden: indaortis / Tenderne / Bry-
stet lessuet oc lunge / oc det ganske lageme forsuinder och
bortgæris.

Spær nogen for den skyld atff Massuen er forhed aff Cholera
eller aff den røde Cholera / det kand mand forsare aff
farffuen och bæksheden / oc aff de andre Cholere tegen /
oc huo denne bæk haffuer / hand skal saaledis hjælpes.

Lægedom.

Hand skal giffue den Slinge / afften oc morgen /
Rosen Syrup / eller Syrup aff Querc / eller oc aff Ri-
ber mand maa oc giffue hannem stole Syrup / met saa
det vand

Syrupus Rosarum
Syrupus de Lydo-
niis
Syrupus de Ribes

Eller mand maa giffue den arle om morgenen Elec-
tuarium som Stort er aff Krusempnte

Electuarium de
Mentha

Den Slinges Massue skal och smøres afften och
morgen met denne Smørelse.

Tag Rosenolie / olie aff Querc / osen aff Mynte
licemegit aff huet / oc lit vog / opt her aff en blød smø-
relse.

Oleum Rosarum
Oleum de Lydenis
Succus Menthe

Eller mand maa gøre pletter aff Røde Rosen /
Mynte oc Rosenolie / oc det legge paa Massuen.

Rosa
Mentha
Oleum Rosarum

Eller mand maa tage hult Røggelse / Bastip / aff
huert it lodt / och støde dem til puluer och blande dem
met lit Bygmel oc det huide aff Egget / oc her vdi skal
mand vedsøre lit Bøz eller Hamp / oc det paa Massuens
indgang legge.

Tbus album
Bastip

Holder mand en kolder Kampersten paa Struben /
da stilles spælsen.

Om mand legger ild i it Kar / och kaster der paa en
haand fuld aff site / oc lader røgen der aff indgaa i mun-
den / da stilles spælsen.

Spær nogen aff den sorte Cholera / da skal mand
lade sette en Koppe paa huer side aff Halsen.

A

iii

Spær

Om nogen spyet.

Aff Phlegmate

Oleum de Spica
Oleum mastiche

Spyet nogen aff Phlegmate / eller aff Massuens
holde vepke / hand skal saaledis hielpes.

Mand skal tage Spicenardiolle / oc Olie aff mastix
lige megen aff huer / her met skal Massuen smøres fire
finger bred offuen for Nafflen.

Eller mand maa gøre en Smørelse aff forseeffne
oller / met lit Mastix och kornelsten smaa / røre her met
skal Massuen smøres aften oc morgen.

Abstrahium
Malorana
Mentha
Sarcophili
Salanga
Mup chirificia

Eller mand maa tage Malurt / Meyran / røre Mynte
te / aff huer en haand fuld / Neglecker / Galliga / Myrka
ter / aff huert it halt quintin / och støde disse smaa saa skal
mand tage en Linpose / oc spre Bomuld vdi den / och for
seeffne vter skulle strøis paa Bomulden / och siden skal
samme Linpose syis met traad her oc der / bort oc igen lige
som it Sildegarn er bundet / oc saa leggis paa Massuen.

Panis Seliginis
Succus Mentha
Mastix

Eller mand maa tage Rubrød och stege det vel paa
en Røst / oc bryde det siden sønder oc legge det saa i Dsen
aff Mynte / oc nogen Mastix smaa rørt / disse skulle stø
dis oc eltis vel tilfammen / oc der aff gøres en kage / hvil
ken som skal leggis varin paa Massuen.

Mentha
Rosa

Eller mand maa tage stege Rubrød fire lodt / oc blø
de det i Vin / oc elte det i blant nogen Mastix / oc gøre en
kage her aff oc den bruge som sagt er.

Abstrahium
Archemisia
Galium

Eller tag Mynte rho hendet fulde / Rosen en haand
fuld / siud disse i Vin / oc leg disse varme paa Massuen.

Eller mand maa tage Malurt / Syncke / Hirssegryn
aff huert otte lodt / oc legge dem i en Linpose / oc sy den bort
oc igen / lige som førre sagt er / siden skal mand tage Vin oc
vand ligemeget aff huert / oc stude der i Dosen met vterne
oc hannem lit vdkryfte oc legge hannem paa Massuen.

Stinglige Quind
falk
Vnge Børn

Dine lægedoms Konst maa brugis til de stinglige Quind
falk som met foster ere / naar som de haffue megen Dem
melse oc spyelse / disligis oc til vnge Børn / naar som de
icke kunde holde maden i dem.

Eller

Eller mand maa gøre færlig Linpose huer en spand
lang oc bred oc i huer legge tu lod Spisekommen/oc saa huer *Lumina*
Linpose sy bort oc igen som før sagt er/oc siden skal hand
siudtis i Edicke/oc en aff dem skal leggis paa huer haand/
led/oc de andre tho nedre paa fødderis ledemod hofst Ake
kelen/saa varm som den stuge der hedeste tagle kand/och
naar som de bliffue koolde skulle de varms igen och brue
gis som førre,

Eller mand maa gøre en Linpose en halff Alen lang
oc bred/oc i den legge Spisekommen/oc saa posen sy med *Lumina*
traad bort oc igen som sagt er/och siude hannem i Edicke
oc leg hannensaa varm paa Rastlen. Denne Linposemaa *Tarnieris bred*
oc brugis saaledis til dem som plavis aff Tarnieris bred
Bladerne aff Quætra paa handlederne bundne sig *Folia arboris*
le Vennelse oc spælse. *Licenti*

Eller mand maa giffue den siuge saadet aff de Erter
Licer/met Spisekommen oc lit Safran smaa spætte. *Licer*
Electuariam gjort aff Berthont/ her aff din morge *Lupinum*
nen fastendis æt/ stiller Vennelse oc spælse. *Crocus*

Denne Lagedom giffuer lyst til maden / och stiller
vennelse och spælse.

Tag Aloes tra/ Cardamoner / Mastix/ aff huere *Lingna Aloes*
u quatin/ Sucker thu lodet vand aff Surer vint/ och aff *Cardamonum*
Scabiosa / eller aff Malurt. vi lodet siud disse / och gør her *Mastix*
aff en drick/oc giff den siuge aff den afften oc morgen.

Den vellerde mand och Læge Docter Hieronimus
Brunsvick Scriffuere/at aff hans Hustruis mund løb dag
lige dags vid tho Eggeskaler fulde wren Phlemaiske ved
ske/da vaar hende lett / at hun skulle æde huer morgen itt
spæke varint Brød gnedt met Salt / hulleket hun och
giorde/oc fick der aff badie

M

III

Det

Om nogen vil spy.

Det lebitt. Capittel.

Om nogen vil spy.

Du haaffuer lert huorledis Vemmelse oc spyle
se: stilles oc fordriffues / Nu vil teg och later
huorledis mand skal komme en ul at spy for
di det skeer tit oc offte / at naturen vil driffue
nogit offuen vd som hende er skadeligt / och
kand det iche vige / thi skal mand kome hen
de saaledis til hielp / som her nu effter følger.

Oleum oliuarum

Vil mand koinne nogen til at spy / da skal mand giff
ue hannem en foye dreck luncter vand blander met lie Salt
oc met en skedsuld aff Lissebons Olie / oc siden skal hand
finge en fiter vaadgiort vdi Lissebons Olie vdi halsen oc
kilde der met / bort oc igen / da spyer hand letteltge.

Rapjanus minor
Hell: berus albus

Eller mand maa tage en Roeredicke / och finge den
allesteder suld aff vuid / Rysseurt sinaa skaren / oc siden legge
den vdi en vedskactig Kildere en nat / om morgenen skal
mand tage Rysseurt aff Roeredicken / oc siude Roeredicken
vdi Vin / oc aff den Vin skal maa giffue den som spy skal /
lit eller megit / effter som mand selff vil / da spyer hand.
Somme legge samme Roeredicke saaledis met Rysseurt
specket / vdi fire netter vdi fiske Kildevand / siden vdtage
de Rysseurt / oc siude Roeredicken vdi samme vand / och
giffue saa den som spy skal aff samme vand met Dru
melle squallitico.

Opinel squalliticum

Radix Sambuci

Eller Mand maa tage Bylderod oc tho den ren /
oc skaftue den vderste bark der fra / oc tag saa mullembar
ken sinaa skaren / och siude den vdi en Rortere / oc kypste
Osen der fra igennem en sterck linklud / aff samme Off
skal

Om nogen vil Spp

lerbti.

skal mand giffue den som en Valnød kand vere stor til met
Ertesaad / vdi hulleket inted fet eller salt kommet er / io
mere saadet er io lættre spyr hand. Haffuer mand icke
Ertesaad / da maa mand giffue den met øl / Somme siude
denne barck vdi vand / oc dricke det vand / paa denne drick
och Lagedom skal mand faste vdi sein eller sex timer och
gaa oc spatze bort och igen da driffues den onde vedske
baade offuen oc nedent vd.

Eller mand maa siude frøet aff Wilder vdi vand / oc
giffue det aff at dricke / och mand skal stinge en stier vdi
halsen / oc handle det met som førre sage er.

Semen Striphicis

Eller mand maa giffue den som spy skal trediedelen
aff is quinten huld Rysurt met Ertesaad.

Gelleborus albus

Huo som vil bruge oc tage til sig aff den hulde Rys-
urt / hand skal icke tage mere til sig end som xx. Byghorn
veye til.

Haffuer nogt tagit til sig formeget aff de hulde Rysurt / oc
hand fornemmer at den er harnem skadelig / da skal mand
giffue hannenim strax is quinten Sibirgel / met ihu lodt
Vin spire lit varmt gjort.

Castoreum

Eller mand maa giffue harnem en aff disse Lages-
domme som findis vdi Apotecken / Vomitiu Nicolai /
Eller Vomitiu Scarpalle / Eller oc Vomitiu Patriar-
che / disse alle gpre at spy.

Haffuer mand nogit vdi Haffuen hulleket hand icke
fordøue kand / och mand vil driffue det offuen ve / da skal
mand tage is grønt och ferst Egel pffom mand kand det
saa / kand mand icke saa det som er grønt oc ferst er. da maa
mand tage det som tuur er / och legge det nogen stund vdi
vand / siden skal det vel tyggis vdi munden / dette skal
saaledis brugis tre eller fire gange / da kommer det mes-
sen vedske oc slim aff Haffuen.

¶

Eller

Massuen at Spricke.

Acum Dint

Eller mand maa tage Vinedicke oc ferskt vand/lige
megit aff huert/oc dricke her aff en Eggeskal fuld.

Det Ixx Capittel.

Quorledis Massuen skal styrckis effter
at mand haffuer spret.

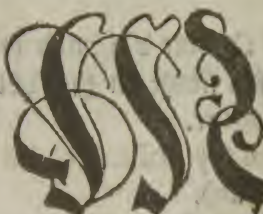
Syrupus adspntgill
Syrupus de cypens
tba

Sarlopssilum

Succus cypenthee

Ruta

Aloe
Sariopssilum
Dialanga
Diacinamomum

And skal giffue den siuge om mor-
genen Malurte Syrup/ eller Syrup
aff Mynte.

Eller mand maa giffue den siuge aff-
ten oc morgen/ iho Neglicke siotte
til puluer/ met en skedfuld aff Rur
sempntis Dff/ eller met Vin huor vdi krussemynte er
saaden.

Eller mand maa giffue hannem en halff skedfuld aff
tør Rude/ stöt til puluer/ met Vin at drick.

Eller mand maa giffue den som spret haffuer itz quinz
tin Aloes oc Neglicker siotte til puluer met Vin at dricke.

Electuatum Diagolange/ eller Diacinamoms huert
gang itz quintin til sig tagte styrcker Massuen saate vel.

Det Ixx Capittel.

Naar som Massuen er haffuen eller opblest.

Massuen haffnis oc opblasis stundem aff veder/
som vdi hannem forsamlet er/ for forduelsens
skæbeligheds skeld/huileket som her aff kom-
mer/ at mand bruger w skickelig den mad som
veder ggi/ lige som Erter/ Bønner/ Roer/ æt. G ore.
Stundem haffner hand aff Massuens skæbelighed som er
met hede/ aff huilcken hede en damp kommer vdi Masse-
uen/ oc hand er teke saa sterck at hand den fortære kand.
Stun.

Er Massuen haffuen

lxvlii.

Stundem hoffs hand aff groff Phelgmatts hede vedske/
hulcken Massuen icke fortare kand/ och saa kommer der
aff ith vader/hulcket sig indsetter vdi Massuens huller/
huor aff hand da hoffs eller opblasis.

Tegen.

Denne Massuens breck oc hessuelse kand mand for-
fare aff disse tegen. Den siugis Massue er opblaster/ om
hand haffuer suar pine vdi hannein / stundem kand mand
vduoris see at hand er hoffsuen / hand følger och Tarmer-
nis liud oc bulder / hand haffuer oc pine eller sing imellem
Skulderne / oc saadan pine kommer aff den forenelse som
Massuen och Ryggen tilsammen haffue. Och huo denne
breck haffuer hand skal saaledis hielpis.

Lagedom.

ffirst skal hand icke bruge den mad som beder gdr.
Siden skal mand gissue den siuge/ afften oc morgen aff den
ne Lagedom.

Tag Anis / fenickel / Mercke Persilefrø / aff huert
it lodt / Spicanardus it halt lodt / Neglicke / Galliga / Inge-
fer aff huert ith quinten / stød dem til puluer och siud dem
vdi vand / lad saa Honig her vdi oc gdr der aff en Syrup.
Hand skal oc putgere eller rense Massuen / met no-

gre aff de Piller / som ofte nu sagt er.
Hand maa oc siude Rude oc Chamilleblommer i
Vin / och her vdi vaadgpre en Suomp / och legge den saa
varm paa Massuen.

Eller mand maa siude Meyran / Rude / Chamille-
blommer / Vil Meyran / Lauerbet / aff huert en haandfuld /
vdi Vin / oc det bruge som før sagt er.

Massuen skal oc siugis met Olie huor vdi Mal-
urt / Rude / oc Chamilleblommer saadne ere.

Hand

Seminis
Anise
Feniculi
Apri
Petresilini
Spicanardus
Sariophili
Galanga
Zinciber
Ruta
Lanemilla
Maidrana
Ruta
Lanemilla
Origanum
Baccelaurs
Absynthium
Ruta
Lanemilla

Faar en bullen Massue.

Diacimium.

Linnanthum
 Rup. Muscata
 Maris
 Barionhilum
 Zingiber
 Zeduaris
 Galanga
 Cardamomum
 Spicanardus
 Cymium
 Anisum
 Feniculum
 Crocus

Hand maa oc vel giffue den siuge huer morgen tih
 halt lode Diacimium.

Eller mand maa giffue den siuge huer morgen tih
 quintin off denne Lagedom met en drick lunclic Dtn.

Tag kannelbarck tih lode / Huskater / Huskate
 blommet / Reglicker / Ingeser / Zediser / Galliga / Car
 damomer / off huert tih lode / Spicanardus / tih quintin /
 Spisekommen / Anis / fenickel frø / off huert it lode / Saf
 fran tih quintin / disse skulde sigdis imaa / oc saa her off g
 tis tih Electuatum met Sucker eller met Honig.

Det lxxi. Capittel.

faar en bullen Massue.

Er voper mange steder Bylder paa Massuen
 stundem nedre paa Massuens bond / sinndem
 vdt den yderste hud / stundem vdt den inderste
 stundem bag i Massuen / stundem faare / sinndem
 dem alle sidet paa Massuen / och naar saa
 sker / da er der dødzens regen / oc off disse regen kand mand
 forfare och kende disse Bylder.

Tegen.

Den siuge Massuer stor woffladitg pine paa en sted
 vdt Massuen / oc der til oc saa den kaaldestuge. Er Byl
 den indvortis i Massuen / da Massuer den siuge svar pine
 naar som hand æder oc faar sig mad / Men er hand vdt
 vortis / da Massuer tē siuge teke saa stor pine naar som hand
 faar sig mad / sō hand siden faar. Er Bylde faare i Mass
 uen / da seer mand Massuens Byssuelse / eller mand kand
 oc føle Bylden / oc saadanne Bylder de komme stundem
 met hede oc stundem met kuld / och huo som denne Byck
 Massuer hand skal saaledis hulps.

Lagedo

Lagedom.

Skift skal mand vel til see oc act der paa giffue om den siuge haffuer megit blod eller anden vedske vdi sig/ haffuer hand megit blod/ da skal mand lade sia Lessueraa ren paa den høyre haand/ eller oc den Aare vnder Anche- len aff Lagerne Daphena kaldet.

Kommer den aff nogen offuerflødig vedske/ da blod gøi den met en aff de Lagedomme som der høre til / om hailcke offte førre sagt er / oc driff den siden vdi met Hiera- piera/ eller met Hiera simplex/ eller met de Piller Stoma- ticas kallede.

Haffuer den siuge hede/ da skal mand giffue hammei Mandmelck/ och vduortis skal mand siden smøre met Rosenolie/ eller met fiole olie/ och siden legge paa steden dette Ploster saaledis til giort.

Tag Rosenvand/ Lectygenvand/ Dsen aff Portula- ke vrt / aff huert tris lodt/ disse skulle blandis met fiole Olie/ oc lit luncket gøris/ her vdi skal vaad gøris Bom- uld/ oc leggis paa steden.

Hand maa oc vel rense och purgere de siuge met Cassia fistula extracta/ blandet met Endiuie vand.

Men er Bylden aff kuld/ da skal mand tage den Krost Altheam/ kemun grecum/ oc Gøf. g. ligemeget aff huert/ och stude dem vdi Vin/ och siden tage her til Sumre Aster/ ande Ater oc smør her aff skal gøris in Simprelse/ oc smøre steden her met. Hand maa oc smøre steden met Olte aff Chamilleblommer/ eller met Lilie Olie/ eller oc met den Simprelse Dialtea.

Det lxxix Capittel

Haar Massuerfor aff Lagedom.

Massuen

Maffuen lider oc stundem breck oc pine aff den vedske Cholera / oc stundem aff den salte Phlegma / Denne breck forfaris aff Maffuens store pine / oc aff Hundens spør eller vedske / om den besk oc salter / och om den sluge tårer saare oc haffuer hede / oc det gnaffuer vdi hans Bug / och huo denne breck haffuer / Hand skal saaledis hielpe.

Lægedom.

Opizachra simplex
Syrupus Rosarum Hand skal giffue den sluge *Opizachra simplex* / eller och Rosen Syrup / blandet met ferke saadet Rildruand.

Aqua Endiæ
Lichore.
Aietose
Abfynghis

Eller mand maa giffue den sluge vdi deris fed / En dritte vand / vand aff den store blaa Spricke / eller vand aff Surer brent / blandet met Holin te vand.

Hiden skal mand purgere oc vddrissue Cholera / met de Lægedommer som staa scressue vdi det Capittel om Hoffuuerck som kommer aff Cholera.

Syrupus acetosua

Om den sluge sterck er / da maa mand giffue hans nem Syrup aff Surer giort / blandet met en druck luncket vand / oc her met komne hankem til at spy / Hand skal oc flinge en flinger eller en fier som vaad giort er vdi Lisses bons Olie vdi halsen / oc saaledis frem laacke vedskem.

Overck

Det skeer oc stundem at mand faar suarlige ont vdi Maffuen / och mand kand icke vide huor aff det kommer eller sin begyndelse haffuer / oc da skal mand saaledis handle met den sluge.

Chamomilla
Willotum
Abfynghum
Malua
Paritarea
Pulegium
Seminis Lini
Fenum Grecum
Se. Anisi
Se. Feniculi

Hand skal tage Chamomilleblommer / Anis / Holin urt / Katost met rødderne / den vdi dag oc nat kaldet / Pollele / aff huer en haand fuld Hørsø ith pund / ferum grecum ith halt pund Anis / fenickelstø / aff huer ith lodt / alle disse skulle stødts vel til sammen / oc sludts vdi vand / her vdi skal en Suomp vaadgøris / oc lit vdkryst / oc leges

gis saa varm paa Massuen / och naar som hand køles
skal den dōppis oc vermis igen/oc saa brugis som sagt er.
Oc der effter skal Massuen singris met Olie aff Cham. *Oleum Chamille*
milleblommer /eller met Olie aff Dild.

Eller Hand maa tage en Suine Blære /oc fylde
den fuld aff forscreffne saadne vand / och binde hende vdi
linklude / oc den legge paa Massuen / oc naar som vandet
vdi Blæren køles /skal det vdladis / oc ander varmt igen
der vdi ladis / Der effter skal Massuen singris met en aff
forscreffne Olier

Massuen lider oc stundem breek oc pine aff veder / oc Aff veder
da er pinen stundem paa en sted / oc stundem paa en anden
sted / oc den skal mand saaledis hielpe.

Hand skal tage Salt oc Honig / oc røre dem vel til. Sal
sammen / oc stege disse vdi en pande / och legge dem siden i
en Linpose / oc den skal leggis saa varm paa steden.

Tag Krummen aff iij nybagit Rubjød saa varmt
som det tagis aff Bageronen / dōp den vdi Olie aff Chā
milleblommer / eller vdi Spicanardi Olie / vint saa krum
men vdi en linklud / oc leg den paa steden. *Oleum Chamille*
Oleum de Spica

Eller mand maa lade sette en stor Koppe affuer
Massen / oc lade den sidde der paa en time / men der skulde
ingen hul huggis.

Eller mand maa tage Brusemynte / Spisekommen /
huit Røgelse / oc slippe dem smaa / oc sir de dem vdi vand /
her aff skal mand gissue den siuge / at dricke den stund hand
fastendis er / och her paa skal hand faste vdi tre eller fire
tiner.

Eller mand maa tage Osen aff Mynte iij lodt Mal. *Succus Menthe*
urte Os / iij halt lodt / Neglicker / Aloes tra / Balsam tra. *Abl mthii*
off huet saa migt som p. Bygkorn beye / disse skulle *Carioopheli*
spodis *Lingnum aloes*
Zelobalsam

spedis til puluer de studis met aserne / her aff skal mand
giffue den sluge it halst lodt met en dryck lunckit Vin den
fund hand er fastendis / siden skal hand der paa faste i tre
eller fire timer.

Galanga

Castoreum

Diacinium

Dialanga
Dianisum

Aromaticum Sa-
riophylorum

Eller mand maa giffue den sluge it quintin Galiga
til puluer spæ met en dryck varm Vin.

Eller quintin Störget druckit met en dryck varm Vin
fordiffuer alle honde Massuens væder.

Eller mand maa giffue den sluge it halst lodt Diacti-
nium / met en dryck Vin och lad hannem der paa faste vdi
tre timer.

Eller mand maa giffue hannem Diagalangam /
eller Dianisum.

Eller Aromaticum Satiophylorum it quintin /
huer morgen.

Faartalen.

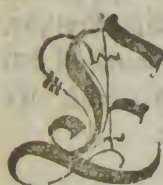
Jeg haffuer førre sagt at Lessueren er it aff de øff-
uerste lemmet / och er en begyndelse oc kilde aff hvilcken al
naturlig kraft oc aand vdflyder. Forst at i Massuen gøres
oc berets alt blod oc vedsker. Da Lessueren er intet andet
end lifreit blod / hvilcket er offuerdragt met Hencr oc Na-
rer / oc inet it subtiligt Væsen / der hui haffuer hendts leger-
sted i den høyre side vndermeden de sinne Reben. De Lessu-
eren er en lem hvilcken sø arbejder oc subtiligt vteker i
ke alleniste i Blodens oc andre vedskers skabelse reiser oc
føder dem saaledts. Atz naar som manden da Massuen / er
vel faaden eller fordiffuer / da drager Lessueren der best
der aff til sig igenne fan tpe eller naar som gaa fra massu-
en oc til Lessueren / oc der gøres der til blod / oc naar som
der er blesst blod / da lents det vdi ferker ny Vin / vdi
hvilcken trende ting are / nedre paa bonden er brennen / mit
i er Vinen / oc øffuerst skunnen. Lige saaledts at skil Lessu-
eren

Paar Lessuerens hede. lxxvii.

ueren oc Blodens offuerflødighed fra hin anden/ før end
 det deles i blant de andre leminer/ først er der skum/ det
 er Cholera/ den gaar ned til Gallens hinde/ Bermen/
 det er Melancholia/ til Milten/ och siden det beste til
 hiertet/ oc der effter annamner huer lein sit/ huer effter sin
 skick oc stad. De lessueren lider stundem breck och nød aff
 offuerflødigt blod/ stundem aff Cholera/ huor aff hun
 saare hed vorder/ Sammeledis oc aff Phlegmate/ huor aff
 yeden bliffuer suag oc skøpelig.

Det lxxviii. Capitel.

Paar Lessuerens hede.

R Lessueren siug aff det hede oc offuerflødige
 blod/ det känd mand forfare oc vide aff disse
 Tegen.

Tegen.

Den siugis vand er rødt/ Pulsaaren slar
 fast/ oc er gulactig vnder Ansictet/ saa er oc hans stolgang
 hand røfter saare/ spyer oc stundem/ oc det som hand vdi
 spyer/ haffuer atskillige farffuer/ stundem er det gult/ greeat
 eller grønt/ hans Næse er forstoppet/ och der flyder ingen
 vedske aff hende/ madens løst forgaar/ och hand haffuer
 ont vdi den høpgre side.

Ordinantze.

Quo som denne breck haffuer hand skal holde denne
 skick oc Ordinantze. Den siuge skal inted saltet eller rø-
 get kød ade ey helder saltet fisk/ men vngt Lammekød/
 vngt Rød/ oc Koluekød man hand ade/ alt huer som hed-
 mer skal hand fly. hand skal icke bruge noget som er beret
 met Honig hand skal oc icke ade Melck/ Eg/ Rødløg/
 Purløg/ Rindeløg Senep/ Myrran/ eller andre tillige
 hede vter. Men aff disse maa hand bruge til kaal/ som

R

ere

Paar Læffuerens hede.

ere Spinas / Leetge / Surer / Portulace vrt / Biede / Gild /
der / oc dem til rede met lit Edicke / vden saa er / at hand
er forsaare skøddelig / hand skal ingen Vin dricke oc ey hel
der haffue legemlig sijnquem met Quindfolck / och skal
vel vacce sig for hastighed viede oc forpørselse / oc huo den
ne Læffuerens hede haffuer hand skal saaledis hielpis.

Lagedom.

fførst skal mand lade Læffueraaren (om tiden och
alderen sig saa kicke vil) paa den høyre Arm / eller oc den
Aare nedre hof den lille Taa / paa den høyre fod.

Syrupus Endiuæ
Syrupus Violaræ
Syrupus Licjoreæ

Siden skal mand giffue den siuge om morgenen och
om afftinen naar hand vil sig nedlegge / Endiuæ Syrup
thi lodt / eller och fiole Syrup met en drick Byguand.
Eller aff den Syrup som gøris aff den store blaa Syncke.

Aqua Licjoreæ

Eller mand maa tage Endiuæ vand / vand aff den
store blaa Syncke / oc Sure vand / aff huer sex lodt / disse
skulle blandts tilsammen / oc giffuis den siuge.

Sordium

Eller mand maa tage rent Byg itz pund / och siude
det i vand vdi en ny Lerpotte indtil det er vel saadit / mand
skal oc tage en ny Tegelften / oc gnide hannem met en an
den Tegelften indtil hand bliffuer slet / och samme Sten
skal vermits hos en Ald / oc Asken aff den blasis och paa
samme Sten skal mand legge forscreffne Byg ind til det
tørres / oc det siden til puluer stød / och saa ren siete / aff
dette puluer eller Mel skal mand tage sex lodt / Sucker
tre lodt Handel til puluer støt itz lodt / Byguand saa me
get som her til behoff gøris / her aff skal gøris en Dey /
gør saa her aff Rager huer saa tyck som en finger / oc lad
dem vel tørres / och sker samme Rager i støcker / aff disse
Rager maa mand giffue den siuge arh ade vdaß om mor
genen / Middagen / om afftinen / eller oc om natten / naar
som mand vil / denne Lagedom siøcker / kpler och leker
eller

Saccharum
San. alium

Paar Læffuerens hede. lxxviii.

Eller mand maa tage aff forslagde Byemel som er til gjort som sagt er/oc hult Valmuefrø/aff huert en haand fuld/ Byguand en halff potte/ Edicke en halff Eggeskal fuld/ her aff skal mand gøre Rager/oc aff dem bruge som sagt er/da sløckts heden oc røsten.

Farrina Hordei
Seminis papae
heris

Denne Lægedom leker Læffuerens/ Haffuens oc den Kaaldeffuings hede/oc giffuer løst til mad. Mand skal tage got rent Byg thi lodt stød det til puluer/ Cortander som er beredde try lodt/ Anis tht halt lodt/ Sucker otte lodt oc den blande met Endiuie vand/siden skal mand blø de it støcke Bygd vdi Vin/oc mand skal strø aff dette forscreffne paa samme Bygd oc det ade/ och dette skal bringis om inogenen/ middagen oc om afftenen.

Farrina Hordei
Cortandrum
Se. Aniso

Eller mand maa gøre en kost aff grønne och ferske Eggeff/ lige som en Bækkost/oc den legge paa den grønne side/ oc naar som hand bliffuer hed / skal hand borttagis / oc en anden leggis i steden igen/ denne kost offte brugt / vddrager heden/oc køler Læffueren saare vel.

Folia querni

Eller mand maa vodgeøre en linklud som er veffult aff Hampegarn i Endiuie vand/hannein lit vdkryffe/och legge hannein offuer Læffueren.

Den stuge skal oc renfis eller purgeris fire eller fem dage effter atth mand haffuer bringet nogen aff forscreffne Lægedommer/ huileket saaledis ske skal.

Purgatz

Tag Cassiam fistulam som nylig vdtagen er aff skal en/Rhabarbarum tht quintin / oc lit Spicanardi/leg disse en nat i blød/ vdi Endiuie vand/tog saa her til thu lodt Firole Syrup rø dem vel tilsammen met Byguand/giff den stuge denne purgatz aarte om morgenen søre lit luncs kit gjort/denne Lægedom vddriffer Choleram.

Cassia fistula
Rhabarbarum
Spicanareus
Sprupus violarū

Eller mand maa giffue den stuge denne purgatz.

Purgatz
Pruna Damascena
Diaprunis lapatiū

Tag sep lodt vand huet vdi Blommer Damascene saadne ere/oc tht lodt Diaprunis lapattum/rø disse vel til

li sam

Paar Lessuerens hede.

Purgatz
 Diaprunis lapatis
 Aqua Licthorea
 Electuarium
 de Succo rosarum

 sammen / och giff den siuge den aarle om morgenen spire
 lte luncket giort.

Purgatz
 Diaprunis lapatis
 Aqua Licthorea
 Electuarium
 de Succo rosarum

 Eller mand maa giffue hannem it lodt Diaprunis
 lapattuum met vand aff den store blaa Byncke brent.

Purgatz
 Diaprunis lapatis
 Aqua Licthorea
 Electuarium
 de Succo rosarum

 Eller mand maa giffue hannem it lodt Electuarium
 off Rosen. Dss giort met forscressne vand. ath dricke / som
 sagt er.

Purgatz
 Diaprunis lapatis
 Aqua Licthorea
 Electuarium
 de Succo rosarum

 Men om saa er / at den Siuge er forsoet och mact
 lps / eller oc om hand aff sig selft let stolgang hassde / da skal
 mand giffue hannem des mindre aff forscressne Purgatz.

Purgatz
 Diaprunis lapatis
 Aqua Licthorea
 Electuarium
 de Succo rosarum

 Naar som den Siuge er / rensit eller Purgerit / Da
 er det got / ath mand legger vduortis paa lessueren neden
 vnder de smaa Rebhen vdi den hpgre side en aff de læge
 dommer som offuen faare scressne staa / eller och en aff
 disse efftersfølgendis.

Purgatz
 Diaprunis lapatis
 Aqua Licthorea
 Electuarium
 de Succo rosarum

 Vdi Apoteken er en Smørrelse Cerotum sandalium
 kallet / off den skal smøres paa it fiske lær / eller paa
 en linklud fere finger bred / oc ligges paa steden.

Purgatz
 Diaprunis lapatis
 Aqua Licthorea
 Electuarium
 de Succo rosarum

 Eller mand maa tage Endiute vand / Veybredvand /
 Rosen vand / ligemeget aff huert / oc lit Edtke / disse skulle
 lit vermes / oc linklude der vdi vod gøris och paa steden
 leggis

Purgatz
 Diaprunis lapatis
 Aqua Licthorea
 Electuarium
 de Succo rosarum

 Eller mand maa tage Bussløge Dss / och Rosen
 vand / aff huert iiii. skeder fulde.
 Campher it quintin / disse skulle blandis til sammen och
 her vdi skulle linklude vaade gøris oc leggis paa steden.

Purgatz
 Diaprunis lapatis
 Aqua Licthorea
 Electuarium
 de Succo rosarum

 Vand maa oc smøre steden met Firole Olie / eller
 met Populeons smørrelse.

Purgatz
 Diaprunis lapatis
 Aqua Licthorea
 Electuarium
 de Succo rosarum

 Naar Lessuerens hede / maa mand giffue den siuge
 huer morgen it quintin Triasandali / blandet met sex lodt
 Endiute vand.

Purgatz
 Diaprunis lapatis
 Aqua Licthorea
 Electuarium
 de Succo rosarum

 Eller mand maa giffue den siuge Dyzacram / huer
 gang tre skeder fulde / met Endiute vand / eller och met
 vand brent aff den store blaa Byncke.

Eller

Om Lessueren er forkølt. lxxix.

Eller mand maa giffue hannem Diarodon Abbatis Diarodon Abbatis
huet gang itz lodt.

Eller mand maa tage Rosen vand it halt pund / En Aqua Rosarum
diute vand otte lodt / Sucker itz lodt / disse skulle blendis Aqua Endiuia
samme / och siden staa oc klatte / da bliffuer det en subti-
lig oc løstlig drick / her aff skal mand giffue den siuge / Men
om den siuge vil bruge aff denne Lægedom och dricke aff
hannem timellem maaltiderne / oc der met sløcke sin tirst /
da skal hand tage her aff / en deel / oc tiffet saa megit forst
Aildeuand / oc det saa dricke.

Det lxxiii. Capitel. Om Lessueren er forkølt.

S Lessueren et forkølt aff Phlegmate
som haffuer indset sig i Lessueren kand for-
faris aff disse Tegen.

Tegen.

Den siugts vand det er hult och trekt /
Ansietet er hult / i munden oc laberne de ere
blege / hans Puls slar langsom / hans Stolegang er som
slim / och blodet formindskis i den siuge hand gldder nogit
bedre adit / end den som haffuer en hed Lessuer / men hand
kand dog icke fortare eller fordpge maden / oc hand haffuer
ont i den høyre side / oc huo her aff breck haffuer / hand skal
holde denne Ordinantz.

Ordinantz.

Den siuge skal æde den mad som lettelig fortaris el-
ler fordpgis i Lessuen / oc maa dricke god Vin / oc bruge
vdi sin mad Ingfer / Kannelebarck / Paradiskorn / Anis
senickelfrø / oc skal æde den Raal som reis aff hede vrter /
lige som aff Salute / Isop / Tintan / Meyran / Persille
hand skal ingen raa fruct eller vrter æde / som ere aff kold
nature /

R iii

nature /

Om Testueren er forklædet.

nature/hand maa ade Røfengryn/ oc Gædebrød som bløt er i Hønskepdsaad / oc alt hues som søt er skal hand icke bruge oc den siuge skal saaledis hjælpis.

Lægedom.

Digestium

Opimel diureticū

Si først skal den vedske Phlegma blødis saaledis / mand skal giffue den siuge vdi fire eller fem dage aarle om morgenen aff den Syrup Opimel diureticum kaldet / met vand huoꝝ i Persilie oc Persilie rødder saadne ere. Siden skal mand vedsken saaledis vddriffue.

Purgatz

Diaphenicon

Petroselinum

Feniculum

Er den siuge aff sterck nature / da skal mand giffue hannem halandet lodt Diaphenicon / men om hand siug vaare / da skal mand giffue hannem it lodt / aarle om morgenen / met vand huoꝝ i Persilie och Persilies rødder och fenickel saadne ere / søte lit luncckit gjort.

Agarici trociscati

Eller mand maa giffue hannem i den sted / ith halt lodt Agarici trociscati / met fenickel vand der vdi vel sønder gnedet.

Purgatz

Diacarthanum

Purgatz

Diaconiton lapatinum

Electuarium dulce

Eller mand maa giffue den siuge ith lodt Diacarthanum / oc hannem der met rense.

Eller mand maa purgere hannem met ith lodt Diaconiton lapatinum.

Eller met Electuario Dulce. Mand maa rense eller purgere den siuge met en aff forscreffne purgatzet / huilcken mand aff dem kand faa / oc de skulle giffuis met sex lodt Persilie vand / Asope vand / eller fenickel vand / och den siuge skal faste der paa i sex timer.

Purgatz

Hierapicra

Aurea Alepandrina

Eller mand maa rense oc purgere den siuge / met en aff disse efterfølgendis.

Mand maa giffue den siuge ith lodt Hierapicra / met en driick varm Vin / oc tredie dagen her efter skal mand giffue den siuge Auream Alepandrinam / huer gang ith quintin.

Eller mand maa giffue den siuge it quintin Rhabarbarum

Faar Læffuerens forstoppelse. lxxx.

barum met it halt quinn stopt Ingsfer.

Rhabarbarum

Eller mand maa giffue hannem Diaturbit met Rha-
barbero.

Diaturbit

De naar som den siuge tensit eller purgerit er / maa
mand giffue hannem Dialangan / Diaciminum / eller Di-
amuscum dulce.

Dialanga

Diaciminum

Diamuscum

Vduoris paa Læffueren skal dette plaaster legges.

Hand skal støde Galurt och Spicanardus tilsam-
men / oc blande dein met Olie aff Dild / oc legge det paa
steden.

Asyntgium

Spicanardus

Oleum Aneti

Eller mand maa tage Spicanardi Olie / oc Olie aff
Dild ligemegit aff huert / oc her met steden smøre.

Oleum de spica

Oleum de Aneto

Eller mand maa smøre steden met Laurcolie.

Oleum laurinum

Syrup aff Agermonte bruger / er oc god for denne breck.

Syrupus de Agri-

Galurte Syrup / er oc god for denne breck.

monia

Syrupus de Abs-

Den læge Hacer siger / at Galurt bruger / styrker
oc vermer Hæffuer / giffuer lyst til mad / obner den forstoppede
Læffuer / tht er hun god for den Gulesot / oc for Væ-
tersot / mand skal støde hende til puluer / oc bruge aff hende
morgen / middag oc om aftenen huer gang lit til lige.

Syntio

Asyntgium

Den Aare neden vnder Ankelen (Saphena kaldet)
lat / er god for alle honde Læffuerens / Wiltens oc Lender-
nes breck och siugdomme.

Det lxxv. Capittel.

Faar Læffuerens forstoppelse.

Læffueren forstoppes siunden / saa at den naturlige Ved-
ske forhindres oc Hæffuer tæke sin rette gang effter natu-
rens skick / och denne breck kommer siunden der aff /
at mand bruger groff oc sød mad / lige sø naar mand æder
Perer / eller anden saadan fruct / siunde der aff / at mand
dricker mere end naturen tolle oc fordrage känd. siunden aff

A

liii

Læff

Om Lessueren er forstoppet

Lessuerens eller aff de andre lemmers onde Coplexie. stundt
de aff Tarmens siestuehed. Stundt aff sey gross tyck ved
ste hulleken er blandet med veder. Stundem der aff/ at
nogen leim er affbuggen eller lytter/ om saa er/ da bliffuer
det Blod vdi Lessueten som skulde gaa til samme lem.
Oc naar som Lessueren forstopps/ da er hun en Moder
oc en begyndelse til alle Siugdome/ oc hun giffuer tilkende/
at mand skal faa Vattersoten eller oc den Gulest/ Beldet/
Tarmens vied Colica/ oc Yliaca kallede.

Tegen.

Aff disse tegen kand Lessuerens forstoppelse forfaris.
Den siugis ansiet haffuer en ond farffue/ hans vand er
klart oc tynt/ hand haffuer ont vdi den høyre side/ paa den
sted der som Lessueren ligger/ och hand haffuer en suar
Aande/ oc serdelis om hand skal gaa høyt op at en Traps
pe.

Stundem er Lessuerens forstoppelse alder øffuerst
vdi hendis Aarer/ der kand mand forfare aff disse tegen/
Den siuge haffuer suar pine vdi Ryggen/ och haffuer hans
Nyrer/ och hand skal hielpis met de Lagedomme/ som
kræfftige ere til at obne/ lige som disse gøre.

Syrupus de Radicibus
citrus
De Bizantijs
De Capellis
Veneris
Petrosilini
Radicis Fentuli
Licioræ

Syrupus de Radicibus/ Syrupus de Bizantijs/
Syrupus aff Stenrude/ disse Syruer skulde giffuis met
vand huor vdi Persile met rødderne/ fenickelrødder/ eller
rødder aff den store blaa Bytcke faadne ere. Vand aff
samme Vriker brynt oc der drucket obne Lessuerens forstop
pelse.

Af Melancholiske
Blod

Lessuerens forstoppelse kommer oc stundem aff det
grossue Melancholiske blod/ hulleket som haffuer set sig
vdi Lessuerens Aarer/ huor aff de da forstopps/ oc da er
den siugis vand klart/ oc hand skal saaledis hielpis
Lagedom.

Den siuge skal bruge den Lagedom som forstoppelsen
obner

Om Læffueren er forstoppet lxxxi.

obner/oc den groffue vedske subtilig gørlige som disse eff-
terfølgendis gøre.

Dysachara composita / Syrupus aff Jordroges *Dysachara*
Drt / Endiue Syrup / aff disse skal den siuge tage til sig *composita*
met Ertesaad som inted Salt eller set er kommet vdi. De *Syrupus de Fus*
naar som den siuge hæffuer brugt och til sig tagit aff for *mo terra*
scerffne Syruper / da skal hans Læffuereare paa den heppe *Syrupus de Endi*
Arm ladte/oc den ottende dag der effter/ skal den Aare la-
dis som sidder imellem den lille finger oc den anden fin-
ger der nest. De siden skal mand giffue hannem huer mor-
gen itz quintin Triasandale.

Giffue mand den siuge itz lodt Diarodon abbatis/ *Triasandalum*
da obnts Læffuerens Aarer oc det gandske legomme kplis. *Diarodon abbatis*

Læffueren maa rensis met Pillen de Hieraptera. *Purgatz*
Eller mand maa tage Rhubarbarum it quintin/ Inge- *Lulæ de Hier*
fer stopt til puluer itz hals quintin/ och giffue den siuge det *rapicra*
met saa megit Endiue vand som det kåd gaa vdi en Eg- *Rubarbarum,*
ge skal/ Her aff rensis den forstoppede Læffuer. *Zinziber*

Kaal aff Persilie gloit oc den adt/renser Læffuerens *Petroselinum*
forstoppelse/ oc fordriffuer Lendenerck.

Galurt saaden vdi Vin eller vdi vand/ oc drucket *Asyntstium*
renser den forstoppede Læffuer.

Agerum saaden vdi Vin/ oc met Zucker spd gloit/ *Lentaurea*
oc den drucket/ renser den forstoppede Læffuer.

Loestøcke saaden vdi Vin oc den drucket gørl det same. *Lysisticum*

Rødderne aff Asperago brugede/ som sagt er/ gøre *Asperagus*
det samme.

Eller mand maa tage aff de spde Mandale/ oc legge *Amigdal*
dem vdi varmt vand/ oc skale dem rene/ och naar som de
ere rensede / skulle de leggis atter vdi varmt vand / oc der
vdi skulle de saa ligge vdi taal timer / da bliffue de set ske
igen lige som de bore nptagne aff treit/ aff disse Mandale
skal mand giffue den siuge om morgenen/ imiddagen oc om
n v afftenen

Om Tuffueren er forstoppet.

affteinen huer gang tolf at ade / da omis den forstoppe
Tuffuer vden al fare.

Quindfolcks
Tuffuer

Tuffue en forstopps oc fyndem paa de Quind folck /
som icke haffue derts rette tid / som de met rette haffue skul
le huer Maandz tid / oc om saa er / kand mand forfate aff
diffe tegen.

Tegen.

Hun haffuer stor oc suar Hossultr erck / Thi vedcken
opdrager sig vdi Hossueder huor aff / hun faar en flyendis
hede / Anfiet bliffuer fulr aff pletter oc sprickler / Hun
haffuer oc pine vdi Bugen oc vdi Lenderne / oc omfiet set
ter sig pinen vdi den høyre side / och faar saa mange sting
vdi den / madens løst forgaar / oc tyngis saare / oc faar it
leer Anfiet / ia det bliffuer eldelis blaar / pyene tyngis saa
at hun nøyre gider oplat dem / Næsen gpr hende ent / och
naar som hun disse tegen fornemmer / oc hun da icke hiel
pis i tide / da faar hun store oc suare Stinger / saa at hun
mister hendis tid / och faar det aldrig igen / eth bliffuer saa
wtsuctsommelig / oc faar Vatterfot / och hun skal saaledis
hjelpts.

Lagedoms

Hand skal sla den Aare som sidder neder for Anckelen
(Saphena aff Lagerne kalder) met det alder første / Hiden
skal mand giffue hende den stund Maanen tendis och ny
er / vdi sin eller otte dage huer dag it lodt Triphora mag
na / met sex lodt vand som aff Syncke / I sop / oc fienickel
brent et / eller och Vin / eller vand huor vdi samme Viter
ere saadne.

Triphora magna
Elqua
Artgennise
Bissopi
Senicali

Purgatz
Pilula de Hieras
piera

De Spldenaars
flydelse

Eller mand mand rense och purgere Quinden met
de Piller. de Hieraptica / første nat skal mand giffue hende
de tre / anden nat sem / den tredie sin.

Er nogen vant til at haffue de gyldenaares flydelse /
hulke som bag vdi Artzen haff ender Tarmen ere / om de
forstopps da haffnes Tuffueren / oc følger der saa effter stor
re oc

Paar Lessuernes Bylder lxxii.

te oc suare Slugdomme/ vden saa er/ at der brugis raad til
i tide/ oc kommer dem til at si fyde igen/ hulleket saaledis
ske skal.

fførst skal mand lade sla Lessuernaaren/ oc siden skal
den siuge rensis eller purgeris med de Piller de Hierapicra/ ^{Uilula de Hierapicra}
som offuenfaare sagt er.

Det lxxii. Capittel.

Om Lessueren er bullen.

Da Lessueren vope Bylder vdi atskillige
steder/ Somme inde vdi Lessueren/ somme
vduortis/ somme i Lessuereis Hener och
Aarer. Och saadanne Bylder de komme
stundem aff fald/ slau oc stød/ aff mad oc
dricke/ naar som den vskickelige brugis.

Stundem aff Lessuereis egen skæbetsghed/ stundem aff
den offuerflødige vedske som vdi hende forsamlet er. Stun
dem oc aff Galdens/ Viltens/ oc Myrernis forstoppelse/
aff disse tegen kunde saadanne Bylder forfaris oc kendis.

Tegen.

Den siuge Hassuer daglige dags den Raaldestuge/
oc stor pine vdi den høyre side/ oc hoster iblant met byder
sig ofte/ hans vand er rødt/ oc Pulsaaren blød.

Er Bylden vduortis paa Lessueren/ da seer mand ^{vduortis}
en heffuelse lige som det vaare en ny Waane/ och der er
saadan skilsmøsse imellem denne oc Hassuereis/ Hassuereis
er lang oc gaar nedat lige som det vaare en albue/ oc den
siugis vand er blegt.

Men er Bylden vdi lengden oc vdi de stømer som vdi lengden
gaa tuert offuer Lessueren/ da er heffuelsen lige som itz
Raars.

Er Byl:

Faar Lessuerens Bylder.

Er Bylden i Lessueren / oc er hand bydden / kand
forfarts aff Stolegangen / om den er blandet met rødde.

Men om saa skede / at nogen finge Lessuerens Byld
oc Blodspot til lige / da er det saare farligt. Oc om Lessue-
rens Byld er haarder / oc den siuge icke hjælps i tide / da
faar hand Vattersot.

aduortis

Er Bylden *aduortis* paa Lessueren kand oc forfa-
rts aff disse Tegen. Naar som den siuge nogit øder eller
nedstuncker / eller oc drager sin aande / da hassuer hand stor
pine i mellem Lessueren oc Skulderne.

Byld aff hede

Er Lessuerens Byld aff hede / da hassuer den siuge
en suar kaalde siuge / och tøjster saare / hans Tunge er
spjst rød / oc siden bliffuer hun sort.

Lægedom.

Spjst skal mand lade sla Lessueraaren paa den høj-
re arm / eller oc Hoffuitaaren paa samme side / oc siden skal
mand giffue den siuge aff denne Lægedom / huilcken som
tien for allehonde Lessuerens Bylder / oc den skal saaledis
gjøris.

Radices Licijoreæ

Tag fire rødder aff den store blaa Byncke / ere rødderne
megit store / da tag rho rødder / oc rho dem rene / oc sker dem
smaa / siud dem i halanden pot ferskt vand / ind til tredie
delen eller lit mere indsaaden er / lad det saa bliffue kalt /
aff denne Lægedom skal mand giffue den siuge den siud
hand fastendis er en lempelig drick ath dricke / da tensis
Lessuerens Bylder och lagis.

*Nedre paa Less-
ueren
Pilule de Hieras
picra*

Er Bylden nedre paa Lessueren / da skal den siuge
tensis eller purgeris met Piller de Hieraptera / och mand
skal vel til see saa ath Bylden bliffuer icke haarder / ellers
faar den siuge Vattersot som føire sagt er.

*Epatica
Succus Apit*

Hassuer den siuge icke hede / da maa mand siude Less-
uerurt oc Osen aff Wercke i Vin / hassuer hand hede / da
skulle de siudis i vand / her aff skal mand giffue den siuge
at dricke.

Faar Goldsot

lxxvii

Er Lessuerens Byld met hede/da maa mand giff
ue den siuge Dsen aff Hercke/oc fenickel Ds/ Blande
de met Mandele Dlie oc met Dyzacara

Succus Apil et Fe
niculi
Oleum Amigda
larum
Dyzacara

Er Bylden brøden/huileket forfaris kand aff for
sagde tegen/da skal mand giffue den siuge morgen oc aff
ten aff denne Syrup saaledis tilgiort

Tag Malurt/Blortetungis vrt/ Endulam/lige
megit aff huert/siud disse vdi vand/ lad Sucker her vdi/
oc gff her aff en Syrup.

Absynthium
Scalopendria
Endeuia

Er Lessuerens Byld kommen aff slau/eller fald da skal
den siuge rensis eller putgerts met ith quintin Rhabarbare.

Byld aff slau
Rhabarbarum

Er Bylden met hede/da skal mand legge vduortis
paa steden dette ploster.

Mand skal tage Malurte Ds/ Veybrede Ds/ Por
tulake Ds/ aff huert ith lodt/Rosen vand oc Edicke/ aff
huert halff andet lodt/disse skulle blandis vel tilsammen/oc
her vdi skal vaadgffis en linedklud oc den legges lit lunc
ket offuer steden.

Succus
Absynthii
Plantagenis
Portulace
aqua Rosarum
Acetum

Det lxxvii. Capittel.

Faar Blodsot som kommer
fra Lessueren.

Aar som Blodet flyder fra Lessueren
gennem Tarmerne eller vdi nogen anden
sted/det er saare farligt/oc er nature saas
te inod Thi at alle lemmers føde berøff
uts her aff. Och saadan blodz flydelse
kommer stundem aff slau/fald oc stød. Stundem aff Less
uerens Siugdom oc breck/naar som hun icke kand rettelig
skicke och fuldkomme Blodet/ Da anammer lemmene
det icke. Stundem aff Lessuerens forstoppelse/saa at Blo
det icke haffuer sin rette gang til de andre lemmer som det
skulde.

Paar Blodfor fra Lessueren

skulde. Stundem kommer den/der aff/at Aarerne ere spn-
der gnassuede eller spnder skorne/ eller oc om de anderledis
ere oßnede.

Saadan blodens flydelse skæer mangelunde. Stun-
dem flyder der megit Blod/ Stundem fope/ stundem er
det klart/ stundem er det som Rødder. Stundem lucter det
ilde/oc stundem icke.

Tegen.

Aff disse tegen kand mand forfare och vde huden
saadan blodens flydelse kommer. Kommer den aff slau-
fald/ eller aff stød/ ved den siuge best. Men kommer den
aff nogen induortis breck/ da haffuer den siuge pine høff
Lessueren/ och hand er gul oc bleg vnder Ansiet. Men
den kommer der aff/ at Blodet vdi Lessueren er icke ret
skickeligt/ da er det som gaar fra den siuge/ lige seim det
vand/vdi huilcket kød haffuer leget. Men kommer den
aff Lessuerens forstoppelse/ da er Blodet sort oc leffret.
Kommer den aff nogens Aarters breck skuld/ da er Blodet
klart oc skønt. Kommer den fra nogen Byld/ da er Blo-
det farffuit som rødder.

Kommer saadan blodens flydelse foruden nogen an-
den for oc Slugdom/ da skal den icke strax stilles/ men
langsommelig. Oc om det behøff gøris/ skal Legemmet
rensas eller purgeris.

Ordinantze.

Huo som her aff breck haffuer/ hand skal holde denne
skick oc Ordinantze. Hand maa æde stegt Kød/ oc serdes-
lis Duer/ och Eg saadne vdi Edicke/ och mand skal sug
paa dem lit Sandel træ støt til puluer. Oc hand skal dric-
ke rød Vin/ eller Regnuand huor vdi gloendis Staael/
f luct er.

De andre Lagedomme huilcke som til denne Siuge-
dom och breck tiene findis her effter i det Capituel der som
teger ydermere handle af om Blodfor.

Det

Det lxxviii. Capittel.
Paar Vatterfot.

Datterfot kômer oc aff Leffuerens breck
naar som hun iche fortare kand Blodet
oc vedſken ſom flyder til hende/oc kand
iche for hendis ſkrøbeligheds ſkyld ſtücke
huer lem det ſom dem bôr aff naturen at
haſſue met rette. De er Vatterfoten aff trende honde ſlags
Den fôrſte kaldis *Hypofarca* / oc er den ſuge ſom wi het *Hypofarca*
vdi vore land kalde *Skrøbug* / oc den kommer aff *Pſleg-*
*mat*is vedſke / hultken ſig vdspreder offuer det gandske le-
gomme / och aff diſſe regen kand den kendis. Den ſugts *Tegen*
Anſet / *Bryſt* / *Bug* / *ſpødder* eller been ere hoſſne / *Pulſ-*
aaren ſider dybt indkøben / den ſugts vand er hult ſom en
Welck / oc hans *Stolegang* er ſuld aff ſlim / oc mand ras-
ger met en finger paa heſſuelſen / da bliſſuer der en hulle
ſidendis igen.

Den anden Vatterfot kaldis *Aſclites* / oc den er en *Aſclites*
vedſke hultken ſig haſſuer ſet næderſt i legommen / oc den
kendis aff diſſe regen. Bugen er ſaare hoſſuen hoſſ *Raff-*
len / oc er alligeuel blødt.

Den tredie kaldis *Timpanites* / oc den er aff vider / *Timpanites*
hultket ſom inde luet er nedre vdi liſſuit / i de ſteder ſom
gaa omkring *Tarmene* / och den kendis aff diſſe regen /
Bugen oc *Rafflen* de ere hoſſne / oc inted andet mere / och
naar ſom inand ſlar paa Bugen met en finger / da lunder
den ſom en *Trumme* / oc den ſugts vand det er almindes-
lig gerne klart / oc hans *Stolegang* er hoſſompt farſuit / oc
Pulſaaren er haar / oc ſlar faſt eller haſtelig.

De diſſe forſcreffne trende haande ſlags Vatterfot /
de koms

Faar Vatterfot.

de komme stundem aff offuerflødig hede / Stundem aff kuld. Stundem aff fald / flau och fald / Stundem aff ond vedskactig mad / Stundem aff suart Bugløb. Stundem aff Complextens onde hede / huilcken som offuergaar den naturlige hede. Stundem aff Lessuerens forstoppelse / och aff Lessuerens Byld. Stundem aff kuld oc kaald vedste huer aff Lessuerens digestio och sortarelse forhindris / der aff kommer da Hesuelse.

Vatterfot som ick
kand hielpis

Huo som Vatterfot hassuer met disse efftersølgendis Tegen / hand kand ick hielpis met Lagedom.

faar nogen Vatterfot / och der til en tøj Høste / den kand ick hielpis. Disligiste oc om der vore Bylder paa den vatterfotiges legeme / eller der gaar rødder aff det / til den er it søye haab at hand hielpis kand. Sammeledis och om hand hassuer en sterck oc suar Kaaldestuge. Den vatterfot som er met Lessuerens Byld / hielpis och neppelig vden saa er / at hand hielpis stray met det første hand den fornemmer. Om den vatterfotige faar Bugløb. oc om den ick stillis och forgaar / da er det dødzens Tegen. Disligiste oc om hans aande / oc det gantke Lagemelucter ilde / da dør hand oc. Om den vatterfotige stolgang er som der vore leffret blod / och hans vand hassuer tuende farffuer / vnden røt oc offuen til suort / mercket oc døden. Om den vatterfotige bliffuer trangbyrfig / och der til met hassuer megen Bugløb / da dør hand inden tre dage.

Ordinantz.

Den siuge skal holde denne Ordinantz oc skick. hand skal hassue sin bolig oc verelse langt fra vandet / oppe paa it Løst / som ligger mod østen / eller mod synden / som aff nature tørt er / eller met kaanst tiurt giort / hand skal och offte lade gøre en god røg vdi samme sted saaledis. Hand skal tage Kanelebarck / Neglicker / den fremmede Spicanardus som findis i Apoteken / aff huer hal andet quintin / Stray

*Cinnamomum
Sariopbilum
Spica Nardus*

Styrax Calamita it halt quintin/disse skulle stöds til pul
uet oc blandis met god Terpentia / saa at det vorder som
en dey/her aff skal mand gøre smaa kager oc lade dem tpe
tis/ oc naer som mand vil gøre en rpg / da skal mand lege
ge en aff samme kager paa gløer. Hand maa oc vel tpe
met Sandaraca/Laudano/Colophonita/oc met Aloes tra
Den siuge skal och vel voete sig for lucten eller for veder /
om den siuge saa sterck er at hand gidder gaatt/da skal häd
gaa om morgenen den stund hand fastendis er och spadfere
Bort oc igen en time/hand skal och lade vel gnide sine lems
mer met varme linklude vel nedat / oc først Leggene/siden
Roggen/der nest Armerne/oc siden den hofne Bug. Om
dagen skal hand icke soffue / oc om natten icke lenger end
vdi sex timer. Hans mad skal vere Harer oc Caponer /
oc god Sedemelck / Rosiner och Handele maa hand och
bruge/och hand skal icke ade formegit til lige / hand maa
oc vel dricke Vin oc Blöd/men søye til lige. De huo den
ne breck haffuer / hand skal saaledis hielpis.

Lagedom.

Om alderen tiden oc leyligheden sig saa sticke vil /
skal den siugis Lessuraare ladis.

Der efter skal mand vedsken saaledis bløde met
denne Lagedom,

Hand skal tage fenickelrødder/Persille rødder/aff
huer en haand fuld/ Romske Nardus met vrt oc rod/ ihu
lode/ fenickelfrø/ Anisfrø/ aff huer itz lode/ Sommer
Hylde met vrt oc alt/disse skulle stöds oc leggis i blöd vdi
tra paatter ferstet Kildevand en nat/der efter skulle de stu
dis indtil trædielen indsaanden er / her aff skal mand giff
ue den siuge at dricke afften oc morgen/huer gang sex lode
met vand som brent er aff Hyldeblomster.

D

Eller

Styrax Calamita

Sandaraca

Laudanum

Colophonita

Lignum Aloes

Radices Fenicule

Petroselin

Valeriana

Seminis Feniculi

et Anise

Ebulus

Faar Vatterlot.

Eller mand maa giffue den siuge aff denne Lage-
dom afften och morgen huer gang en god drick / her aff
tensis och Driflet.

Opopon
Chatarana
Helissa
Radices Feniuli
Petrofili
Semis Anise et
Fenicali

Zinziber
Piper
Cinnamomum
Garippheli
Opacis

Purgatz
Diaprunis lapas
tium

Purgatz

Aqua Capilli
Veneris

Tag Isop tre hender fulde Meyran / Hiertensfyd /
aff huer en halff haand fuld / fenickel rødder / Persilie rød-
der / aff huer en halff haand fuld / Anis rhu lodt / fenic-
kelrø itz lodt / smaa sker der som sketis skal / och rødder
som røddis skal / oc siud disse i tre potter først vand / indtil en
paat indsaaden er / si oc kryft dem siden igennem en Haard-
dug / eller igennem en linklud / lad der saa vdi otte skeder
fulde aff rent skummit Honnig oc try lodt Sucker / Anis-
fer itz halt lodt / Deber / Tanclebarck / Neglicker aff huer
itz quintin / Muskateblommer itz halt quintin / alle disse
skulle oc vere siotte til puluer / oc lad der saa siude igen til
sammen / der effter skal det end en gang affklarts och sies
igennem en Haardug / oc brug her aff som sagt er.

Der effter skal mand rense eller purgere den siuge
saaledis / at mand skal giffue hannem om midnats tid itz
lodt Diaprunis lapatin / oc hand maa vel her paa soffue.

Eller mand maa giffue hannem denne Purgatz / hulle-
ken oc god er til dem som ere befengde med den hede Raak-
desiuge / oc med Lessuerens hede.

Tag Electuarium de Succo Rosarum halffstredie
quintin / Cassia fistula Extracta itz halt lodt / vand som
brent er aff Stenrude halffstredie lodt / blande disse tilsam-
men / och giff den siuge hannem aarle om morgenen / paa
denne Purgatz skal hand icke soffue.

Der

Paar Vatterlot

lxxvi.

Der effter skal den stugis Sterte spyckis met Wla- Diaroden Abbatie
rodon Abbatis.

Hand maa oc giffue den stuge huer morgen Dsen Succus Enula
off Holtzurt. Campana

Denne Lægedom er saare god for denne breck och
lossuts saare aff Lagerne / om den brugis tho eller tre gan-
ge om vgen / oc den skal saaledis gøres.

Hand skal tage Dsen aff de blaa Lillie rødder itz Succus Iridis
lodt / rent skuimmet Honnig itz lode / och dette skal mand Mel
blande met en drick Valde / och giffue den stuge hannem Serum lactis
atij dricke.

Eller mand maa siude blaa Lillie rødder i Vin / och Tredo
giffue den stuge aff den at dricke / afften oc morgen / denne
Lægedom renses Brystet / och den trange aande / de som
denne sot haffue / de ere almindelig gerne trangbrystige.

Dioscorides siger / at den vix Ebulus / det er Som- Ebulus
merhyld / met rod oc ale / saaden vdi Vin / oc den drucket /
er den beste Lægedom som mand kand saa for denne stuge.

Eller mand maa tage Persilie rødder / och mellem Radices Detrofilini Radix Sambuci
barcken aff Hylderod / aff huet en haand fuld / oc dem stø-
de oc vdi Vin siude / oc aff samme Vin skal den stuge dric-
ke vdi ni samfelde dage / och den stund skal hand ingen an-
den Vin dricke.

Er den stuge saa sterck at hand det taale och fordrage
kand / da er det gaat at mand kommer hannem til atij spy Cortex Sambuci
met vand huor vdi mellembarcken aff Hyld / och rocredit. Semen Raphani
keftrø saadne ere.

Den stuge skal och huer vge bruge tøre karbad / tho
eller tre gange / effter som hand taale oc fordrage kand.

Dette plaaster skal leggis paa den stugis Bug / det
fordrissuer hessuelsen.

Hand skal siude stigen vdi
D ii Vin /

Faar den Gulesot.

Vin/oc siden sigde dem/oc dem blande met Bygmel och
Holurt / och saa ploster her aff gpre/och det bruge som
sagt er.

Det Ixxix Capittel.

faar den Gulesot. Ictericia
aff Lagerne kaldet.

Der henger en Blære vid Lessueren/ huller
ken som til sig drager den beske och skarpe
bedske Cholera kaldet/ oc den flyder snart i
Massuen/och der fra ind vdi Tarmene/
renser oc letgør Stolegangen. Denne Blæ
re faar stundem breek ret faare i indgangen / paa den sted
der som vedsken skulde gaa vdi hende. Stundem och vdi
den sted/ der som hun skulde giffue vedsken fra sig igen /
oc naar som samme Blære saadan breek faar / da flyder
den vedske Cholera til bage igen ind vdi Lessueren/och
blander sig vdi samme sted met blodet/oc giffuer sig siden
hen vdi alle legommens Aarer/oc saa kommer her aff den
Gulesot. Oc denne siuge er aff trende haande slau. Den
første kaldis Ictericia citrina oc er den naar som det gands
ke legomme er gult. Den anden kaldis den grønne Gule
sot/oc den kommer aff Cholera prassua. Den tredie kal
dis den sorte Gulesot/oc den kommer aff den sorte Chole
ra/Huilcken som oc kaldis Melancholia/oc denne massuer
hendis begyndelse aff Miltten. Oc vid disse regen kendis
denne Siuge.

Ictericia citrina

Fra Lessueren

Fra Miltten
Fra Tarmene

Tegen.

Kommer denne breek oc siugdom fra Lessueren/ da
er den siuge massuer/ och hand massuer ont vdi den høyre
side.

Kommer den fra Miltten/da faar mand denne breek
hastelig oc snart. Kommer den fra Tarmens forstoppel
se, da

Faar den Gulesot lxxviii

se/da er den siugte Stolegang huld/hand i hiften saare/oc
det som vdi hans mund er det er besat.

Vnde Tegen.

Gaffuer nogen den Gulesot/oc hans legeme hofsnce
det mercket døden. Sammeledis om Lessueren bliffuer
haard aff Byld/ eller aff andet ont/ mercket och døden.

Gaffuer nogen haft den Kaaldefuge / och hand faar
den siuende dag der effter den Gulesot / da er det bifspræ-
tendis at den siuge dør. Om de Byldene Aarer som bag
hoff Artzen side begynde at bløe/det er i ih gaar Tegen.

Lagedom.

Gaffuer den siuge icke den Kaaldefuge/oc om tiden
oc leyligheden sig saa begiffue vil/da skal mand lade Less-
uerenaare/ oc hanne siden giffue nogē aff disse Lagedømter.

Hand skal giffue den siuge aarle om inorgenien vdi
sem dage effter hin anden / huer gang otte lodt vand som
brent er aff Røberrod/eller oc aff Roeredicke.

Aqua Rappani

Eller mand maa giffue den siuge otte lodt Vin hior
vdi Marubium saaden er.

Marubium

Eller oc den Vin hior i rødderne aff Asperage saadme ere.

Radices Asperage

Eller mand maa tage Regenormne/ och iho dem rene
i Vin/oc dem siden tøre/oc til puluer støde/oc aff dem skal
mand giffue den siuge en halff sked fuld met Vin at dricke.

Lumbrici ters
restres

Somme siude Regenormerne vdi sød Melck/oc kryste
dem siden igennem en linklud / och giffue den siuge den
atij dricke.

Eller mand maa tage Blad aff Kirseber tra / iho
hender fulde/oc siude dem vdi iho paatter sød Melck / oc
st Melcken der fra / oc giffue den siuge den afften och mo-
gen/da gaar den gule vedske neden vd vid Stolegangen.

Folia Cerasia

Chelidonia saaden met Vin och Anis / och den Vin
drucket fordriffuer den Gulesot.

Chelidonia
Anisum

Hand maa oc tage Chelidontie oc hække den smaa/

D iii

och

Faar den Gulesot.

oc siude herde i vand vnder lueter saad/ och sette den i itz kar oc lade den siuge sidde der offuer/ saa at hand kand vel suedis/ da gissuer den gule vedske sig vd.

*Senninis aquelegii
Locus
Acetum*

Eller mand maa tage Akalepess itz quintin/ Saf-
fran fierde parten aff itz quintin/ Edicke thu lodt/ Thelz
danienand fire lodt disse skulle blandis til sammen/ her aff
skal mand gissue den siuge afften oc morgen atz dricke/ da
vddrissuis det gule igennem den siugis vand/ mand maa
oc om mand vil tage her til noget Sucker/ och er denne en
god offte forspogt Lagedom.

Lichorea

Eller mand maa tage blomsterne oc rødderne aff den
store blaa Syncke/ oc den siude i Vin oc vand/ til sammen
blandet/ her aff skal mand gissue den siuge afften och mor-
gen at dricke.

Qualei persicarie

Eller mand maa siode Persinge kerner sinna/ oc la-
de der paa Edicke/ saa at det blissuet som en velling/ her
aff skal mand gissue den siuge afften oc morgen at dricke.

Eller mand maa tage de skind som sidde i Kraffuen
paa Hønserne/ som mand pleyer at skale aff dem/ och tho
dem rene i Vin/ oc tøre dem/ de skulle siødis til puluer/
mand skal oc bløde itz siøcke Bødd i Vin/ oc strø saa aff
samme puluer paa Bøddet/ och det skal mand gissue den
siuge afften oc morgen/ oc denne Lagedom er serdelis god
faar den Gulesot som kommer aff Waffuen.

*Digestiuum
Syrupus Violarū
Burgatz
Electuarium de
Succo Rosarum*

Wassuer den siuge hede/ och kand icke helder gaa til
stols/ da skal mand gissue harnem om afftenen it lodt siøle
Syrup met tha lodt kalt vand atz dricke. Om morgenen
skal mand gissue harnem Electuarium de Succo Rosarum
itz lodt/ met Ertesaad/ eller met Hønseskødsaad/ vel der i
sønder gneden/ oc saa der paa en god drick aff same saad.

*RhazBarbarum
Aqua Theriacali*

Eller mand maa gissue den siuge itz quintin Rhaz-
Barbarum met try lod vand som brent er aff Wørbet.

See'arendela

Eller mand maa siude Høretungis vrt/ i vand om
siugen

Faar den Guleloc Item viii

siuge er met hede/ oc giffue den siuge det at dricke. Denne
Lagedom er ouch god for Lessuerens hede.

Er den siugis Tunge/hed oc tøj/ da tag Psillum
saa stort som en Haslengd/ bint det vdi en linklud/ oc leg
hannem i varmt vand i tre timer/ her aff skal mand sedze
smøre lit paa Tungen/ da vddragts heden.

Om mand legger Salute i kalt vand/ oc legger saa
den paa Tungen/ da vddragts den både hede. Land mand
icke saa fornessnde Lagedomne/ da maa mand helde
varmt vand vdi munden/ och den siden skølle met kalt
vand.

Gaffuer nogen denne Hot oc siugdom saa at hand
gidder huercken øt eller drucke/ da skal mand giffue han
nem Byguelling at øde som tiltet er met Sirør oc Byg
uand at dricke/ her aff fordriuffis heden oc Soten.

Eller mand maa giffue den siuge denne Lagedom
om morgenen middagen oc om afftenen/ huer gang en god
drick/ thi hand leker heden.

Tag den store blaa Byneke/ Endiuia Lessuerurt /
Hiortetungis vrt/ aff huer en haand fuld/ Skersøde smaa
støt ihu lode kilsden ihu lode/ siud disse vdi try pund vand
oc lad der siden Sucker i/ oc brug hannem som sagt er.

Galeinte Syrup/ distigisic oc Endiuie Syrup loff
uis saare aff Lægerne vdi Siugdom.

Vand aff Lillier/ aff Isop/ eller aff Opetungis vrt
brent/ oc druckne/ de ere oc gode for dennre breek.

Denne er ouch en god forspøgt Lagedom/ om mand
giffuer den siuge her aff morgen och afften/ huer gang sex
lode at dricke.

Hand skal tage sød Roinleek oc Vin/ aff huer it
pund/ her aff skal brendis vand/ oc det skal gemmis vdi it
Glas en Maaned/ oc siden skal det brugis som sagt er.

D lili

Om

Psillum

Salute

Lichorea
Endiuia
Hepatica
Scolependria
Liquiritia
Ebur
Syrupus absinthii
Syrupus Endiuie
Aqua Lili
Ophepi
Buglossa

Paa den Gulefot

Syrupus Diolaræ
Syrupus Endiuivæ

Trocisci Triasani
dali
Trocisci de Rhaz
Barbaro

Lac Mulieris
Acetum

Dytzachara Com-
posita

Piper
Crocus
Baccelaurei
Mel
Butyrum
Acetum
Pediculi

Om den siuge haffuer den Raalde siuge / stor tirst och hede / da skal mand blødt gøre Cholera met stolt Syrup / eller met Endiute Syrup / och dem blande met vand som brent er aff Surer / eller aff Endiute eller oc met noget aff de andre vand som offuenfore screffne staa. Der effter skal mand pugere oc rindesiden siuge / met en aff forscreffne Purgatzer / eller och met en aff dem som screffne staa vdi det Capittel om Hoffuituerck som kommer aff Cholera / siden skal mand giffue den siuge huer morgen fastendis huer gang ith quintin aff de Rager Triasandali kalede / eller oc Trocisci de Rhazbarbaro / vel sønder bridne vdi Endiute vand / eller met vand aff den store blaa Byrcke brent. Hand skal oc legge vduortis paa Lessueren en aff de Lagedominer som offuenfore screffne staa om Lessuerfot. Det er oc got at den siugis øyen thois met Quindemelck oc Edicke tilsammen blandede.

Om det saa skede at Raalde siugen forlode den siuge / oc den Gulefot vilde icke forgaa / da skal mand giffue den siuge Dytzacharam Compositam ath dricke blandet met fenickel vand / eller met Surevand.

Denne effterfølgendis Lagedom brugis almindelig her vdi disse vore Land aff den menige mand och met han nem ere mange hulpne oc den gøris saaledis.

De tage Deber / Safran Lauerber / Honig / Sings / Edicke / ligemegit / aff huet / och nogre lessuendis Luff / her aff gøre de ith Electuarium / oc sings det paa ith siuge bryd / oc giffue den siuge det at øde.

Om Siugen haffuer forlat den siuge / oc øynemis gule farffue vil icke forgaa / da skal den siuge bade och vel suedis som offuenfore sage er / och naat som hand haffuer suet / skal hand tho sit Ansiet met Rosenmand / oc met vand som brent er aff Sønneblomster / da forgaar den onde farffue inden en stacket tid.

Gumle

Faar Miltens Slugdom. lxxxix

Gumle saaden vdi vin oc den drucket gø: løsen oc for: *Lupulus*
driffuer den Gulesot.

Maru eller Ratteurt saaden vdi Vin och den drucket *Mepeta*
obner Lessueren oc fordriffuer den Gulesot.

Det lxxx. Capittel.

faar Miltens Slugdom.

Milten er iij langt lein / och er blødt som en
Suomp / oc haffuer sin verelse vdi den venstre
side. Den inderste del aff Miltten ligger paa
Haffuen / oc den anden side paa Rebbenerne /
oc der ligger oc en part aff den paa Ryggen. Miltens art
oc nature er / at hun drager til sig det wrene sorte Melan-
choliske blod / och tenser samme blod fra den Melancholi-
ske vedske / oc gø: det subtiligt klart oc rent / saa at det bliff-
uer bequemt til legominens lemmer / oc dette skeer igennem
de Aarer huilcke som gaa vdi hende fra Lessueren oc Gal-
lens hinde / aff saadan blodsens renselse bliffuer Hennes
sket letindigt oc gladt.

Det hender sig iblant met / at Miltten faar den breek /
at hun stoppis / lige som om Lessueren sagt er / oc aff hende
dis forstoppelse faar den siuge den sorte Gulesot / haffner
oc opblasis / aff den Melancholiske vedske som formegen
er vdi den sted / huilcken som hindrer oc fordriffuer det go-
de Blod / saa at det bliffuer icke got / huor aff leimnerne da
indtøris oc krumpis / fordi at de faa icke got blod til dem.
Oc de som denne breek haffue kaldis aff Lagerne Splines-
tici.

Tegen.

Denne siuge oc breek kendis aff disse Tegen. Den
rund den siuge er fastendis / da haffner hand vdi den ven-
stre side / hand er oc sorgfuld oc bedrøffuit / hans Ansichts
farffue er saa got som sort / hans vand det er hult oc klart /
oc naar mand tager oc føler paa Miltten / da føler mand
D v hendis

Paar Miltens Slugdom.

hendes haardhed/den sluge spper oc stundem Melancholiske
vedske op/oc alt hans legomine det er suart tungt/oc
hand diginner vnderlige ting / och haffuer ingen løst til
mad/hans Stolegang er fortactig/disse ere den sorte Gule
lesottis disse tengen.

Ordinantz.

Denne Ordinantze skal holdis aff dem som Miltens
slugdom haffuer. Hand skal bruge den mad huilcken som
lettelig fortaris eller fordpnis/oc de skulle ade lit tillige/oc
brødet skal vere vel bagit oc suet. Hand skal inted ade aff
det som vdi nogen pande bagit er ey heller Rager eller Po-
steger/saltet Rød/røgit Rød/fleisk/Bønner Erter/
Helck/Dst / hand skal inted dricke effter affters maalt-
tid/hand maa icke heller dricke Eble eller Peremeft, for-
di alle disse forsagde gøre grofft oc wreit bli d. Hand skal
ey heller strax effter maaltid arbejde formeget eller sig rø-
re. Den siuge skal och stedze bruge aff det saad huer vdi
Asperagi vertis rødder oc de røde Licte Erter/oc Persille
frø saadne ere. Hand maa ade smaa fuge/vngt Rød/
vngt Bønner / Duer / Aserhøns / fisk som skal haffuer
oc fangen ere vdi rindende eller flydendis Søer / som til-
redt er met Persille oc Edicke. serke Eg slagne paa vand
de ere serdelis gode vdi denne bræk / aff disse vrier maa
hand oc bruge som ere Kartse / Solute / Isop / Asynter/
fenickel / Persille / Bede / den store blaa Syncke Cerejo-
rea kaldet / hand skal oc dricke en spie ting i mellem begge
maaltid. Den siuge skal stedze dricke god Vin huer vdi
Hortungis Vrt er saaden. Det er och got at den siuge
æder afften oc morgen/huer gang thu ftegen met lit Inges-
fer Isop och Deber støtte til puluer. Om den siuge vil
blande sin Vin/da skal hand det gøre met vand huer vdi
gloendis Staal sluct er. Huer som her aff bræk haffuer had
skal saaledis hjælpes.

Lagedom.

Miltens forskoppelse hun kome sig aff seden kuld/eller

Asperagas
Ricer
Semen Petrosiline

Nasturtium
Salvia
Orissopus
Mentha
Feniculum
Petrosilium
Beta
Licthorea
Scolopendria
Ficus
Zinziber
Orissopus
Piper

Paar Miltens Siugdum xc.

Spid/eller oc huor aff den komme kand/da skal mand la
de Milttaaren/huulcken Saluatella aff Lagerne kaldis oc
den stöder inellem Lagefingeren oc den lille finger oc mäd
skal lade vdlöbe en god deel aff Blodet.

Saluatella

Om saa er at den siuge haffuer stor hede i den venstre
side/oc stor tirst/oc hans Tunge er megit tirst/oc haffuer
tingen löst til mad/da ere disse viffe tegen der til at denne
breck kömer aff hed vedcke/ och da skal mand den siuge
saaledis hielpe.

Aff hed vedcke

Hand skal oc giffue hānem i fire eller fem dage om
morgene aarle Endiue Syrup / Syrup aff Stortetungis
vrt/bladet met Endiua vand. Oc der effter skal den siuge
saaledis rensis eller pugeris.

Degeftium
Syrupus Endiue
Syrupus Scolos
pendria

Hād skal giffue den siuge itz lodt Electuarium de succo
Rosarū/met sey lodt vand huor i Stortetungis vrt er saa
den at dricke/oc her paa skal hand faste vdi sey timer.

Purgatz
Electuarium de
Succo rosarum

Eller mand maa rense eller purgere den siuge saale
dis/mand skal giffue den siuge Cassia fistulam som ny
lige vdtagen er itz lodt/oc Diasene try quintin/met sey lod
Stortetungis vrtis vand.

Purgatz
Cassia fistula
Diasene
Aqua Scolos
pendria

Hand skal oc singre steden vduortis der som pinen
saar met firole olie/eller met Lillie olie.

Oleum violarum
Oleum Lili

Eller mäd maa tage firole olie/Rosenolie/oc den singrel
se Dialthea kaldet/ oc blande disse tilsammen/ och steden
her met singre.

Oleum violarum
Oleum Rosarum
Dialthea

Det hender sig oc stundem/at den siuge haffuer stor at
traa oc löst til mad/oc tager saa mere til sig end nature tole
oc fordrage käd/itst radet hād offte/oc der opfer i hās mfid
en sur vedcke/ lige som det vore Edicke/ oc naar saa skeer
Da er det viffe tegen der til at den Miltens breck kömer
aff kold Melancholiske vedcke/da skal den siugesaa hielpis.

Aff kolder vedcke

Hand skal giffue den siuge Syrup aff Stortetungis
vrt eller Opimel Diureticū/ eller Syrup de Stecade/ met
vād huor i Stortetungis vrt Moxe rødder/ Persilte rødder oc

Syrupus Scolos
pendria
Opimel Diureticū
Syrupus de stecade

Faar Tarmernis siugdome.

Purgats

Bynthe saadne ere. Der effter skal den siuge rensis eller Purgerts saaledis.

Diacatholicon
Aqua absoneget
et Scolopendricæ

Hand skal tage Diacatholicon thu lodt Diasene itz halt lodt / disse skulle vel spænder gntdis i sep lodt Malurie uand / eller i Hiorieturugis vris vand.

Oleum de Zelio
Oleum de Aneto
Butyrum
Medulla cruris
tauri

Hand skal oc smøre steden vduortis met denne Smørrelse Hand skal tage Lillieolie / olie aff Dill / ferkt wfsalter smør Warren aff Dveben / Hønsefæter eller oc Hundeisfer / aff alle disse skal mand gøre en Smørrelse / oc den bruge som sagt er.

Dialthea

Eller mand maa smøre steden met den Smørrelse Dialthea kaldet.

Sal
Stercus vaccae
Piper

Hand maa och legge dette Plaafter offuer steden som saaledis er tilgort.

Hand skal tage Salt oc ferkt Kornsø / aff huert itz pund / Deber smaa støt thu lodt / disse skulle siudis i god sterck Edicke / oc bringis som sagt er.

Faartalen.

Her til haffuer ieg handlet om de leimmet / igennem huilcke det gandske Legeme sin føde anammer / nu vil ieg frem delis handle oc scriffue om de leimmet igennem huilcke Legemens offuerflødighehed vdrisfuis som ere Tarmene och Blaren &c. Oc de samme Tarme de ere sep / tre smaa som ligge nest op til Maffuen och Mafflen / de andre tre de ere siøre oc videre / och de ligge vundne omkring huert andre indtil bagenden.

Duodenum

Den første Tarm som ligger nest Maffuen / kaldis Duodenum / hand er bred oc vid tolf fingre lang.

Jejunum

Den anden Tarm kaldis Jejunum / det er / Tom / och holder inted vdi sig / och hand kaldis Tom / fordi at hand holder icke lunge maden i sig / men er siedze tom.

Ileos

Den tredie kaldis Ileos / och den rører vid Vommen paa begge sider / oc hand er fuldner sep alne lang.

Den

Paar Tarmernis Siugdom **xi.**

Den fjerde Tarm / er den første som er vnder den
store Tarm / oc den kaldis *Gonoculus* / och den er lige *Gonoculus*
som en Pose eller som en Pung / och hand er til at see lige
som hand haffde icke vden ic hul / oc der faare kaldis hand
Gonoculus / det er engvet / oc vdi denne Tarm ere flun-
dem Dine / eller oc voder / huor aff der kommer suar pine
vdi Bugen oc vdi den høyre side / och denne breek kaldis
aff Lægetne *Colica non vera*.

Den femte Tarm kaldis *Colon* / och den kommer *Colon*
fra den høyre side vdi met *Leffueten* / oc flar sig det offuet
hin anden / oc nedbøyer sig til den venstre side / vdi hulleken
sted den siuge / *Colica passio* / det er / Tarmernis vred mest
er / hulleken sig vdspreder vdi den hele Bug yder end
nogen anden siuge oc gøi der pine.

Den siette Tarm kaldis *Intestinum rectum* / faar *Intestinum*
ledis kaldet / fordi ath hand gaar ret ned ath Rygbenit vdi
Nyrerne indtil enden aff *Liffuit*.

De første tre Tarme kaldis aff Lagerne / *Intestina* *Intestina gratiatia*
gratiatia / oc den pine som vdi dem kommer / kaldis *Iliaca* *Iliaca passio*
passio / oc det er en stor suar pine / fordi ath alt hues som
skulde gaa bag vdi igennem Tarmen / det gaar offuen vdi
igennem munden. fordi kalde somme denne Siuge oc *Ab-*
serere met *Deus*.

Men den pine och Sot / som vdi de andre tre Tarme
kommer / oc serdelis vdi Colo / kaldis *Colica passio* / och
disse tuende fornessnde Siugdomme / de ere brødre oc søstre
tillsammen / fordi ath de haffue begyndelse fuldner aff en
ting / som er / aff Tarmernis forstoppelse / eller tillsammans
dragelse.

Det lxxxi. Capitel.

Paar Tarmernis vred *Colica* och

Iliaca passio kaldes

Tarmernis

331 Saa Tarmernis Vred.

Samens Vred och pine Colica passio kal-
det / et inred ander end en siat pine vdi den
Tatin Colon kalder. Galenus siger / at
naar som hand haaffde denne breek / da stua-
tis hannem / lige som det haaffde vart en
der haaffde borte hans Anduoler igennem
met ich Saat. Och denne Tatin er en aff de nederste
Tarme paa en ner / som spore sagt er / oc vdi samme Tatin
phibis Prolegangen saa som hand vdgaa fra Henniset.
Men den Tarmernis Vred oc pine Iliaca passio /
er vdi den lille Tarm Iliac hulleken som er hof Raffen
vnder Ribbenene / och den pine er fast spore end den vdi
Colica passione / och det skeer for den skyld / at samme
Tarm er fuld aff Aarer oc Sener / och det som skulde gaa
naden vd / det gaar mest ossuen vd / aff matiden.

Tegen.

Aff disse regen kand mand kende Colicam passionem.
Den siuge haaffuer stor pine oc suare sting / oc den gaar fra
Raffen ind paa begge sider / oc haaffuer indragit en stor del
saare aff Bugen / och den siugts vand er siedze røt i denne
Slugdom oc pine.

Om Tegen.

Haaffuer nogen denne Siuge oc breek / oc hans Skel oc
forstand mindstis / oc daaner eller besulmer / om Trampe
drager hannem / sueder holdet Sued / oc spyr sedze / da dør
den siuge aff denne breek. Item Om der voper nogen for-
te Blegner paa den siugts Bug / da dør hand den neste
dag det efter.

Lægedom.

Om Colica passio / det er Tarmernis Vred kom-
mer aff bugens forstoppelse / da skal mand sette den siuge
ich Clistere bag ind saaledis tilgaar.

Hand skal tage Katost / siols vit / Biser calssuers
vit /

Iliaca passio

Aff Bugens for-
stoppelse
Malua
Viola
Brama visine

Faar Tarniernis Vred

reit.

Vred / Gentickelf / Ants / Genum grecum / disse skulle siue
dis vdi vand / oc siden stes tgeinem en klud / oc der vdi la-
dis Cassiam fistulam som nylig vdtageret rent skummet
Honig / oc nogen Balurte olte / alt dette skal lades i posen
oc bag indsettis.

Merck her / at naar som mand vil bruge noget Ali-
stere bag ind / da skal det icke indsettis eller brugis den
stund Massuen end fuld er / men sep tiner effter maaltiden
och naar som det indsettis / skal den siuge ligge paa sine
Knæ / oc nedbøye sit hofuit / oc holde Arzen høyt op / oc
naar som det saa skeet er / da skal den siuge sig factelig ned
legge paa den høye side.

Forscreffne Vred som ere saadne til Clisteret / de skulle
stødis oc leggis imellem tuende linklude / oc leggis varme
paa den siugis Bug.

Om pinen icke stillis oc forgaar aff forscreffne Læ-
gedom / da skal mand siude forscreffne Vred vdi vand / oc
ghe ich Karbad aff dem / oc den siuge skal settis vdi sam-
me vand indtil Massen / och effter hand saaledis Masser
badet / skal hans Massle smør met smør / eller oc met den
smprælse Dialtea. Oc om Clisteret vilde icke vircke / och
det vil icke gaa bag vd saa som sig bør / da skal den mar-
te dragis til bage igen met allene Tappe / eller met Tappe
pe giorde aff Honig och Salgemine / eller och met andie
Tappe / huilcke som skulle stingis bag ind.

Om Tarniernis Vred kommer aff vader som vdi
liffult indluct er / der kand mand saaledis vde oc forfare /
Om pinen er icke stedse paa en sted / men er nr. her / oc si-
den vdt anden sted / eller oc at mand fornemmet buldet vdi
liffut oc vdt Tarnierne / oc huo for her aff breek Massuer
hand skal saaledis hielpis.

Wad skal toge katoft / blaa kol. Stipnekløffuere vdt / aff
huert

Seml, Ferient et
Enise
Genum grecum
Cassia fistula
Oel
Oleum aspermet

Clistero

Butprung
Dialtea

Al vader

Malua
Crambre
Branca vrsina

Paar Tarmernis brec.

Maiorana
Ruta
Folia lauri
Seme. Aniso
Lumini

Cassia fistula
Theriac
Oleum de Ruta
Oleum Chamomille

Oleum lini

Oleum Canab

Oleum Chamomilla
Oleum de Aneto

Chamomilla
Maiorana
Anisum
Lumina

Semina Ruta
Carui
Luminum

Luminum
Ruta

huer en god haandfuld / Meyran / Rude / Lauerbere treets
blad / Chamomilleblommer / aff huer en haand fuld / Anis
Spisekommen / aff huer thu lodt alle disse forscressne bites
skulle sunds i vand / siden skal mand tage aff samme vand
haland et pund / oc lade der vdi Cassia fistula thu lodt och
Teragelse it lodt / Rudeolie / eller Olie aff Chamomillebl.
mer aff huer sex lodt / her aff skal gøres it Clister / oc det
skal indsettes lunctit / som førte sagt er.

Eller mand maa tage i forscressne Clisters sed it
pund Linolie / oc den indsette som sagt er / denne Olie er
saare god for denne brec / oc for alle andre Eugens brec
och pine.

Olle aff Hampestø gjort / saaledis brugt som sagt
er / er oc saare god for Tarmernis brec oc pine.

saar denne brec maa mand oc vel gøre Clistere aff
Vin oc Olle aff Chamomilleblommer / eller Olle aff Wild

Vin pinen ville icke stillis aff forscressne Clistere /
eller om den siuge kunde icke taale eller fordrage saadanne
Clistere som saa bag indsettes. Da skal mand tage Cha-
momilleblommer / Meyran / Anis or Spisekommen / oc siude
disse i Vin / i samme Vin skal mand vodgeøre en stor Bad-
sters Suomp / och legge den paa den siugts Bug saa hvid
som hand hedeft taale kand / och dette skal saaledis bruges
fire eller fem gange om dagen.

Hand skal oc giffue den siuge Vin at dricke / huor i
Rudestø / Danskekammen oc Spisekommen ere saadne /
oc hand skal ingen anden drick dricke vden alleniste denne.

Tappe som oc ere gode for denne brec och de skulle
stingis bag ind. Hand skal tage Spisekommen thu lodt /
oc Rude sex lodt / disse skulle siendes til puluer / oc blandis
med Honnis som rent skummit er / och saa her aff Tappe
gøres.

Et Plaafer hælckit som oc tien for denne brec.

Hand

Paar Tarmernis bred. cxi.

Hand skal tage Rude / tho hender fulde / Myrrhe /
oc Spisekommen aff huert it lodt / oc siude disse til puluer /
oc siden tøre det vdi fire Eggeblommer oc Honig / her aff
skal gøris tuende plaaster / det ene skal leggis paa Bugen
om morgenen / oc det andet om afftenen.

Vand brent aff Chamilleblommer / eller oc vand
huor vdi de ere saadne druckit / det er oc saare gaar for den
ne breck.

Samle oc tøre Agerne støtte til puluer / oc met Vin
druckne / de ere oc gode for denne breck.

Om Tarmernis bred oc pine kommer aff veder / el
ler aff nogen vedske / det kand mand saaledis forsøge och
vide. Hand skal sette paa den stugis Bug en stor Kopper
(men der skal ingen hul huggis) stillts da teke pinen saa
er der visselige nogen vedske der hess / huor aff Tarmernis
bred / eller Colica sin begyndelse haffuer / som er Phlegma
eller Cholera.

Er den pine aff den vedske Phlegma / da skal mand
tage Malurt / Rude / Myrran / Agerulm / Anis oc fentle
kelstr / ligemeget aff huert / oc siude disse vdi vand / och se
den skal vandet sies det fra / oc vdi samme vand skal ladis
ith lodt Hterapiera / eller oc ith lodt Diaphenticum och sep
lode Alle olie eller olie aff Vild / oc settis bag ind som ith
Clistere skal settis / oc vterne skulle leggis varme paa Bu
gen som før sagt er.

Eller mand ma tøre Hornstruonng oc Salt tilsammen
oc disse vdi en pande varme / och paa Bugen varmt legge.

Om saa skede at pinen aff forstreffue Agedommer
icke forgaar / men sig forøger / da skal mand bruge denne
Purgatz.

Hand skal giffue den stuge aarle om morgenen fem
quintin Diaphenticum met sep lode Malurte vand / oc det
paa skal hand faste vdi fem timer.

P

Om

Ruta
Myrra
Luminam

Aqua Cham
mille

Aff veder eller
aff vedske

Abspnthium
Ruta
Maiorana
Lentaurea
Senn. Anise
et Fenticule
Hterapiera
Diaphenticum
Oleum de Lilio
Oleum de Aneto

Mel virginum
Sal

Purgatz
Diaphenticum
Aqua Absynthii

Faar Carminis Bred.

Aff Cholera Om Carminis Bred oc pine kobuner aff Cholera / det hand m ind saaledis forfate och vider. Om saa er at pnen bliffuer stopt och forpatis naar som mand legger paa Bugen en pose met forscereffne datine vrter / och om saa sket / da skal mand gøre til den siuge dette Clistere.

Viola
Oleum Violarum
Oleum Altee Hand skal sunde stioleurt oc katost vdi vand / oc der vdi lade stiole olie. (naar vandet er sit fra vrterne) oc olie aff Altea oc siden der met handle som offuen fore sagt er.

Purgitz Eller mand maa purgere den siuge / saa at mand giff uer hannem itz lodt aff Electuario de Succo Rosarum met Hyguand oc met Endiue vand tilsammen blandede. Den anden dag der efter om morgenen skal mand giffue den siuge at dricke Hyguand / eller och vand huor vdi Blommet oc stioleblomster saadue ere. Oc hans Bug skal singris oc gnids met stiole olie.

Eller mand maa baadgøre en linklud vdi kalt vand och legge den paa Bugen.

Om pnen icke for gaar aff forscereffne Lægedomme / da skal den siuge setris vdi itz kar met luncit vand indtil offuer Rassen.

Aff veder
Zac
Oleum oluarum
Direllum out Om denne breck oc pine aff Veder kommer / da maa mand oc vel gøre itz Clistere aff sød Melck / lit olie / och off en Eggblomme / och det bag indsette som offuenfaare sagt er.

Glera simplex Hand maa oc giffue den siuge itz Quintin Steram simplex smaa stopt / met fire lodt Cardo benedicta vand / och saa legge dette plaaster paa hans Bug huilcket saaledis skal görts. Hand skal tage Gull / og / olie oc Edicke oc fæge disse vdi en pande / oc der saaledis bruge som sagt er.

Succo Enulae campance Ofen aff Holtzunt Truckit / et saare god for denne breck. Eller oc Syrup aff den gjort er oc god.

Aloe
Elypsium
et Hand maa oc gøre plaaster aff Aloe / Malurt och Bontg / oc det paa Bugen legge.

Dette

Paar Tarmernis bred. xliii.

Dette er och itz gaat Clister for alle haande Tar-
mermis bred. Vand skal tage en gammel Lapone / to el-
dre to bedre den er / den skal vel stubes oc flas mit itz riss
den stund den end leffuendis er alle steder offuer det hale luff
oc saa skal hofuedet huggis aff den / oc Laponen skal leg-
gis vdi en Spand met vand / oc lade den saa bløe i vandet
siden skal den tencis lige som den skal stundes och kaegis.
Saa skal mand tage Anis / Fenickel frø / Spisekornen /
Engelsøde / Danket Saffrans frø / aff hært itz lodt / Sene /
Agaricum / aff hært itz hale lodt / Chamilleblommer en
haand fuld / alt dette forscereffne skal stingis vdi Laponen
och den skal stundes indtil kødet falder fra benene. Siden
skal mand tage itz pund aff samme saad / olie aff L Ham-
milleblommer. otte lodt / fire eller sep Eggelommer / disse
skulle flas oc røgis vel tilfamen / saa at det vorder til it El-
stere / och det skal mand indsette parle om morgenen den
stund den siuge fastendis er.

Om saa skede at forscereffne Clistere ville icke hielpe
da maa mand bruge vdi den sted de Piller Lochte kaledet.

Dianisum / eller Diaciminum itz quintin om morgene
fastendis til sig tagit / hielper oc saare vel for denne breek.

Metridatum itz quintin til sig tagit met Vin / eller met
vand huor vdi Chamilleblommer ere saadne / hielper oc
saare vel / oc her paa skal mand faste i fire eller fem timer.

Tag itz lidet Vopliuff / her det mit i ihu / leg det saa
offuer hin andet saa at det bliffuer som ic Raalff / kleff det
saa paa it flokke Papir saa stort som en firehund eller lidte
flore / bent enderne it op aff luffene / saa at de kunde
tendis leg Papir mit luffene paa Bugen oc tend luffe-
ne / set saa itz Glas offuer samme luff / lige som mand
setter Raalffet / da dragte det onde til den sted / och denne
kaant er for den aed for Illaca passio / det er / naar som
maden gaat offuen vd / som skulle gaa neden vd / sein for
sagt er.

P li Eller

Semen Anise

Feniculi

Lumini

Poisopodium

Se. Carthani

Sene

Agaricus

L Hamemilla

Pillule Lochie

Dianisum

Diaciminum

Metridatum

Faar Tarmernis bred.

Lor Lupē

Eller mand maa tage Gampegarn / oc stude det vel
met en god Hob Aske / och legge saa samme saadne Garn
saa varmt paa Bugen.

Hand maa tage hietet oc Tarmene aff en blif /
oc dem spire / och til puluer siðde / och det saa legge vdi en
Ask eller Budick / da vogter vdi samme puluer sinna Dre
me / de skulle bliffue vdi samme puluer / oc mand skal giff
ue den siuge her aff itz quintin met Vin at dricke / om det
er en mands persone som denne breck haffuer / Men er
det en Quindis persone / da skal mand giffue hende aff en
Bliffinde.

Eller mand maa siðde en hvid Battelort til puluer /
och giffue den siuge aff den met Vin at dricke afften och
morgen.

**Oleum Benedicte
Melisse
Camemille**

Eller mand maa tage Oleum Benedicti itz lodt /
olie aff hietens fryd / Olie aff Cammelleblommer / aff
huert itz halt lodt / disse skulle blandis tilsammen och ver
mis / saa skal mand nedlegge den siuge paa Ryggen oc las
de vdi hans Nasse fem eller sex taare met en fter / det he
disse hand tolle kand / oc saa skal mand legge der paa var
me linklude / da stillis pinen.

Niacapassio

Vdi den lille Tarm Alia kommer oc stundem bred
oc pine aff Haffuens slimactige vedske / huilcken som iche
gaar sin rette gang bag vd som hand skulde / men offuen
vd igennem Gunden / oc saadant kommer stundem aff no
gen Byld / stundem oc aff en kolder slimactig vedske huilc
ken vdi Haffuen er forsamlet.

Byld

Kommer denne breck aff nogen Byld / da er Bugen
hoffuen / oc den siuge haffuer oc den Raalde siuge / oc tpe
ster saare.

Byldis tegen

Men kommer denne breck aff nogen kold vedske /
da er Bugen iche Hoffuen / oc haffuer iche heller den Raal
destuge / oc ey helder tpester / hans hender oc foder ere kol
de / haffuer stor angist oc banghed / och

Paar Tarmernis bred.

rcb.

oc kand teke soffue / haffuer ingen te / nu vil hand vere her
oc saa der / nu vil hand haffue det / oc saa hinc / oc huo som
denne siuge och breck faar / hand dør almindelig geine den
tredie dag effter hand haffuer den fangit / dog er det muer
ligt at hand kand hielpe / huilcke saaledis ske skal.

fførst skal mand giffue act det paa oc vel tilsee huo
aff denne breck kommer. Kommer den aff nogen Byld / om Byld
tiden oc den siugis leylighed sig saa skecke vil / da skal hans
Lefsueraare ladis / oc mand skal sette hannem itz off fores
screffne Clistere bagind / oc hans Bug siugre met Linolie.

Men kommer denne breck aff nogen kold vedske / da
skal den siuge rensis eller purgetis met Benedicte och met
Herapicra / oc siden met dette Clistere saaledis tilgort.

Hand skal tage Wild oc fenum grecum / ligemegit
aff huert / oc siude dem vdi vand / siden skal vandet sius der
fra / oc saa der vdi ladis Dlie aff Chamilleblommer / oc
Dlie aff Hyldblomster.

Eller mand maa tage fenum grecum te lodt oc støde
det til puluer oc blende det met itz halt lodt Honnig / her aff
skal mand giffue den siuge afften oc morgen at dricke met
varmt vand / da rensis haffuen oc Tarmene / och pñen
saargaar.

Denne er och en god forsøgt kaansf for Illaca possio.
mand skal tage en Hulneblare oc fylde hende fuld aff hed
Vin oc legge den paa Nafflen saa hed som den siuge hedeft
tolle kand / oc dette skal ofte bringis oc fornyes.

Abisd saaden vdi Vin eller vdi vand / oc det druckit
renser Tarmene och vddiffuer den offuerflødige ved ske
huor aff Tarmernis vied kommer.

Pellepe saaden vdi Vin / oc den saa varm paa Bu Pulegium
gen lage / stiller Tarmernis vied.

Quescunt saaden vdi Vin oc den druckit / stiller oc
Tarmernis vied.

P

iii

Det

Om Stolegang.

Det lxxxii. Capittel.

Om Stolegang oc Løsen.

Deg haaffuer offuenfaare tit oc offte vdi atskil-
lige Capittler sagt oc lert/huorledis mand skal
gøre Stolegang oc atskillige onde vedsker vdi-
driffue/men her vil ieg late oc handle om saa-
danne Lagedommer ville icke vircke oc fuld-
komme det som dem bør at gøre/ eller oc om
de virckede formegit/huorledis mand da handle skal/paa
det at den siuge skal ingen skade faa aff saadanne Lage-
domme. De først vil ieg her sette oc bescriffue nogre Tap-
pe/huicke som vedcken neddrage oc komme den til at flyde
om den icke flyde vil/ och samme Tappe maa mand och
bruge til at gøre Løsen oc Stolegang met/ om mand paa
den sted vaare/som mand icke kunde faa oc bekomme no-
gen Lagedom som Stolegang skulle gøre/ och de Tappe
skulle saaledis gøre.

Alumen

Mand skal tage Alun och gøre en Tap aff den en
halff finger lang/oc saa tryck som den lille finger/den skal
smørre vel met Smør/ oc stingis bag ind vdi Arzen vel
dybt/ oc der paa itz stücke raat flesk/ saa lange oc tryckt
som om Alumen sagt er/ saa skal mand nedsette sig paa
Arzen en halff time/ oc om mand siuntis at mand skulde
faa Løsen/da skal mand icke stray gaa til Stole/men hol-
de sig der det lengste mand kand/mand maa ee vel gaa oc
spadzere der paa/da faar mand Løsen

Salgenie

Eller mand maa gøre saadanne Tappe aff Sal Ge-
mie/ oc bruge den som sagt er/ och de ere de beste som her
til tiene.

Sapo

Tappe glorde aff hvid Bebe/ oc smurde met lit Smør
eller met lit Sal gemme eller oc met almindelige Salt vdi
de/oc bagindstungne/ gøre Stolegang och Løsen.

Eller

Eller mand maa vride en Hedderod met Salt / oc den
bruge som sagt er. *Radix Beta*

Eller mand maa siude Salt oc Honnig til det bliffuer Sai
hart oc her aff Tappe gøre / oc lade dem tørris / och naar
som mand vil bruge nogen aff dem / da skulle de döppts i
Lissebons olie/eller Vdi Linolie / oc saa brugis så sagt er. *Oleum Oliuarum*
Oleum Lini

Eller mand maa tage Honnig oc Suineister / oc her
me disse vdi en pande / och döppe her vdi ith spēcke rac
flek saa tycke oc langt som offuenfaare om de andre Tap
pe sagt er / oc det bruge. *Apungia porcina*

Eller mand maa tage Rumel oc Salt / lig meglt aff
huert / och vand saa meglt som her til behoff göris / her aff
skal göris en Dep och aff samme dep skal göris Tappe /
oc de skulle tørris mod Solen eller i en anden sted oc naar
som mand vil bruge nogen aff dem / da skal den döppts vdi
affklarit Suineister. *Farrina Selegis*
Sal

Hand maa oc gøre saadanne Tappe aff figen saa
ledis / Hand skal flecke ith figen op paa den ene side / och
vende det saa omkring / saa at det tnderste kommer vd at /
saa skal det vridis i mellem henderne met lit Salt / oc saa
bruge det som spēre sagt er.

Eller mand maa tage en Eggeblomme oc sla den vel
met Salt / oc binde saa her aff i en linklud / saa at det bliff
uer saa stort som en Haslenød / oc den bruge som sagt er. *Dittellum ouis*

Eller mand maa tage ith spēcke aff ith Talleliuss /
saa langt som offuenfaare sagt er / oc holde det lit mod Al
den / oc vride det imellem henderne fult aff Salt / och bruge
det som sagt er.

En Regel.

En almindelig Regel som skal holdis vdi alle La
gedomme som skulle gøre Løsen oc Stolegang. Naar som
mand tager nogt Purgatz oc Lagedd til sig så nogen ond

- P

liit

vidske

Om Stolegang.

bedske vddiffue skal/da skal den huereken vare for hrd el
ler for kold/paa det at den icke skal gøre nogen skade/om
den forhed eller for kolder er/ och naar som mand haffuer
den til sig tagit/da skal mand icke strap gaa til stols naar
som mand fornemmer at den vil vricke/men mand skal
holde sig met det første det lengste som mueligt kand vare.

Haffuer mand tagit nogen Lagedom til sig som
Stolegang oc Løsen skulle gøre/oc den fordrager sig ind
til om afftenen oc ey vilde gøre Løsen da skal mand sunde
Skerspde oc Honig vdi vand/ her aff skal mand dricke en
god drick om afftenen naar som mand vil legge sig ned/oc
saa her paa en god drick Valle/da blødis den haarde vde
ske/ oc mand faar da Løsen oc Stolegang vden al fare.

Om nogen faar Vemmelse eller vil spy i sten at hād
haffuer tagit nogen Lagedom til sig/ da skal mand holde
th siøcke stegt Bød for munden saa her som mand hede
tolle kand/oc naar som Haffuen saadan luct fornemmer/
da stiller hand sig til fritz/oc Vemmelsen forgaar.

Haffuer mand tagit nogen Lagedom til sig/ oc den
haffde verit forsterck / saa at mand finge formegen Løsen
oc Stolegang / da skal mand verne it klet finge Lagen/
och vinde det om den sungis Bug och Lender saa her som
hand hede tolle kand/oc saa skal hand nedleggis paa Ryg
gen oc saa bliffue liggendis nogen stund/da faar hand bedre
igen.

Eller mand maa giffue den siuge noget Rosensucker/
oc der paa en god drick Regenuand/eller fersk Kildeuand/
da stillis flydelsen.

Elc mand maa tage tho Eggeblommer/oc gnide dem vel
sunder vdi Vin/oc den skal mand giffue den siuge at dricke/
oc den siuge skal holde sig relig oc stille/da stillis flydelsen
vden al sorg oc fare. Men om saa skede/at der komme
blod vd met Stolegangen/ der faare skal mand icke forfer
dis/

Liquorice
Gel

Strum lactis

Vemmelse

Formegen Løsen

Sacchara Rosarū

dis / Thi saadant sker for den skyld / at Lægedommen
haffuer verit forsterck.

Om nogen bleffue siug oc mæcløs aff megen Sto-
legang. Da skal mand siude en gammel Hønne eller en
Due vdi vand / och lade det vdi Gummi Arabici / oc den
Gummi Dragantum / aff huert iij quintin / och det skal
mand giffue den siuge at dricke / oc kødet at ade / her aff
styrckis hertter saare vel. Denne Lægedom tien och den
som Hekelse haffue.

Gummi Arabici
Dragantum

Om nogen vemmer effter at hand haffuer tagit no-
gen Lægedom til sig saa at den vil offuen vdi igen. Da
skal mād siude vdi en halff paatie fers vand Gummi A-
rabici oc Mastix aff huert it halt quintin / oc lade det kō-
lis / och saa giffue den siuge det at dricke. De saa der paa
lit Sucker / ellet aff Electuario som giort er aff Querc / da
forgaar vemmelsen.

Gummi Arabici
Mastix

Electuarum de Querc
tonia

Om mand haffuer tagit Lægedom til sig oc den vil
teke vtecke / da skal mand tage Gudekled och Katostie met
rod oc alt / aff huert iij eller fire henderfulde / Katostien
skal smaa skerts / och disse skal siude vdi vand oc saa la-
dis vdi iij kat / vdi huilcket den siuge skal settis offuer
Mafflen / oc vandet skal vare saa het som hand hedeft tol-
le kand / da vldis den onde vedske oc vdgaa.

Surfures stellas
Galua

Om se vere at den siuge gade teke side vdi forscreff-
ne vand / da skal mand tage iij Linposer oc legge Klede-
ne oc Katostene vdi dem / oc siude dem vdi vand / och den
ene skal legges offuer hans Bug oc Maffle / oc den anden
offuer lenderne det hedeft hand tolle kand / da suar hand
Løsen vden al pine oc fare.

Saar nogen Hekelse effter at mand haffuer hafft me-
gen Stolegang oc Løsen / det er saare farligt oc almindes-
lig gerne dødsens tegen. Och hand skal saaledis hielpis.
Vand skal siude den Katost Alcam vdi vand / oc samme Alca-

Saar Hekelse

P v

vand

Paar Blodfot

Dialthea
Diamargariton

vand skal lades vdi en Bal/ vdi den skal den siuge sette si-
ne spødder/ oc siden skal hans Bug och alle leimmet singris
met den singrelse. Dialthea/ och mand skal giffue hannem
lit Diamargariton.

Det lxxxiij. Capittel.

Paar Blodfot.

Det er tre trende haande Blodfot til. Den firs-
te kaldis Disenteria/ och den er blandet met
Blod/ eller met Blod oc Rødde til sammen/
oc den kaldis den røde Blodfot/ och er den
beste aff disse trende/ och om den vil ieg først
handle. Oc denne Blodfot kommer fundem aff den
bedste Cholera/ oc fundem aff Cholera prassua/ fundem
aff Lessuerens brøst oc breck/ Thi naar hun faar breck/
da kand hun icke sende Blodet til de leimmet som hun skal
de/ men det nedsiuncker til Artzens port.

Aff Cholera

Kommer Blodfoten aff Cholera/ da er den singls
Stolegang blandet met Blod oc er der til gult.

Aff Phlegmate

Kommer den aff Phlegmate/ da er Stolegangen huld/
oc blandet met Blod.

Aff Lessueren

Kommer Blodfoten fra Lessueren/ da kommer der
meget Blod som er rødt oc klart/ oc leffris snart/ Thi naar
som Blodet kommer fra Lessueren (Guilcken somt aff nar-
ture hed er) ned vdi Tarmerne som icke ere saa hede/ da
bliffuer det blegt tyckt oc leffrit. Somme vforstandige Læ-
ger siige/ naar som de saadant Blod see/ at det er icke siige-
ke aff Lessueren/ huor vdi de fare vild/ oc siige icke sandin-
gen. Och den Blodfot som saaledis fra Lessueren kom-
mer/ den hielpis met stor nød oc suarligen.

Vdi de Lessuerste
Tarne

Er Blodfoten vdi de Lessuerste Tarne/ da haffuer
den

Faar Blodfot.

rebtitt.

den fulge stor pine haff Naflen/ oc offuen for Naflen/ och
Stolegangen er blandet met Blod/ eller hand er klart blod.

Men er Blodfoten vdi de nederste Tarme/ da haff ^{ddi} nederste
uer den siuge stor pine neder faar Naflen/ vdi Lenderne/ ^{Tarme}
eller haff Lenderne/ oc Stolegangen er sort oc blandet met
Blod/ eller er grøn/ vnderstundem gul oc bleg.

Om Blodfoten kommer fra Lessueren/ da haffuer ^{Fra Lessueren}
den siuge stor pine vdi den høyre side

Om de Tegen.

Den Blodfot som kommer aff Cholera/ oc om Sto- ^{aff Cholera}
legangen leggis paa toden oc den bliffuer sur som Edicke/
eller oc om der flye. Vyg aff hānem/ det er dødsens tegen.

faar mand Blodfot eller Bugløb vdi nogen siuge/
oc siugen icke forgaar men forgis/ det er oc dødsens tegen.

Om den siuge haffuer stor tørst/ oc der voper nogen
Blegn bag hans pine/ da dør hand.

Ordinantz.

Den siuge skal icke ade saltet eller røgtt Kød/ ey hel-
ler saltet fisk/ oc ey heller aff mange atskillige retter/ och
det som stegt er / tien hānem bedre end det som er sa-
det/ stegte Duer och andre stegte fugle maa hand ade /
stegte fiske som fangne ere i ferke. Sør oc skel paa dem
haffue/ oc ere inden til fyldede met Eg/ maa hand oc ade/
hans Brød skal icke vare formeget surt/ och ey hēder ny-
bagit. Hans drick skal vere Røduin/ eller oc Regnuand/
huor vdi gloendis Staal ni gange sluet er/ om afftenen
skal hand icke nedlegge sig til søffus førre end tho timer
ere forløbne efter hans afftens maaltid / hand skal icke
helder soffue om natten lenger end i sin eller otte timer /
Men dog maa hand vel bliffue liggendis nogen stund
vdi

Faar Bledsot.

Vdi sengen/ om dagen skal hand icke helder soffue/ oc huo
som denne breck oc siuge haffuer hand skal saaledis hielpis.

Lagedom.

ffirst om tiden oc den siugts leylighed sig saa vil be
giffue da skal mand lade sla Lessuerdaeren eller och Wilt
aaten/ oc der effter den ossuerslødige vedske huo/ aff Blod
soten kommer saaledis rense oc vddiffue.

Purgatz
aprabalan

Hand skal tage Aprabolant try lodt / och fode
dem til puluer/ oc der paa lade Rosenuand/ oc lade det saa
staa en nat / om morgenen skal det krysits igennem en lin
klud/ oc giffue den siuge den at dricke.

Aprabolant
Agaricus trociscat
tus
Syrupus de opem
tha
Aqua mellisse

Eller mand maa tage Aprabolant/ Reckult/ it lodt
stunde eller flegte paa en hed Tegelsken / Agaricus trocisc
atus it halt quinten / Syrup aff Wynthet it lodt / vand
aff Hiertensfryd fire lodt/ her aff skal gpris en drick / och
den skal mand giffue den siuge om morgenen / och der paa
skal hand faste i fire eller fem timer.

Purgatz
Diola
Prune Damasene
Cassa fistula
Thamarind

Rhabarbarum
Aprabolant citrini

Eller mand maa rense Tarmene met denne Lage
dom. Hand skal tage fioler/ rpre Blommer Cassia fistu
la/ Thamarinde/ aff huert ihu lodt/ oc siude disse vdi ihu
pund Regnuand indtil trediedelen indsaaden er / saa skal
det sits igennem en klud / och der vdi ladis it halt pund
Sucker / saa skal det siudis igen saa at det bliffuer til en
Syrup/ der effter skal mand tage Rhabarbarum / oc Ap
rabolant citrini/ aff huert it quinten/ fode til puluer/ aff
denne Syrup skal den siuge dricke afften och morgen huer
gang tre skeder fulde met varme vand vel tilsammen rort.

Purgatz

Men om saa er at den siuge haffuer haffte Bledso
ten lenger end vdi sex eller stu dage/ da skal hand icke saale
des rensis eller purgeris som her fore-sagt er / men hans
Tarme de skulle saaledis rensis oc lægte. Hand skal siude
Byg

Faar Blodfot

xcix.

Byguand oc Hontig tilsammen / och det vel rent skumme / Purgatz
oc saa der vdi lade Sedemelek / oc den der vdi vel røre / oc
lade det saa kølis / her aff skal mand giffue den siuge at
dricke / om morgenen / middagen och om afftenen met an
den luncket Melck.

Eller mand skal tage Høfstrø / fenum grecum / aff *Seminis linte*
huert it lod / disse skulle siudis vdi fire pund Regenuand *fenum grecum*
ind paa helten / siden skal der vdi ladis rent skūmet Hontig /
och det skal end da lit siudis her aff skal mand giffue den
siuge huer tredie time om dagen / tre skederfulde / aff denne
Lagedom rensis oc lagis Tarmene.

Kommer Blodfoten aff de øffuerste Tarme oc Ind *aff de øffuerste*
uoler. Da skal mand støde Hampes. p. smaat / och lade *Tarme*
vand der paa oc saa kryste det igennem it linedklade / och *Seminis*
gøre her aff en Melck / mand skal och siege thu Eg vel *Laulapi*
haarde / dog saa at de icke brendis / saa skal mand tage aff
samme Hampemelek / lige saa megen som Eggene kunde
bepe / oc de skulle stødts vel tilsammen / her aff skal den
siuge giffuis den stund hand fastendis er / da stillis Blod
foten oc pinen forgaar.

Kommer Blodfoten aff de middelsie Tarme / da et *aff de middelsie*
Stolegangen sort / eller grøn / oc er blandet met Blod / oc *Tarme*
da skal den siuge settis paa en Stoel met it hul / oc vel bes
hengis met klader / oc mand skal gøre en røg vnder op saa
ledis. Mand skal tage Bucketel / Harpex / Voy / Spise *Sepum Dirchnans*
kømen / ligemeget aff huert / disse skulle leggis i en ny Ler *Resina*
pante / oc der skal leggis it Stølge paa hende saa at hun *Lern*
bliffuer vel tar / saa skal hun settis paa en ild / at hun bliff
ur vel hed oc siden settis vnder den slugts Stol / saa at dā
pen eller røg gen aff hende kand gaa op til den siuge.

Kommer Blodfoten aff de nederste Tarme / da et *aff de nederste*
Stolegangen *Tarme*

Paar Blodsoet.

gangē gul/ sort/ eller grön/ eller rōt/ da skal mand
 giffue den siuge/ ganne saadne Hōnner/ oc stegt Rōd aff en
 Væder at æde/ oc Byguand at dricke/ des ligiste oc Ban-
 delemelck blandet met Rosenuad/ her aff styrckis hertiet oc
 Blodsoeten stillis.

Lac Lapre

Giffuer mand den siuge Sedemelck at dricke huor
 vdi gloendis Staael tē. gange er sluet/ da stillis Blodsoe-
 ten.

Eller mand maa sløcke gloendis Staael tē. gange
 vdi Regnuand/ oc saa det i rede en grōd aff strøte Risens
 grön eller aff Byggrön/ oc giffue den siuge her aff at æde/
 morgen och afften/ mand skal och giffue hannem Rōduin
 som met samme vand blandet er/ da stillis Blodsoeten baas
 de paa ganle oc vnge Benniske.

Sanguis Draconis

Eller mand maa stōde i h̄alt lodt Drageblod
 smaat/ oc giffue den siuge det met Ertesaad/ eller met i h̄
 bløt Eg at æde.

Gaffuer den siuge hede/ da skal mand giffue hannem
 denne Lagedom/ huilcken som stiller Boldsoeten/ styrcker
 hertiet/ kpler Lessuerens hede/ sløcker tōsten/ oc gōt en
 god vedcke vdi munden.

Saccharum Rosarum

Sanguis Draconis

Hand skal tage Rosensucker saa stor som en Val-
 nōd/ Drageblod smaat stōt/ i h̄ quintin/ och giffue den
 siuge denne Lagedom met Regnuand eller met Byguand
 at dricke. Gaffuer mand icke Byguand/ da maa mand
 tage skurpen aff Rubrōd saa stor som en Nessue och siude
 det vdi en Paatte vand oc det skal stōdze tōris/ paa det at
 det skal icke tilbrendis/ her aff skal mand giffue den siuge
 morgen oc afften. Det er och saare got/ at mand giffuer
 hannem Mandele at æde huilcke som gaffuer legit vdi
 kalt vand. Eller mand maa skere Rōd i skiffuer/ oc leg-
 ge det vdi kalt vand/ oc ædet/ det stoper oc kpler.

Saccharum Rosarum
Sanguis Draconis

Eller mand maa tage Rosensucker/ Drageblod/
 Bolas/

Faar Blodstot

c.

Bolas / Blodstien / Mastix / aff huert itz halt quintin / oc
 siðde dem smaa / oc blande dem met Suckerit / her aff skal
 mand giffue den siuge saa meget som en Valnød kand va-
 re met Wsen aff Deybrede / och samme Lagedom stiller
 allehaande flaus Bugløb.

Bolas Armenus
 Ematilis
 Mastix

Eller mand maa siude en fersket Bedeost eller faa
 reost vdi Regenuand oc Honig indtil vandet er indsaadet /
 her aff skal mand giffue den siuge saa meget som en Val-
 nød kand sie til / morgen / middag / oc om aften.

Laseus
 Aqua pluvialis
 Mel

Eller mand maa tage en Huskate / oc siðde eller skere
 den smaa / oc tpe den vdi en Eggeblomme / oc saa bage en
 kage aff den paa en hedet Tegelfien / aff den skal mand
 giffue den siuge at ade morgen oc aften.

Mup Christica

Eller mand maa tage siling eller skaffuelse aff Bior
 te Horn thu lodt / Stiffuelse eller Amedam saa megen at
 mand kand gøre en grød aff met Melck / her aff skal mād
 giffue den siuge at ade morgen oc aften.

Rasura cornu cerui

Perer saadne vdi vand / oc det vand drucket / stiller Pera
 Blodstot oc Eugens flydelse.

Hand maa oc siude Kressueter vdi spd Melck / och
 saa vdrage fisken aff skallerne / och siðde samme skaler til
 puluer / oc siude samme puluer oc Melcken tillsamen igen /
 mand skal oc lade der vdi it quintin Drageblod støt til pul-
 uer / her aff skal mand giffue den siuge aften oc morgen.

Laneri

Sanguis Dracontis

Eller mand maa tage iho Eggeblommer / och rent
 Rumel saa varmt så det kominer aff Wøllen / io varmere
 det er / to bedre det er / saa meget aff samme Mel som it Eg
 kand vare / oc iho Huskater / eller oc nogit Valmusefrø / her
 aff skal gøres en Dey / oc aff samme dey kager / oc de skal
 le bagis / paa en hed Tegelfien eller paa en hed Arn / aff
 disse kager skal mand giffue den siuge at ade / den stund de
 ere varme.

Distellus oni

Mup Unguentaria
 Semi Papaueris

Eller mand maa tage Besielorte / oc kryste saa megen
 Ds aff dem som der kand gaa vdi en Eggeskal / her til skal

Paar Blodfot.

mand tage Guedemel oc tag Muskatter smaa skaarne/ och
her aff gpre en Dey/ oc samme Dey skal vindis omkrig
en Hyldepibe so er ren skalet/ saa skal det vindis hof en god
Ald / indtil det bliffuer vel baget / her aff skal den siuge
æde om morgenen helten / oc om aftenen den anden part /
och hand skal dricke der paa rød Vin/ eller och Regnuand
huor vdt gloendis Staal ni gange er sluet.

Eller mand maa lade sette en stor Kaappe paa Bu-
gen/ men der skulle ingen hul hugges.

Turtas

Eller mand maa brende en Turteldue met fiere och
alt til puluer vdt en ny Lerpaatte som effuen til vel tet til
klinet er/ her aff maa mand giffue den siuge saa megit som
en Søn kand vere/ met huad vedske mand selff vil.

Eller mand maa tage en Turteldue/ oc fulde hende
induortis fuld met nyt voy oc den stege/ oc hende vduortis
vel drøppe met ny smeltet voy / siden skal mand giffue den
siuge den at æde/ da stillis Blodfoten.

Perdip

Eller mand maa tage iß Agerhøns/ oc der met hand
le lige som om Turtelduen sagt er.

Galina nigra

Eller mand maa siude en sorter Hønne vdt Suerte
som vdt ligger indtil køder falder fra benene / och det kød
skal mand giffue den siuge at æde.

Poma

Eller mand maa tage iß Eble och vdskeare Kerne/
husset/ oc op sylde steden igen met nyt Voy/ och binde det
tilsammen igen/ oc stege det hof en Ald/ saa at voyet kand
vel inddragis vdt Eblit/ oc det Eble skal mand giffue den
siuge at æde/ da stillis Blodfoten strop.

Tomentilla

Semz plantaginis

Sanguis draconis

Amigdali

Basilium

Semz plantaginis

Eller mand maa tage Tormentillam / Deybredefrø
Diageblod / ligemegit aff huert/ Handele smaa skote/ oc
Srißuelse eller Amedam / saa megen som her til behoffe
gpris / her aff skal gpris en grød met Melck / den skal
mand giffue den siuge at æde.

Eller mand maa tage Deybredefrø smaa skot til pul-
uer

uer fire lodt / Drageblod it quintin eller lit mere / Stiffuel
se eller Amedam / disse skulle blandis til sammen met Dey
biede vand / oc her aff gøris en Dey / oc aff den skulle gø
ris kager / oc de skulle bagis paa en hed Tegelften / eller
paa en hed Aren / och mand skal giffue den sige at ade aff
dem.

Sanguis Dracon
is
Amilum

Eller mand skal tage Huedemel en haand fuld / Dey
bredet / oc en sked fuld / en Huskarte smaa skaaren / och lit
Saffran / her aff skal gøris en gød met Hørlck / eller mand
maa bage kager her aff.

Farina trect
Seme, plantag
nis
Mup cherifica
Rocus

Eller mand maa tage Eggebarck. støt til puluer. sem
lode / Solas ihu lode / tho Eggeblommer / lit Huedemel oc
vand / her aff skal gøris en Dey / oc der aff kager bagis / oc
de skulle brugis som sagt er.

Cortex querna
Solae
Vitellum oui.

Tormentillerod til puluer støt och aff den huer gang
it quintin druckit met Røduin / huor vdi gloendis Staal
ni gange sluct er / stiller Blodfoten.

Tormentilla

Eller mand maa tage en Subincort oc støde hannem
smaa / oc lade Hvidt eller øll paa hannem / och kryfte den
saa igennem en linskud / oc giffue den sige den at dricke.

Stercus porci

Eller mand maa legge Linsebantz vdi en linpose
oc sinde den vdi vand / och paa samme pose skal den stuge
sidde met sin bare Artz der hedeste hand taale kand / hand
skal oc tho sammene sied vel met vandet.

Om nogen finge Blodfot oc hend vaare paa den sted
som hand ingen Lagedom kunde faa eller bekomme / da
skal hand æde Eg som ere haardsaadne eller fegte / oc der
paa dricke kalt vand.

Lapsus barbatus

Om mand idellige ader varme Sønner som vdi
Simp. fegte ere / och ingen anden mad vdi tre dage / da
stoppe de Blodfoten.

Det

Paar den Bugløb

Det lxxiii. Capittel.

Paar Bugløb Linteria aff La

getne kaldet.

Linteria

Linteria kaldis aff Lagerne den Bugløb / naar som
maden oc dricken gaar bag vdf wfordoffuet / lige som
de ere offuen til indgangne / oc denne Bugløb den kom
mer almindelig aff Affuens skøbelighed / i det at hand
saa skøbelig er at hand kand icke holde maden i sig. Oc
om nogen saar dene breek oc siuge efterhand haffuer haffet
Blodfor / da dñ hand her aff. Men saaledis kand hand
hieldes. Lagedom.

Syrupus absynthii
Melrosarum

Hand skal giffue den siuge vdt fire eller fem dage
Galurte Syrup / oc Rosenhoimig / met Bethome / Fe
nickel / eller met Galurte vand blande / huer gang en sked
fuld.

Hiera simplex

Eller mand man giffue den siuge icke lodt Hiera sin
pley met fire lodt Galurte vand blandet / men er den siu
ge aff feck natut / da maa mand tage her til icke halt lodt

Diaphenicon

Diaphenicon.

Oleum mastiches
Oleum de Spica
de Mentha
de Absynthio

Siden skal den siuge Affue sigdts met olie aff Ma
stip / eller met Spikardt olie / eller met olie aff Mynthe
eller aff Galurte / mand skal oc siuge paa icke stycke ler
Cerotum Galeni / oc legge det paa Affuen.

Absynthium
Mentha
Mastrana

Eller mand maa legge vdt en linpose / Galurte / Mynt
the / och Meyran / som tøre ere / och legge hannem paa
Affuen.

Aromaticum Ros
sarum

Hand maa oc giffue den siuge huer morgen icke quiv
en Aromaticum Rosarum.

Electuarium de
Lydonis

Electuarium aff Querc idelig ædt er oc god for dene breek.

Det lxxv. Capittel.

Paar den Bugløb Diarrhea kaldet.

Diarr

Diarrhea er den Bugløb / i hvar som mæden
 och dricken som er forspøit vdgaaet vden
 Blod / oc kaldis almindelig paa vort Tær
 gemaal met aarloff sagt Rendskide / oc denne
 Bugløb kommer aff Tærmerne / och aff de
 andre lemmer lige som Blodføten gaa. Di. huo som den
 ne breek oc siuge faar / oc om hans nature erke forsaare her
 aff forkreuckis / da skal den iche stillis eller stoppis for end
 paa den sierte dag.

Denne breek och Bugløb komner funden aff den
 vedske Cholera / oc aff anden hede vedder / thi skal mand
 giffue den siuge inellem begge inualider. Syrup aff Ri. Sprupus de Ribes
 bes / aff Rosen / eller aff Querc / met vand huo vdi gloz Rosarum de Lps
 endis Staal ni gange sluct er. tonies

Eller mand maa giffue den siuge i Syrupernis sed
 denne Lagedom saaledis tilgiort.

Hand skal tage Konseruand / vand aff Opetungis Aqua Rosarum
 vet / Vepbrede vand / aff huert ith halt pund / aff de trende Buglosse
 honde slaus Handeltra ith halt lodt Sucker sep lodt / disse Plantagenia
 skulle staa oc sinelcis tilsammen / oc lode siuueckis til bonde / Sandalum
 siden skal mand giffue den siuge her aff at dricke.

Hand skal och giffue den siuge om morgenen fasten
 dis / Rosen Conserua som noget gammel er / oc iche er ny
 lig eiort / oc der paa skal hand siden dricke en aff forscreff
 ne Syruper / eller oc aff den Lagedom som her nest offuen
 faare screffne staa.

Om den siuge følger sting oc gnuelse vdi Tærmer
 ne da skal mand ta oc rense Tærmerne met dette Clistere /
 oc sette hannen det dag ind i om for leter.

Hand skal tage Hys / røde Rosen / Vepbrede aff Clistere
 huert en haand fuld / disse skulle siudis vdi vand / och Hordeum
 siden del vdkrystis / vdi sanna sapdite vand skal lodis fire Rosa citrina
 lodt Plantago

Paar Bugløb Diarea.

**Oleum Rosarum
Oel Rosarum**

lodt Rosenolte / Rosenhonning thu lodt / en Eggeblomme /
disse skulle røris vel tilsammen / oc lit lunckit giort oc saa
indsettis

**Myrabolan
Rhabarbarum**

Eller mand maa giffue den siuge denne Lægedom
offuen ind hand tenses oc Tærmerne saare vel.

Hand skal tage skalerne aff de gule Myrabolaner
ith quintin / Rhabarbarum ith halt quintin / Myrabolaner
ne de skulle stegis eller røris paa en hed Teglsten / oc si
den spødis til puluer / her til skal mand oc tage Syrup aff

Syrup de Lpdonis

Queer thu lodt / Deybreuand sep lodt / disse skulle blan
dis vel tilsammen / oc mand skal giffue den siuge hannem
om morgene varm at dicke / oc der paa skal hand faste vdi
fire eller fem tiner.

Der effter skal den beholderde krafft styrckis met
dette Clistere.

**Oleum Rosarum
Oleum de Lptos
nis**

**Oleum Castigos
Bolas**

Hand skal tage Rosenolte / Olte aff Queer / Olte
aff Zastip / aff huert sep lodt / Bolas smaat fløt ith halt
lod / alle disse skulle blandis tilsammen / och bag indsettis /
førre lit lunckit giorte.

**Succus
Burse pastoris
Plantaginis
Portulacæ**

Eller mand maa tage Sen aff Høisebane / aff Dey
breder / aff Portulaca / aff huert sep lodt / Olte aff Queer
oc sep lodt / disse skulle røris vel tilsammen / och bag ind
settis som førre sagt er.

Clistere

Eller mand maa tage ith halt pund spød Melck / vdi
huilken gloendis Staal er ni gange sluct / vand som er
vnder en Slibesten / Deybrede Os / Olte aff Queer / aff
huert fire lodt / Bolas ith quintin / Bucketalte thu lodt /
dette skal settis bag ind.

Cassia fistula

Eller mand maa giffue den siuge huer dag tre skeder
fulde aff denne Syrup huer gang mand giffuer hannem aff
den / skal mand giffue den met lunckit vand huor vdi glo
endis Staal er sluct.

**Syrupus
Thamarinde**

Hand skal tage Cassiam fistulam Thamarinde / aff
raborant

For Bagtarmens Vred harcke kaldet cist.

tabolani citrini/ Engelspde/ aff hiet it lodt. *Virabolane*
 det lodt / disse skulle spidde smaa och sindis vdi try pund *Dolepedium*
 ferst vand/ siden skal mand tage Sucker her til oc gøre her *Rebule*
 aff en Syrup / disse forserffne Lagedommer skulle brugis
 indtil den onde vedske aldelis vde er / och Tarmene ere
 iensede. Der efter skal mand bruge aff de Lagedommer
 hullecke som scressne staa om Blodsoen at fordissue och
 stille.

Det lxxvii. Capittel.

faar Bagtarmens Vred kaldet aff Lager
 ne Themasinon/ kaldis oc aff som
 me paa vort Danske Tun
 geinaal Hæcke.

Senasmon/er stor vred vdi den Bagtarm/ *Thenasmen*
 som kaldis Intestinum rectum / eller long
 gum/ saa at mand hassuer stor attraa oc be
 gering at vilde gaa til Stols/ oc hand kand
 dog der inted gøre / lech huo sem suadan
 breek faar / och hielpis hand teke vdi tide/
 da faar hand Blodso. Och denne breek kommer stundem
 der aff / at mand badit hassuet vdi kalt vand / eller och sid
 der aff / at vedskan induortis bliffuer hed oc forbrende / oc
 nedgissuer sig vdi Bagtarmen. Stundem aff kold slinac
 tig vedske. Stundem aff nogen Byld eller Waarte sem
 voper vdi den. Oc huo denne breek hassuer / hand hassuer
 pine hof den lønlige sted eller lem / oc saa sting vdi Bag
 tarmen / oc Stolegangen som kommer fra den sluge / den
 er blandet met blodige strige. Och den sluge skal saaledis
 hielpis.

Lagedom.

Hand skal legge vatteff vdi en lirpose / och stude
 den vdi vand / saa skal mand gøre ish Warbad met vand /
 D iit vdi

Paar Spolorn

Dialthe

Oleum Laurinum

Malua

Viola

Lapsus barbatius

Basilicon

Oleum oliuarum

Myrica

Serum castel

Profentilla

Sarcocolla

Lumbri

Vdi hylckit den siuge skal settis / oc posen skal hand sidde oppaa saa het sin hand hedi taale kand / her aff vermits hand och faar Losen. Efter badet skal hans Bug och Lender vel singris met den Simprelse Dialtea och Laurer, olie tillsammans blandede. Oc om tiden oc den singris leplig hed sig saa begiffue vil / da skal den Aare som sidder neder for Ankelen lades.

Eller mand maa siude Kateost oc stoler vdi vand / oc sette samme vand vnder en Strol met lth hul / och lade den røg oc damp gaa vnder op paa den siuge.

Eller mand maa siude Lusebran / vdi Vin / oc lade den siuge sidde paa den.

Denne er oc en god forsøgt Lagedom / och stiller pten inden en time / Hand skal legge Hudedekled vdi en lins pose / oc siude den i Edicke / oc paa den skal den siuge sidde.

Eller mand maa siude Basilicon vdi Vin met Lisebons olie och dücke den.

Eller mand maa giffue den siuge lth quintin Myrthe met en drick Osteualde.

Eller mand maa siude den store Røliche aff somme Gaaseurt kaldet vdi Vin / oc legge den paa Bugen.

Eller mand maa gøre en røg vnder op aff den Summi Sarcocolla.

Det lxxvii. Capittel.

Paar Spolorn vdi Bug oc Tarme / Lumbri
brieti aff Lagerne kallede.

Wdi Tarmene vøpe mange haande slaus Dvime / somme de ere srede / somme ere lange / oc de vøpe ond vedske / oc serdclis aff Phlegmatis. Oc naar som den vedske Phlegma raadner vdi de querste Tarme / da vøper aff den lange Tarme / Lumbrieti paa Latine

Latine kaldede. De naat som de vøge i mellem Tarm-
ne / da ere de stackede oc brede / oc kaldis Ascaridis / eller
oc Lucurbiini

Tegen.

Aff disse Tegen kand mand forfare om nogen haff-
uer Din vdi Tarmne naat som den siuge seffuer / knap-
per hand Tenderne tilfammen / oc hans Læber gaa / lige
som hand haade nogit vdi munden at rygge / oc drømmer
vnderlig ting / der bider hannem oc nogit heff Nafsbør-
ne / hand faar oc itz vnderligt sind / oc Tungen er i ør.
Der gaa och stundem Dine vdaß Nafen / Stundem aff
munden / Stundem met Stolegangen. Huo som denne
breck haffuer hand skal saaledis hielpis.

Lagedom.

Hand skal giffue den siuge at dricke vdi tre samfel-
de dage fastendis / sød Melck / eller Bjød / eller oc vand
som er saadet met Sucker / da druckne de / der effter skal
mand giffue hannem oc vdi tre dage denne Lagedom / da
dø de.

Hand skal tage en Eggeblomme / lit Kridt / och god
sterck Vinedicke / eller och anden god Edicke / disse skulle
røris vel tilfammen oc giffue den siuge.

De naat som Dine ere saaledis dødsde / da skulle
de vddrissuis / eller kommer der megit ont der aff cin de
raadne vdi Tarmne. De om de ere dødsde aff Lagedom /
men det kand mand saa forfare oc vide. Den siugis Bug
dragis haardelige tilfammen aff en sterck rørielse / i ørsien
oc de andre Tegen om hulecke fære sagt er de forpge dem
oc bliffue sterckere end de fære vaare / madens oc drickens
løst for gaar / oc om de met Lagedom vddrissuis / da for-
gaar disse Tegen / oc de skulle saaledis vddrissuis.

Hand skal giffue den siuge itz quintin Sulam som er
bered / da drissuis de vdi oc al ande ond ved ske ene vdi vøget
A lili mange

Stellum cui
Lreta
Acetum vini

Tegen

Purgatz
Sula maior

Faar Spolom.

Herigie jilde vrt

måge fæder vdi Noigts Rige oc kaldis aff dem Skiddeurt/
Thi vil ieg her loer dem huorledis den skal beredis oc her-
dis vdygd fra hende tagis / huilcket saaledis skal gøris.
Mand skal tage den yderste bark eller skal aff Roden / oc
legge den vdi Endtue vand / eller oc vdi fød Melck dag
oc nat / oc siden skal den sparis igen oc brugis / de som aff
sterck nature ere maa mand gissue ith quintin / oc huo som
icke sterck er / it halt quintin / eller tredie delen aff ith quin-
tin. Men larde Mand vdi lægedoms Raadst bruge denne
vrtis Rod naat som de ville nogen rense eller purgete met
hende saaledis.

Durgatz

Efula

Cinnamomum

Semenis

Anise et Feniculi

De tage Efula rod tre quintin / Candelbark ith halt
lodt / Anis / och fentekels / aff huert ith halt quintin /
Sucker it lodt / disse blande de tilsammen / oc gissue her aff
ith quintin met Vin / eller met Vin / eller huo met mand
self vil.

Diaturbit

Eller mand maa vddrissue de døde Druene ith
quintin Diaturbit.

Rhabarbara

Eller mand maa vddrissue dem met Rhabarbara.

Succus Absynthii

Fel Lauri

Aloe Labalinum

Denne Lagedom døder Druerne om mand smør
Eugen her met. Mand skal gøre en Smørelse aff Mal-
urte Ds / iture Galde / oc aff Aloe Labalino.

Denne ploofter paa Eugen lagt vddrissue Druerne /
huilcket saaledis skal gøris.

Succus Absynthii

Euphorbium

Lorum Lenu

Fel Leporis

Wel

Ruta

Gel

Succus Absynthii

Oleum Violarum

Succus Abrothami

Mand skal tage Malurte Ds fire lodt / Euphorbium /
brent Horteorn / here Galde / aff huert ith lodt. disse skal
ic blandis met Honnig oc brugis som sagt er.

Eller mand maa gøre it ploofter aff Rude oc Honnig / oc
legge det paa Raffen.

Dsen aff Malurt blandet met fiele olie / oc Eugen
her met smurt / døder Druerne oc vddrissue dem.

Dsen aff Abroth blandet met Melck / oc den druckit /
døder Druen.

Dsen

Om de gylde Aarer sidde i Artzen ch.

Den aff kpruel drucket met Edicke dødter Dimer. Succus Leri
ne. Solis

Matrens frø ædt/dødter Dimerne.

Semis Matricane
Gentia

Krusempate støt til puluer/oc det drucket met Glick
dødter Dimerne.

Regenfan blandet met Honnig oc ædt dødter Dimerne. Tanacetum

Kars frø støt til puluer oc met Edicke drucket/dødter Dimerne. Semen Castorei

Victril støt til puluer och blandet met Honnig oc i
quintin til sig tagit/dødter Dimerne oc driffuer dem vd.

Det lxxxiii. Capittel.

Om de Aarer som sidde bag vdi

Hemorrhoides

Artzen h. moroids kaldede.

Svil teg handle om den sidste Tarm /
oc først om de Aaters flydelse som er i
den/huorledis mand skal komme dem til
at bløe/oc huorledis de skulle stillis. De
paa det / at mand kand disbedre forstaa
dette/ da skal mand vide/ at vdi den sidste Bagtarm ere
sein Aarer aff Lazerne hemorrhoides kaldede / det er paa
vort danske Tungemaal saa megit sagt/ Blodfens Aarer.
fordi at igenaem dem/gaar megit ont Blod fra Wenni-
schen/ lige sø der gaar oc fra Quindfolck naar sø de haff-
ue deris naturlige tidz flod. Disse Aarer kaldis aff some-
me Lager/vena aurea/ det er de gylde Aarer / Thi aff
deris flydelse (om den rettelig skeer) beskerms Wennis-
ket fra megit ont/oc fra atskillige Siugdome/som ere/ Vatter-
set/spittals Sot/ oc andre tillige/fordi haffue mange stor-
lige behob / at naar som de ere fulde/och de icke obis aff
dem selfue / at vdi mand da ved huorledis de skulle obis/
huilket saaledis skal ske.

Lager

Paar de gyldene Aarers flydelse.

Chentha aquatica
Panis porcinus
Lagedom.
En røg vnder op giort met Hørse Hynte oc Jordble
obner disse Aarer.

Denne Tap obner de gyldene Aarer visselike / om
den indstingis bag vdi Artzen oc hand der inde bliffuer si
dendis om naten, oc den skal gøris vdi Apotecken saaledis.

Succi squille drag ii. succi Licute drag ii. succi
Mercurialis drag iii. Serpentarie / salis communis ana
drag i. Mellis drag ii. fiat suppositorium.

Om mand haffuer stor pine aff disse Aarers flydel
se / da skal mand smøre Tarinen met Linolie / da sacris
pinen.

Succus cepae
Om mand vaad gøt Bomuld vdi Olsen aff Løg oc
stinger den bag ind / da obnis de gyldene Aarer.

Eller mand maa tage det som intt inde vdi Løgen
sidder / oc gøt en Tap der aff / oc stinge den bag ind.

Sel Bouls
Eller mand maa vaad gøre en Vege aff skaffuelse vde
oye Galle oc stinge den bag ind.

Det lærre. Capittel.

Paar de gyldene Aarers flydelse.

Lige som der kommer megit gaat aff de gyldene Aa
rers flydelse / saa kommer der oc megit ont aff dem, om
de flyde fornegit / Thi vil ieg her lare huorledis de
ris offuerflødtige flydelse skal stillis / huilcket saaledis
skal ske.

Lagedom.

Pilli lepatia

Hand maa gøre Hare haat til puluer oc strø det paa
de gyldene Aarer da stillis deris flydelse.

Bolas armenus

Om mand strø paa dem Bolas til puluer strø / da
stillis deris flydelse.

Terra sigillata
Aloes

Terra Sigillata saaledis bringit / gøt oc det samme.
Aloes smelter vdi Idd Vin / oc de gyldene Aarer her
met tone / oc her aff paa dem lagt / ligger oc stiller de gyldene
Aarers flydelse.

Puriptis

Faar Bylder vdi Arter cvi.

Auripigmentum blandet met Rosenolte/oc de gyldene Auripigmentum
Oleum rosarum
Arter der met smert/læger oc stiller deris flydelse.

Eller mand maa siðde Gallas til puluer/oc blan- Galla
Oleum oliuarum
de det puluer met lissebons Olie/ oc gge plaaster her aff/
da stillis deris flydelse oc de lægis.

Eller mand maa tage Aloes/huit Røggelse/Drage- Aloes
Lyus album
Sanguis Draconis
Bolas
blod/Bolas Armenus/Hare haar/vel smaat skaar aff
huert iñ halt lodt/Spindelueff som fundis vdi Bylder/
Alle disse skulle blandis met det huide aff Eg/ och røt aff Aranea molendina
skal smøris paa fæden/da stillis flydelsen oc puen factis.

Røllicke saaden vdi Vin/och den druckes/ sullet de alle solium
gyldene Arters flydelse.

Det xc. Capittel.

Faar de Bylder aller Vorter som vope paa

Endetarmen ficus kaldet. Ficus

Va enden aff den siðste Bagtarm/ eller ret
vid Artzens indgang/ der vorter stundem
Bylder som er skaar lige som Vorter/och
disse kome stundem aff offuerflødiget blod/
och huo denne breek haffuer/ hand skal saas
ledis hielpis

Lægedom.

Hand skal lade sla den Aare som siðder induertis
paa foden neden for Ankelen.

Om disse Bylder eller Vorter ere nylige vopne/ da
skal mand verne lissebons Olie/och her vdi vaad gge en Oleum oliuarum
Oleum vitelli
blaa vlden kln den skal lægis offuer fæden/ denne Læ-
dom hielper/ om den offte brugis.

Man er saadanne Bylder eller Vorter store som Rødder/
da skulle de brendis ind til grunden met iñ gloent is
Jern/ oc siden lægis met Olie gjort aff Eggblommer.
Vene er oc en god smørelse for saadanne Vorter eller Bylder.

Hand

Om Bagtarmen vdgaaer.

Succus Lepe
Mel
Ceras
Ahus
Sepum hircinum

Hand skal tage Ofen aff løg Honnig / Blyhult /
Røgelse / Bucketelle / ligemegit off huert / her aff skal gø
ris en smørelse / oc den skal vermis naat som mand aff den
bruge vil.

Nitella ouorum
Oleum Chamor
nille
Sulphur

Eller mand maa tage tho Eggeblommer / olie aff
Lammilleblommer tsh halt lodt Duogel smaat sipt it quin
tin / her aff skal gøris en smørelse.

Nitella ouorum
Oleum Rosatum

Eller mand maa tage tho Eggeblommer / Ro
senolte / oc Gvidutn / och blande disse tilsammen / oc smø
der aff paa steden met en fier.

Det xci. Capittel.

Om Bagtarmen vdgaaer.

De optu Ani

Et skær tit oc ofte at Bagtarmen vdgaaer baade
paa Hænd oc Quindfolck / naat som saa skær
da skal der met saaledis handlis.

Lagedom.

Hand skal vel verime henderne vdi varin Vin / och
subtillige indsette Tarmen vdi sin rette sted igen. Men er
Tarmen hoffsuen / da skal mand verime Vin och wsalter
Smør tilsammen / her vdi skal Bomuld vaadgøris / oc den
skal vindis om Tarmen och saaledis der met baais indtil
heffuelsen forgaar.

Eller mand maa vaadgøre Bomulden i varm sød
Melck oc der met handle som sagt er. Om mand haffuer
icke Bomuld da maa mand tage en blødklud / och legge
hamme offte omkring Tarmen oc paa Arizen / da forgaar
heffuelsen.

Chalua

Eller mand maa siude Kateost i Sedemelck indtil
hand bliffuer vel blød / och saa skal den leggis varin om
Tarmen / da forgaar heffuelsen oc Tarmen indgaar igen.

Allium

Eller mand maa finde it halt pund Gvideløg i vand oc
sette

fette den siuge offuer samme vand / saa at røgen kand gaa vnder op til Tarmen / her aff blødis hand / saa at hand kand indsettes.

Røghbad vnder op stopt aff Lussebrants vrt / och aff Tapsus Barbatus Hønsbane / som ere saadne vdi vand / hjælper saare vel / Bursa Pastoris naar som Tarmen vde er.

Eller mand maa siude Egelpøff / eller Egebarck vdi Folia querna vand och lade den siuge sidde der offuer / eller mand maa legge disse vdi en linpose oc lade den siuge sidde der paa.

Karseser stopt til puluer oc paa den vdgangne Tarm Semen Masturtis strødt / kommer hannem ind igen.

Eller mand maa tage Brent Stortehorn / Røghelse och Mastix / ligemegit aff huert / och støde dem til puluer / och vassix strø der aff paa Tarmen.

Hand skal oc til gøre Vop met hult Røghelse oc Mastix / her aff skal gøres en trind Bold / den skal indstingis vassix paa Tarmen / oc saa forblindis / dette skal saaledis brugis saa ofte at mand haffuer verit til stols / oc indtil Tarmen sidder fast oc tcke vdgaaer.

Er Bagtarmen vdi da maa mand siude Kongellus Tapsus Barbatus eller Lussebrants vrt oc Syncke vdi Vin / oc sette den siue ge der paa / den stund det end varmt er / da gaar hand ind.

Eller mand maa smøre Tarmen met oien aff Slaan Arakis da gaar hand ind igen.

Det xcii Capittel.

saar Myrernis breck.

DEn almeettigste Gud / haffuer skabt tuende Myrter vdi Vennisken / lath paa huer side haff Luffuer ren / saa at de drage til dem den offuerflødige vedke / som kommer fra blodet / oc samme blod kaagis oc stundis vdi dem / oc vorder til piss / oc nedstunckis fra dem til Blaa

Paar Lendeuerck

til Blaren. Desamme Myrrer saa stundem breek oc pine
aff hede/oc stundem aff kuld. Huor aff den kommer kand
mand aff disse regen forfare.

Tegen.

Aff Blodet

Kommer Myrreris Hingdom oc breek aff Blodet/
da er den sugts vand sarffuit som Blod/ och Pulsaaen
slar fast/hand haffuer oc de andre Blodsens regen.

Lagedom.

Sapphena

Oleum Diolarum

Onguentum Popu-

lionis

Opifacrae

Electuarium de suc-

co rosarum

Scamonea

Aff kuld

Mentha

Driganum

Dialthea

Olea Chamemilla

Kommer Myrreris breek aff Blodet/oc em tiden
oc alderen sig saa skicke vilde / da skal mand sla Lessuers
aaren/eller oc den Aare paa foden neder for. Anckelen Sa-
phena aff Lægerne kaldet. Oc den sugts Lender skulle
smøris met Giokolie / eller met Populeons Smørelse /
mand skal och giffue den siuge afften och morgen Dvise-
cram / huer gang tre skeder fulde/ met tre skeder fulde aff
varmt vand. Oc siden skal den siuge renstis eller purgetis
met Electuario de Succo Rosarum och met lit. Scamonia
tillsammen blandede met varmt Vin.

Men er Myrreris breek aff kuld/da skal mand tage
Mynte/oc vild Myrrer/oc siude disse vdt vand/Her met
skal mand Lenderne bade / der effter skulle de smøris met
den Smørelse Dialthea/eller och met olie aff Chamemilla
blommer.

Det xiiii. Capittel

Paar Lendeuerck.

Endeuerck er en stor sugt pine/oc qd? Benni-
sket saare skøbeligt/ oc tager dem stundem al-
delis aff dage/och samme breek kommer stundem
dem aff hede/oc stundem aff kuld.

Aff hede

Kommer Lendeuercken aff hede/da forsunder vedsten
paa den siuge/oc hans vand er rødt/eller oc gult/ lige som
it Pomeransie Eble/oc huo denne breek haffuer hand skal
saaledes hjælpis.

Lage

Paar Lendeuerck

chit.

Lagedom.

Hand skal gøre en Kaal aff Katost oc siude den i
Gedemelck / oc vdi den skal ladis lit Dragantum / oc den
skal mand giffue den siuge at ade / oc alt hues som hedmet
der skal hand fly. Hand maa ade Byguelling som

Chalua
Dragantum

tilred er met Singel / fordi at den køler oc bløder saare vel.
Hand maa oc giffue den siuge Triasandalum.

Triasandalum

Lendeuerck oc Ryguerck de komme oc stundem her
aff / at mand haffuer formegit bedressuit naturents spil oc
leg met Quindfolck / och haffuer haffet legomlig samquem
met dem / huo som her aff haffuer saare breck / hand skal vdi
den maade inted beuare sig met Quindfolck. Oc om hād
haffuer hede eller stor spist / da skal mand giffue hannem
Sucker Penidatum / eller oc Sucker Landie / hand skal
oc fly alt hues som hedmet. Men haffuer hand icke hede
da skal mand giffue hannem det som hannem passelig ver-
me kand / oc den mad som lettelig fordoffuis eller fortaris.
Den siuge skal och badis vdi karbad / om saa er at hand
haffuer icke breck paa sin Laffuer / haffuer hun nogen breck
da skal hun forre rensis / oc hendis hede lefvis / for end den
siuge bader.

Er Lendeuercken aff kuld / da haffuer den siuge ingen
loft til Quindfolck / men hand haffuer suar pine vdi Ryg-
gen / och vdi hans punge / hans vand er lige som andet
vand / oc huo som denne breck haffuer / hand skal icke ade
olte / eller anden fed mad / vare sig Rød eller fisk / och ey
siuge nogit som haffuen kand forkøle. Hand skal gøre
plaafter aff denne singrelse / oc det paa Lenderne och Ryg-
gen legge saa her som den siuge det hedeft taale kand oc den
skal saaledis gøris.

Aff kuld

Ordinans

Hand skal tage Kentekel oc Bercke / saaregit som
helten kand vare aff itz Hemmiskts Hoffuit / disse skulle
kæris eller hækis vel smaa / och siden spedis vdi en

Fenticulum
Apeum

Sorte

Faar Lendeuerck.

Semins Unete
Oleum Casticee

Wortere / saa skal mand tage her til Willefrø / Olie aff
Wastip / Wytelle / aff huer fem lodt disse skulle smeltis
vdi en pande / oc naat som de ere smeltede / da skulle for-
screffne vrtet ladis her vdi / oc siden skulle disse leggis imel-
lem tuende lindklude / oc brugis som sagt er / oc naat som
det bliffuer kalt / da skal det vermis igen / och brugis som
före / brugis dette plaaster saaledis vdi tre dage / da bedris
det met den siuge vden al faie oc pine.

Alf kuld

Denne er och en god viss Lagedom for Lendeuerck
som kommer aff kuld.

Chamen illa

Hand skal tage Chamilleblommer saa mange som
der kunde goa vdi en Kande paa en Paar / och dem siude i
Vin oc helten vand / oc naat som de ere vel saadne / skulle
de tagis aff saadet / och siðdis vdi en Wortere / saa at de
bliffue som en grød eller velling / saa skal saadet ladis paa
dem igen / oc siudis indtil saadet indsaadet er / siden skulle
de leggis i en linpose så er en halff alen bred / oc halff ande
alen lang / oc den skal leggis offuer Lenderne saa hed som
den siuge hedeft taale kand / oc naat som Lenderne er saa-
ledis igen foruermede / da skal posen tagis fra dem / oc len-
derne tørris met en klud / oc siden smøris met denne Smø-
relse saaledis tilgiort.

En singrelse
Oleum Benedicti
Chamemille
Spicanarde
Lauri
Dialthea

Hand skal tage Oleum Benedicti / Olie aff Lam-
milke blommer / oc Spicanardi olie / aff huer itz halt lodt
Lauerolie / den singrelse Dialthea aff huer itz lodt / disse
skulle ladis vdi itz Stenkrus / och settis hof en Ild / at
sineltis oc vermis / her met skulle Lenderne smøris / och
forscreffne pose skal brugis som faare faar vdi sex dage
morgen oc aften / oc naat som posen er bleffuen kolder / skal
hand vermis igen i Vin oc vand som vermis er.

Alleum
Coriandrums

Eller mand maa tage Gvideløg / oc Coriander / aff
huer fire lodt / och dem siude vdi halanden paat Vin ind til
tredtedelen indsaaden er / her aff skal mand giffue den
siuge

siuge afften och morgen at dricke.

Eller mand maa tage Kør. / och den hache eller ske- *Engidlum*
re siuge / oc siude hannem vdi Aftid / her aff skal den siu-
ge dricke om afftenen / och om morgenen skal hand ade aff
viterne fastendis.

Eller mand maa tage Fernurt / Salute / Lauendel / *Herbena*
och Apurthe / aff huer tho hender fulde / disse skulle siude *Saluta*
vdi fire paatter Vin vnder luter saad / der effter skulle disse *Lauendula*
ladis vdi en Bal / oc offuer den skal den siuge setris / och *mentha*
vel behengis trindt omkring met klader / saa at røgen eller
dampen her aff kand komme til Lenderne oc Ryggen / saa
at hand kand vel suedis / oc sueden skal siden aff tøris met
en linklud / der effter skulle Lenderne oc Ryggen smptis met
smeltet Harre aff Dyeben / oc vdi tre dage skal dette hua-
gis / oc serdelis om afftenen naar som den siuge vil sig ned
legge til søffne / da forgaar pinen / besynderlig om hun er
kominen aff Kuld.

Eller mand maa tage Honnig oc spid Melck / ligeme *mel*
gt aff huer / och siude disse vdi en ny Lerpaatte / her i skal *Rac*
vaadgøris en linklud / oc den skal leggis paa Lenderne saa
hed som den siuge hedest taale kand / oc naar som den bliff-
uer kolder skal den vermis igen / oc brugis som føre / her
aff vddragis pinen.

Met denne Lagedom ere oc mange hulpne som haff-
ue haffi suar Lendeuerck i ni samfelde dage skal mand om
morgenen / middagen och om afftenen vel gnide och vride
Lenderne met vand som brent er aff Kongeluss / eller Lus *Aqua Tapse*
sebrantz vte / mod en god Ald. *barbati*

Der voper oc stundem Bylder i Lenderne / aff den *Byld vdi Lens*
vedske som flyder vdi Lenderne / oc Lenderne bliffue tunge *derne*
oc stundis den siuge at de henge paa hammem / hand faar och
en stor suar kaaldefiuge / oc naar som Bylden bliffuer blød
eller moder / da flyder den lettelig. Dr om saedan Byld er
R
paa

Faar Tendeuerck.

paa den høyre side / da skal den siuge ligge paa den venstre side. Er hand paa den venstre side / da skal hand ligge paa den høyre. Hand skal och vel tilse och forsare om saadan Byld er aff hed eller holder vedske / huilckit mand aff disse Tegen kand mercke.

Aff hed vedske. Er Bylden aff hed vedske / da tøjster den siuge saare hans vand er røt / oc vedskien er sterck / oc sulmler saare.

Aff kold vedske. Hæmmer Bylden aff kold vedske / da er Raaldestus igen icke saa suar / som den er som aff hede kommer / oc den slugis vand er lige vdi farffuen som andet vand.

Lagedom.

Aff hede
Succus Solatri
et Fenuuli

Oleum Amigdas
arum

Clistere
Opalua

Cerisolum
Fenum grecum

It Bad
Hordeum
Opalua

Er Bylden aff hede / da skal mand tage Olsen aff Matzkade oc fenickel Os / ligemegit aff huert / oc slude dem vel tilsammen / och siden sit dem igennem en Haardug eller igennem ith andit linklade / her vdi skal mand lade Mandels olie oc Cassia fistula / och gissue den siuge her aff arth dricke. Men hæffuer den siuge buguric oc kand icke vel gaa til Stols / da skal mand sette hannem dette Clistere bag ind saaledis tilgiort.

Hand skal slude Byg oc Rattoest vdi vand / oc siden sit vandet der fra / och vdi samme affside vand lade Astele olie oc Rosenolie / ligemegit aff huert.

Hand skal oc gissue den siuge den mad som er aff naruten vedskartig / och køler / alt hues som hedmer skal hand fly / och skal ey helder beuare sig met Quindfolck / som søre sagt er.

Hand maa och vel fipde Rørel oc Fenum Grecum tilsammen och blande disse met Hømg / oc legge her aff offuer Tendere som ith plaaster.

Eller mand maa tage en Otting aff en Skeppe Stg / oc en god hob Rattoest / oc slude disse vdi vand / oc lade den siuge bade her vdi / da blpdis Bylden oc bøjster dis lare. Am

Faar Tendeuerck.

cy

Om Byldens vedste tpeck haare oc cy vilde flyde/
da skal mand tage fentickel Af / Bercke Af / Balurte Succus Fentick
Af / ligemegen aff huer / oc siude dem tilsammen / oc siden Apert
skulle de sits igennem en linklud / her aff skal mand giffue Absyntet
den stuge om morgenen ith halt lodt met Høfemelck at
dricke / saa blødis Bylden och flyder velt.

Der komner och stunden en hnd vedste Lenderne Sed vedste
och setter sig der inde endel hun bliffuer til slim / och skar
Lenderne saare / saa at den siugis vand bliffuer som blod /
huo denne breek haffuer hand skal saaledis hielpis.

Hand skal tage Olie aff Rødder ith halt pund / och
lige saa megit fer si vand / disse skulle vel blandis tilsam
men / her vdi skal en Suonip som Badskerne bruge vaad
gøres / och leggis paa den sted der som pinen er. Hand
skal oc lade Rosenblad stotte til puluer vdi forsgde olie /
oc aff den skal smørdis paa en klud / oc hanuem paa steden
legge. Hand skal och giffue den siuge den stund hand fa
stendis er aff denne Lagedom at dricke / hussken saaledis
skal gøres.

Hand skal tage Kerner aff Gerskal / Spisekom Nuclei Curcubite
men / oc Kattostest / aff huer ith halt lodt / oc siude disse Luminum
vdi sød Melek / oc hannem bruge som sagt er. Semen Calue

Om Tendeuercken er aff kuld / da maa mand tage Aff kuld
Olie aff Chamilleblommer / aff stoler / Rosenolie / Olie Aleum Lhamet
aff Bastip / aff huer ith lodt / vdi smeltet ihu lodt / disse mille
skulle vermis tilsammen / oc naar som de begyndis at h
lis / skal mand der vdi lade i ho Eggeblomher oc rpe dist
se vel tilsammen saa at det bliffuer en Høfelse / met den
skal mand tpeck om dagen smørre Lenderne / oc giue dem
vel met en varin haand nedat.

Blødsaadne Eg / Melck / dffligste och Handet Vtellum ouorum
melek tien dem vel som Tendeuercke gaffue.

R ii

Det

Paar Apteris oc

Det xciiii. Capittel.

Paar Apteris oc Blatens Steen.

Det vover Steen vdi Menniskens lego-
me vdi fem steder / som ere / vdi Lungen /
vdi Tarmene / vdi Nyerne / vdi Blaren /
oc vdi ledemodens Lemmer / leg vil lade alle
disse sate / aleniste her tale oc handle om A-
pteris oc Blatens steen hulleken stundem vover vdi Bla-
ren / oc stundem vdi Lenderne / oc den haffuer sin begyndel-
se / aff kolder slimactige vedske oc Materie / hulleken som
haffuen icke forare eller forpffue kand / men ned setter
sig hof de varme Nyer / och bagis der tilsammen til en
Steen / eller oc til Sand / oc gø Mennisken ont oc plager
hannem saare.

Ordinantze.

Huo som haffuer breck aff Steene hand skal holde den-
ne Ordinantz / hand skal icke ade røgit Brød / eller det som
lenge haffuer verit saltet / ey helder Bedekød / Suinekød /
Gaasekød / ey helder aff de fugle som deris Reder oc ve-
relse haffue paa vandet / och ey helder den fisk som icke
haffuer skel / oc icke helder det som er bagit eller stegt vdi
nogen Pande / men den Pandekage som er bagit met
Malurt oc icke er bagit for hart maa hand ade / oc det for
Malurtens skyld. Alt det som bagis aff dey oc er wsurit
skal hād icke ade / oc disligiste det Brød so i vand er saadet
lige som det Huedebrød er som her vdi vor land bagis /
hand skal ey helder ade Melk / oc serdelis sur Melk / ey
helder gammel Ost / oc ey helder det som stopper / lige som
Rissengryn / Ammedam eller Stiffuelse / Huedemel gøre / hand
skal ey helder ade raa Ede Perer / Castanier och andre
saadanne. Men hand maa ade oc bruge til sin mad / vnge
Høns / Ganner / Kapponer / Kallekød / vnge Kid / Lam /
Harer /

Barer/ oc ferdeltis dertis Myrer/ oc Hiernen/ oc alle haande
fmaa fugle/ Eg blødsaadne/ forlojne Eg illerddet metlit
Edicke/ Kaal som er rid aff Persilie/ aff Henickel/ aff Kp
rel/ aff Wil/ den maa hand ade/ Dluur oc Lappers maa
hand oc ade/ oc naar som den siuge ader da skal hand ade
offte/ oc føie til lige.

Huorledis mand kand kende Lendernis Steen fra
Blarens Steen.

Er Stenen i Myerne eller i Lenderne/ da er Saanden Lendernis Steen
rød/ oc den siuge haffuer ont i Lenderne och vdi Ryggen/
oc hand lader sit vand vden pine.

Men om den er i Blaren/ da er Saanden huld/ och Blarens Steen
den siuge haffuer pine hof hans lønlige lem/ eller oc faare
vdi Bugen oc hand lader sit vand fra sig mte stor pine oc
nød/ stundem kand hand icke lade sit vand fra sig.

Stenen voper stundem aff hede/ da er den siugis vand Aff hede
rødt/ oc der ligger megen saand nedre i det kar som hand la-
der sit vand i/ oc naar som det haffuer staait stille i en time
da er Saanden rød oc haard/ om den gndis imellem fingre
ne/ huo som denne breek haffuer hand skal ingen hed Læ-
gedom bruge.

Er Stenen aff kuld/ da spyer den siuge offte/ oc saan. Aff kuld
den er huld som ligger nedre paa bonden i det kar hand la-
der sit vand i/ oc hans vand. det er stundem klart/ stundem
gulactig eller och farffuit som Ostualde/ de Lagedomme
som ere aff. hed nature tiene hanneim best.

De som haffue Steen de hielptis i tuende maade. f. ø.
ste at den vdkaris/ huorledis det gaar til/ kand icke vel be-
scriffts/ oc huo som vil bruge den kaanst/ hand skal gaa-
de see oc lare den aff en god forstandig Veftere oc Læge/
thi vil ieg her om tined mere handle eller scriffue. Men
huorledis den saandactige Steen/ eller den som bypdis eller
smullis skal vdd:tsfuts vden al pine och farltghed, vil ieg
her scriffue oc lare.

R

tit

f. ø. ø.

Paar Apyrenis oc

Spøst skal mand vel tilsee at den siuge haffuer god Stolegang / der effter skal den slimactige vedske saaledis rensis met denne Syrup saaledis tilgiort.

Radices Apst
Petroseline
Fenicule
Gileum
Solis
Scolopendria
Capillus
Deneris
Polepodium

Lantarides

Bad

Kirtsemisia
Lhamemilla
Melilotum
Salvia
Malua

Hand skal tage Herckerpødder / Persiliepødder / Fentickelpødder / aff huer fire rødder / oc aff samme vrtis frø / aff huer ihu lodt / huud Stenbrecke frø / hælredts lodt Hiorstetungts vrtis blad / Stenrude som vøper paa Hure Engelsøde pti lodt / alle disse vrtter oc rødder skulle skaris smaa / oc de skulle siudts vdi halanden paatte Vinoch vdi lige saa megit vand tilsammen blandede / indtil herten indsaaden er / siden skulle de sits och krysits igennem en Haar dug eller igennem ih andet sterckt linklade / oc det som affsitt er / det skal delis vdi tuende parter / vdi den ene deel skal ladis ih pund Honnig / oc vdi den anden deel it pund Sucker oc hal andet quintin Lantarides / aff huilcke hoffer uederne off skaarne ere / oc siden støtte til puluer / der effter skulle disse siudts tgen indtil trediedelen indsaaden er / oc off denne Lagedd skal mand gissue den siuge huer fterde dag try lodt / met sep lodt vand huor vdi Hercke oc Persillie rødder ere saadne / oc aff den anden Syrup som met Honniger tilgiort er / skal mand gissue den siuge huer dag try lodt / met otte lodt vand / huor vdi forsagde vrtter ere saadne. Om Stenen icke her aff brøker / da er hand saa stor oc haard at hand icke vddriffs met Lagedom / men skal skæres vdi.

At Bad huilcket som løser Stenen oc kommer hancnem til at flyde / dog skal icke saadant bad brugts for tit / fordi det løser vel Stenen / men offte bruger / gø det skæbelige Apyrer / oc dette skal saaledis gøts / Hand skal tage Syncke / Chamilleblommer / Amur / Salute oc Kattesoft / disse skulle siudts vdi vand oc brugts som sagt er.

It puluer huilcket Stenen sonderbrøder / oc det skal saaledis gøts oc bereds.

Hand

Hand skal tage en Gedebuck/oc holde hannen ren
 oc giffue hannem at ade vdi en maanid fentickel / Dill /
 Persille / Vedbende / Syncke / oc andre saadanne vter /
 saa skal hand ihel slais/oc naar hand stingis da skal mand
 lade lit aff Blodet boriløbe / men mellembloedet skal tagis
 oc settis mod Solen i ith Glas til at tørris / och naar som
 det er tiurt / skal det stødis til puluer / oc blandis met noget
 fyst Ranclebarck / her aff skal mand giffue den siuge lit om
 afftenem met en drick Vin / oc om morgenen skal mand giff
 ue hannem lit Persiliefrø oc huld Stenbreckefrø støtte til
 puluer paa ith støcke brød som vdi Vin bløt er / at ade / da
 forgaar Stenen oc voper icke mere.

Sentulum
 Anetum
 Petrosilium
 Hedera
 Aristemisia

Semen Petrosilii
 Caplina Solis

Denne er oc en god viss Lagedom for Steen och er
 ofte forsogt. Hand skal tage Bærene som vope paa den
 Vdbende som voper op met Mure / eller op til Træ vdi
 Skouen / Stentrude / oc Stenbreck / aff huert ith lodt / Se
 uenbom / Perler / aff huert ith halt lodt / disse skulle stødis
 til puluer / her aff skal mand giffue den siuge afften oc mor
 gen / ith halt lodt met Ølød at dricke.

Grana Hedere
 Capillus veneris
 Melcum solis
 Sabina vni

Denne Lagedom lossuis och hos Lagerne.

Hand skal tage en yng Hare oc ihel sla hannen / oc Lepus
 stray vdtage induollerne aff hannen den stund hand end
 varin er / oc legge hannen vdi en ny lerpotte / oc klæne den
 vel tat til / oc sette saa potten vdi en hed Bageren / oc bren
 de hannen der til Aske eller puluer / her aff skal mand giff
 ue den siuge affte oc morgit it quintin met Ølød at dricke.

Somme beree forseriffne Lagedom saaldis.

De druckne Haren lessuendis i Edicke / och bren
 de den siden som sagt er / met hud / haar / oc met alle ind
 uoller / saa tage de til huer try lodt aff samme puluer telff
 lodt Honnig oc gøle her aff en Syrup / oc giffue i en siuge
 morgen oc afften aff den / huer gang saa megit som en Val
 nør kand vere stor til / her aff bydis Stenen visselig.

R tit Andre

Paar Pyreernis och

Andre tage aleniste Guteskind det Taalte Agerne /
oc en haand fuld aff hvid stendreck / oc brende disse til pul-
uer som sage er / oc naar som Maanen aff tager / da bade
de den suge vdi det bad som offuen fore ieressuit staar / oc
gissue saa den suge aff dette puluer itz halt quintin til lige
met ferkt Rildeuand at dricke / eller met Rispd.

Andre druckne Haren vdi Edicke oc tage saa aleniste
Blodet aff hamnem oc tøre der / oc de gissue den suge her
aff met Vin at dricke.

Renes. eperis

Harenyster brende til puluer oc smaa støtte / her aff
afften oc mor en itz quitin i ruket met vand brent aff Per-
sille / eller aff Peberrod / byder Stenen veldelig.

Rapianus maior

Denne Lægedom byder Pyreernis oc blærens Steen
vden al pine / oc stiller Vemmelse oc Spysse / oc den gøis
saa edis. Mand skal tage Peberrod otte lod / och smaa
skare den / oc legge den vdi halff anden paat aff den bestie
Vin som mand kand faa oc bekomme / oc den skal saa staa
dag oc nat / siden skal mand gissue den suge aff samme
Vin afften oc morgen huer gang otte lodt at dricke. Som-
me gissue kanden met Vinen ned i Jorden en alen dybt / oc
lade den saa staa dag oc nat føre end de her aff gissue.

Grana Bedere

Eller mand maa tage de Ber som vore paa Ved-
bende oc støde dem til puluer / och her aff skal mand gissue
den suge afften oc morgen / huer gang it halt lodt met try
lode Vin at dricke.

Eller mand maa tage skallerne som Bønner vdi vore /
oc brende dem til puluer / oc legge den vdi en pose giort som
den mand lecker Clarete igennem / oc lade der saa Vin paa
oc lade den løbe der igennem lige som Clarete leckt / her
aff skal mand gissue den suge afften oc morgen / huer gang
thu eller try lodt / samme Lægedom er viss oc offte aff leide
Læger forst.

Eller

Paar Kaaldepiß.

Det xc b Capitel.

Paar Kaaldepiß.

Svil ieg scriffue oc handle om Dandsens
oc pissens breck / oc først om Kaaldepis.
det er / naar som mand pisser vdi droppe
tal. De saadan breck kommer stundem
der off / och mand idelige bruger den mad
som aff nature hed er / stundem der aff ath mand haffuer
tagit nogen Lagedom til sig / so Steen skal de bryde / stundem
kommer den oc aff Lessuerens / Myrrens / och Blarens
Bylder / stundem aff den store hede eller kuld / som er vdi
den sted som Menniskens vand igennem gaar. Stundem
der aff at mand dricker tuende haande slaus drick. Och
huo som her aff breck haffuer hand skal saaledis hielpis.

Lagedom.

Hand skal tage Katteost / Huidelpg / aff huert en hand
fuld / disse skulle skaris eller hackis smaa / oc siudis i halff
anden paatte Vin indtil tredie delen ind saaden er / her aff
skal mand giffue den siuge at dricke tre gange om dagen.

Eller mand maa tage kierner aff Persicker oc Agers
ne / lige mange aff huer / oc støde dem til puluer / her aff skal
mand giffue den siuge at dricke met Vin / faar hand iche
her aff bedre / da haffuer hand Steen.

Jch gaat bad faar denne breck / mand skal tage Cam
milleblominer / Vandkarse / Katteost / Bethonie / smaa
gris Vit / oc den Katteost Althea / aff huer en haand fuld /
disse skulle siudis vdi vand vnder lucter sand / och her aff
gøris iche karbad / och vdi det skal den siuge satts offuer
Nafflen / oc iche dybere / oc saa skal mand giffue hannem
aff denne Lagedom saaledis tilgort.

Hand skal tage aff de spisse Veybrete oc Pollete / aff
huert en haand fuld / oc dem siude vdi Vin / oc aff den skal
mand giffue den siuge at dricke.

Eller

Malua
Alliuno

Thamemilla
Masturtium aquatis
cum
Malua
Bethonica
Quinquesolium
Althea.

Lactolata
Pulegiur

Om mand kand icke pisse xlii.

Eller mand maa tage / Lecygefrø ith halt lodt / *Semina Lactuce*
 Skerfde smaa frø ith lod / Hiorretungis Vitis blad / en *Liquiritia*
 haand fuld / disse skulle suedis vdi tho paatter vand / om *Scelopendria*
 den siuge haffuer hede / haffuer hand icke / da skulle de siue
 dis vdi Vin / her aff skal mand giffue den siuge at dricke.

Er denne breck aff hede / kand mand saa forfare / den *Alf Seds*
 siuge haffuer stor hede hof oc omkring den lønlige Lem /
 disligste suar pine oc tøst. Men huo som denne breck aff
 kuld haffuer / hand haffuer icke disse for sagde Tegen.

Hand maa tage Wercke / Locsticke / Persille / fenic / *Apium*
 kel / Polleie / Galurt / Syncke / Benedicta / ligemegit aff *Lebistum*
 huer / disse skulle suedis vdi vand vnder lucter soad / oc siden *Petroselinum*
 leggis paa den lønlige sted / saa het som mand hedist kand *Feniculum*
 taale / mand skal oc siude en dyck aff Vin met for sagde *Eulegium*
 Viter / der aff skal mand giffue den siuge at dricke. *Abspitiam*
Pulegium

Fersk eller tørt Polleie adt oc der paa en god dyck.
 Vin drucket fordrissuer den Kaaldepiss.

Abpød oc Wercke saaden vdi Vin / met nogit Sucker *Abrotanum*
 den druckit / fordrissuer Kaaldepiss. *Apium*

Seuenboim vdi Vin saaden oc den druckit fordrissuer *Sabina*
 Kaaldepiss. *Scaria ferri*

Smedefinder gloendis glorde oc dæ offuer stædet / oc
 bel tat omkring sig tecket / och saa Edicke paa Sinderet
 lat / oc den damp eller røg vnder op anammes / fordrissuer
 Kaaldepiss.

Det xlii. Capittel.

Om mand kand icke pisse.

Et skeer tit oc offte / at mand saar den breck at
 mand vilde gerne lade sit vand / oc kand det icke
 gøre. Och denne breck kommer stundem der
 aff / at mand offte / och megie suedis. Stundem aff
 megen Bugløb. Stundem der aff at mand haffuer
 badit

Om mand känd icke

Badt i kalt vād / eller oc aff ande vduortis kuld. Stundē
aff Moderens och andre induortis Splder. Stundem der
aff / at Stolegangen er forbrent i Tarmene / och känd icke
vågaa. Men denne breck kommer dog allermeest aff Blā-
rens skøbelighed. Stundē oc der aff at mand sit vand for-
leuge hoff sig holder / huor aff Blāren bliffuer fuld / oc der
aff bliffuer hun offuentil vīd / oc neden til sneffuer / saa at
vandet känd icke saa sin gang och vdkomme for sneffuers
hedsens skuld.

Tegen.

Om nogen icke känd pisse oc det varer nogen stund
oc kommer den breck oc siuge Thenasmon der til / da dør
den siuge inden den slette dag.

Om denne breck aff Blārens skøbelighed er / känd
mand forfare och vīde aff disse Tegen. Den siuge haffuer
ingen løst til mad / inen hannem sumis at hand er mat /
och maden opfar oc vil offuen vīd / stundem er hand forshed
stundem forkolder / soffuer icke helder rolige / oc plagis aff
sit vand / Bugen hoffnis / oc haffuer pine vī den / oc hūo
denne breck haffuer hand skal saaledis hielpis.

Semen Fenculi
Nuclei persci
Rapbanus
Petrosilium
Rabiscum
Pastenaca

Mand skal tage fenickelfrø / Persickkerner / Pe-
berrod / Persille / Løbestock / Møjetødder / ligemegit aff
huer / disse skulke stūdis i vand / och siden skal vandet der
fra sit igennem en linklud / oc i det vand som er affsit skal
ladis god hvid Vin oc saa stūdis igen saa at det saar en op
saad / mand skal oc lade lit Deber her i / den siuge skal her
aff dricke om morgenen fastendis i sin dage / da rensis Blā-
ren / och hand suar beder.

Rapbanus maior

Eller mand maa tage Deberrod saa megen som ihu
Eg kunde siige til / oc hache den smaa / oc stūde de saa i hal-
anden / paatte fersk vand / oc sit igennem en klud / oc vī det
raffside vand skal ladis saa megit Honnig so ihu Eg kunde
vare /

lade sit Vand erb.

Dare / oc siudis igen / her aff skal mand giffue den siuge at
dricke naar som mand self vil / da lader hand leetelig sit
vand fra sig.

Eller mand maa tage Deberrod saa megen som tho
Hender kunde vare / den skal skerts oc spødis smaa / her til
skal tagis tre gange saa megen Guedeckled som Deberroden
er / disse skulle siudis vdi sep paatter ferste vand indtil saa
det ind saadet er / saa skal det legges paa Bugen saa het
som den siuge det hedeste taale kand / mand maa vel legge
forserffne vter vdi en linpose / oc den bruge som sagt er /
oc naar som den kølis skal den vermis igen vdi vandet oc
brugis som førre.

Eller mand maa brende vand aff de skaler som Epur
ner vdi vope den stund de ere grønne oc ferske / her aff skal
mand giffue den siuge afften oc morgen en passelig drick /
dette vand gøt icke aleniste at pisse / men det driffuer och
Lenderis oc Blærens Stene.

Kressuldz øyen til puluer støte oc met Vin druckne / *Oculi Cancri*
gøre vel at pisse.

Eller mand maa tage Mercke / Persille / Fenickel / *Aptum*
ligemegit aff huert / disse skulle skerts eller hackis smaa oc *Petrosilium*
lit siudis / oc ladis nogit Smøt der iblant / disse skulle lege *Feniculum*
gis offuer Lenderne oc den lønlige Lem det hedeste mand
taale kand.

Eller mand maa tage saa megen Mercke / som tho *Apreum*
hender kunde vere / oc lige saa måge Guedeckled / disse skulle
siudis vdi vand indtil vandet er ind saadet saa at de begyn
de at røris / der effter skal mand legge disse offuer Bu
gen / oc den lønlige Sted / oc denne Lagedom eller plaoster
er seidelis god om Bugen er hofuen.

Denne lagedom gør vel at pisse / renser Blaren oc
vddriffuer hendis wrenhed oc Stenen. Mand skal tage tho *Allium*
Gutdeløge oc skale dem rene / och dem vel spøde / saa skal
Mand

Om mand kand ickte lade sit vand.

Polus

mand oc her til tage en god hand fuld Kattoft/den ren to
oc smaa hacke/ oc legge disse vdi en Ny lerpotte och der
paa lade halffanden potte God Vin/ oc disse siude oc naat
som disse vel saadne ere / skal vinen sies der fra / oc la-
des vdi hannem fire lod Sucker / och lit opsiudes igen /
her aff skal mand giffue den Sluge afften och morgen en
god drick / oc lad hannem holde it stöcke flegt Stød for
munden / paa det at hand gaar teke offuen vdi igen.

Om nogen haffde teke sit vand fra sig vdi no-
gre dage / oc hans Bug haffnedis / eller hand finge Tare
niernis vied / den skal saaledis hielpis.

*Restitutio aquatis
cum*

Hand skal gøre en pose aff smaat Larit en hal alen bred
oc saa lang at hand kand gaa omkring den siugts Liff.
Saa skal mand tage en god hob vand Karse och den saa
skare eller hacke / oc saamegen Hudekled som Karsen er /
och disse skulle ladis vdi posen / och posen skal si is met
Traad boxt oc igen / saa at disse løbe ickte tilfammen / och
samme pose skal siudis vdi en Kadel met vand / siden skal
hand optagis oc lade vandet rinde fra hannem / och saa skal
hand leggis offuer Bugen oc Lenderne / saa hed som mād
heddist taale kand / Om mand kand teke saa vand Kars-
sen / da maa mand bruge Kledene alene.

Restitutio

Eller mand maa tage thu stöcke Garn oc siude dem
vel vdi Aske oc vand / oc legye dem varme offuer Bugen
oc Lenderne. Eller mand maa siude it h bløt Sengelagen
vdi vand oc Aske / oc der met handle som sagt er.

Remedium

Eller mand maa siude Spisckommenen vdi Vin / tage
saa en ny Tegelften paa huilcken tited vand er kommet
siden hand bleff brent / oc gøre hannē gloendis oc sette han-
nem vnder en Stol met it h hul paa huilcken den sluge skal
sidde vel omkring teckt met klæder / saa skal der ladis aff
Vinen paa den gloendis Tegelften / saa at dampen eller rø-
gen der aff kand vel opfare til den siuge / da lader han sit
vand vden al pine eller fare. Eller

Om mand piffer vdi Sengen erbi.

Eller mand maa sette Vandkarsen som saaden *Massurium aquar*
er vdi Vin vnder Stolen / oc lade den damp eller røg ofa *trum*
re til den sluge.

Eller mand maa siude fent eller sep lodt aff de sorte *Licer*
Licer Erter vdi halff anden paatte vand indtil tredie delen
ind saaden er / mand skal giffue den sluge aff samme vand
at dricke met lit støt Spisekommen / da lader hand sit vand
inden tre eller fire timer.

Den inderste Kerne aff en Løg stungen ind vdi man-
dens lønlige Vandgang gør at pisse.

Eller mand maa tage den inderste hud aff en Løg
oc gøre den som en Dege / oc indstinge den vdi den lønlige
Vandaare.

Om mand ader om afftenen naar mand vil legge sig *Alkabengi*
til søffns tre eller fire Iydekisesser, da gøre de vel at pisse *Delicaria*

Eller mand maa tage Guskater oc Lauerber ligene *Rup miristica*
glt aff huert och støde dem til puluer / och giffue den sluge *Barre laure*
her aff met Vin at dricke.

Om nogen finge denne Breck / oc hand voze paa den
sted der så mand ingen Lægedom kunde faa eller bekom-
me / da maa mand tage tho eller tre store Luff och indsette
dem vdi den lønlige Vandaare, oc stinge saa en liden Vale
der faare / saa at de kunde krybe ind vdi liffuit / da lader
den sluge sit vand.

Eller mand maa siude huid Stenbreck vdi Vin och *Willeum Solis*
giffue den sluge den at dricke.

Det erbi. Capittel.

Om mand piffer om naten vdi Sengen.

Somme pisse om naten vdi seagen / huilcket stuns
dem skeet fordi at de Sener som skulle løcke Glas-
ten / ere bleffne forisare bløde / saa at de kunde teke
fuld

Om mand piffer i sengen.

fuldkommen dets gerning och indeholde vandet. Stundem
 her det oc aff imangenerelsens krafft / saaledis / at mand
 stunts vdi søffne / at mand er paa den sted der som mand
 vel pisse maa / oc saa piffer. Och om denne breck kommer
 aff Blærens senere skrøbelighed / da kand mand lettelig
 hielpe den siuge / men komer den aff imangenerelsens krafft
 da hielpis hand mer stor nød / fordi at aarsagens begyndel-
 se fordriffues suarlige / oc serdelis paa gammelt folk. Vin-
 ge menneske saa denne breck vdi dets ungdom / naar som
 dets Moder er lad / oc ick opuecker Børnene / och lader
 dem pisse / saa saa de der aff en seduane / at de stedse pisse
 vnder dem / oc saadan seduane fordriffues oc suarlige / och
 huo som her aff breck haffuer / hand skal saaledis hielpis.

Lagedom.

Hessig Hires

Hand skal brende Blæren aff en Sed til puluer /
 her aff skal mand giffue den siuge at dricke / huo mer
 mand selff vil.

Agerne støtte til puluer / och her aff druckit met gll
 eller Vin hielper oc saare vel.

Eller mand maa brende / en Svineblære / eller aff en
 Vildbasse / eller aff en Dye / til puluer / her aff skal mand
 giffue den siuge met Edicke at dricke om affrenen naar
 som hand vil sig nedlegge til søffne.

Eller mand maa brende en Hanekom til puluer /
 och bruge den som sagt er.

Eller mand maa støde Lectygefrø och Dillefrø til
 puluer och giffue den siuge her aff.

Eller mand maa tage den Sand som findis vnder
 en Stibesten oc blande den met Døgalde oc der met smør
 re den lønlige leim.

Det

Om mād piffer wfordøgt vedtke. cxvii

Det cxviii. Capitel.

Om nogen idelige piffer oc vedtken er wfor-
døffuit/ oc er lige som rødde.

Do den breck haffuer at hand stedze piffer /
oc det hand piffer er wfordøffuit / oc vdsær
lige som det vaare rødde aff en Byld / eller
som vand huor i kød haffuer legte. Saadan
brøst oc breck den kommer almindelig gerne
aff Myrernes offuerflødige hede / fordi de
drage megit Blod til dem fra Læffueren / oc
de kunde icke holde det saalenge haff dem at det rettelig for-
døffuit / som det met rette burde / men flyder stedze fra dem
vdi vandens eller pissens sted / och de pisse stedze som den
breck haffue / oc tøjste megit / de haffue oc ont i Myrerne. oc
om nogen haffuer hafft denne breck nogen stund / och den
icke stillis och ophøre / da vdtøritis och forsuindis samme
menniskis Legomine / oc dør saa.

Ordinantz

Huo som denne breck haffuer / hand skal bruge den
mad som icke snartlige fortæris eller fordøffuit / lige som
disse ere / Drekpødd / Dvespøddet / den fisk som i Edtke er
saaden / faaremelek som er saaden / oc hulliken som er dis-
se lige. Hans dreck skal vare Vin som blandet er met Byg-
uand / oc huo denne breck haffuer / hand skal saaledis hielpis.

De men saa er / at denne Stugdom oc breck kommer
almindelig gerne aff hede / da skal den sünge spist renfis met
itsh let Elisere / oc siden skal mand lade sla den Aare som
sidder neden for Anckelen paa foden / och der effter skal
hand atter renfis met Cassia fistula / eller met Rhabarbar
ro / eller met nogen anden let Purgatz. Hand maa oc vel Diaprunis
gissue den sünge Diaprunis / eller Diasandali / eller nogen Diasandale
anden som disse lig er.

S

Eller

Equisetum
Hedera terrestris
Glans
Capitulum glandium

Licer

Om nogen pisser blod.

Eller mand maa tage *Skuegrees* / oc Vedbende som ligger paa Jorden / aff huer en haand fuld / Agerne stotte til puluer fire lodt / Agerne harte itz lodt / disse skulle stude vdi tre potter Vin oc vdi tre potter vand tillsammans blande de iudil fierde parten indsaaden er / her aff skal mand giffne den siuge at dricke om morgenen / middagen oc om aftenen / huer gang saa meglt som der kand gaa vdi itz *Eggeskal* / och denne *Lagedom* skal den siuge bruge ind til hand faar bedie. Men haffuer den siuge oc breek aff *Steen* da skal mand tage til disse forscreffne sex lodt *Licer* *Erter* naar som denne *Lagedom* stude.

Det xxiij. Capittel.

Om nogen pisser Blod.

Stundem setter sig i Lenderne en hed ved ske / huilcken der inde ligger indtil hun bliffuer til slim / oc skar Lenderne / saa at menighens vand vorder som Blod. Och huo som denne breek haffuer hand skal saaldis hielpis.

Lagedom.

Hand skal tage *Olie* gjort aff *Nodder* / och varmt vand / aff huet itz halt pund / disse skulle slas oc roris vel tillsammans / her vdi skal voddoris en *Suomp* som *Badsker* ne bruge / oc den skal leggis offuer *Lederne* der so pine staar.

Der effter dette plaaster huilckit som skal vere en hal alen bred oc lange leggis paa samme sted / oc det skal saaledis gpris.

Hand skal tage *Rosenblad* och Meel aff de *Erter* kusen kaldede / disse skulle roris och blandis mer olie aff *Nodder* / oc her aff plaaster gpris / oc naar som det er riure skal det attter voddoris i forlagde *Olie* / oc paa steden attter leggis / her aff stillis pinen.

Hand

Om nogen pisser Blod. erbit.

Hand skal och giffue den siuge at dricke aff denne
Lagedom saaledis tilgior.

Hand skal tage frøit aff Grevkar/Spisekommen/ & at
teoftef/ aff huer itz quintin/ disse skulle spids smaa och
siudis vdi Melck.

Det skeer oc stundem at itz menneske pisser klart blod
oc den breek kommer stundem aff Blaren/ stundem aff less
ueren/ stundem aff de Arer som ere vdi Ryggen.

Tegen.

Aff disse Tegen kand forfattes hueden denne breek
kommer at mand pisser klart blod.

Kommer den breek fra Blaren/ da lueret vandet af
de oc er wklart/ oc blodet et som rødde/ oc den siuge haff
uer pine hof oc omkring den lønlige Lem.

Kommer denne breek fra Lessueren/ da er blodit tynt
oc den siuge haffuer ont vdi den høyre side.

Kommer denne breek aff Lenderne/ da haffuer den
siuge ont vdi Ryggen oc vdi Lenderne.

Kommer denne breek aff det offuerflødige Blod/ da
ere den siugis øyen store/ oc hand skal htelpis met Aatela
delse/ saa at mād skal lade Lessueraare paa hans høyre arm.

Kommer denne breek aff Blaren/ da skal mand giff
ue den siuge huer morgen itz halt lodt Diacodion.

Det skeer oc stundem at de Arer som ere tinellent
Lenderne oc Blaren opbørste/ oc da pisser mand oc blod/

oc huo den breek saar hand skal saaledis htelpis.
Først skal Lessueraaren lade paa den høyre Arm. Oc
der effter skal mand giffue halmem den mād som koler/ oc
alt hies som hedmer skal hand fly oc teke bruge/ hand skal
ey helder haffue legomlig samquert met Quind solek/ itz
der aff kand hand faa stor skade oc forderff.

Den alsombeste Lagedom til dem som pisse blod er
den at mand giffuer den siuge Dfen aff Portulake vte.

S

ii

Eller

Semina Lurcut

Bite

Laminum

Semina & alue

Fra Blaren

Fra Lessueren

Aff Lenderne

Aff det offuerflø-
dige Blod.

Aff Blaren

Diacodion.

Succus portulace

Om nogen pisser Blod.

Wurfa pastoris

Luminum

Aff Lagedom

Historia

Lantarides

Eller mand man suide Hønsbane vdi Røddin/eller
vdi Reznuannd Huor i gloendis Staal int gange sluct er /
oc gissue den sluge her aff at dricke

Det er oc gaar at den sluge bruger stedze oc idlige
Spisekommen.

Det sket til oc offte at mand pisser blod/ naar som
mand tager nogen Lagedom til sig som Stenen driffuer.
Huor om teg vil sette oc bescriffue her en liden Historie.

Det skede paa en tid /at der laa en Lage som icke
mange peninge haaffde til herbergis met en rig mand hand
tog aff de Dine Lantarides kallede /oc stotte dem til pul
uer/oc lagde dette puluer nogen stund vdi nogen Vind/ oc
side Vinen siden der fra oc da naar hand klar lige som an
den Vin/oc samme Lage sette sig vdi Horit och lod hente
sig en paatte Vin/oc som Husbonden gick op och ned paa
Gullit oc spadzerede/kallede Lagen hannen til sig oc sagde
kete Husbonde/dricker en gang met mig och smager min
Vin/och gaff hannem den Vin som hand haaffde føre til
gort/anden dagen der efter pissede Husbonden Blod/ oc
hand kom til Lagen oc klagede sin nød for hannem/ och
sagde til hannem/at der som hand kunde raade hannem
bod/da vilde hand skencke hannem alt hues hand hoff han
nem fortarit haaffde/ och der for vden ville hand oc gissue
hannem aff sine peninge/ Lagen suarede at hand vilde
gøre sit beste der til oc hielpe hannem/saa tog Lagen ferske
Agerne oc stotte dem til puluer/oc gaff Husbonden dem at
dricke met Vin/oc hand fick bedre/och Lagen fick met sit
skalckhed bande kost oc pendinge. Denne Historie haaffuer
teg scriffuit paa det at mand disbedre mercke skulle at Ager
ne ere gode til dem som pisse Blod.

Handlet met
Quindfolk

Hand pisser oc stundem Blod/naar som mand haaff
uer formeget bedressult kerlighedens och naturens leg met
Quindfolk oc haaff legomlig samquem met dem/ oc huor
som

Om mand mister sin mandom. cxi.

som denne breck vederfarts / hand skal aldelis intet i saas-
dan maade handle met Quindfolck / fordi at Lessueren
blissuer her aff skøbelig / saa at blodet ginge oc bag vdi
Stolegangen / oc da kunde den siuge icke hielpis / men maat
te dø aff denne breck. Huo som saadan breck faar hand
skal saaledis hielpis.

Hand skal giffue den siuge Lessueren som vover vdi *Hepatica*
Brynde at cede oc aff den at dricke.

Stenrude som vover paa gamle Hure er oc god for *Capellus Veneris*
denne breck. Hand skal oc giffue den siuge den stund hand
fastendis er Honnig sinurt paa Bryd / oc naar som hand
tørster skal mand giffue hannem Melck som vellet er met
Eggeblömer / til en paat Melck skal tagis en Eggeblöme.

Det c. Capittel.

Om mand mister sin mandhed och kand icke

beuare sig met sin Hustru.

Sittighedsens gerning oc legomlig saiquem
som Husbonden och Hustruen bedrissue och
hassue til sin men / formindskis i mange at-
skillige maade / oc stundem aldelis forgaar /
for huer skyld somme Hustruer saate wtaal-
modige worde / och maa icke lide deris Hus-
bonde. At Husbonden faar saadan breck det skeer for atskil-
lige sager skyld / Stundem for den naturlige hedis bryst
skyld. Stundem for den naturlige vedskis bryst skyld / her
om ydermere at tale gøris intet behoff. fordi at denne snack
oc tale hassuer vdi sig nogen besynderlig lønlighed / fordi
vil ieg her alleniste lare / huorledis mand skal naturen hiel-
pe / saa at Husbonden maa komme til sin mandhed igen /
om hand den hassuer mist.

Ordinantz

skift skal hand holde en god oc skickelig Ordinantz

h

met

Om mand mister sin mandhed.

met mad oc drick / och hand skal bruge den mad huor aff
hans nature oc Sad kand forpøgte lige som disse ere. Vnge
ferst sit Dyrekød / Lammekød / fugle verner / blodsaadne
Ej / Hæck / god fisk. Aff Vrier Asperagus / Bore-
rødder / de Erter Licer kaldede / huilcke som serdelis her
til gode ere / Ingefær / Kanelebarck / Karse / Neldesif / Skars-
lagenfær / Huid Senup / søde Handele / Dadelen / Pinee.
Lagedom.

Diasatyrion

Electuarium Diasatyrionis itz lod til sig tagt om
aftenen met en drick lunckt Vin / stelper saare vel. Quor-
ledis dette Electuarium skal gøres oc beredis / sindis bescreff
vit vdi min anden Vitegaars Bog.

Eller mand maa lade gøre vdi Apotecken denne eff-
terfølgendis Lagedom / her aff skal mand tage til sig om
morgenen fastendis eller oc om aftenen for aftenens maals-
tid itz quintin eller ihu quintin met en drick lunckt Vin /
oc den skal saaledis gøres aff Apotekeren.

Recipe Antidoti Dianton / Pleres Archi / Dialange
ana drag til Diasatyrion. drag vi. Nucum Pincarum / A-
migdalorum dulcium / Distactorum. ana. drag. ii. Satyrin
drag. i. Radices Ari Scupu. i. Seminum Bruce / vitice.
Nasturtii Hortensis / ana / drag. se. Nucis Indic. drag.
i. Piperis longi. Zinziberis. drag. se. Scobis pudenti cer-
uini Scrup. i. Serapi ementa / et Zaccari quantum ad epi-
piendum satis est / fiat Antidotum liquidum.

Det er och got atz mand finder den lønlige Lem met
denne Smørelse huilcken oc skal gøres vdi Apoteken saale-
dis Recipe Olei Liliacei / Olei e Castoreo / ana. vnc. se.
Piperis / Nigelle / Myrthe / singulorum Scrup i. Euphor
bii gra. iii. Lire quod satis est / fiat Unguentum.

Disse tuende forscreffne Lagedommer haffuer ieg icke
fordanckit / fordi den mentige mand kand dem icke vel self
gøre oc berede / end dog der er mange som den behøffuer /
och ser

Wkyskhed at fordrifue. xxx.

och serdelis de som Rige oc vel formaaendis ere / ihi kand
Apoteken dem best berce.

Eller mand maa tage / huld Senip itz lode / *Bupka*
teblommer / *Kanelebarck* / aff huert it halt quintin / *Safr*
fran saa megit som try Bygkorn deye / *Sterterne* aff *Stin*
ci *Marini* it halt lode / disse skulle spedis til puluer / her aff
skal mand giffue om affteenen it quintin eller ihu / met en
drick lunckit Vin.

Høfrø spet til puluer / oc it *Electuarium* her aff gjort *Seminis lini*
met Hornig oc lit Deber / her aff daglige dags edt saa me
git som en Valnød / giffuer løst til Quindfolck.

Eller mand maa tage Stenerne aff *Kessue* / *Mor* *Testicule Dulpis*
deren aff *Gater* / som vel tøre ere / oc *Sebergel*. Aff huer *Uatrip Leparus*
it halt lode / Ingefer itz lode / *Galliga* / lang Deber / aff *Castoreum*
huer itz halt lode / oc lige saa megit Sucker som alle disse *Sinzeber*
forserreffne deye / disse skulle spedis oc blandis til sammen / *Galanga*
her aff skal mand tage til sig huer dag om morgen och aff
ten en sked fuld met den beste Vin mand kand saa. *Piper longum*

Det xi. Capittel.

Huorledis wkyskhed skal bortagis
och fordriffis.

Det ere oc nogre menniske til som saare wkyske ere / huilcke som dog begerre at lessue
kyskelige / lige som de der ere indgiffne vdt
Blaaster / disligiste Encker eller Viduer /
for di vil ieg her oc scriffue nogre Lagedom
mer huilcke som wkyskhedsens begaring
borttage och formindke / Men ieg forser mig dog at det
forserreffne Capittel skal vere teckeligere / och bedre anama
mes end dette neruerendis.

§ iii

wkysk

Wapfahed at fordriffue.

Wkypfheds Begering oc gerning formindskis oc borttagis mangelunde.

Først met de ting hulleke som borttage den lønlige stedz hede/lige som disse gøre/Edicke/Campsher/oc hulleke disse aff nature lige etc.

Andet met de ting som varit fortære/lige som Antis oc Kommen de gøre.

Agnus Castus

Tredie met de ting som menniskens Sad oc nature fortære oc vdtøre/lige som Agnus Castus gøre.

At mand ideligen oc stedze tencker paa Gudz ord/oc den hellige Scrift/oc at mand legger ilden langt fra stræerne.

Femte/met arbejde oc faste her om vil teg scriffue ich føle Exempel.

Der Vaar en yng persone som stor attraa oc Begering haaffde til en yng Quinde/oc tenckte der paa dag oc nat/huorledis hand maatte komme vdi handel met hende oc fuldkomme sin vilie/gick til hende oc beuiste stor kerlighed mod hende/men hun vaar from oc dydelig oc vilde foruare hendis are/och vilde inted gaar suar giffue hannem i den maade/oc den tid hun fornam at hand vilde icke afflaade/bad hun hannem komme til sig vdi ich lønlig Rum oc sted/oc der hand kom/sagde den ynge Quinde til hānem/min ven/du siger at du elsker mig oc haaffuer mig kar/teg vil det nu forspøge om saa er/vilt du at teg skal fuldkome din vilie oc Begering/da begerer teg aff dig/at du vilt vere min fange vdi tre dage/oc du skal inted andet ade vdi samme tre dage/vden vand oc brød/om du vilt dette gøre for min skyld/da loffuer teg oc tilliger dig/at teg vil fuldkomme din vilie/den ynge persone vaar glad oc sagde strax ta at hand vilde der gerne indgaa/da indluete hun hannem vdi tre dage/oc gaff hannem inted andet end vand oc brød vdi sam-

Om Menniskens Sed cxi.

vdi samme dage. Diffinellum tilredde hun en skøn seig/
 sammeledis lod hun tilrede itz Boer/oc lod sette der paa
 atskillige gode Retter oc atskillig kaastelig drik / oc vdlod
 den unge persone effter de tre dage/oc ledde hānem der ind
 som disse bore saaledis tilrede/oc sagde til hannem/vduel
 nu itz aff disse hulleket dig helst løfter / tag oc handle met
 mig oc fuldkom din vilie / eller set dig ned til bords æd oc
 drik / den unge persone vaar glad oc sette sig til bords/oc
 fylde hans bug igen/oc skøtte inted om Quinden. Met
 saadan Lægedom fordriffu wkyphed best / Eller lad
 dig gøre til en Capone/da est du och fri.

Her vil ieg scriffue en forføgt Lægedom / som for-
 driffuer wkypheds begering/om mand tager it lode til sig
 om affteenen. Mand skal tage Amedam / Portulakefrø /
 frø aff Angnocasto/aff huert itz quintin / disse skulle siu-
 dis vdi vand/ och her aff gøres en Syrup met Edicke och
 Honnig.

Lenspalastris
 Se. Portulace
 Se. Angnicasti

Mand skal oc singre Myrre oc den lønlige Sted
 met Edick huor vdi Campher oc Dsen aff Portulake vdt
 ere blandede.

Acetum
 Camphora
 Succus portulace

Men det er raadeligt/at mand bruger icke foruegit
 disse Lægedommer / Thi disse brugts icke foruden stor fare/
 oc der kand komne megit ont her aff.

Det xii. Capittel.

Om Menniskens nature oc Sæd gaar
 fra nogen imod sin vilie.

G Omorrhæa / er saa megit sagt / som Menniskens
 Nature oc Sæd (sperma kaldet) flydelse imod men-
 niskens vilie. Oc denne breek kommer stundem der
 aff/at mand haffuer siddet paa en kolder Sten. Stundem
 der aff/at de kar (Vasa spermatica kaldede) huor inde den
S V
vedske

Gemorrhæa

Om Menniskens Sed gaar fra nogen

Vedſke foruans / ere for hede / eller oc Senerne oc Aarerne
ere forbløde / eller Krampe drage dem. Stundem kommer
denne breck oc aff andre lemmer / som er / fra Hoffuedet /
lige som det ſker met dem som haſſue den ſaldendesot.
Det er obenbare at denne vedſke och Sad kommer fra
hoffuedet igennem de Aarer som der til ere ſkabte aff Gud.
Stundem kommer den fra Nyrerne.

Tegen.

Aff diſſe tegen kand forfaris hueden denne breck kommer.
Kommer denne breck aff Senernis eller Aaternis breck /
da haſſuer den ſiuge ont hoff den lønlige ſted.

Kommer den aff Sadsens eller naturens offuerflødig
hed / da vdtprits Mennisket / oc bliſſuer mauert.

Kommer den aff hede / da haſſuer hand ſtor och ſuar
pine / naar ſom Sadet gaar fra hannem / ſkelſſuer och rø
ſtis / lige ſom hand haſſde den Kaaldesuge / hand haſſuer
ſtor Hoffuituerck / oc pine vdt alle lemmer / om denne breck
vater lenge / da kommer der megit ont aff / Thi Menni
ſket foruulſner oc bort ſuinder. Gange forderffuis aff denne
breck oc ſot / fordi at de ere ſaa blue / oc taarte ick obenba
re dem for dem ſom her aff forſtand haſſue / oc her til raad
vide.

Lagedom.

Aff hede

Syrupus Roſarum
Aqua Menipharis
Oleum Roſarum
Opium

Er denne breck aff hede / da ſkal mand lade ſla en
Aare / oc giſſue den ſiuge Roſen Syrup / met vād ſom brent
er aff Akandeblomſter / oc hans mad ſkal vare Byguel
ling oc Lectyge. Den Siugis Lender oc lønlige Lem
ſkulle oc ſinprits met Roſenolie blandet met lit Opium.

Jeh gaar plaſter huilcket ſom ſkal leggis offuer den
lønlige ſted.

Farina fabarum
Albumen eui

Mand ſkal blande Spinnemel met det huide aff
Egget / oc der ſiuge ſom ſagt er.

Men

Om den lønlige Lem er saar cxxii.

Men er denne breek aff kuld / da skal mand siude Affkuld
Jernrut vdi vand / oc røge oc bade den siuge vnder op der verbena
met / hans Bug oc lønlige sted skulle smerts met Ole aff Oleum de Mentha
Wynce.

Det ciii. Capittel.

Om den lønlige Lem er builen eller saar

Di Henneskens lønlige Lem kommer
atskillige breek oc pine / som ere disse /
Byld / Saar / Rødde / Bessuelse / Heoe /
fistel. Oc saadanne breek de komme
stændem aff slau-fald / Eller oc at mād
hassuer haffte legomlige samquem met nogen Quinde /
hues Hoder vaar wren / suld aff Bylder / aff Røde /
eller er induoertis suld aff nogen anden forgiftig vedske /
huilcken som sig nedgissuer til den lønlige Lem / oc gøt der
pine. Denne breek er ond at hielpe / fordi al vedske gissuer
sig ned til denne Lem / huor aff pinen forøgis. Oc denne
lems pine er store end nogen anden lems / for de Aares
skjld / som gaa til denne lem. Och huo som saadan breek
hassuer hand skal saaledis hielpis.

Lagedom.

Hassuer nogen breek paa sin lønlige Lem / da skal
mand om tiden oc leyligheden sig saa gissue vil / lade den
siugis Aare neden paa spødderne.

Om der nogen Byld met hede vaare / da skal mand
gøre en Pibe aff Spliff / oc stinge den ind vdi den lønlige
Lem / paa det / at vedskan kand disbedre vdslyde / och saa
skal dette plaaster legis der offuer.

Hand skal siude Bälmeurt vdi vand / oc støde den i Orosclamus
siden met Sulmeister / oc leg den der offuer som sagt er.

Eller

Om den lønlige Lem er saar.

Succus portulacae
Lera
Oleum oliuarum
Fenum grecum
Sc. lini

Eller mand maa gøre en Smørrelse aff Portulake
Og/ met Vop oc Olie/ oc den bruge som sagt er.

Er den lønlige Lem hoffuen/ da maa mand tage fenum grecum/ oc Høfrø/ oc siude disse i vand/ oc legge her aff offuer Lemmen. Hand maa oc vel blande fenum grecum oc Høfrø met Lifebons Olie/ oc der met handle så sagt er.

Seminis lini
Matua
Succus solatri

Eller mand maa siude Høfrø oc Rattoest vdi vand och der met handle som sagt er.

Osen aff Natkade saaden met Høgmeel / och offuerlagt hjælper och saare vel.

Aff kuld

Althea
Malua
Folia lelii
Chmemilla

Er Bylden aff kuld/ da skal mand bruge dette ploster. Hand skal tage den Rattoest Althea kaldet/ oc den almindelige Rattoest/ Letteblad/ Cammilliblonner/ aff huer en haand fuld / her aff skal gøres en Smørrelse met Suine Aftter.

Oleum de lelio
Dialthea

Vdi denne bryck maa mand vel bruge Olie aff Leliter/ eller den Smørrelse Dialthea.

Om der ingen Byld paa den lønlige fied er / men er dog hoffuit met stor pine och hede / da skal mand bruge dette plaaster/ da stillis pinen inden en stackit tid/ och det skal saaledis gøres.

Fabe cocte
Stercus beuauis
Calx viua
Oleum Rosarum
Oleum Rosolarum
Aqua lactuce

Hand skal tage saadne Bønner och fersk Komøg / aff huert fire lodt/ wslucter Kalk iij quintin/ disse skulle blandis met Rosenolie/ eller met Hioleolie/ eller met Lecygeuand/ her aff skal leggis paa fieden.

Tartarum album
Calx viua

Om der er saar/ hul/ oc død kød i den lønlige Lem da skal mand tage Vinsten aff hvidet Vin/ wslucter Kalk Sebe/ ligemegit aff huert oc gnide disse vel sønder vdi god Lud som er gjort aff god Aske som brent er aff Bønnes straa / her met skal saarit thots. Och saarit skal leggis met denne Smørrelse saaledis tilgjørt.

Farrina Hordei
et fabarum

Hand skal tage Høgmæl oc Høgnemæl aff huert it lodt
Bloms

Om den lønlige Lem er saar xxxiii

Blommen aff Ith Eg / Rosinhemig thu led / Dsen aff Jord: ogis xii oc Chelidonie Df saa megen som her til be-
hoff gøis. vittellu. dsi
Mel Rosarum
Succus Fumeterie
Chelidonie

Eller mand maa siude Ith Eg hart oc gøre det rent oc vdtage Blommen / oc lade saa vdi det hude / Spanse par s:naa støt eller malet / oc lade det saa ligge i tho eller tre timer / siden skal det krysstis igennem en sterck linedklud oc det som vdkrystet er skal gemmte vdi et Glas / her aff skal lades vdi Saarit.

Eller mand maa siude Saluie vdi Vin / oc der met Itho den lønlige Lem / oc denne Lagedom er god for alle hamnde slautis oc breek som dette lem kand vedetfaris.

Vinsien støt til puluer oc vdi den lønlige stedz Saar lat fortarer det onde hød oc lager Saarit. Saluta
Tartarum

Aleopaticum vdi Saarit lat / den lager / oc tørrer. Aleopaticum

Gulurt vdi den lønlige stedz Saar lat / lager oc tørrer. Bristologi

Saarit thoet met varm Edicke / oc der vdi Gallas lat tørrer oc lager. Galla

Gassuer nogen den breek som kaldts Snerling / da skal mand siude Rude vdi vand / oc lade der vdi Alun och Honnig / oc her aff skal sprøttis vdi den lønlige Lem met en Sprøtte som Bartskererne bruge. Snerling
Ruta
Alumen
Mel

Om nogen Quindis persone singe brest eller breek vdi hendis lønlige sted fordi at hun haffde haffe legomlige samquem met en wren Hand / da skal hun tage Rosenuand / oc lade der vdi nogit Sucker / och røre disse vel tilsammen / oc her vdi skal hun vand gøre en linklud oc Itho sig der met / Der effter skal hun oc voddgøre en linklud vdi fløden aff spd Melck oc legge den paa steden. Hand maa vel vaad gøre en linklud vdi Rosenolie oc legge den paa steden. Aqua Rosarum

Er det

Haar podagel oc.

Er det Mand eller Quinde da maa de strap tho der
tis lønlige Lem oc sied met dertis egte vand/eller det maa
blandis met Edicke som er tre sinde saa megen som vane
det/oc det bruge som sagt er.

Sanguis Draconis

Drageblod oc Røggelse til puluer støtte/oc vdi den
lønlige stedz Haar lat rense oc Lage saare vel.

Det ciiii. Capittel.

Haar Podagel oc ledemodernis Stugdom.

Ledemodernis pine och Stugdomme de ere aff mange
haande slau/huilcke alle almindelige kaldis aff Lagera
ne/ Gutta artetlea/ det er saamegit sagt/en raar som
vdi Ledemoderne nedfalder. De denne stugdom oc pine
haffuer atskillige naffn effter lemmens lighedsd. Huor vdi
den falder. De denne stugdom oc pine kommer aff atskil
lige ting. Stundem aff offuerspødighe. Stundem aff stor
kuld/aff Drickløshed/aff fraadzeri oc Druckenskab/oc
ferdelis om mand dricker fastendis/aff Whyskshed/oc saa
der aff om mād gør noget stort oc suart ardeyde strap effter
maaltiden. Stundem kommer den aff de fire vedskers off
uerspødighed. Stundem der aff at Ledemodet er vdi sig
self forkølit eller forsuagt och skøbeligt/saa at han naar som
nogen vedske sig der vdi setter eller forsamler/da kand det
icke for sin skøbeligheds skyld saadan vedske fortare. Men
denne suge haffuer sin rette begyndelse vdi Hiernen/ naar
som hand plagis aff megen groff vedske/ da samme vedske
flyder ned igenne. Rygen vdi Benene oc vdi Fødderne/
oc dene stugdom begynder almindelig gerne først i Tom
meltaerne och faar da det naffn at han kaldis Podagra.
Men om samme vedske flyder ned vdi Lenderne/da haff
uer han ith andet naffn oc kaldis da Sciatica. Men naar
han

Podagra

Sciatica

Ledemodernis pine xxxiii.

hun falder vdi Armerne och vdi henderne / da kaldis. hun
Chiragra.

Chiragra

Tegen.

Aff disse Tegen kendis denne Sluge.

Aff Ledemodernis store pine / oc varer hun lunge /
da hojer der knuder paa dem.

Aff hede

Kommer denne breek oc Sluge. aff hede / da er Leder
modet røt / oc den siuge haffuer stor pine der vdi / oc hans
vand det er røt / oc der siunis at vare megen støff vdi.

Aff kuld

Er denne breek aff kuld / da haffuer den siuge icke
faa stor pine / Ledemodet er icke heller anderledis farffuit
end som Legomet er / Men hans vand det er lit farffuit.
Mange Læger bedragis her vdi / naar som de see den siu-
gis vand at vare røt / da mene de at det er saa aff hede /
hulcket dog er aff kuld / oc aff den suare pine.

Ordinantze.

Vdi denne Slugdom skal holdis iß gaat oc skickelge
Regemente met mad oc dricke / oc skal bruge den mad som
tørter och den offuerflødtge vedste bort tager / hand skal
fly al frodzeti oc Druckenckaff / oc alt det som opfat och
damp i Hoffuedet gø / vare sig Vin oc anden sterck drick.
Alle Læger sige / at den siuge skal ingelunde dricke Vin /
men tynt Ol. Hand skal icke heller æde aff mange haande
slaus Retter / men skal nøyts met en eller tho Retter / och
skal icke æde det som megit surt er giort met Edicke / hand
skal ey heller æde den Kaal som aff Bede eller Spinas
redt er / oc ey heller bruge Deber / Safran / Kanelebarck
Løg / Gvideløg / Men huad som redtis aff Spagryn / Hir-
segryn / Risengryn / det maa hand æde vdaß / disligste den
Kaal som er redt aff Syrer / aff Verbrede met Salute den
maa hand æde. Men Antis / fenickel / eller Spisekommen
skal hand icke bruge. Vadder som saadne ere i herten Vin
oc vād / aff de maa hād æde / aff Capener oc aff vnge hōns
Lam.

Paar Podagel oc

Lammekød maa hand æde / Rosiner maa hand bruge til
sin mad. Oc huo som denne breck haffuer hand skal saale
dis hielpts.

Lægedom.

Efterdi at forfagde trende haande slaus Podagel
komme oc flyde aff en Kilde / thi skal Stenen først hielpts
at hand kand bliffue aff met den offuerflødige vedske / och
det skal saaledis ske.

Pillule Læge

Den første afften i huer ny Maaned / skal den sluge
Hoffuit oc Stene rensis eller purgetis / met Piller Choct /
oc met Azartet / aff huer skal tagis it halt quintin oc tillsam
men blande. Men om Sommeren / met de Piller sine quib
bus esse nolo / oc Imperiales / disse skulle oc blandis tillsam
men oc brugis.

Semins Corian
bet et Anis

Den damp och røg som op far vdi Hoffuedit efter
mand ædt haffuer / den skal nedtrøckis met Coriander som
er heredt oc met Anis / disse skal mand æde aff efter maalt
tidt.

Vdi det Herberge som den sluge haffuer hans verelse
vdi skal vere oppe paa ith Løft fra Jorden / vdi det skal
gøris en god røg / oc serdelis om afftinen / oc naat som det
vedskactig veder er / eller det regner / och det skal saaledis
ske. Suffitus boni.

Olibanum
Castip
Succ Lauri
Aloes

Hand skal tage got Røgelse / Castip / aff huer
fire lodt / Eneber ith lodt / Paradise tra / ith quintin / disse
skulle sigdis dog icke for smaa / her aff skal leggis paa glø
er / oc der met røge.

Hand maa oc gøre en stickit Haffue aff Silcke at
bære paa det bare Hoffuit / oc strø forscreffne puluer tmele
lem Haffuen naat den syes.

Suffitus Boni
Olibanum
Cinnamomum
Mux Muscata
Mactis

Eller mand maa gøre en røg saaledis.
Hand skal tage huit Røgelse / Kanelebarck / Muska
ter / Muskateblommer / Neglicker / aff huer ith lodt / och
sigde

støde dem til puluer i en varm Mortere / der til skal mand
tage den bløde Gummi Stracis liquide / och blande disse Symplicia
her met saa at de henge tilsammen / her aff skulle gøres
småa trillinge och mand skal legge en aff dem til lige paa
gløser.

Efter alle disse skal mand vel tilsee / at mand kand
fordrissue den vedske som sig vdi Ledemoderne haffuer sat
oc det skeer vdi trende maade.

Først skal Legonimit beskermis for saadan vedske
oc materie / fordi skal den siuge tage til sig huer morgen
Conserua Acori / och Conserua roris marini / tilsammen
blandede met lit Muskatel oc Mastix / småa støtte til pul-
uer / met en drick lunckit öl eller met nogen anden vedske.

Anden maade er at mand røffer om Arit skal rense
eller purgere Legonimet. Men for at mand tager purgatz
til sig / skal vedsken blødis oc beredis saa at hun kand vdi-
gaa / oc det skal saaledis ske.

Hand skal giffue den siuge om morgenen i fem da-
ge fastendis. Syrup de Stercade / met Syrup de radicibus
tilsammen blandede met Salutevand / Vand aff saa til liff-
oc met Meyran vand / her til skal oc tagis noget stopt ka-
nelebarck. Och siden skal hand der paa faste i tre eller fire
timer.

Der efter skal den siuge rensis eller purgeris saaledis. Purgatz
Hand skal giffue hannem itz quintin Piller Artetice /
eller oc de Hermodactilis eller oc disse begge / saa at mand
tager itz halt quintin aff huer slau. Eller mand maa
giffue hannem itz lodt Diachartanum / tho timer efter
mindnatid.

Tredie maade er at mand stiller pinen met Lage-
dom huileken mand vduoris bruge skal met paaleggelse
eller singrelse / huilekit skal ske met disse efterfølgendis.

En kaastelig dyrebare Singrelse / aff Lagene kaldet Er Singrelse
den

Conserua
Acori
Conserua roris
marini
Musp misticia
Mastix

Syrupus de Ster-
cade
Syrupus de radis-
cibus
Aqua Saluie
Premule veris
Maierana

Pelule artice
Pelule de Hermo-
dactilis
Diachartanum

Faar Podadel oc

den Gyldeke Smørelse / hullcken faare god oc nyttelig er
 til alle dem som met Podagel oc ledemoderens pine plauts
 vere sig vdi Henderne / Lenderne eller vdi Benene / om
 saadanne lemmers her met smøris for end der voper knus
 der eller knoster vdi dem / oc met denne ere mange hulpne
 som aff saadanne lemmers bryck haffue legitt til sengs no-
 gen stund oc hun skal saaledis gøris oc beredis.

Lattus
 Apungia porcina
 Olibanum
 Pera
 Butyrum
 Farrina Fasarium
 Farrina Borden

Hand skal tage en gammel fed Gase / Hand skal ploes-
 kes och rengøris vdaads vden oc inden til / och skal indentil
 fyllis saaledis. Hand skal sønder hække det fediste aff en
 Kar / oc her til skal mand tage Suineiser / Røgelse / Vog-
 Smør gjort aff faaremelck om mand kand saa det / da er
 det det beste / kand mand icke saa det / da maa mand tage
 andet Smør / Salt / Byggnemel / oc Bygmel lige megit aff
 huert / siden skal Gasen splis vel tet til / oc settis vdi en hed
 Bageron / oc flegis der inde / oc der skal settis vnder han-
 nen itz Kar / saa atz hues som drøpper aff hannem kand
 drøppe vdi samme Kar / och det som saaledis aff Gasen
 drøpper det skal gemmis / och her met skulle ledemoderne
 smøris / da faar mand at see det som er vnderligt.

En Smørelse

Castoreum
 Euphorbium

Salvia
 Ruta
 Absinthium
 Bacce Lauri
 Sabina
 Chamemilla
 Mentha

En anden dyrebare Smørelse.
 Hand skal stude alle haande diurs Ben (som mand
 kand saa oc bekomme) vdi vand / oc tage itz pund aff sam-
 me vdsaadne set / Bebergel och Euphorbium aff huert itz
 halt lodt / disse skulle stingis vdi en Raff som ren er gjort /
 oc skal stingis paa itz Spødd oc flegis / och huad som aff
 hannem drøpper / det skal formaris vdi itz Kar / her met
 skulle ledemoderne smøris / naar som de haffue verit balt
 vdi vand huor vdi Salue / Rude / Malurt / Lauerber /
 Beuenbom / Lammilleblommer / Mynte / ere saadne /
 da bedris det met den sluge inden en stacket tid.

Denne

Denne Lagedom stiller Podagelgis pine som met
 hede er. Mand skal tage Rosenwand fire skeder fulde/ Hus/ Aqua rosarum.
 sløgeuand/ eller Oss fire skeder fulde/ Edicke tho skeder Semper viue
 fulde/ noget wscitit Bygmel/ tho Eggeblommer/ och lit Acetum
 Saffran/disse skulle røris tilsammen/ och plaaster her aff Farrina Hordei
 gøris/huileket der skal leggis varmt paa sienden. Vitellum oul
 Crocus

En god Lagedom for Podagel och Verck.

Mand skal tage Egelsøff/ Salute/ Pollepe/ Rude/ Solia querni
 Alop/aff huer en haandsfuld/disse skulle skæris eller hækis Salua
 smaa oc der paa ladiis tre paatter god Vin/oc saa skal det Pulegium
 te saaledis staa vdi fiorten dage/ der effter skal det brendis Ruta
 tho gange igennem en hielm som mand brender vand met/ Syssopus
 och naar som det brent er skal der vdi ladiis itz halt lodt
 Bebergel/ her aff skal mand gissue den siuge om morge Castoreuna
 nen en sked fuld eller tho atz dricke.

En god Smørelse huileken som ledemoderne vel
 spørker om de met harnem smøris oc vel gnidis/ effter at
 pinen er stillit.

Mand skal tage Regnoyme/ oc legge dem paa it lin/ Rubrici terrestis
 klade/ da rense de dem selff/ i det at de krybe bort oc igen/
 oc de skulle siudis i Lauerolie indtil de bliffue haarde/ saa
 skulle de krystis igennem en klud/ oc siden bortkastis/ och
 Olien skal gemmis/oc brngis som sagt er.

Disse Olier ere gode til dem som aff Podagel och
 ledemodernis pine plauis. Olie aff Chamilleblommer / Oleum Chamæ
 Olie aff Terpenin/ Olie aff Jordhumle/ Den Smørel- mille
 se Dialthea/ oc Resusciter. Terebentine
 Hypericinis
 Dialthea
 Spungia Pulpena

Cornelius Celsus scriffuer/ at naar som mand fôr
 ste gang følger oc fornemmer at Podagelen vil komne/ da
 skal mand strax lade sla en Aare/ da er mand fri for denne
 siuge itz Aar omkring/ der kand och vel ske at hand bliff
 uer aldels aff met hende.

Faar Ickte oc Verck

Det xvi. Capittel.

Faar Ickte oc Verck.

Denne Siugdom kommer almindelig gerne
aff ont gröfft Blod huilket som er forstoppet
vdi Aierne / saa at den naturlige verne som
kommer fra Hiertet / kand icke haffue sin ret-
te gang til de Lemmer oc steder / som det met
rette burde / oc fordi lide saadanne lemmes stor oc suar pi-
ne. De huo som her aff breek haffuer hand skal saaledis
hjelpts.

Lagedom.

Haffuer mand pine paa den høyre side / da skal mand
Aarelade paa den venstre Arm / Et pinen paa den venstre
side / da skal mand aarelade paa den høyre Arm / om tiden
leptigheden oc alderen sig saa skicke vil.

Brana Juniperi
Lapus barbatius

Theriaca
Castoreum
Salua
Ruta

Galbanum
Armoniacum
Bidelleum
Thua
Castia
Fenum grecum
Se. Leni
Radix Althee
Apungia visina
Gallinacia
Anserina

Der effter skal mand gøre ith Karbad til den siuge
saaledis. Hand skal tage Eneber / oc Liussebrantzurt / oc
dem siude vdi Vin / och den siuge skal settis vdi ith kar paa
en Stol met ith hul / och vel omkrin teckis / saa skal mand
lade aff Vinen paa gloendis Stene / saa at den siuge kand
vel suedis. Men spør end den siuge vdi saadant bad gaar
skal mand giffue hannem ith quintin Theragelse met
varm Vin huor vdi Biberigel / Saluie oc Rude ere saadne.

En subtilig och kaanstig Smprelse for alle haande
Verck. Hand skal tage en fed Raff och flaa skindet aff
hannem / oc tage induolene aff hannem / oc kaste dem boye /
der effter skal mand tage Galbanū / Armoniacū / Bidelleū /
Rogelse / Hastip / aff huert ti lodt / Fenū grecū / Gpftip /
Altee rod / aff huert ti lodt / Bjerneister / Hønseister / Saase-
ister / aff huert ti hals lode / disse skulle mengis tillsammans / oc
stopps i Raffuen / oc tet til syis / oc settis paa ith Spød /
och

Paar Icht oc Verck. cxviii.

oc skal siegis saa lenge som der drøpper noget aff hannem /
och der skal settis en bradpande vnder hannem / som fettis
skal drøppe vdi / oc naat som hand er saa aldelis røt siegt /
saa kast hannem bort / oc foruare settis vel / oc sir offf det
der som Vercken er / det hjælper met Guds hjælp / som du
skalt befinde.

Eller mand maa tage en paat Brendevin / Den aff
Holzturt fire lodt / hvidt Kenedisesebe oc fire lodt / disse skul
le vermis i en ren paatte / oc siden gemmis i iij Glas eller
Krus / her met skal steden smøris der som Vercken staar /
hoss en Ald. Mand maa oc vel tage her til om mand vil
fire lodt Zneber smaa støtte.

Eller mand maa tage Deberrod / Holzturtzrod / hult Raphanus
detungerod / Isop / Solsicker / Pollepe / Hyllekopper / Enula Capana
Natshade / emmitte / Brue / Rassel / Kaarscutt / Slaansone Lynoglossa
løff / ligemegit aff huert / disse skulle smaa skaris oc stødts Dysforus
vdi en Mortere / her til skal oc tagis gammel hærker Aal / Calendula
oc gammelt Suineister / och Warren aff Suineben / Alle Dulegium
disse skulle siudts vdi tho pøtetter gammelt ol oc i en paat Deuli sarabuce
Din tilsammen blandede / indtil disse ere vel saadne. Der Solatrum
effter skulle de krystis oc persis igennem en klud / oc gem Sinagallis aqua
mis / her met skal steden smøris der som Vercken staar. tica

Eller mand maa siude vdi Edicke / Høstø oc gam Acetum
melt Suineister / oc her aff gøse en Singrelse / och steden Semen lini
her met singe / da sactis pænen. Alpungia porcina

Eller mand maa tage Seuenbom / Rude / gule Skrep Sabina
pe blad Salpeter / aff huert en haand fuld / Lauerber fire Ruta
lode / Kanelebarck oc saa fire lodt / disse skulle skaris oc stød Folia lapathi
dis smaa / oc siudts vdi Maymaantz Smør / oc siis tuch Rutrum
nem en klud / oc steden skal her met smøris oc vel vridts
hoss en god Ald.

Denne Læxedom er besynderlig god til dem som
Icht oc Verck aff Paacker kassue.

T

III

Mand

Paacker eller Franzoser.

Chamemille
Anetum
Salvia
Absintjeune

Furfures Tritici
Chamemilla

Ege Dlie

Oppejs

Hand skal tage Chamilleblommer / Dā Salvia /
Malurt / disse skulle stude i Vin / oc i den skal en Suomp
vaad gøris / och leggis varm paa fieden / och det skal offte
brugis.

Eller mand maa siude Guedeklid oc Chamilleblom-
mer vdi Vin / oc den bruge som sagt er.

faar denne breek maa mand oc bruge de Olier och
Smptreller som offuenfaare for Podagel oc Ledemodernis
pine screeffe staa / desligste oc Eggeblommets Dlie huiles
ken saaledis skal gøris. Hand skal tage fein och tiuffue
Eg / oc siude dem haarde / saa skal mand vdtage Bloms-
men / oc gnide den vel sønder mellem henderne / her til skal
mand oc tage ihu lodt Myrthe smaa støt til puluer oc sit
den vdi blant Eggeblommene / oc stige disse vdi en Pan-
de / oc alt stedse skulle de røris omkring / da kommer her
aff en Dlie / den skal gemmis oc her met skal fieden smø-
ris der som Vercken staar.

Faartalen.

Om Paacker eller Franzoser.

Anno Christi M cccc xciii. Indtog Carolus Bis-
bosus Kong vdi Franckerige det kongerige Neapo-
lis fra Kong Alphonsio / oc hand fordræff samme tid
Kong Alphonsium oc hans Søn Ferdinandum. Kong Al-
phonsius flyde samme tid ind i Sicilien oc hand døde der.
Men hans Søn Ferdinandus flyde ind til Kæyser Maxi-
milianum / oc søgte Hielp / trøst oc Bistand aff hannem. Thi
opkom oc anammede Kæyser Maximilianus samme tid /
det vngtelligs oc forderffuelligs folck / huilcke kaldis Landz-
knechte / som selge deris Velbiede Liff och Siel saar Pen-
singe. Her deris Hielp oc Bistand udsatte hand Ferdinan-
dum Kong Alphonsii Søn vdi sit kongerige Neapolts igen.
Anno Christi M cccc xciv. Och der samme Landzknechte
komme

komme til bage igen fra Neapolis oc ind vdi Tydskland /
da forde de samme tid først den sluge hien met dem / Huille
ken som kaldte Paacker. Oc denne Sluge er nu saare al-
mendelig vdi atskillige Land oc Riger / oc besynderlig her
vdi vore Land / saa at mand seer stor ynek paa mange / oc
maa vel ske / at saadant skeer for vore store wtalige synders
skyld / thi Gud haffuer loffuit sine hellige Ords oc Guds
foractere saadan straff / som wi maa see vdi den semte Mo-
se Bog / vdi det xviij. Cap: Oc men saa er / at det er
en besynderlig Guds straff oc heffn / da er det raadeligt /
at de som met denne breek oc Slugdom ere befengde / at de
bekerde derts Synd / oc bede Gud om hielp oc trost (thi
hand er den ypperste Lage som Johannes. Mesue och sla-
ger) oc siden bruge sig nogen aff disse efterfølgendes Læ-
gedomme.

Det xvi. Capittel.

Faar Paacker.

Paacker de haffue almindelig gerne derts be-
syndelse aff det forgifftige onde forbræde Ae-
lancholiske blod (de kommer och vel iblant
met aff de andre vedsker) huilcke som giff-
uer sig til Lessueren / och hun driffuer det fra
sig veldelige ind imellem huden oc kødet / oc
først til den lønlige Lem oc saare i panden nest op til haaret
oc der giffue de dem almindelig gerne først til kende.

Tegen.

Aff disse Tegen kand mand forsare atz mand
haffuer Paacker. Wand saar stor Hoffuituerck / och
one vdi Halsen / plne vdi Skulderne / huilcken met
T tit tiden

Paar Paacker.

tiden giffær sig ned vdi Amerne oc vdi Benerne / oc om-
siet vdi alle lemmer. / oc faar saa faar pine at mand gder
icke røgt dem / huden suier paa dem / lige som hun vaare
brenniet med Heller / oc om naten haaffuer mand større pine end
om dagen / oc naar som nogen føler oc fornemmer saadan-
ne tegen paa sig / da skal hand strax lade hielpe sig med det
første / før end de aldels tage offuerhaand / fordi de hickpis
da best.

God og Driick.

Jeg vil her oc lære huad mad oc driick de som denne
stuge haaffue bruge oc icke bruge skulle. Den stuge skal in-
ted salted eller røgt kød ade / ey Sueteslek / Gaase
kød. Andekød / eller aff nogen fugel som sin verelse paa
vandet haaffuer. Dyekød aff unge Døner / Kalffuekød /
Gøaner / Caponer / Lam / Kid / Vihaner / Agerhøns / vilde
Duer maa hand ade. Byggkød eller Velling / Haaffuekød
oc Velling / som kaaget er vdi vand maa hand ade / och
ferske Eg. Erther / Melck / eller Dst Rabusekaal. Løse
Peber / skal hand ey helder ade. Men kaal som er gjort
aff disse efftersølgendis Viter maa hand ade / som ere Spi-
nas / Persille / Borras / fenickel / Biertensfyd / Endivia /
Gunnle / Tcorea, det er blaa Bøncke eller den store Gern-
urt. Hand skal icke helder ade Anduolene aff noget Viur /
vnder tagit aleniste Lessueren oc Myrterne aff unge Hare.
Hand skal ey heller ade Eble eller Perer och anden saadan
fruct. De ey helder dricke Vin før end hand bliffuer hel-
brede igen.

Den stuge maa bruge Canelebarck paa sin mad.
Eller hand maa bruge dette efftersølgendis / hulcker som
strycker Haaffuen / den kaalde Hterne / opuecker sinderne /
oc gør en god hukommelse / oc det skal saaledis beredis.

Tag

157 faar Paackte

xxxix.

Tag Danskommnen / Spisekammnen / Amcos / Per-
slefrø / Berckesfrø / Kienckeisfrø / Polleis / Glop / Spica
nardus / Peber / aff huet ihu lodt / Beptom / Blad / aff den
flette Saluie / Basilicon / Cardamomer / Galliga / Sker-
løde eller Liquiritz aff huet ihu lodt / stød och gør disse til
puluer / her aff maa den siuge siuge vdi sin mad / och den
der mer rede oc forbedre.

Søffn.

Den siuge skal teke soffue effter middag / vden saa er /
at hand teke haffuer kunder / soffuit om naten for suar pi-
ue. Sep timer ere en naturlig søffn.

Om den siuge teke soffue kand faar stert oc suar pl-
ne / da gør hannem aff diere / effterslægendis ihu Eble eller
Baald / oc lad hannem der til luee saa faar hand søffn.

Tag Opium thebaleum / Safran / Bastken aff
Mandragora / aff huet ihu quincin / stød disse til puluer /
tag oc saa her til ihu halt lode Doy / oc handle her mer som
sagt er.

Lagedom.

Denne Slugdom hilspis met dyck / bad / Smørelse
oc Røgbad / ieg vil her først begynde met de ringiste och
lettiste Lagedomme som ske vden Smørelse met huike
mange ere hulpe.

Først skal du giffue den siuge vdi fem eller sep da-
ge eller oc lenger om du vilt morgen och afften en duck aff
en aff disse effterslægendis Syrupe / huicken som du selff
vilt oc bekomme kant spire lit lunkit giort.

Tag Dfen aff Kupeckere fire pund / stød oc klar den /
oc lad der vdi halt tredie pund Sucker / och gør her aff en
Syrupe.

Eller mand maa tage Endute Df som faaden oc
klart er / otte pund / Sackenholff stette pund / disse skulle
sendis och gøres til en Syrupe.

T

Eller

Lorut
Leminum
Amcos
Senn, Petrosina
Apit
Fenicule
Dulegium
Opopuo
Spicanardus
Piper
Maiorana
Balsamita
Ozimum
Cardanomum
Galanga
Liquiritia

Opium
Lecus
Lorcep Mandrag

Syrupus Fame
terre

Syrupus Endine

Faar Paacker.

Syrupus lupuli Eller mand maa tage **Osen** aff Humle thu pund /
Osen aff Jorbrøgs dit iij pund / **Sucker** sex pund / och
 her aff skal siudis en Syrup.

Purgatz Der effter skal den sluge renfles eller purgerles met
Pilule Aurea de gyldene Piller Aurea kallede / de rense **Pilegmona**
 oc **Choleream** / oc styrcke **Hoffuedet** **Haffuen** oc **Lessua**
 ten / oc atskille **Watit**.

Eller mand maa rense den sluge met Piller aff **Lumolerte** / de rense oc vddrissue det forbiende onde **Blod** och
 anden ond vedske huoꝝ aff **Paacker** oc anden hudens w
 teenged kommer.

Purgatz Mand maa oc biage denne **Purgatz** oc den sluge her
 met rense.

Folke Seng Mand skal tage **Beneblad** fire lodt / oc legge dem i
 blødt dag oc nat i halff trede pund **Walde** aff **Wgelck** / siden
 skulle de vel siudis til sammen / och kryffis igennem en
 sterck linklud / her aff skal den sluge gissuis sex lodt tillige.
 Met denne **Lagedom** ere mange hulpe saa at de
Haffue leke lade smurt dem / oc den skal saaledis gpris och
 brugis som her efftersolger.

Sacce lauri Tag ferske **Lauerber** vel rene skaledet tolf lodt / **Hul-**
Aristolegiarotunda bert trecken lodt / **Woltzurt** siu lodt / siød alle disse til iij
Enula Campana rent puluer / her aff skal mand gissue den sluge oarle om
 morgenen naar klaacken er fem eller oc sörre / om afftenen
 tho thincet effter mand at oc drucket **Haffuer** saa megit som
 mand den afften ade oc dricke vil / iij quintin met en drick
 varmt **Ol** / och huet gang naar mand **Haffuer** det tagit til
 sig / skal mand legge sig ned vdi en **Seng** / och hülle vel
 klæder paa sig / oc aff forserffne puluer skal mand saaledis
 bruge vdi sex **Wget** / lengt eller stecker / effter slugens ley
 lidhed / oc den sluge skal bade huet anden, tredie eller fierde
 dag efft

dag effter som hand det taale oc fordrage kand/ vdi ligh aff
disse effterfølgendis repte Bad. Men er det saa/ at den
siuge saa siug och skrybelig er at hand gider icke badet. /
da skal hand sette sig hof en god varm Rackeloen/ oc saa
dricke aff fornessnde Puluer. Oc al den stund den siuge
bruger denne Lagedom. / skal hand dricke gaar ol aff en
kande alene/ oc vdi samme kande som den siuge dricker aff
skal hengis en Pose / met rød eller brun Raal som er
sønder plocket / Vand skal oc henge vdi samme kande
en pose met is quindin Suogel singar sig til puluer. Oc
den siuge skal al den stund hand bruger denne Lagedom /
lade det saaledis henge vdi kanden / men dog skal Raalen
oc Suogellet forserkis huet fjerde eller femte dag / och der
som vdi kanden hengde borttagis / oc de andre hengis vdi
steden igen / och den siuge skal inced andet ol dricke den
stund hand bruger denne Lagedom / oc der som den siuge
rig oc formaendis et / da maa hand oc vel tage her til sig
lodt Muskat / oc is halt lodt Muskatblommer smaa
stet / oc huet ferdels bundet vdi en liden linpose.

En anden Lagedom for den samme Siuge.

Tag Lauerber / Holtzurt / Gulurt / aff huet is
lodt Malurt / laaden Saline / rød Syncke / vild Rude /
aff huet en haandfuld / Sene blad thu lodt / Ants / fente.
kef / aff huet is halt lodt / siud disse vdi fire paatter gaar
ol vnder lueret saad fire fingre blet ind / giff den siuge
her aff morgen och aften huet gang en passelig tyck / och
handle met hannem met Bad och andet lige som her nest
offuen saare staar.

Bace lauri
Enula 2 ampaz
Bristologia
Abstrinthum
Salvia
Arthemisia
Ruta agrestis
Sene
Anisum
Se. Fenticuli

Heg haffuer kent en erlig Quindis persone her
vdi

Faar Paacker.

Vdi Halm (hulcken som nu i Gudz vold er) som halp
mangen met denne effterfølgendis drick och Lagedom och
met de Bad hulcke tegend her effter bescriffue oc sette vil.

Agrimonie
Derbens

Tag Agrimonie oc Jernurt/ stud disse vdi gaat gam
melt ol vnder lucter saad som her offuenfaare sagt er / eff
den sluge her aff afften och morgen / huer gang en passelig
drick søre lunckit giort.

Her denne Lagedom ere oc mange hulpe vden sm
relse / oc ere komne til derts helbrede oc sandhed igen / men
den skal brugis nogen stund.

Assintium

Stud Halm vnder lucter saad / oc brug det som her
offuenfaare om de andre sagt er.

Sammelendis ere der oc mange hulpe met denne effter
følgendis Lagedom.

Salpue

De haffue druckit met en drick lunckit ol morgen
oc afften ich halt lodt Puogel huer gang sinaa stot til pul
uer.

Somme ere oc hulpe met denne Lagedom / de haff
ue tre gange om vgen druckit aff hannein aarte om morge
nen / oc skal den saaledis gis.

Aloe

Tag Aloes ich lodt / Honnig tolf lodt / serst vand
sem pund / stud disse paa en facter Ald / oc skumme det sted
se saa at det bliffuer rent indal fierdedelen vdsaaen er.

Bad som brugis til dem som
kaapper haffue.

Paa det at naturen kand dysbedre driffre den onde
bedste fra sig / da brug ich off disse effterfølgendis Bad
hulckit som du kant bekomme.

Tag Encberriss / oc hug dem sinaa / tag saa en stor
Kædel som en Pletynde ballig / met god skarpet Lud / oc
leg det hugne Riss der vdi / oc lad det vel siude vdi samme
Lud met lucter saad / gort saa ich Karbad sat saa Kadelen
met

met Lud oc riss saa som det saadet haffuer vdi Karbadet /
teckt det vel / oc gøt ith sæde offuer kadelen / saa at der er
ith stort hul i same sæde oc andie smaa hul / sæt den stuge
paa same sæde offuer kadelen nogen saa at al luften sø kō
mer aff same kadel slar op omkring hāne / lad hanne der i
sidde (om hand ellers saa sterck er at hand det taale kand)
men der er nogen verime vdi kadelen / oc hand skal vare vel
beteckt omkring / saa at luften och verimen komme ingen
steds vdi. Men offuen paa samme beteckelse skal vare ith
hul / der skal den siuge haffue sit Hoffuit vdsæt eller vdi
holdet men hand saaledis bader / och skal vel teckis om
kring som forscreffuit staar / dette skal saaledis brugis tho
eller tre gange om vgen effter personens styrcke och leplige
hed / som mand seer oc formercke kand / ath behoff gøris /
da kommer den siuge (om hand bruger nogre aff forscreffne
Lægedommer och dette bad) nest Guds hielp til sin hel
brede oc styrcke igen / oc skal huercken fornemme Saar el
ler Verck der effter / Och naar hand saaledis bader / skal
den siuge vocte sig saa at der kommer inted vand paa han
nem.

Om du icke haffuer eller kant faa Enebereriss / da
brug dette efftersølgendis bad.

Tag Malurt / Syncke / Katteost met rødderne /
Lammillebloimner / Agrimonie / Eneber tho eller tre hen
der fulde / siud oc brug disse lige som offuen saare om Ene
beriss screffuit staar.

Asyntium
Artgenisia
Malua
Lhamen illa
Agrimonea

Smørelse.

Her vil ieg sette oc bescreffue nogre gode oc besynder
lige Smørelser som brugis faar Kopper aff lerde oc vel for
sarne Lager / oc først vil ieg sette nogen som tilgøris och
beredis vden Quicksølf / oc siden de som sterckere ere och
met Quicksølf beredis.

Tag

Faar Paacker.

Oleum lauri

Thus album

Lera

Apungia porcina

Sal

Succus Fumiterre

Plantagenis

Butyrum

Terebinthin

Apungia galline

Oleum Diolarum

Lithargirum auree

Plumum vsum

Cerusa

Aloes

Tag Lauerolie / hult Røggelse / nyt Vop / aff huert
thi lodt / Sulmeister som huerken for gammel eller for
ferst er / thi lodt oc thi quintin. Salt ii. lodt / fumiterre oc
Deybrede of / aff huert dii lodt / gøt her aff en Simpelsse.

Tag ferst Simpr / Terpentim / Hønsseister / Firole olie /
aff huert fire lodt / Guldglade / Biene Bly / Blyhult /
Aloes epatic / aff huert try lodt / gøt her aff en Simpelsse.

Her efterfølge mange atskillige Simpelsse
aff lerde oc forfarne Lager offte forføgte

Apungia porcina

Argentum viuum

Thusalbum

Lithargirum auree

Cerusa

Tag Sulmeister oc rense hende smuckt rent fra hud
oc skind / oc leg hende vdi en Stenmortere / och stød hende
vel met en traspdere / kryft hende saa igennem en Haardug /
saa at det icke smeltes paa Alden / her aff tag thi pund /
Quicksolff thi halt pund / hult Røggelse try lodt / Guld-
glade thi lodt / Blyhult thi lodt / Høst skalt du støde Hste-
rit oc Quicksolffuet vel tilsammen vdi Stenmorteren met
traspderen eller køllen / oc siden lad først det ene der vdi
oc stød det vel / oc siden huer serdelis oc sledze skal det stød-
dis ind til det bliffuer en Simpelsse / her met skal den suge
simpris som sig det gøt huer dag / ind til mand fornamme
at munden vil flyde paa den suge / siden skal hand icke
lenger simpris / och den stund hand saa simpris / skal hand
vare vdi en varm Stue / oc skal handlis met hannem lige
som mand van er / at handle met dem som ned simpris.
God afftenen skal den sugesimpris / oc icke om morgenen.

Apungia porcina

Anatis

Galline

Oleum Rosarum

Oleum Lilii

Argentum

viuum

Lithargirum

Thus album

Cerusa

Tag Sulmeister toffl lodt Andeister sep lodt / Høns-
seister fire lodt / Rosenolie / hult Lilie olie / aff huert ii lodt /
Quicksolff ii lodt / Guldglade / hult Røggelse / aff huert
thi lodt / Myrthe thi lodt / stød disse vdi en Stenmortere
met en Trakølle / oc handle der met lige som her offuen
faare sagt er / saa at det bliffuer en Simpelsse.

Tag

Faar Paacker

cxvii.

Tag Sultneister saaledis rensit som offuen saare sagt
er / Quicksilff aff huert septen lodt / Laurolie ihu lodt /
Terragelse Andromacht eller Gallent / Mastix / Røggelse /
Myrrhe / aff huert ihu lodt / summeterte Os try lodt /
Guld glade / Blyhuit / aff huert fire lodt / stød och blende
disse tilsammen vdi en Stenmortere som offuen saare sagt
er / saa at det bliffuer en Smprelse.

Spungia porcina
Argentum viuum
Oleum Lauri
Teriaca
Mastix
Thus album
Myrrha
Succus Fumeterre
Lithargirum
Cerusa

Tag Sultneister rensit som sagt er / otte lodt / Quicksilff
stød fire lodt / hult Røggelse ihu lodt / Eneberrolie tiue lodt
aff trait brent Brendeuin ihu lodt / stød oc blende disse vdi
en Stenmortere lige som sagt er / saa at det bliffuer en
Smprelse.

Spungia porcina
Argentum viuum
Thus album
Oleum Juniperi
Aqua vite

Tag Sultneister / Hønsester / Andeister / aff huert
tolff lodt / hult Lilicolie / Rosenolie / Laurolie aff huert
ihu lodt / hult Røggelse / Mastix / Myrrhe / aff huert try
lode Saluie / Stichados / aff huert itz lodt oc try quintin /
Guld glade / aff huert ihu lodt / Dialthe Smprelse fire
lode / Brendeuin ihu lodt / stød oc gøt her aff en Smprelse
lige som sagt er / met denne Smprelse maa mand oc singre
Paackeritis haarde Knuder saa vel som Ledemoderne.

Spungia porcina
Sailine
Anatis
Oleum Lilii
Oleum Rosarum
Oleum Lauri
Thus album
Mastix
Myrrha
Salvia
Stichados
Lithargirum
Dialthea
Aqua vite

En velluctendis Smprelse faar de rige oc kraselige
Henniske.

Tag Muscateblommer / Kanelebarck / Neglicker /
aff huert itz lodt / Paradisekorn sex lodt / røde Rosen / Li-
tri Barck / aff huert itz lodt / och itz quintin / Muskater
try / stød alle disse til puluer / leg dem saa i blød vdi fersk
vand dag oc nat / lad saa vdi samme vand fem pund fersk
Sultneister / rensit som offuen saare sagt er / lad det saa su-
de indtil vandet bort saadet er / kryst det igennem en
Saardug / tag saa aff samme Ister som saaledis vd-
saadet och vdkryst er / ihu pund / och lad det vdi
Quicksilff

Macle
Cinnamomum
Sarcophele
Crana paradise
Rosa purpurea
Cortex Citre
Rup Mus

Faar Paacker.

Argentum vivum
Lhus album
Lerusa
Stechados
Myrrha
Muschus
Oleum rosarum

Quegsölff fiorten lodt / huit Røgelse fire lodt / Blyhuit /
Guldglade / aff huert try lodt / Stichados / Myrrhe / aff
huert try lodt. Desiner en halff Scrupulum vel søndergnes
den vdi Rosenolie / stød och rør disse vel tilsammen vdi en
Stenmortere som offte sagt er.

Her efterfølger nogle besynderlige Smørrelser hulle
ke som atskille och bløde Paackernis haarde knaatter och
knuder om de her met smørrelse.

Apungia
Galen
Anatis
Anferis
Medulle cruris vt
ful et porce
Oleum Chamomille

Tag Hønseister / Andeister / Gaaseister / aff huert ihu
lodd / Warren aff Kalfsue laars ben / oc aff Suine laar / aff
huert ihu lodt / Olie aff Cammilleblommer halffandet lode
blende disse tilsammen saa at det vorder en Smørrelse /
smør steden offte her met.

Dialthea
Oleum Ziti
Apungia Gallent
Butyrum
Althea

Tag den smørrelse Dialthea kaldet ihu lodt / hud
Lelolie / Hønseister / vsaltet smør / aff huert ihu lodt /
blende disse tilsammen oc smør steden her met.

Tag roden aff den Rattoest Althea kaldet sinna skaa
ren tolf lodt / stud hende vel vdi vand oc stød hende / siden
tag der til lige saa megit Suineister / stød dem vdi en sten
Mortere saa at det bliffuer en Smørrelse / smør oc leg her
aff paa steden.

Radix Brionie

Tag roden aff de Valskerer / steg hende vdi en hed
Gldmørre eller Aske / tag saa der til ligemegit Suineister /
stød dem tilsammen vdi en Stenmortere / kryst det siden
igennem en Haardug / smør her aff paa steden.

Aff disse Smørrelser skal gøres plaaster oc legges paa
Saarene den stund den siuge smørrelse.

Olibanum
Mastic
Rithargitum
Lerusa

Tag huit Røgelse / Mastix / Guldglade aff huert ihu
lodd / Blyhuit ihu lodt / Terpentim sem lodt / Suineister /
eller Lissabons Olie / saa megit sem mand her til behøff
uer.

Apungia porcina
Resina
Lera

Tag Suineister / Harpex / Vay / aff huert otte lodt /
smelt disse tilsammen och kryst dem igennem en sterck lin
klud /

Klud / tag saa der til hult Røgelse / Myrrhe / Gaffip / Thus album.
Spunsgryne aff huert fire lodt gøz her aff en smørelse / oc Myrrha
leg her aff paa Saarene. Gaffip
Es dinde

Tag Bucketelle eller Gster / Serapinum / aff huert
otte lodt / smelt oc blande dem tilsammen met nogen Rosen Aruina Pica
Dlie / och met det huide aff ihu. Eg saa at det bliffuer en Serapinum
smørelse. Oleum Rosarum
Album out

Tag Rosenolte fire lodt / Vop ith lodt / Blyhuitt sem Oleum Rosarum
lode Campher ith halt quintin / det huide aff ihu. Eg / mal Cera
oc gnid disse paa en Galere Sten saa at det bliffuer en Cera
smørelse / smøz her aff paa linklude oc gøz plaaster her aff. Campboris

Tag Myrrhe / Suogel / Lauerber / Kritt / ligemegit Myrrha
aff huert gøz her aff en smørelse / oc brug hende som her off Sulphur
uen sagt er. Succ. Lauri
Creta

Røgsbad.

Jeg sagde offuenssaare at Paacker fordriffuiss oc met
Røg / hnoledis det sker vil teg her oc lare.

Den siuge skal settis vdi ith tørt kar / dog saa at hand
haffuer Hoffuedit vden til / saa skal den vel til rettis met
klader / oc vdi samme kar skal settis ith Becken met glo-
endis Ild som vel tender er / oc er vden Røg / paa samme
vel tender Ild skal ladis it aff disse efftersølgendis puluer /
saa at Røgen her aff kand komme omkring den siuge / och
denne Røg skal saaledis brugis vdi tre eller fire dage / ind
til mand seer at vedsten begynder at flyde / thi den siugte
mund flyder paa somme lige som det gøz paa dem som ned
smøris / oc mand skal handle met den siuge lige som hand
vaare nedsmurt.

Røg puluer gøz saaledis. Mand skal tage Seng- Røg puluer
ber stöt til puluer. tolf lodt / Aarepiamentum fire lodt Røg Cinabrium
gelse / Myrrhe / rød Sandel / aff huert ith lodt / disse skulle Auripigmentum
stødis til puluer oc blandis vel tilsammē / huer gang mand Olibanum
her aff Myrrha
Sandalum rubium

Paar Paackee.

Her aff bruge vil / skal mand tage her aff thu lodt och lade
dem paa gleserne som for sagt er.

Eller mand maa tage Senober sep lodt / Aurtpig-
mentum thu lodt / Desemund / Røgelse / Myrrhe / Aloera
aff huert iij lodt / her met skal handlis som sagt er.

Eller mand maa tage Senober fire lodt / Røgelse iij
lode Gallienuskate iij halt lodt / disse skulle delis i fire de-
ler / oc mand skal der met handle som sagt er.

Eller mand maa tage Senober thu lodt / Mastix /
hult Røgelse aff huert iij halt lodt / Spisglas ii lodt / An-
gelica och Eneber / aff huert thu lodt / disse skulle gpris
til puluer / oc der met handle som sagt er.

Handuand.

Mand skal tage Veybredeliand iij pund / Rosenhon-
nig sep lodt / her met skal munden ofte thois.

Eller mand maa sinde Byg vdi vand / oc tho mun-
den ofte her met. Men er den siuge Saar vdi munden / da
skal mand tage her til firole Syrup / eller Dyamorum.

Eller mand maa skylle munden met varm faares
melch eller oc met varm Romelch. Om den siuge haaffuer
stor pine oc ve vdi munden / da skal mand stinge vdi hans
mund iij stycke wsalter Smør da sacris pinen.

Naar som den siuge er bleffuen helbred / da skal hans
Maaffue och Lessuer styrckis met en aff disse efterfølgen-
dis Lagedomme som ere. Diarodon abatis / Aromaticum

Rosatum / Trisandalt / Diamusikum dulce / Letificans
Almaseris / vel Galeni / Confectio hameck.

De som icke saa formaændis ere / at de kunde kops
be vdi Apotecken nogen aff forscreffne Lagedomme / de
skulle bruge de som offuenfaare screffne staa huor met de
deris mad betede och forbedre skulle.

Det

Linastrum
Auripigmentum
Marsipia
Olibanum
Myrrha
Aloe
Linastrum
Olibanum
Gallia muscata
Linastrum
Mastiche
Olibanum
Antimonium
Angelica
Grana Juniperi

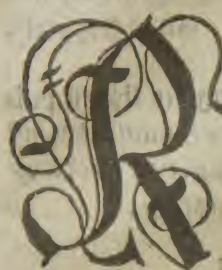
Aqua plantagens
vel Rosarum

Syrupus Bolari
Diamorum

Confortativa

Det xliii. Capittel.

faar Ringorm.

Ringorm eller Spyorm kaldes *Deitas* *gentagra*
gra paa Latine/oc er en aff hudens v
renhed / huilcken som kommer aff det
onde Melancholiske blod / oc de ere al
mindelige gerne Paackernts foreløbere
eller sendebud / thi vil teg oc her om no
git handle oc late huorledis de fordriff
uis / om mand bruger der til raad mee

der første for end de tage offuerhaand.

Lagedom.

Forst skal mand giffue den som her aff breek haffuet
vdi nogre dage / en aff de Syruer som her offuensaaere vdi
det Capittel om Paacker scressne staa / och hanneren siden
purgere met en aff de Purgationes som der oc haff scress
ne staa / siden skal steden smpris met en aff disse effegf
gendis Lagedomine.

Aqua vite
Acetum vin
Diride eris
Alumen

Tag Breudentin / Vinedicke eller anden god sterck
Edicke / aff huert en halff paat / lad her i try lodt Span
gepnt / Alun / smaa stot til puluer thu lode / lad disse vdi en
ny glassurt Lerpaaet set hende paa Alden / oc lad hende sin
de en sope stand vnder lucter saad / tag det saa fra Alden oc
gem det / gø sa en liden Pensel aff tra oc en linedklud /
dop samme Pensel vdi forscressne vand / oc stryg paa Ring
ormen / hyle den saa mod en god Ald at der käd tpute / oc det
te skal brugts tre eller fire gange om dagen / indtil at hand
forgaar / mand skal oc vel tilsee / saa at der kommer intet
andet vand paa Ringormen for end hand lagter er.

Tag Guldglaede / Suogel / brent Alun / Raaberrg
ligemegit aff huert / smpr saaa megit som her til behoff gø
tis / oc gø her aff en smprse

Lithargium Aure
Sulphur
Alumen
Diatriolum

v

ii

Tag

Paar Skab

Bacce Juneperi
Bacce Lauri
Zinzeber
Gariopellis
Carabe
Vinde erle
Alumen

Atramentum Sur
tereugo
Zinzeber
Alumen
Sulphur
vermicularis erugo

Tag Enebet thu lodt / Lauerber / Ingeset / Neglicker
Raff eller Brendesten / Spanngrønt / Alun / aff huert itz
lode / stød disse til puluer / oc siud en Simpelse her aff met
gammelt Simpt / oc simpt steden her met / denne Simpelse
er och god faar Skab oc Klaade.

Tag Dictril eller Raaberrøg / Ingeset stød til pul
uer / Alun / aff huert try quintin / Snogel / Spanngrønt / aff
huert itz halt lod / Tiare oc Simpt aff huert en skedfuld /
siud disse tilfammen oc gød her aff en Simpelse.

Der cxiij. Capittel.

faar Skab och Klaade.

Scabies

Der er en aff hudens wrenshed til hulcken paa
Latine kaldis Scabies / om den vil teg her oc
nogit handle / och denne kommer almindelig
gerne aff den onde vedske som sig vdi Lessue
ren forsamlet haffuer / oc omuendis der til en
ond damp och røg / huilcken den vddruffuendis krafft vd
driffuer til de yderste lemmer / Stundem kommer saadan
Skab aff Blodet / oc da er samme Skab rød och vedskac
tig / oc de som denne breck haffuer suedis megit / oc samme
Sued lucter ilde / oc Klaaer sig stedze / oc da bløer Skab
ben / stundem kommer Skabben aff Cholera rubea / oc da
er Skabben gulactig / reffner oc brender saare. Stundem
kommer hand oc aff Melancholia / da er Skabben rød oc
søt. Stundem kommer hand aff Phlegmate falso / da bren
der oc bider hand saare / efter hand haffuer klaait sig saar
hand stor pine.

Lagedom.

Kommer Skabben aff blodet / eller aff Phlegmate
falso / da skal den sugis Lessueraare ladis / der efter giff
hannem morgen oc aften en god d:ick aff denne effterfø
gendis Syrup / eller oc en aff de som her ossuen faare i det
Capittel om Paacker scressuen faar.

Tag Dfen

Tag Dfen aff Holtzurt oc Dfen aff Halurt ligeme Succus Enale
glt aff huert / siud oc rens disse / oc kryst dem siden igenem Lampane et Abs
en linkludlad Sucker her vdi oc siud det saa / at det bliff ^{sinifco}
uer en Sprup.

Brug siden itz aff de tøre Bad som offuenfaare i
det Capitil om Paacker screffne staa / oc smør dig saa i
Badet met en aff disse eftirfølgendis Simpelse da tøre
Skabben och lagis.

Tag Suineister / Giorstellig / aff huert itz lodt La
uerber itz lodt / Vinsten aff hvid Vin / hvid Rysert / Salt
aff huert itz quintin / gør her aff en Simpelse och smør
dig her met.

Apungia porcina
Sepum & iruinum
Bacce Lauri
Tartorum
Helleborus albus
Sal

Den Simpelse som gøres aff Blyhuit er saare god
saar denne bruck / om mand sig der met smør.

Drgentum Cerust

Tag Rude / Rosenolie / Blyhuit / oc Edicke / gør
her aff en Simpelse / smør dig her met vdi Badet.

Rufa
Oleum Rosarum

Skrepperødder / Salt oc Edicke støtte tilfammen /
och her met Skabben queden som sagt er lager hannem.

Cerusa
Acetum
Radices Rapar

Naller støtte met Salt och Edicke / oc brugt som
sagt er / lager oc fordriffuer Skabben.

Sal
Acetum
Ortica
Sal
Acetum

Det cir. Capittel.

Paar Vaarter.

A Grimonie støt met Edicke och lagt paa Agrimoni
Vaarterne som itz Plaafter / fordriffuer
dem.

Basilicons frø støt til puluer och paa Sem Basiliconis
Vaarterne stødt fordriffuer dem.

Løg støt met Salt och paa Vaarterne Løpe
lagt fordriffuer dem.

Sker en rød Hane i sin Kom oc lad det varme blod
komme paa Vaarterne / da forsuinde de.

V

iii

Enid

Paar Spedalsk Sot.

End Daarterne paa en hed Egekost met hullcke mand
saget en Bageron naar som mand vil bage brød.

Det 11. Capittel.

Om Spedalsk Sot.

En Spedalske Slugdom er en forgiftig
Slugdom/ hullcken som sig vdspreder off/
uer det gandske Lagomme och forderffuer
alle lemmer. Oc denne Slugdom kommer
aff atskillige ting/ som ere/ aff Lessuerens
onde Complexie/ som er hed oc rø/ eller
aff Lessuerens och Miltens forstoppelse/ desligiste och aff
suedehullernis. Stundt aff ont Veder oc luct. Stundt aff
mad oc drick som aff hed nature er/ huor aff blodet forgift/
its/ oc serdelis saar mand denne Slugdom/ om mand ader
Svinekød som er Tintet. Stundem vorder mand spd met
denne siuge/ oc det skeer fordi at en Spedalsk mand haaffuer
haaft legomlig samquem met en helbred Quinde / eller en
Spedalsk Quinde haaffuer haaft legomlig samquem
met en helbred mand/ huad som aff disse vndfangis / det
spdis met den Spedalske Siuge.

Tegen.

Ved disse Tegen kendis den Spedalske Sot. Huo som
den haaffuer seer ilde vd vnder Ansictet/ oc i det er røde eller
hulde plette/ Ppenbyrnerne haffue oc bliffue store/ oc pene
trinde/ vdi Ppenstenene seer mand røde taare/ oc ppernis
haat vdfalder/ Nafen haffnis/ vduortis er hun vid/ oc ind/
uortis sneffuer/ oc tal igennem Nafen/ induortis vdi mun/
den haff Dripbelen oc paa Tungen seer mand smaa Korn
store som Hirsegrøn aff atskillige farffuer/ lige saa som mand
seer paa de Suin som tintede ere/ saadane Korn seer mand
oc vnder Tungen naar som mand opløffter hende / Ten/
dernis

deris kôd oc frube ere saare / Anden och det gandske les
gomme lucter ilde / Reglene de ere fassuede som Ely och
ressne / kôdet imellem Tømmelfingeren och Pegesfingeren
for sunder eller boztprits / desligste oc saa Leggene oc kra
ene / alle lemmer de ere tunge oc soffue / oc klø steds / soff
uer søye oc dymmer steds giuselige oc forfælige dysime
Den siugts vand er klart oc skønt oc lit gult / oc er offuer
til at see som en olie / oc mand seer der i mange Blarer / oc
nedre paa bôden sand. Oc om den siugts Lessueraare lads
oc mand lader blodet løbe i iug kar / oc om mand lader no
gen Edicke paa samme blod / oc det begynder da at siude /
oc gissuer bobler aff sig / da hassuer den siuge Spedalsk Hot
oc om mand lader Salt paa samme blod / da smeltis icks
Saltet / oc om mand lader samme blod vdi en lindklud / oc
iioer det / da findis vdi kluden sand / eller oc smaa støcker
kôd / lige som det vaare sand.

Aff disse eftersølgendis Tegen kand mand forsare at
mand skal saa Spedalsk Hot. Om mand steds oc idelige
hassuer suare oc forferdelige dysime / oc øpene vord trins
de / oc Reglene paa henderne resne / saar Bese / oc om Lede
moderne steds soffue / disse ere den tilkommendis Spedals
ske Soth's Tegen.

Der ere fire haande slau aff Spedalsk Hot til. Den fyr. Tyria
ste kaldis Tyria aff den Hugorm Tyro / oc huo som hass
uer denne Hot / hans hud er blødt / oc iblant met affskalig
den vdi støcke tal / oc sidder der paa samme hud mange smit
ter oc hvide Vaarter.

Den anden Spedalsk Soth kaldis Alopitia / aff en Alepitia
Reff / huo som den hassuer / da er hans Ansiet rødt / hans
Skæg oc øpenbrynere haar falde vd.

Den tredie Spedalsk Soth kaldis Elephasia / aff Elephasia
Elephanten / huo som denne Soth hassuer / hans Ansiet
D IIII oc det

Spedalck sot

oc det gantske legomme er fuld aff knoxter oc knuder ind-
uortis vdi kddet.

Legen

Her vil teg nu lere huorledis mand kand forfare om
nogen haffuer spedalck sot. Den siuge skal Aareladis/saa
skal mand legge vdi blodet ih ny gjort ferst Eg / haffuer
hand Spedalck sot / da bliffuer samme Eg hart lige som
det haffde verit saadet paa en ild.

Eller mand maa tage en Synaal oc sting den siuge
met hende vdi en Aare vnder knaene / følger hand det ico
ke da haffuer hand Spedalck sot.

Eller mand maa Aarelade den siuge / oc naat som
Blodet er vordet kalt / skal det ladis vdi en linpose eller i
en linklud / oc tho det vdi vand lige som spire sagt er / bliff-
uer der da Sand eller Rød vdi posen / da haffuer hand
spedalck sot.

Lagedom.

Denne Slugdom kand icke vel hielpis oc fordriffuis
neppelige / vden saa er at mand bruger gode raad oc Lage-
domme der til met det første for end Slugen befestis forme-
git i Gennifken och saar offuerhaand / huilcket saaledis
ske skal.

Succus Fumisterre

Mand skal tage Jordrøgs vrtis of try pund / den
siude oc klare / och lade der saa vdi saa megit Sucker som
der til behoff gøris / oc saa gøre her aff en Syrup / aff den-
ne Syrup skal mand giffue den siuge afften oc morgen huer
gang en passelig drick.

**Pisule de Fumo
terre**

Der effter skal den siuge purgetis met Pillen aff
Fumoterre / aff disse skal mand giffue den siuge ih quintin
eller halt andet til lige.

**Fumus terre
Scabiosa
Melilotum
Chamomilla**

Der effter skal mand tage Jordrøgs Vrt / Scabiose
vrt / Anur / Chamilleblommer / oc andre saadanne Vtter /
oc her aff skulle gøris tørre Suedbad / oc mand skal giffue
den siuge for hand gaar vdi badet ih quintin Teragelse.

Der

Om nogen brender sig. rrrrbli.

Det effter skal den siuge smøris met denne Smørelse
som saaledis er bered oc tilgiort. Hand skal tage Vin ^{Vinum}
ith pund / Suogel sex pund / Sølffskum ith lode / her aff ^{Sulphur}
skal gøris en Smørelse / oc met denne Smørelse skal den ^{Litargirum aurei}
siuge smøris strax der effter at hand haffuer badet.

Hand maa och gøre en Smørelse aff Sulticifer /
Suogel oc Smøri / oc her met offte smøre den siuge.

Det xxi Capittel.

Om nogen brender sig.

Breder sig nogen aff Ild / her Vand /
gloendis Jern / eller aff ander / da skal
mand bruge denne efftersølgendis Smø-
relse / hun ledker och vddrager heden.

Hand skal tage ferst Rosenolte fire lodt /
Blommen aff sex ferke Hønse Eg / disse skulle røris och
blandis vel tilsammen / saa at det vorder en tynd Smørel-
se. Men haffuer hand som brender er stor oc suar pine / da
maa mand lade her vdi lit Saffran smaat støt til puluer /
her aff skal smøris paa en linklud / oc den skal leggis paa
feden. Til saadan Smørelse maa mand oc vel iblant
met tage lit Soluin Armenum.

Her nisse smurt paa den brende sted / ledker oc saare
vel.

Haffuer nogen forbrent sit Ansiet / oc reddis at øyene
skulle lide skade der aff / eller om de der aff ere hoffne. Da
skal mand tage vand som brent er aff Jernurt / och legge ^{Aqua Herbens}
vdi Kerne aff Querc til at blødis / da giffue de en
tyck slim aff dem / saa skulle de kryftis igennem en linklud
her aff skal mand smøre paa Ansiet / och paa de andre
Ledmer.

v v

Om

Maar den Kaaldefuge.

Cerasa
Camphora
aqua Rosarum
Albumen ou

Om mand vil løse den forbitende Kæ som fast sidder /
da skal mand sage Glyhuit tre lod / Campher tre hale
quintin / Rosenmand hal andet lod / det huide off tre Eg /
diffe skulle røres vel tilsammen vdi en Stenmortere / saa
at her aff vorder en tynd Smørelse,

Faartalen.

Maar den Kaaldefuge.

En Kaaldefuge er titid andet vden en wnaturs
lig hede / optent vdi Stetter huilcken sig vdi pres
der vdianden och Blodet igennem Aaret och
Sener vdi det gantske Legomme.

Guert Kaaldefuge haffuer fire tider / som ere begyn
delsens forøgelsens / stille staaendens / oc tilbøgelsens tid.

Kaaldefugens begyndelsis tid er / naar som den na
turlige hede begynder at gaa vild / for den onde vedske skyd
som er indplanteret vdi nogen Lem.

Forøgelsens tid er / naar som heden begynder at staa
imod den indplantede onde vedske.

Stille staaendens tid er / naar som naturen och den
onde vedske strider veldelge imod hin anden / oc mand ser
da at naturen faar offuerhaand.

Tilbøgelsens tid er / naar som naturen haffuer fald
kommet striden met den onde vedske / oc haffuer faalt off
uerhaanden / och den wnaturlige hede forgaar och siugen
lettis.

Nogle Regle.

Diffe Regle skulle holdis vdi alle Kaaldefuger.

Den første om den som Kaaldefuge haffuer / haffuer
store Aarer / gider adt / et løs vdi liffuit och haffuer ingen
begyndelse / oc er ty formeget mactløs eller forskæbellig / da
skal hand Aareladis.

Anden

Paar den Kaaldesiuge xxxviii.

Anden Regel. Er Kaaldesiugen aff den vedske Chole-
ra/da skal mand føye Blod vdlade til lige/for di at Blo-
det er Cholere Bitzel. Men er Kaaldesiugen aff nogen
anden vedske/da skal her lige tuert imod handlis.

Tredie Regel. Mand skal haffue art paa den siugts
Byst/om Aanden dragis suarligen/eller letteligen/om
den siuge hoster/paa det/at mand skal icke giffue den siu-
ge hues som surt er/som mand van er at gøre vdi saadan
Siugdommer/paa det at den siuge skal icke anamme skade
her aff.

Fierde Regel. Vdi siugens begyndelse eller ende/
skal mand icke giffue nogen sterck Lagedom som purge-
rer/for di at den onde vedske eller materie som stuer ind i
Aarterne/røris saare her aff/oc der effter følger døden.
Men sacte oc bløde Lagedommer maa mand giffue/och
de skulle stedze giffuis tho timer før end Siugen tager
nogen.

Femte Regel. Om mand seer en sky vdi den siugts
band/da skal mand icke mene at det er for piffu-
gens/for di for end fordsffuellsens tegen siugis/skal handet
vete klart/och vedskens effuerf!ddigheds tegen skal icke
være der vdi/och naer som det spinderbydis/da seir mand
først de rette tegen der vdi.

Stette Regel. Naer som mand haffuer Aarelade i be-
gyndelsen effter mand haffuer først kaalt den Kaaldesiuge/
sammeledis oc purgerit/och den siuge siden finge Hoffuets
uerck/da skal mand strax sette faare paa hans Nase en
Egel/oc faare paa hans Dände tho eller tre.

Om den som haffuer den Kaaldesiuge finge Bug-
lås eller løsen/da skal hun icke strax stillis/vden saa
vore/at den siuge blesfue formeget skadelig der aff.

Stender. Mand skal oc vel til se/saa at den siugts
Tunge icke forbyendis oc bliffuer sort/for di skal mād giffue
den

Paar den Kaaldefuge Effimera.

den fuge Blommer som haffue legte vdi først vand / eller
oc Eleenariinn som glore er aff Blommer / eller andre sa-
danne som her til tiene och kyle.

Det cxii. Capittel.

Paar den Kaaldefuge Effimera kaldet.

Den Kaaldefuge Effimera kaldet den darte
vdi tre dage vdi det lengste / oc vdi det flecke-
ste vdi fire oc tiuffue timer. Oc denne Kaal-
defuge haffuer hendis naffn aff en fisk som
sag kaldes / om hulleken Plinius vdi sin ni-
ende Bog scriffuer / at den samme dag som hand fødtes
vdi / da dør hand oc / oc om hand leffuer lenger / da leffuer
hand icke offuer tre dage / Saaledis gaar det oc til med den
ne Kaaldefuge / hun vaier icke vden i tre dage / och siden
faar mand effter hende / Suinde soth / Eticha kaldet / eller
oc andre onde Kaaldefuger.

Denne Kaaldefuge kommer aff atskillte ting / stund-
den aff stor hede / lige som aff Solsens eller anden hede /
eller at mand bader for het / huor aff suedehulerne tilfcaaptes
och løcktes. Kommer den aff hede kand forfaris aff disse
Tegen.

Aff hede

Er denne Kaalde kommen aff Solsens eller aff an-
den hede / da er den singls Gossuitt het oc vercker saare / sa-
meledis det hele Ansiet er rødt. Der flyder och stundem en
hed vedske ned aff Gossueditt vdi Nasen / oc brender der in-
de / hans Pulssaare slar føle.

Aff kald

Denne Kaaldefuge kommer oc stundem aff for kuld
oc da er Ansiet satffuit som Bly / oc hans Legomme er vd
uørtis kalt / oc Gossueditt tynges saare paa den fuge.

Denne Kaaldefuge kommer stundem at mand haffuer
bruger offuerflødis hed mad och driick / eller och at mand
haffuer tagit til sig nogen Lagidem som haffuer verit
aff hed

Paar den Kaaldefuge Effemera cxxxix.

aff hed oc tøj complexe / lige som aff disse / gammel sterck
 Vin / Rødløg / Hvidløg / Peber. Euphorbium / oc de som
 disse ere lige / naar som mand saadanne vskickelige bruger /
 oc vld disse tegen kendis denne Kaaldefuge. Den siugis **Tegen**
 vand er rødt / oc haffuer stor hede / oc suar pine vdi den høj-
 te side hof / Leffueren.

Denne Kaaldefuge kommer oc stundem der aff / at
 en røtter sig formegit / lige sō en løber saare fast / eller saare
 atbeyder / oc aff disse tegen kendis hun. Den siuge haffuer **Tegen**
 al stidze paa sit Legomine stor hede / hans Lemmer eller
 Ledemoder de vercke saare.

Denne Kaaldefuge kommer oc stundem aff hastige
 hed / brede / oc sortpinesse / och hun kendis aff disse tegen. **Tegen**
 Den siugis Ansiet er rødt / Dyene ere store oc røde oc de
 krybe fast ind i Hoffuedet / oc de løbe fast omkring.

Denne Kaaldefuge kommer oc stundem / aff sortig /
 angst / oc modgang / oc hun kendis aff disse tegen. Den
 siuge er bleg vnder Ansietet / Dyene de krybe dybt ind i
 Hoffuedet / Pusaarterne slar factelig oc spie.

Lagedom.

Kommer denne Kaaldefuge aff Solsens hede / oc hun **Aff Solsens hede**
 tcke forgaar paa den anden eller paa den tredie dag / da
 skal den siuge settis vdi itz luncket Karbad / saa atz hand
 kand suedis / efter at hand haffuer saaledis badet / skal
 hand settis paa en kolder sted som strøt er met Pileløff /
 oc saa skal den siugis Nase smørts met stole olie. **Det Oleum Solarum**
 efter skal mand tage Rosenolie oc Vinadiche / ligemegit **Oleum Rosarum**
 aff huer / disse skulle blandis vel tilsammen / her met skal **Acetum vini**
 mand smøre Vanden / Tindingerne / hendernis oc føder-
 nis Leder. Mand skal oc giffue den siuge om morgenen /
 midt dagen / oc om aftenen naar som hand vil nedlegge sig
 til søfne

Faar den Raaldeſiuge

til ſøffns. Welck ſom er gjort aff Valmuefrø oc aff vand/
huer gang en god drick / Hand ſkal oc iblant met giſſue
hannem naat ſom hand tpiſter / iſh ſtøcke Bzød ſom bløt
er vdi kalt vand / och alt hves ſom hedmer ſkal hand fly.
Hand maa vel dricke ſur Vin ſom er blandet met vand.

Aff kuld

Lanemilla

Anetum

Waflicon

Om denne Raaldeſiuge er kommen aff kuld / oc om
ſiugen hannem nogit forlader / da ſkal mand tage Cammills
leblommer / Dil / oc Baſilicon / oc ſiude dem vel i vand /
ſaa ſkulle diſſe Drter oc vand ladis vdi en Ballig / offuer
hende ſkal den ſiuge ſettis / ſaa at røgen eller dampen der
off kand vel komme op omkring hannem / deſ ligtiſt vdi
hans mund. Eller mand maa gøre it Karbad aff forſcreff
ne Drter oc vand. Och eſſter ſamme bad ſkal den ſiugis
Pande / Tindinger och Handleder vel ſmøris met Olie
aff Dil.

Aff Sorg oc Wæds

gang

Lanemilla

Anetum

Er denne Raaldeſiuge kommen aff Sorg oc Wæds
gang / eller aff tpihed / da ſkal den Siuge ſaaledis hielpis.
Hand ſkal tage Cammilleblommer oc Dil / off huer tpo
henderfulde / oc ſiude dem vdi vand / och ſiden ladis vdi en
Ballig / vdi huilken den ſiuge ſkal ſette ſine fødder / eller
Been / indtil Knæerne / oc hand ſkal vel ter tilteckts / ſaa at
røgen her aff kand komme omkring den ſiugis Legøme /
oc vdi hans mund / den ſiugis Been de ſkulle vel gnidis
nedat / det gøi hannem gaat. Der eſſter ſkal den ſiuge
gaa oc ſpatzere oc ſig ſaaledis tpre / oc hand ſkal tage ſig
vare for kuld / ſaa at hand icke forkølis. Oc hand ſkal
de den mad ſom maadelig vermer oc vel fordyffuis / hand
ſkal oc leſſue ſparſomnelig met mad oc drick.

Aff Bed nad

Opſocara

Aqua Plantaginis

Er denne Siuge kōmen aff heder mad oc drick / da ſkal
mand giſſue den ſiuge Opſocarium met Welck ſom gjort
er aff Valmuefrø / oc om Siugen hannem forlader paa den
anden eller tredje dag / da ſkal mand giſſue hannem aarle
om morgenen faſtendis at dricke Weybredvand / huer gang
try eller

try eller fire lodt. Mand skal och tage Endnuie vand fire
 lodt / vand / aff den store Jernurt / eller blaa Spence / thu
 lodt / først killeuand ith lodt / disse skulle røris vel til sam-
 men / oc her vdi skal voddgpris ren Hø / oc skal leggis off-
 uer Lessueren:

Ordinantz.

Den siuge skal ade den mad som lettelig fortæris
 eller fordyffuis / lige som disse / vnge Kit / vnge Høns /
 Duinefødde vel saadne / ingen salt. Mad skal hand ade /
 hand skal oc lessue sparsommelig met mad oc drick / oc naar
 hand haffuer saait sig mad / skal hand gaa oc spatzeren paa
 den sted som god luct er / da bliffuer hand nest Guds hjælp
 helbrede igen.

Went kommer denne kaalde siuge aff sorg / angist /
 modgang eller nød / da skal den siuge saaledis hjælpis /
 Mand skal handle met hannem venlig oc kerligen / oc giff-
 ue hannem gode oc venlige ord / oc komme hannem til afhj-
 lee / mand skal oc bruge Harpeleg / Trompeleg / eller an-
 dre saadanne / huor aff hand kand gladis / skal icke helder
 vere lunge paa en sted / men paa den sted som løstigt er /
 hand skal och stundem bade oc suedis / men dog skal hand
 icke bade for het / oc naar så hand noge stund haffuer huilet
 sig effter badet / da skulle alle hans Lemmer eller Leder-
 moder singres met Rosenolie / eller fiole olie. Det gøi den
 siuge saare got om hand rois met varint vād / den stund
 vdi badet er / oc naar som hand skal indföris vdi sine klæ-
 der / skal hand atter singris lige som tilfoen. Mand skal
 oc lessue renlige oc kyphelige / och hand skal bruge den mad
 som køler vel och fordyffuis / och serdelitz skal hand ade
 Byguelling / oc mod affteenen dricke Byguand / her aff kops-
 lts hand vel / hand skal ingen Vin dricke / oc ey helder bruge
 den mad som hedmer.

Aff Sorg Angist

Oleum Rosarum
 Oleum Violarum

Ordinantz

Det

Faar den hede Kaaldefuge.

Det trit. Capittel.

faar den hede biendendis Kaaldefuge Lauson
eller Sinochus aff Lagerne kaldede.

DEn hede oc biendendis Kaaldefuge hulle
ken nu i dette Aar. M D L vi. Her vdi
Danmarks Rige saare regerit haffuer
kommer al stedse met hede aff den vedske
Cholera/naar som den indplanter sig i de
Aarer som ere hofst Hiertit/Haffuen/eller
Laffueren. Denne Kaaldefuge kommer och stundem aff
den røde Cholera/som er blandet met den salte Phlegma/
oc vdi disse Tegen kendts hun.

Tegen.

Hoffuedet oc det gandske Legomme er hit / øyne ere
røde / hand kand icke soffue / Tungen er røt / och røstter
saare Hiertet røstis eller skelffuer / iblant met daaner eller
besuiner / hans skel och forstand formindtis / hand kand
icke gaa til stols / eller oc haffuer megen løsen / och en røt
Hofte / Pulsen er liden oc slar fast / hans vand er røt och
subtiligt / oc huo som denne Kaaldefuge haffuer / faar och
almindelig gerne den Gulesot.

Huoledis den siuge skal holdis met mad gøis føye
behoff at scriffue / fordi at huo som denne Kaaldefuge haff
uer / hand vil fast helder dicke end ade / dog maa mand
giffue den siuge Høns som saadue ere indtil kødet falder
fra benene / oc siden støt i en Worthere oc kryst met saadet
igennem en Haardug / oc siden samme saad tilredt met liden
Haffran. Ingen hede vter skal den siuge bruge / oc icke
helder nogen sød Melck / men Velling eller grød som redt
er vdi sur Melck met Bygryn / Haffregryn / eller Risengryn
maa mand giffue den siuge / oc al den stund Kaaldefugen
holder den siuge / da skal mand icke giffue hannem at ade /
men

1517 Paar den hede Kaaldestuge. cxi.

men naar som siugen hannem noget forlat haffuer.

Lagedom.

Quo som denne Kaaldestuge haffuer hand skal saales
dis hielpis. Høst om den stuge saa sterck er/oc tiden/lyg-
ligheden och alderen sig saa skicke vil / da skal den siugis
Laffuereare ladis. Oc siden skal vedskæn blødis met Elec-
tuatio de Succo Rosarum/eller met Diaprunis lapatiuo
eller met fiole Syrup. Hand maa saaledis bløde den en-
de vedske/ Hand skal giffue den siuge fiole Syrup blar-
det met Endiue vand/ oc met ith lodt Cassia fistula som
nylige vddragen er. Der efter skal den onde vedske vds-
driffuis met Piller eller andre lapatiua / om huilke offte
offuenfaare sagt er.

Electuarium de
Succo Rosarum
Diaprunis
Syrupus Dielara

Eller mand maa purgere oc rense den stuge met den
ne Purgatz/huילken som borttager L holeie mact/ oc for-
andrer Stugen/ och holder Bugen oben saa at den Stuge
haffuer god Stolegang.

Purgatz

Hand skal tage Seneblad thu lodt/ Skerspøde smaa
skaaten hal andet lodt/ Engelspøde ith lodt oc smaa ska-
ten rødder aff den store Bernurt it halt lodt/ Bler mer da
mascene fire lodt eller sep lodt/ aff de smaa Rosinet ith lodt
Stortetungis vrtis blad try/ alle disse skulle siudis i halff-
anden paat ferst vand indtil trediedelen er indsaaden/ siden
siis igennem en lindklud oc i en mindre lerpaaite / och saa
skal der vdi ladis Sucker fire lodt / och lit Tormaandz
fiols blomster/oc lade disse saa stude igen/ och siden atter
igennem siis / aff denne Lagedom skal mand giffue den
siuge ith lidet passeligt Glas fuld til lige/spøre varmt stort
her paa skal den siuge faste en tjo eller tre timer. Men om
den onde vedske baare saa forbrænt at hun icke aff denne
Lagedom flyde vilde / da skal mand lade vdi forscressne
vdkryfte vand ith lodt Cassiam fistulam/ eller oc ith quin-
tin Rhabarbara/ Huilken aff dem mand selff vil.

Sere
Elyciriza
Polipodium
Licthorea
Prune damascene
Passule Corinthie
Scelopendria

Æ

ffaar

Paar den hede/kaaldesluge.

Erst

**Syrupus Violarum
et Rosarum
Prune Damascene**

Paar den store oc suare tørst som den siuge haffuer/
maa mand giffue hannem/ om morgenen. middagen oc om
afftenen/ stole Syrup / eller Rosen Syrup / blandet met
tøffer saa megit vand som tørre Blommer ere saadne vdi
Hand maa och giffue den siuge Rosenuand / Sureuand /
Boraseuand / Dyrungts vris vand / Portulake vand
Aakande blomsters vand / Endiueuand / Jorberuand /
hulckit som mand kand faa oc bekomme. Indsyede Kir
seber / Ribes / sure oc søde Pomerantz / Ribes / Jor
ber / oc sure Kirseber maa mand giffue der. siuge met Rosen
uand som met Sucker er blandet / sure Ebbledere oc go
de. Hand maa oc giffue den siuge Syguand at dricke / oc
om mand legger vdi sam me vand tho ellertre stielcke aff
Blansers vrt / da lesker det desbedre tørsten.

Hand maa och giffue den siuge iblant met vdi mun
den at holde / Rosensucker / Syrup aff Blommer / aff Kir
seber / aff Aakandeblomster / alle disse ere oc godet hi de k
le oc søcke tørsten.

**Paar Hoffuituerck
Oleum Rosarum
Syrupus Portulacae**

Paar den store och suare Hoffuituerck som den siuge
haffuer / skal mand tage Rosenolie / Dsen aff Portulake
vrt / oc Edicke / aff huert thi lodt / disse skulle blandis vel
tilsammen / her vdi skulle linklude vaadegoris / oc legges
lit lunkede paa Panden oc vdi Tinningerne.

**Oleum Rosarum
Albuemen oui
Acetum**

Eller mand maa tage Rosenolie / det huide aff Eg
get och Edicke / och røre dem tilsammen / och bruge dem
som sagt er.

Eller mand maa tage Rosenolie / Rødsandel / och
Bygmel / ligemegit aff huert / oc røre dem tilsammen met
Rosenuand / oc gøre her aff en Dey / oc legge den paa Pan
den och vdi Tinningerne som sagt er.

Eller

Paar den hede Naalbesluge cxi.

Eller mand maa giffue den siuge om afftenen imed
naten och dricke Valmuefrø smaa støt/blandet met Vand.
Vand skal och her vdi vaadgørre linklude / och den brug
ge som sagt er.

Eller mand maa støde Valmuefrø smaat och lade *Semen papaueris*
der paa ith aff disse efftersølgendis huilckit som mand
kand faa och bekomme som ere / Rosenuand / Lectygeuand
Hyldeblomsters vand / Fernurteuand / Natpkaduand /
Bakandebloomsters vand / oc siden skal det kryfts igennem
en linklud / oc her vdi skulle linklude vaadgørre / oc vindis
varme omkring Hoffuedet / da stillis pinen oc den siuge
faar ro / Rosenedicke / Stoleedicke / Rosenolie / Stoleolie /
haffue samme dyd oc krafft som før sagt er.

Om den siuge kand icke soffue / da skal mand tage *Søffn at gøre*
Lectygefrø / oc Handele smaa støtte / oc Lectyge Dess /
aff huert thu lodt / disse skulle blandis met Rosenuand oc
Rosenolie vel tilsammen / her aff skal gøres plaaster oc bin
dis om Hoffuedet / och naar som det bliffuer riit / da skal
det vaadgørre igen / oc brugis som før / da stillis pinen
oc den siuge faar søffn.

Eller mand maa tage Vedbende som Døyer vd met *Hedera terrestris*
Jorden / oc støde den vel met Edicke oc Rosenuand / och
binde den om Hoffuedet / da stillis pinen oc den siuge faar
Søffn.

Med naten naar som den siuge vil sig nedlegge til ro
och huile / da skal hans fødder eller ben settis vdi varmt
vand / gndes oc klaats nedat / siden skal den siuge leggis
til søffn / och hans fødder skulle ligge bare neden til. Oc
om

Faar den hede Raaldefiuge

Om hand bleffue om naten megit skøbelig och mactlös /
och ville daane eller besumme / da skal mand tage
Rosenuand / och helten saa megit Edtcke och blance
dem tilsammen / her vdi skulle vaadgøris iho linklude / huer
saa stor som en nessue / och mand skal saa den siuge en aff
dem vdi huer sin haand atij holde indtil de bliffue varme
oc tørre / disse linklude de skulle offte brugis oc fornyis / da
vddrage de heden aldelis / och siørcke den siuge saare vel.
Met dette forscressne skal och den siugis fødder siugis
vnderneden. Eller mand maa voddgøre ten Høi her vdi / oc
binde den vnder fødderne.

Om nogen suglig Quinde som er met foster siuge
denne Raaldefiuge / oc om det end vaare paa hendis vder-
ste tid / da maa mand bruge til hende denne forscressne La-
gedom vden al sorg oc fare.

Siende vdi Quin-
den

De som haaffue denne Raaldefiuge de faa ee ont vdi
munden oc vdi halsen aff den store hede / oc de skulle saale-
dis hielpis / mand skal tage iij off disse effterscressne vand
huilcket aff dem mand faa oc bekomme kand / som ere Vey
bredeuand / Rosenuand / Rahelsuand / Rattofteuand / eller
och vand som brent er aff den store Ratoft huilcken wi her
vdi vaare land Rosen kalde / och mand skal legge aff sam-
me Rattofte Rosen sø tiurde ee i it aff forscressne vand ind
til vandet bliffuer brunt / met samme vand skal munden off-
te thots oc disligste her met klucke vdi halsen. Eller mād
maa lade vdi forsaede vand Ofen aff Worber / eller Sy-
rup som aff Worber gjort er / och der met handle som
sag er.

Quinens Saar

Faar mundens oc halsens Ressuet eller Saar / skal
mand tage kerner aff Queer eller Basilicons frø / eller
det frø Psiliū / som findis i Apotecken / aff disse skal leg-
gis vdi forscressne vand / saa bliffuer der en slim paa
vandet

157 faar den daglige Kaaldefuge. cxlii.

vandet met den skal mand smøre den sted som saar er.

Hierter der pinis oc aff den store hede / thi skal mand Hiertet at spræke
tage rød Sandel / lit Safran och Cardamomet / oc støde
dem til puluer / och blande dem vel met iis aff forscressne
vand / oc vdi samme vand skulle inklude vaadegris / och
lit vermis / oc leggis offuer Hiertet / da styrckis oc kplis
Hiertet.

Haffuer nogen denne Kaaldefuge / och saar her til Onde Tegen
Bickelse som varer vdi fire oc tiussue timer ellit lengre / det
er opdsens disse tegen.

Det cxiii. Capittel.

faar den daglige Kaaldefuge.

Rhumerina febris / eller Quotidlans
febris / det er den daglige dags Kaalde-
fuge / oc hun komer aff den vedske Phleg-
ma / hulleken som induortis / eller och vdi
uortis vdi Aterne rønder / och kommer
denne Kaaldefuge almindelig gerne der aff
at mand gaar Ateckeløs / oc stedze bruger vdi vride den
mad och drick som den Kaalde Phlegmatis vedske spøder
oc forøger / hulleken ofte nedflyder aff Hoffuedet ind vdi
Haffuen och lige met vdtørret. Børn de saa ofte denne
Kaaldefuge / oc serdelis om Vinteren / oc mest her vdi vaar-
re Land som ere saare kaalde frem for andre Land oc Rits-
ger / oc om denne Kaaldefuge er induortis vdi Aterne / da
haffuer den fuge stor Kuld / oc siugen røfter hannem saare
Men er Koldesfugen vden saar Aterne / da frys den siu-
ge saare / oc haffuer stedze stor kuld / och naat som kulden
forlader hannem / da røfter siugen hannem icke saa saare.
Oc denne Kaaldefuge faar gammelt folck aldermest oc ser-
delis de som ere kolde aff naturen / oc haffue en vedskactig
Complex.

¶ iii

Tegen

III. Paar den daglige Kaaldefiuge.

Denne Kaaldefiugis Tegen ere disse. Naar som den
ne stuge nogen først tager / da tager hun hannem met stor
Hede / hans Pulsfaare er liden / oc sidder dybt inde / hans
vand er hult eller blegt. Och men saa er at denne Kaalde-
stuge er aff Phlegmatis vedske fordi brugis oc til den at-
skillige Lagedommer fordi at der ere atskillige slau Phleg-
matis vedsker til.

Didinantze.

Er denne Kaaldefiuge aff den naturlige Phlegma-
tis vedske / da skal den stuge holde en god skickelig Didi-
nantz baade met mad oc drick / gaat vngt ferst Dyekød
maa hand ade / desligiste / Høns / blødsaadne Eg / oc aff
disse viter maa hand bruge / som ere fienickel / Galiga /
Aeglicker / Canelebarck / Ingefer / hand skal ingen Vin
dricke vden hand met vand blandet er.

Lagedom.

Hand skal stedse / ihukomme den første Regel som
offuenfaare screffuit staar om aareladelse / Siden skal mand
tage Chamilleblommer / oc Dil / och dem siude vdt ferst
vands her vdt skulle den siugis fødder vel badis oc thois /
klaats oc gnids vel nedat / oc naar som hand haffuer saa-
ledis thoit oc badet dem / oc de ere tiurde / skulle de vel gnis-
dis vnderneden til met Salt oc firoleolie tilfammen blande.

Der effter skal den stuge om hand er aff sterck natur
och Complex (hulckit mand stedse acte skal) saaledis
tensis eller purgeris / och denne Lagedom maa brugis til
allehaande slaus Kaaldefiuger / oc skal saaledis gøis.

Radix Sambuci

Hand skal tage Hyldeod / oc tho hende ren / oc skaff-
ne den øfuerste sorte barck der fra / oc siden tage den hulde
mellenbarck / aff samme mellenbarck skal mand tage ith
halt lodt / oc støde den vel vdt en Mortere / siden skal hand
leggis vdt saa megen Brendevin som der hand gaa vdt tho
Lgger

Paar den daglige Kaaldefuge. cxiit.

Eggeskal/der vdi skal hand saa ligge vdi tre timer eller
 oc lenger om mand vil/siden skal hand krytis igennem en
 lindklud / oc giffue de siuge der off at dricke met Breuent
 Oc om den siuge gidder icke dricket Breuent/da maa
 mand vdkrytis aff Hyldepøderne saa mege **¶** som en spie
 Valnød kand vere / oc giffue det den siuge met Eriksaad
 som inced Salt eller fet er vdi kommit/eller oc met en drick
 øl. Somme siude denne Hyldebarek vdi vand oc giffue den
 siuge dette vand at dricke. Denne drick vdriffuer den on-
 de vidske huez aff Kaaldefugen kommer / oc naat som den
 siuge haffuer tagit denne drick til sig/ da skal hand gaa oc
 spadseere bort oc igen / oc der paa faste vdi sex timer/ da vdriffuis
 den onde vedske baade offuen oc nedent vdi. Oc vdi
 Kaaldefugen icke forlader den siuge/da skal mand attes
 paa den siette dag giffue hannem forsagde drick / da forlar
 der siugen hannem och hand bliffuer nest Guds hielp sels-
 bred. Denne samme drick er oc god til dem som haffue rdt
 nogit som vsunt haffuer verit oc naturen der icke taaler och
 fordrage kand / om de hannem til sig tage samme dag som
 de saadant vsunder maade haffue.

Eller mand maa rense och purgere den siuge met isch Purgais
 halt eller helt quintin Rhabarbara (effter Personens styrke
 och leplighed) smaat støt til puluer / met saa megen god
 Breuent som der kand gaa vdi en Eggeskal.

Her skal mand mercke/om saa skede at den siuge spræ-
 de oc siuge Løsen oc Bugløb aff sig self paa den siende
 dag effter at siugen hannem først tog / da er det isch gaat
 Tegen der til at Kaaldefugen vil forlade den siuge.

Naar denne Kaaldefuge maa mand giffue den siuge
 om morgenen den siende hand fastendis er oc spænd siuge
 hannem tager/isch halt quintin Euphorbium støt til puluer **Euphorbium**
 K. iiii met

Paar den daglige Kaaldeſuge

met en Eggeſkal fuld aff Brendevin. Oc denne Lagedom ſkal brugis huer tredie dag ind til Siugen forlader den ſuge.

Aſa fetida

Eller mand maa tage iſh lod Aſam fetidam / oc ſludde den i Vin / oc ſiden ſit oc kryſte den igennem en linklud / oc lade vdi det ſom vdkryſt er / Sucker oc Honnig / oc lade det ſaa ſaa en opſød igen / her aff ſkal mand giſſue den ſuge en god drick før end Siugen tager hannem.

Tanaſetum

Regenſan / eller oc hendis frø och Blomſter / ſaa den vdi Vin oc den druckes / fordriffuer allehaande ſlaus Kaaldeſuger.

Oſtrutium

Hand maa tage Meſterurt en eller tho hender fulde / ſtøde dem vel / oc lade der paa halff anden paat Vin oc lade det ſaa ſtaa en nat / ſiden ſkal Vinen ſit der fra / och mand ſkal ſaa lade anden Vin paa Orterne igen / lige ſom førre / aff denne Vin ſkal mand giſſue den ſuge mod nateride en god drick at dricke / och denne Vin ſkal ſaaledis brugis vdi ſice eller ſem affne / eller oc lengre om behoff gøris.

Agaricus

*Succus Fume
terre*

Eller mand maa tage Agaricum (det er en liden hudd Rod ſom voper nedre vid Roden aff Granetra) iſh lod / oc Fordurtis Os iſh lod / diſſe ſkulle blandis tilſammen / och denne Lagedom ſkal mand giſſue den ſuge tre timer før end Siugen tager hannem.

*Radiſ Pimpinelle
Aqua Verbene*

Eller mand maa giſſue den ſuge huer morgen iſh quintin aff Quesurte Rod ſtøt til puluer met vand ſom brent er aff Jernurt. Eller mand maa ſiude ſamme Rod i ferſt Kildevand / oc giſſue den ſuge det varmt at dricke.

Senapium

Eller mand maa giſſue den ſuge Senep ſtøt til puluer met Wiſp at dricke en time før end Siugen tager hannem.

Theriaca

Eller mand maa giſſue den ſuge tho timer før end Siugen tager hannem iſh quintin Andromachi eller Salesni Theragelſe met varmt vand at dricke / oc denne Lagedom ſkal giſſuis huer ſterde dag.

Det

1517
Paa den tredie dags Kaaldefuge cxlv.

Det cxiij. Capittel.

Naar den tredie dags Kaaldefuge.

DEn tredie dags Kaaldefuge kaldis aff Lægerne febris hemitritens / eller febris tertiana. For den skyld / at naar som mand haffuer haffte hende en dag / da er mand den anden dag fri saar hende / och saar hende igen den tredie dag / saa at mand er fri for hende en dag. Och denne Kaaldefuge kommer almindelig gerne aff den vediske Cholera / och hun er aff tuende haande slau. Den kaldis Tertiana vera / oc hun kommer aff den røde Cholera / oc samme Kaaldefuge holder den siuge almindelig gerne vdi trettien timer / och den siuge tøjstet saare / haffuer de der til met stor kuld / och stor hede / hans vand det er gult och skønt / Pulsaaren er liden oc slar fast. Den anden Kaaldefuge kaldis Tertiana nota / oc hun er lige som Tertiana vera / vnder tagt aleniste / at den Cholera vediske er blandet met Phlegmatis vediske / Thi bruger mand til den de Lagedomme huilcke som Cholera oc Phlegmam rense / lige som disse / Hercke / Kentskel / Anis / Asperagus / oc andre saadanne.

Didimaniz.

Vdi denne Kaaldefuge maa den siuge ade / Lammes kød / Kalfsuekød / unge Caponer och Høns / unge Rind / Algerhøns / Dye och Kalfsuefødter saadne ind til kødet falder fra benerne / blødsaadne Eg maa hand och ade / sød Melck skal hand icke bruge / men sur Melck som er saaden met Salute maa hand iblant met bruge / Men Handmelck / eller den som gøris aff Valmue maa hand bruge. Vand som met Sucker saadet er / Eller oc Byguand maa hand drycke / Thi disse køle oc sløike tøjst.

Lagedom.

Thi skal mand om tiden / alderen oc leyligheden sig saa

Paar den tredie dags Kaaldesluge

giffue vil da skal mand lade sla Lessaer Aaren/eller Mes-
dainen/oc paa tredie dagen der effter Milt Aaren.

Der effter skal mand giffue den Sluge offte aff den-
ne Lagedom/saa offte som mand self vil/oc den skal saa-
ledis gøis.

Licore

Scolopendria

Mand skal tage den store Jernurtis Blomster och
rødder aff huert en-haandfuld/ ihu blad aff Storteningis
vris Blad / disse skulle siudis vdi tre paattet vand indtil
en paat er ind-saaden/oc saa skal det stis igennem en klud/
oc der vdi ladis ihu lodt Sucker / oc der skal gemmis vdi
ith kruus. Denne Lagedom renses Blodet/ sløcker tøs-
sten/oc bløder den hede i holetiske vedske.

Tormentilla

Tormentilla vdi Vin saaden/ oc den druckes/for-
driffuer den tredie dags Kaaldesluge.

Verbena

Jernurt met rod oc alt vdi Vin eller vand saaden/oc
der druckes/fordriffuer alle haande slaus Kaaldesluger.

Herniactall

Jeg haffuer seet oc vdi sandhed forfarit at der ere man-
ge hulpe met denne Lagedom/end dog at teg om hannem
vdi lerde mends Bøger intet lest haffuer / och hand gøis
saaledis. Mand skal tage ti haffuerder aff Tydeløse / oc
dem slude vdi øl vnder lucter saad/her aff skal mand giff-
ue ith sterckt Menniske en god drick luncit / och vige
Bøn en sked fuld eller tho/effter som mand kand forme-
ke at de taale oc fordrage kunde/da vdspp de den onde ved-
ske huor aff denne Kaaldesluge sin begyndelse haffuer.

Acetum vini
Sal

En anden Lagedom til dem som aff sterck nature
ere. Mand skal tage Vinadiske och tøre der vdi en god
haab Salt oc gøre hende luncit / her aff skal mand giffue
den sluge tre eller fire skeder fulde at drucke/ spyer hand den
stray igen/da forlader Slugen hannem.

Stercus hominis

Eller mand maa tage Menniske mōg/oc tøre det
vel/her aff skal mand giffue den sluge vdi tre samfelde da-
ge/huert dag ith gutatin blander met Sucker/eller met rent
skummit Honnig/eller met en drick luncit Vin. Eller

1517 Faar den tredie dags Kaaldefuge erlvi

Eller mand maa siude Keimfingeris Vrt vdi vand oc Pentapapilion
Gonnig/oc lade det lit Peber i /oc giffue det den siuge at
dricke / sordiffuer alle haande slaus Kaaldefuger.

Eller mand maa siude Nardus/eller Sturiders vrt *Trifolium acutum*
oc frø vdi Vin/eller vdi Hvidt/oc giffue den siuge det at
dricke / denne Lagedom sordiffuer tredie dags och fjerde
dags Kaaldefuge.

Haffuer mand den tredie dags Kaaldefuge/ da skal
mand tage Borras vrt som haffuer tre stielcker met rod *Borrage*
vrt oc Blomster/eller met frøit/ oc støde hende oc kryffe
Osen der vd/ den skal mand giffue den siuge at dricke.

Haffuer mand den fjerde dags Kaaldefuge/da skal *Lenturea*
mand tage den som haffuer fire stielcker/oc handle met hem
de som sagt er. Eller mand maa siude samme Vrt i Vin/
oc giffue den siuge det at dricke.

Eller mand maa giffue den siuge itz halt lodt Age- *Gentiana*
rum frø til puluer/ frø end Slugen tager hannem / oc der
paa en drick Vin for hendis beksheds skyld. Och vdi de
andre dage den stund Slugen haffuer forlat hannem / skal
mand giffue hannem om morgenen den stund hand fastens
dis er aff Andromache eller Galleni Therragelse saa stort
som en Ere/oc der til en halff Valnød rent skalet/och try
Rudeblad / her til skal mand och giffue hannem fire lode
Chelidonte vand. Oc den tredie dag her efter / om Slu-
gen hannem forlat haffuer eller oc ey/ skal mand atter giff-
ue den siuge itz halt lod Agerum lige som førre / vdi otte
dage skal der handlis met den siuge som her nu sagt er /
da vorder hand selbiede nest Guds hjælp.

Eller mand maa giffue den siuge aarle om morgenen
itz quinten Entzian frø til puluer met Zygwand at dricke.

Somme siuge denne Lagedom saaldis/ Detage Ent- *Gentiana*
zian/ Calmus/ Anzefer/ Algemegit aff huert/oc skere dem *Calamus*
i smaa stycker/oc legge disse vdi elød vdi god Vinadteke / *Zinzeber*

her

Paar den tredie dags Kaaldefuge.

Her aff giffue de narle om morgenen en liden sked fuld/sam
me Lagedom fordriffuer allehaande flaus Kaaldefuger /
oc renser den onde slim aff Gaffuen.

Er Kaaldefugen aff den Choleriske oc Phlegmatis
bedske/da skal mand giffue den fuge om hand saare skæp
belte er itz halt quintin Rhabarbarum / er hand sterck itz
helt quintin sipt til puluer met Ertesaad vdi hullekt tined
Salt eller fet er kommer.

Purgatz
Diasene

Eller mand maa giffue den fuge om morgenen itz
halt lodt Diasene/oc itz halt lodt om afftenen/met Erte
saad som offuenfaare sagt er.

Aff denne Lagedom skal mand giffue den fuge at dricke.

Horbeum
Licer
Liquiritia
Feniculum
Folia Scolopendrie
Rheubarbarum
Pimpinella

Hand skal tage fire lodt Byg oc itz det rent/oc aff
de sorte Licer Erter itz lodt / Skersode smaa skaaren itz
lodt / Fenickel den som tpr eller grøn er/ en haand fuld /
Stortetungts vits blod/ try eller fire smaa skaarne/ Mal
urte stialeker tre eller fire / itz eller tre Quersurte rødder
disse skulle siudis vdi fire paatter ferst Kildevand indtil en
paat indsaaden er / saa skal det siis igennem en linklud oc
gemmis / aff denne Lagedom skal den fuge dricke dag oc
nat saa ofte som hannem løfter atz dricke/ men paat som
kulden tager hannem / eller hand venter hannem/ da skal
hand huercken ade eller dricke/ for end siugen haffuer for
lat hannem.

Oleum Junepert

Hand maa giffue de fuge tre eller fire taare/ Enberolte
met Ternurtevand/eller met Cardo benedictewand da faar
gaar den tredie dags Kaaldefuge/ haffuer teg ofte forspøgt.

Aqua Pestologic

Vand brent aff Guldvid/ oc her aff den fuge tre eller fire
skeder fulde giffue effter Personens leylighed oc styrcke fordrif
uer visseltig den Kaaldefuge vnge Børn giffuis en sked fuld

Aqua Flammale

Vand aff den vrt flammula brent/ oc bruger som det
her nest offuenfaare scriffutt staar/ fordriffuer oc den Kaal
defuge/oc er en viss forspøgt Lagedom.

Eller

Den Fierde dags Kaadesige ^{crbi.}

Eller mand maa tage Entzan/hult Røgelse/och ^{Geiltma}
Siber gel/oc siude dem vdi Vin/ eller vdi gaat gammelt ^{E huc alium}
Ol/oc her aff skal mand giffue den siuge at dricke paa det ^{Lastoreum}
lau som Siugen vil tage hannem.

Det crbi. Capittel.

Naar den fierde dags Kaaldefiuge.

DEn fierde dags Kaaldefiuge aff Lagerne
Quartana febris kaldet / den fordriffuis
suatligen/som det almindelig ordspøck lyder.
Lager indlegge sielden are aff de Vattersort
ge / oc aff dem som haffue den fierde dags
Kaaldefiuge. Dog hielpis de vel offte met Lagedom /
naar som de holde dem skickelig oc tilbørlige som dem bør.

Den fierde dags Kaaldefiuge er aff tuende haande
slau. Den ene kaldis Quartana febris vera/ och hun
haffuer hendis begyndelse aff det wrene Melacholiske
blod/oc naar som røgen aff samme wrene Blod gaar til
Hiertet / da fordriffuer det hiertens naturlige hede. Denne
Kaaldefiuge kommer och stundem aff en ond Massue vdi
huilken saadan ond wrene forbrænder vedske haffuer lenge
lege/huilken som opfar til Hiertet/ oc fordriffuer det gode
Blod der fra. Oc aff disse tegen kendis denne fierde dags
Kaaldefiuge.

Tegen.

Naar som denne Kaaldefiuge tager nogen første gang/
da tager hun hannem met stor kuld/oc røfter hannem saa
re/saa at hans been skal siue oc røfte/hans Pulsaare er l
den/oc er dybt indkrøben/och naar som siugen tager han
nem / da slar Pulsaaren hastelig/hans vand det er hui
klart och skönt/ Men stundem er det och vel farffuit som
Bly/och naar som Siugen lader aff at røfte hannem / da
foruandlis

Den fierde dags

foruandls hans farffue / oc bliffuer vnder Anfietet / som
Bly / oc Læberne farffuit som Rødeskaler / oc denne Kaal-
desfuge holder en almindelig gerne vdi fire och tiue timer /
oc siden forlader hun hannem igen / oc staar stille vdi fire
tiue oc otte timer.

Spaadooms tegen

Spaadooms tegen. Haffuer nogen den fierde dags
Kaaldefuge met Læffuerens haardhed och forstoppelse / det
er Vatterfotens oc andre onde Slugdommers tegen. Haff-
uer nogen haffte den fierde dags Kaaldefuge vdi nogen
stund / oc finge hastelig stor suar hede / eller oc Hicckelse / oc
varede vdi tso dage / da ere disse dødsens disse tegen.

Quartana nota

Den anden fierde dags Kaaldefuge / Quartana no-
ta aff Lagerne saa kaldet / hun kommer off den sorte for-
brende Cholera / naar som den formegir vdi Aarerne er.
Oc den kendts aff disse tegen.

Tegen.

Denne Kaaldefuge tager en met stor hede oc røstelse /
oc den siuge haffuer stor tørt / Pulsarten er stor oc slat fast
oc hastelig / hans vand er rødt oc klart som rød Vin / och
stundem er det sort.

Ordinantze.

De som haffue den fierde dags Kaaldefuge almin-
delig gerne gide de bedre adt / drucke oc soffue / end de som
haffue de andre Kaaldefuger.

Den siuge maa ade / lamne Rød / vnge Rød / vnge
Høns saadne met Percille / blød saadne Eg / Lecyge /
Gess / Ender / Høer / oc alt hues som Bugen stopper / skal
hand fly / hand skal ey helder ade nogen fruct / vere sig
Ebler / Pæter / Røder / eller nogen anden fruct / hand maa
ade lit aff den kaal som aff Bede eller Borsas saaden er.
Ingen Vin skal hand dricke vden saa er at hand blandts
met Syguad. Denne Kaaldefuge kommer paa vilge tids
der / stundem saamiddag / och stundem efter middag /
oc stundem

Haalbesuge. cylbitt.

oc stundem haardere end stundem. Om Stugen tager nogen saarmiddagen / da skal den siuge intet ade / for end Stugen haffuer hannem forlat / Men tager hun hannem effter middagen da skal hand icke ade for end om morgenen naar klaacken er sep.

Lagedom.

Naar som den siuge forst fornemmer denne siuge / da skal hans Medtan Aareladis. oc tensis eller Purgeris met Rhabarbarum / eller met den Purgatz som om Hylde-rod screffuen staar. Der effter skal mand giffue den siuge om morgenen aatle / huer gang ith quintin Angelica sigt Angelica til puluer met Syguand / eller met vand som brent er aff kemfingris Det.

Eller mand maa paa det lau som mand formercker at Stugen vil tage den siuge / giffue hannem aff denne Lagedom.

Hand skal tage fenickel en halff haandsuld / tre el-
 ler siere stycker aff Malurt / disse skulle siudis vdi en paat
 Vin paa en factter ild indtil tredie delen indsaaden er / siden
 skal hand sies igennem en linklud / oc der vdi ladis ith lodt
 Rosenhonntig / oc naar som Stugen vil tage den siuge / da
 skal mand giffue hannem her aff ith lidet Dinglas
 fuld / forre varmt giort at dricke. Oc om hand saa sterck
 er at hand gider gaatt oc spadzere / da skal hand gaa bort
 oc igen / gider hand icke gaatt allene, da skal hand lade sig
 lede aff tuende personer ind til kulden forintrodskis / der eff-
 ter skal hand nedleggis / och skal hells vel paa hannem /
 saa at hand kand suedis / saadan hede skal den siuge taale
 oc lide / kand hand soffue / da maa hand soffue / och naar
 som heden hannem forlat haffuer / da maa hand staa op oc
 ade nogit om hand gider adt / oc om den siuge forst den
 stund Stugen hannem end holder / da skal hand intet an-
 det dricke vden aff forscreffne drick oc Lagedom. Det skeer
 oc al-

Feniculum
Aspurgium

Chel Rosarum

Paar den fierde dags Raaldeſiuge.

oc almindelig gerne / oc at naar ſom den ſiuge fiſte gang
dricker aff forſcreffne drick oc Lagedom / da tager ſiugen
hannem ſaſt haardere end tilſom / her faare ſkal hand icke
forſerdis oc forlade ſamme drick oc Lagedom / Men hand
ſkal bruge den ſey eller ſiu gange / da ſomindſtis ſiugen
dag fra dag oc hand bliffuer neſt Guds hielp helbrede / om
hand holder ſig tilbøilig met mad oc drick.

En anden Lagedom oc drick for ſamme ſiuge.

Horbeum
Licer
Fenſculum
Capillus veneris
Scrolopendria
Ruta
Abſinthium
Ziquiritia

Hand ſkal tage rent Byg itz halt pund / Trier
ter / itz lodt / ſenickel / Stenrude / aff huert itz halt pund
Hiortetungis vris blad / Rude / Halurt / aff huert it quin
tin / Skerſpøde eller Spetra / it halt lodt / diſſe ſkulle ſiudis
vdi tre paatter firſt Kildevand indtil en paat indſaaden er
eller lit mere / ſiden ſkal det ſiis igennem en linklud / och
her aff ſkal mand giſſue den ſiuge atz dricke / ſaa ofte
ſom hand tørſter. Diſſe forſcreffne vter / de maa mand vel
tho gange ſiude / oc da ſkal mand icke lade mere paa dem
end halffanden paat vand / och ſaa bruge denne drick ſom
ſagt er.

Lentarea
Oprrha

Eller mand maand giſſue den ſiuge vdi nogre dage
Agerum ſtøt til puluer / blandet met lit Byrrhe och Suer
ker met Vin atz dricke.

Eller mand maa giſſue den ſiuge itz quintin eller th
ret Theragelſe met it lodt Brendevin ſom er blandet met
Vin huor vdi Bynte ſaaden er / oc denne ſkal vere varm
naar ſom den giſſuis / och den ſiuge ſkal nedleggis oc hyl
lis vel paa hannem at hand kand ſuedis.

Gentiana

Eller mand maa giſſue den ſiuge Entzian ſtøt til pul
uer met en drick varm Vin / ſomme ſiude Entzianen vdi
Vin oc giſſue den ſiuge hende / andre tage her til hult Rø
gelſe oc Bebergel lige ſom offuenſaare vdi den tredie dags
Raaldeſiuge ſagt er.

Jord

Jordhumls frø til puluer sigt och det gissuit met *Semen Hyperi-*
 Vin fordriffuer oc denne kaaldefiuge. *conis*

Hand maa gissue den siuge vdi nogle dage aarle *Plum de Spica*
 om morgenen tre eller fire taare Spickolie / huilcken och
 kaldts aff somme Balsam olie.

Eller mand maa gissue den siuge tre eller fire taare
 Eneberealie met Vin at dricke. Jeg haaffuet kent en som
 haaffde denne kaaldefiuge vid halandet Bar / och haaffde
 kaaffet paa Lagedom mere end try hundrede n. aick daiske
 om sier bleff hannem raadt aff en frommer mand / at Land
 skulle bruge denne Eneberealie / och at hand skulle tage til
 sig huer gang iij quintin / huilckit hand oc gjorde / oc der
 hand hagde tagit de try quintin til sig / da bleff hand aff
 met denne siuge / oc daar aldels fri for hende alt den siund
 hand leffde.

Det cxlii. Capittel.

Om Graderne.

Det findts ofte i Lagesøger at den vit / Cū
 mi / oc andet saadant som brugis til Lages-
 dom er hed / kaald / eller tpr vdi den første /
 anden / tredje / eller fiende Grad / huorledis
 det forstaals vil ieg her forklare oc late / huilc
 ket saaledis skal ske.

Smager mand noget som søye bider paa tungen / saa
 at mand det nøye føler / da dømmis det at vare i den første
 Grad / lige som naar mand smager nogle aff de søde
 Handele / aff dertis sødme føler mand en søye verne /
 huilcken smagen icke saare foruandler / thi dømmis de arh
 vere hede i den første Grad / Det som her er i den første
 Grad / det haaffuet tuende parter aff hiden / och en part
 aff kulden.

Smagis noget som smagen mere foruandler / och er
 p dog icke

Om Graderne

dog icke for saare het eller besket / lige sô naat mäd smager
 Aus / elier renickel / de dömes at vare i den Grad. De
 det som het er i den anden Grad / det haffuer tre dele aff
 heden och en del aff kulden. Smagit nogit som sinagelsen
 saare oc merckelig foruandlet / lige som naat mand smag
 ger Reglicker / eller Anger / da dömis de at vere i den
 tredie Grad / Det som er het i den tredie Grad / det haff
 uer fire dele aff heden / oc en del aff koldheden.

Smagit nogit som smagen saare foruandlet / och
 saa gaat som smagen forderffuer / lige som Debet gôr naat
 den sinagis / den dömis at vere vdi den fierte Grad. Det
 som het er i den fierte Grad / det haffuer fem dele aff he
 den / oc en del aff kulden.

Det som meddelmaadeligt er / som er til lige varmt
 kolt / vedskactigt / oc töt / det settis i ingen Grad.

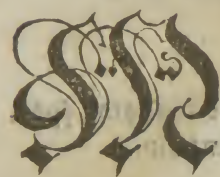
Da det mand disbedre dette forscreffne forstaa / saa
 merck deyne lignelse. Om mand tager us pund varme
 vand / och lader der i us pund kalt vand / da bliffuer det
 meddelmaadeligt varmt oc kalt / och settis da icke i nogen
 Grad / men om mand lader der vdi end us pund varmt
 vand / da er det icke lenger meddelmaadeligt varmt / men
 er varmt i den første Grad / Oc om mand lader end der
 vdi us pund varmt vand / da bliffuer det merckeligt varmt
 och er da varmt i den anden Grad / och om mand
 lader end til us pund varmt vand der vdi / da bliffuer det
 saa varmt / at mand kand nøye taale at mand holder haan
 den der vdi / oc da er det varmt i den tredie Grad. Men
 lader mand der end us pund varmt vand vdi / saa bliff
 uer det saa varmt / at mand kand ingenlunde taale det at
 mand foler der i met haanden / och da er det varmt i den
 fierte Grad.

From

Til Læseren.

Fromme Læser, siden det Copisttel om Vatterfot bød
Prentet / er denne efterfølgendis Læget om mig
kommen til haande aff en from Christen Mand, i et
hulcken nogle tre Hulphs som Vatterfotige være / Thi
vilde ieg icke torde oc nedgraffue hannum / men dele han-
nem met dem som hannum behoff haffue / huteckit siælens
skal gødes oc bereds,

Naar Vatterfot oc ihu kerkuit i.

And skal tage Agypten / blaa Lilirod /
off huert ihu quinn / siid Mersit / saa
megen sem ihu Byckorn bye. fiole
Blensier / ihu holt quinn / disse stulle
stødis til puluer / och stulle giffue den
siuge met varme Ertisaad der hulcket

*Waterana
Ireos
Helicoborus olfus
Flores Violarum*

inted Salt eller fet kommet er / det sidste den siuge taale
kand. Men haffuer siugen storlige togit. offuert aanden da
maa mand tage her til lit Bederget och noget Lualstod.
Er den siuge saa sterck at hand forserffne Lagedom taale
oc fordrage kand / da skal mand giffue hannum den paa en
tid / er hand icke da skal den delis i tuende parter / och saa
giffuis denne Lægedom skal bringis tre fire eller fem gan-
ge / efter den siugis leplighed. Mand skal oc siude Figen
i Vin och støde dem til en Des / och blande der vdi noget
Bygmel oc Malurt stot til puluer / oc gøre her off plaafer
och legge det paa den siugis Bug / paa den sted der sem
hand mest pine føler.

*Lactareum
Sperma Lati*

Til Læseren.

Fromme Læser, Min leplighed haffuer sig saa be-
giffuit / at ieg haffuer icke selfue kundet vert tilfiede och
rette denne Bog der hun prentedis / thi er der noget forset
i Lattinen som i bredde siigat (hulcken ieg for den skyld
sat haffuer / paa det mand desbedre kunde lare at kende de
p li ting

ting som i Lagedommen brugts / och desligiste for den
 skold/ar somme Drer kaldis eller neffnis icke saa i Skaa-
 ne som i Sieland.) Det som vdi latinen forset er kand
 letteligen reitis aff den som latine forstaar / Thi som-
 me steder en bogstaf set for en anden / lige som disse
 Mristica for Mirestica / Mleffa for Melissa / Peper for
 Piper / Melum for Milium Corui for Carni &c. Men
 hues som i Dancken er forset (som merckeligt er) findis
 i dette Register / det første tal mercket bladet. a den før-
 ste side. b den anden side, det tal som der efterfølger linnen.

- li. a. piii. Kadele las Kshels.
 iii. a. pvvii. Rødderne las spøderne.
 a. pviy. tuen las tuende
 b. pxi. Rysen / las Rysper offte oc vdspeeter spst.
 liii. a. pli. Diachartaum / las Diachartanum.
 ly. a. v. karat / las Kirat.
 a. pvvii. kaldit / las kalde.
 a. ppx som oc / las som er.
 p.. a. ppxiii. saa / las sinaa.
 pi a. pvvii. Diacartam / las Diacartani.
 pliii. b. v. forløble / las forløbne.
 pvii. b. pvvii. sund / las sundhed.
 pxi. a. iii. morekt / las som inprekt er.
 pxi. b. pp. ferst Egel / las Bal.
 ppx. b. pv. citrium / las citrinum.
 ppxii. a. pxi. Trac / las Trattere.
 plii. a. pxi parties / las partes.
 pliii. b. iii. Rosam / las Rosarum.
 plvi. b. pp. en Trac / las Trattere.
 l. b. vi. Dialis / las Dialits.
 liii. b. pvi opleser oc veder / las opleser och megli
 veder pxi.
 lviii. a. pvi. smøris Dlie / las smøris met Dlie.
 liy a. pv. fescula / las fistula.

1517
 lxxvi. b. xv. Diundfolcke / Quindfolcke tid.
 lxxvii. a. xxi. p. første / las første.
 lxxviii. b. xix. Diachartane / las Diachartame.
 lxxix. a. xi. Ribet / las Ribes.
 lxxx. a. i. den som / las den saa megit som.
 c. b. i. tag / las tho.
 lxxxi. b. i. taalte / las der til ti eller tolf.
 lxxxii. b. xxx. Lire / las Lire.
 lxxxiii. a. lxxviii. Dichatanum / las Diachartantum.
 lxxxiv. a. xv. emmicke / las Lemmicke.
 lxxxv. b. xxx. begyndelse / las bebindelse.

Printed i Kjøbenhavns hofst hans
 Dinggaard Anno M. D. L. vii.

Handwritten text in a medieval script, likely Gothic or similar, arranged in several lines. The text is mirrored across the page, suggesting it is bleed-through from the reverse side. The script is dense and characteristic of the late 15th or early 16th century.

Handwritten text in a medieval script, likely Gothic or similar, arranged in several lines. The text is mirrored across the page, suggesting it is bleed-through from the reverse side. The script is dense and characteristic of the late 15th or early 16th century.

